

VOJENSKÝ HISTORICKÝ ÚSTAV

Zve. arch. ev. s. 167. 116

Příloha k čj. 0732/60

C/19956

~~TAJNÉ~~

EV. Čís. 176

Stupeň utajení zrušen
RMO č. 22/1999.

VOJENSKÁ MYSL

1960

VOJENSKÝ HISTORICKÝ ÚSTAV
PRAHA 3 - ŽIŽKOV, U PAMÁTNÍKU 2

5

VYDÁVÁ MINISTERSTVO NÁRODNÍ OBRANY

OBSAH

OPERAČNÍ UMĚNÍ A TAKTICKÁ

Major Vladimír Polcar, major Miloslav Kuchta:	
● Organizace a provádění přesunů na velké vzdálenosti k zasazení do útoku z chodu	3
Podplukovník Jaroslav Hlášek, podplukovník Ladislav Soukal:	
● Místo a úloha tankových svazků v útočné operaci armády	14
Generálmajor Jan Knotek:	
● Výsadky v soudobé operaci	20
Plukovník Ladislav Kováč, major Vladimír Polcar:	
● Bojové použití vrtulníkových výsadků v součinnosti s pozemními vojsky při ovládnutí vodního toku	30
Major Bohumil Jindra:	
● Průzkum ZHN prostředky průzkumu vševojskové armády	36
Plukovník Josef Jindra, major Miroslav Lakomý:	
● Překonávání rozsáhlých prostorů a pásem zamořených vysokými úrovněmi radiace	42
Major Otakar Vlach:	
● Stíhací letecká divize v boji s operačním výsadkem	51
Podplukovník Oldřich Lacina, major Vladimír Sálík:	
● Činnost prostředků PVO armády v soudobých operacích	58
Plukovník Emil Šrank:	
● Metody volby cílů pro ZHN a jejich rozbor k nevhodnějšímu použití ZHN	68
Generálmajor Martin Dzur:	
● Jednota v názorech na materiální, technické a zdravotnické zabezpečení vojsk je nutným předpokladem vysoké bojové schopnosti vojsk	75
Generálmajor Josef Slabý:	
● Některé otázky týlu v soudobé útočné operaci	81

OPERAČNĚ TAKTICKÁ PŘÍPRAVA

Podplukovník Ladislav Jaček:	
● Přiblížit velitelskou přípravu praktickým potřebám	93

Z KAPITALISTICKÝCH ARMÁD

● Použití vzdušných výsadků v soudobých operacích	97
---	----

DISKUSE

Diskusní příspěvek:	
● „Střetný boj a střetné sražení“ (pplk. Z. Hradecký)	108
● „Některé zásady průzkumu vzdušného prostoru a uvědomování v rámci msd a msp“ (mjr. V. Slezák)	113
● „K některým ženijním opatřením zabezpečujícím vysoké tempo a nepřetržitost útočné operace“ (plk. CSc V. Fládr)	117
● „Zabezpečení rychlého přechodu z obrany na široké frontě do rozhodného útoku službou dělostřeleckého vyzbrojování“ (pplk. A. Horáček)	120

RECENZE A BIBLIOGRAFIE

● Úloha a použití tankových vojsk v soudobé válce podle západoněmeckých názorů	127
--	-----

JEN PRO GENERÁLY A DŮSTOJNÍKY
ČS. LIDOVÉ ARMÁDY

VOJENSKÁ MYSL

Časopis ministerstva národní obrany

Ročník desátý

5

MINISTERSTVO NÁRODNÍ OBRANY

PRAHA 1960

Organizace a provádění přesunů na velké vzdálenosti k zasazení do útoku z chodu

Major Vladimír Polcar,
major Miloslav Kuchta

Článek řeší otázky organizace a plánování přesunů vojsk na velké vzdálenosti. Kromě vševojskových otázek se zaměřuje především na otázky ženijního zabezpečení a maskování dalekých přesunů. Značná pozornost je v článku věnována problémům řízení dalekých přesunů a otázkám součinnosti s ozbrojenými složkami MV a lidosprávy.

Soudobé střetnutí ozbrojených sil válčících stran se bude v podmínkách použití nejmodernější bojové techniky vyznačovat kromě jiného častým a rychlým přenášením úsilí z jednoho operačního směru na druhý, aby se získala převaha sil a prostředků a tím i ovlivnila celková situace na frontě.

To znamená, že organizace a provádění operačních přesunů nabývá značného významu; tato bojová činnost vojsk se bude provádět častěji než dosud, na větší vzdálenosti a v krátkých lhůtách.

Provádění operačních přesunů má v soudobých podmínkách řadu charakteristických zvláštností. Rozsáhlá motorizace a mechanizace vojsk zvýšila rozhodným způsobem jejich pohyblivost a dala jim možnost provádět přesuny vlastními organickými prostředky na značné vzdálenosti.

Kvalita bojové techniky, vybavení vozidel prostředky pro vidění v noci umožňuje vojskům provádět přesuny v noci vyššími pochodovými rychlostmi a zároveň i utajeně. Vojska mohou být zasazována do boje přímo z pochodové sestavy.

Na druhé straně zase používání zbraní hromadného ničení, hlavně raketových zbraní, umožňuje nepříteli provádět úderů na přesunující se vojska prakticky do každé hloubky a způsobovat jim hromadné ztráty.

Bude proto značně důležité správně zplánovat přesuny, zorganizovat je a hlavně je všestranně zabezpečit, aby přesunovaná vojska mohla být včas a v plné bojeschopnosti zasazena z chodu do sražení.

Plánování přesunů na velké vzdálenosti

Jedním z nejdůležitějších úkolů štábu armády při organizaci dalekých přesunů je rychle a reálně zplánovat přesuny a doručit úkoly pro přesun svazkům.

Aby se urychlilo plánování a zabezpečilo souběžné plánování s divizemi a zároveň byl dán dostatek času pro přípravu vojsk pro přesun, vydává velitel armády, po krátkém zhodnocení situace a úkolu, pokyny pro plánování přesunu.

Tyto pokyny velitele armády mohou obsahovat:

— úkol armády a její učení;

- organizaci přesunu po vlastní ose a po železnici;
- časové rozdělení přesunů, určení prostorů denních odpočinků, vyčkávacího prostoru, počet os;
- způsob provedení přesunu dělostřeleckého a ostatních armádních prostředků;
- způsob přesunu velitelských stanovišť armády (VS, PVS, TVS);
- organizace pořádkové služby a její pohotovost;
- základy spolupráce s orgány civilní správy a MV;
- pohotovost k zahájení přesunu.

Tyto pokyny jsou podkladem pro zpracování a doručení předběžných nařízení pro podřízené svazky a útvary.

Předběžné nařízení svazkům může obsahovat:

- charakter přesunu a jeho zvláštnosti;
- úkoly pro štáby a jednotky do doby pohotovosti (zvláště příprava techniky);
- způsob doplnění zásob všech druhů;
- s kým vstoupit do styku při plánování železniční přepravy (za předpokladu, že železniční přeprava je řízena frontem a je dostatek podkladů);
- základní pokyny pro organizaci pořádkové a regulační služby;
- pohotovost k zahájení přesunu.

Předběžná nařízení je možno doručit vojským styčnými (směrovými důstojníky armády); výhodnější však je využít k tomuto úkolu orgány podřízených štábů a směrové (styčné) důstojníky využít při plánování vlastního přesunu a odeslat je až s rozhodnutím velitele armády.

Vydání předběžných nařízení pro přesun zabezpečuje operační oddělení armády v součinnosti s ostatními složkami štábu.

Zároveň rozpracovává plánovací skupina za spoluúčasti směrových důstojníků podklady pro grafické rozhodnutí velitele armády pro přesun.

Možný postup při zpracování grafického rozhodnutí:

Po zakreslení pásma přesunu armády a čáry zasazení do sražení je třeba nejdříve vyhledat a určit osy přesunu. Pro armádu bude nutno mít zpravidla dvě osy pro každou divizi prvního sledu, jednu až dvě osy pro armádní svazky a útvary. To znamená, že při počtu tří divizí v prvním sledu potřebuje armáda minimálně 7—8 pochodových os. Kromě těchto základních os štáb armády určuje nejméně 2 záložní osy, které je výhodné určovat na styčích pásem přesunu prvosledových divizí, aby v případě vyřazení základních divizních os mohly pochodové proudy provést manévr na záložní osy. Při nedostatku průběžných záložních os v celém pásmu přesunu určujeme záložní osy alespoň přes nejnebezpečnější úseky pásma přesunu.

Vzhledem k nutnosti zabezpečit manévr je třeba volit dostatek obtíždů a rokádních os podle konkrétní terénní situace a na základě vyhodnocení nebezpečných míst z hlediska možného napadení nepřitelem (soutěsky, údolí, horské přechody, přechody přes vodní toky, velké osady apod.).

Podle vzdálenosti prostorů soustředění vojsk k čáře zasazení a daného času k přesunu je třeba volit prostory denních odpočinků divizí prvního i druhého sledu (pokud je neurčil velitel armády ve svých pokynech).

Přitom je třeba brát v úvahu možnosti maskování, dostatek komunikací k rozptýlení proudů, otázky zásobování vodou apod. Skýtá-li terén možnost určit prostor denních odpočinků za vodní překážkou, je to nutno brát v úvahu i v případě, že přesun do těchto prostorů bude časově prodloužen.

Určují-li se prostory denních odpočinků, je nutno vycházet ze zásady, že ve větší vzdálenosti od fronty je možno přesun provádět na větší hloubku a ten může být zahájen ve dne, ale čím blíže k frontě, tím se hloubky přesunů budou zkracovat a bude třeba zachovávat přísné utajení. To znamená, že tyto přesuny blíže k frontě se musí zásadně začínat a ukončit v noci. V současné době bude nutno více než kdy jindy plánovat první dny přesunů na maximální vzdálenost a často provádět usilovné pochody s využitím většiny denní doby.

Příklad:

Armáda má provést daleký přesun na vzdálenost 400 km tak, aby z rána třetího dne po zahájení přesunu mohla být zasazena do sražení z chodu. K přesunu až na čáru zasazení jsou tedy 3 noci a 2 dny.

Možná kalkulace:

- před zasazením do sražení mají být vojska prvního sledu ve výchozím prostoru vzdáleném 20—40 km od fronty. Zbývá pro přesun během dvou nocí 360 km,
- první noc je možno volit přesun na hloubku 200 km,
- druhou noc pak provést přesun na vzdálenost 160 km.

Je-li v hrubých rysech, hlavně časově (po dnech) přesun vyřešen, stanoví se čáry výchozích míst, regulační čáry a místa rozchodů.

Regulační čáry je třeba určovat na základě stanovené rychlosti přesunu. Podle Oper-1-1 se stanoví pro divize regulační čáry na vzdálenosti 3—4 hodin přesunu, to znamená 60—100 km od sebe.

Regulační čáry je výhodné určovat podle markantních terénních celků (rokádní silnice, údolí, východy z lesních komplexů apod.) ne však na vodních tocích, jejichž přechody skýtají nepříteli dobrý cíl k provedení úderů a narušení přesunů.

Při zasazování armádního uskupení z chodu je třeba ještě navíc plánovat u divizí prvního sledu i čáry rozčlenění do předbojových a bojových sestav. Štáb armády zpravidla určuje čáru rozčlenění do pra-

porních a rotních proudů, popřípadě bezpečnostní čáru pro shoz atomových pum.

Při plánování přesunu na vzdálenost 400 km volíme zpravidla tyto základní regulační čáry:

- čára výchozích míst (do 10—15 km od prostoru soustředění),
- čtyři až šest regulačních čar, z nichž poslední je současně čarou rozchodiště.

Plánují-li se prostory denních odpočinků, není třeba určovat čáru rozchodiště, protože vojska jsou rozčleněna podél os.

Jakmile operační oddělení stanoví pochodové osy, prostory denních odpočinků, vyčkávací prostor a základní regulační čáry, přistupuje k nejdůležitější práci v plánování přesunu, a sice ke zpracování časové kalkulace přesunu na jednotlivých osách. Na této práci se musí podílet zástupci všech složek štábu armády, zvláště dělostřelectva, ženijního vojska, chemického vojska, spojovacího vojska a týlu. Činnost operačního oddělení záleží v tom, že časové a prostorové slaďuje celý přesun z hlediska zámyslu velitele armády pro zasazení vojsk do sražení. Uskupení svazků a útvarů v prostorech odpočinků a vyčkávacím prostoru musí odpovídat předpokládané sestavě armády na čáře zasazení a musí dávat možnost druhým vojskům zabezpečovat samotný přesun. Například pontonové a ženijní jednotky zabezpečují přepravy přes vodní toky a přesuny přes horské terény, chemické jednotky musí mít možnost odstraňovat následky napadení, protiletadlové jednotky chránit nejdůležitější přechody a prostory soustředění.

Zkušenosti posledních přesunů ukazují, že při provádění dalekých přesunů musí být tyto úkoly z větší části zabezpečovány péčí frontu a v součinnosti se složkami civilní správy a MV.

Stejným problémem je zabezpečit přesun klasického dělostřelectva, které svými nižšími pochodovými rychlostmi podstatně prodlužuje dobu přesunu. Při přesunu z vyčkávacího prostoru na čáru zasazení zpravidla těžký dělostřelecký materiál ráže od 122 mm výše není schopen se přesunout a zaujmout palebné postavení, aniž by narušil přesun prvosledových vševojskových svazků. Bylo by účelné uvažovat o tom, jak zmobilizovat těžké dělostřelectvo, rozšířit počty reaktivního dělostřelectva a z větší části zabezpečovat zasazení druhosledové armády do sražení dělostřeleckými prostředky frontu a armád prvního sledu. V takovém případě pak těžké i klasické dělostřelectvo by se přesunovalo za svazky prvního sledu a

bylo by schopno zabezpečovat rozvíjení útoku zasazené armády.

Střední raketové pluky zásadně při zasazování armády nepřesunovat a zabezpečit její zasazení podporou z původních palebných postavení. Přesuny lehkých raketových pluků nedělají zásadně potíže, naopak štáb armády jejich přesun zabezpečuje přednostně.

Stejně potíže jako u těžkého dělostřelectva projevují se i při přesunu protiletadlových svazků. Armáda kromě vlastní pládky bývá zpravidla zesílena ještě 2—4 pládkami ze zálohy frontu. Máme-li vyhovět požadavkům zabezpečit armádu na čáře zasazení rozvinutím APLDS, musíme PL dělostřelectvo přesunovat v čele pochodové sestavy armády.

Tim zbavujeme armádu ochrany na nejnebezpečnějších úsecích přesunu a dále se vystavujeme nebezpečí, že se předčasným rozvíjením PL prostředků prozradí čára zasazení armády.

Při dalekých přesunech armády se jako prostředek ochrany lépe hodí lehčí materiál 57 mm než kanóny 85 mm, které jsou méně pohyblivé a potřebují k zaujímání palebných postavení více času. Ideálním řešením přesunu PL prostředků armády by bylo vyčlenit pro ně samostatnou pochodovou osu, což nelze vždy zabezpečit. Zde bude třeba spoléhat daleko více na pomoc a zabezpečení nadřízeného velitelství, popřípadě řešit tento úkol novými raketovými PL prostředky.

Po zhodnocení všech těchto kritérií operační oddělení v součinnosti s ostatními složkami zpracovává časovou kalkulaci přesunu podle jednotlivých os zpravidla ve formě tabulky přesunu — viz přílohu 2.

V grafickém rozhodnutí velitele armády pro přesun se zakreslují zásadní prvky organizace pořádkové služby. Určují se pomocné VS armády a divízi, způsob regulace v pásmech přesunu divízi prvního sledu, způsob regulace na armádní ose a při přesunu druhosledových svazků. Při řešení úkolů pořádkové služby na vlastním území je třeba vyjádřit úkoly, které budou ve prospěch armády zabezpečovat civilní složky a orgány MV.

Pro regulaci armádních os je třeba vyčlenit z počtu divíze druhého sledu, zpravidla té, která bude zasazována jako poslední, 1 motostřelecký prapor + část spojovacích prostředků. Vyčlenovat pořádkové orgány z počtu armádních svazků a útvarů

(dd, žb atd.) je nevýhodné a oslabuje tyto svazky při plnění bojových úkolů.

Pomocné VS armády, které se zpravidla přesunuje jako první, je třeba zabezpečit části spojovacích prostředků z počtu spojovacích jednotek divize druhého sledu, protože spojovací armádní pluk bude plnit důležitější úkoly spojení při zasazení armády.

Spojení orgánů pořádkové služby za přesunu je řešeno zpravidla s využitím stálých telefonních sítí, za předpokladu, že je dán dostatek času pro jejich vyčlenění. Spojovací oddělení armády přiděluje tyto sítě i pro podřízené prvosledové svazky. Spojení radíem je jen na příjem a mohou být předávány jen krátké smluvené signály řídicí stanice. Pomocné VS armády a divízi musí být zabezpečeno dostatečným počtem pohyblivých pořítek, protože řízení přesunu na úsecích napadených prostředky nepřítele bude se zpravidla provádět z větší části jejich pomocí.

Na základě zpracovaných dokumentů pro přesun vydává velitel armády své rozhodnutí.

Grafické rozhodnutí s tabulkou přesunu a úkoly pořádkové služby budou zpravidla zpracovány v co nejkratším čase a v mnoha případech jen uhlém na mapě. Zde rychlost zpracování bude mít přednost před zpracováním vzorových dokumentů, které by se staly jen historickými dokumenty.

Velitel armády vydává rozhodnutí pro přesun ústně, pokud možno za přítomnosti velitelů svazků. Směroví důstojníci, kteří se zúčastní zpracování rozhodnutí spolu se štábem, mají většinu podkladů zakreslených na mapách a v poznámkových sešitech.

Velitel armády (náčelník štábu) přezkouší směrové důstojníky, zda pochopili úkol a potvrdí podpisem na mapě a v poznámkových sešitech jejich správnost; poté jsou směroví důstojníci povinni doručit rozhodnutí podřízeným vojskům v nejkratším čase.

Současně s rozhodnutím pro přesun vydá velitel armády svému zástupci pokyny pro organizování pořádkové služby a určuje dobu pohotovosti.

Náčelník štábu armády vyčleňuje rekonoskační skupinu pro přesun VS armády a vydává pokyny náčelníku operačního oddělení pro provedení přesunu k zaujetí nového VS armády.

Operační oddělení na základě rozhodnutí velitele armády zpracovává plán přesunu armády a při nedostatku času rozkaz pro přesun, popřípadě písemná nařízení pro svazky.

Zároveň operační oddělení organizuje součinnost s orgány civilní správy, složkami MV a připravuje v součinnosti se správcem štábu přesun VS na nové stanoviště.

Několik poznámek k časové kalkulaci práce štábu při plánování dalekých přesunů.

Způsob práce velitele armády při rozhodování pro přesun bude zpravidla záviset na množství času, který bude mít k dispozici. Zásadou by mělo být, aby štáb armády a podřízené svazky a útvary měly nejméně 10–11 hodin času před zahájením přesunu.

Při plánování přesunu je třeba využít souběžného plánování na všech velitelských stupních, což podstatně zkracuje čas potřebný pro dosažení pohotovosti vojsk k přesunu.

Maximální čas je třeba poskytnout orgánům pořádkové služby, aby mohla zaujmout včas svá stanoviště a řídit účinně přesun. V současných podmínkách je třeba řešit přesun pomocného VS armády vrtulníky, protože jinak nezaujme své stanoviště do doby zahájení přesunu.

Velku je možno konstatovat, že plánování dalekých přesunů ve zkrácených časových normách vyžaduje od štábů všech stupňů dokonalou organizaci práce, sladění všech úkolů a dobrou teoretickou přípravu. Navíc musí štáb hledat způsoby, jak urychlit práci použitím předem připravených pomůcek pro kalkulaci přesunů, využívat magnetofonních zápisů rozhodnutí velitele a předávat toto rozhodnutí nebo nařízení vojskům pomocí nejnovější sdělovací techniky.

Ženíjní zabezpečení dalekých přesunů

Aby bylo možno tento úkol zabezpečit, bude nutno brát v úvahu některé zvláštnosti:

- ženíjní zabezpečení bude zpravidla nutno provést jen organickými ženíjními jednotkami v součinnosti s orgány civilní správy;
- pomoc vyššího štábu (HV, F) bude jen minimální;
- daleký přesun může být proveden na hloubku 300 km i více;
- během přesunu v podmínkách evropského válčiště je nutno překonávat během 300–400 km několik velkých vodních toků a pohoří (každých 60–100 km jeden střední vodní tok).

Možná varianta souběžného plánování přesunu v armádě:

Hodiny	Armáda	Divise	Útvar	Poř. služba A
0—1	Ujasnění úkolu a vydání předběžných nařízení svazkům			
1—2				Předběžné pokyny pro organizaci pořádkové služby
2—3	Grafické rozhodnutí velitele armády	Ujasnění úkolu a vydání předběžných nařízení pro útvary		Příprava prostředků a sil pořádkové služby armády. Součinnost s orgány civilní správy a MV.
3—4		Kontrola předběžných nařízení u útvarů. Příprava štábu pro plánování.	Ujasnění úkolu a vydání předběžných nařízení vojskům.	
4—5		Předběžné pokyny pro organizaci pořádkové služby. Vyslání rekognoskační skupiny	Provádění předběžných nařízení ve vojscích.	
5—6	Vydání rozhodnutí velitele armády a doručení rozkazů			Vydání pokynů zástupci velitele pro zaujetí pořádkové služby
6—7	Kontrola a pomoc při zpracování rozhodnutí ve svazcích	Rozhodnutí velitelů svazků	Příprava orgánů pořádkové služby. Vyslání rekognoskačních skupin	Přesun a zaujetí stanovišť orgánů pořádkové služby
7—8				
8—9	Kontrola pořádkové služby na armádních osách a čára výchozích míst	Kontrola a pomoc při zpracování rozhodnutí u útvarů	Rozhodnutí velitelů útvarů pro přesun. Doručení rozkazů vojskům.	Pohotovost orgánů pořádkové služby armády
9—10		Kontrola pořádkové služby divizí	Proniknutí rozkazů do vojsk	
10—11	Pohotovost svazků a útvarů armády k přesunu			

Cílem ženíjního zabezpečení přesunu vševojskové armády druhého sledu na čáru zasazení bude:

- zabezpečit rychlý a nerušený pohyb vojsk armády ve stanoveném tempu a zachovat jejich bojeschopnost;
- zabezpečit vojska proti průzkumu nepřítele jak za přesunu, tak i v prostorech odpočinků, ve vyčkávacím prostoru a na čáře zasazení;
- zabezpečit vojskům maximální možnou ochranu proti účinkům zbraní hromadného ničení.

Rozsah ženíjního zabezpečení bude charakterizován nutností v maximální míře uchovat ženíjní útvary armády pro boj.

Ženíjní průzkum

Aby se rychle získaly informace o stavu pochodových os v pásmu přesunu, je výhodné použít vrtulníků s důrazem na zjištění přechodů přes vodní toky a nebezpečná místa v pásmu přesunu. Tuto reko-

gnoskaci je třeba opakovat asi 4–6 hodin před vyražením armády k přesunu.

Armádní ženijní průzkumné hlídky mohou být v síle ženijní čety na každou osu.

Divize pak provádí vlastními prostředky průzkum svých os s důrazem na průzkum stanovených prostorů denních odpočinků a vyčkávacího prostoru ke zjištění a zabezpečení možností skrytí maximálního množství bojové techniky a živé síly.

Průzkum řešit s dostatečným časovým předstihem, vybavit výkonnými rádiovými stanicemi.

Zenijní zabezpečení vlastního přesunu:

Vycházíme-li z předpokladu, že armáda druhého sledu bude se přesunovat zpravidla s dvěma až třemi divizemi v prvním sledu, bude potřebovat minimálně 6–8 os hlavních a 2–3 osy záložní; mnohdy se však bude muset spokojit i s menším počtem os. Tyto osy nutno volit na větší vzdálenost od sebe, aby nebyly jedním úderem AZ vyraženy 2 osy.

Úkolem armády bude zabezpečit úpravu komunikací v prostoru soustředění, v prostorech denního odpočinku, ve vyčkávacím prostoru a napojení těchto komunikací na osy přesunu. Mimo to musí zabezpečit armádní osy.

Zenijní síly a prostředky armády musí být začleněny do pochodových proudů tak, jak je předvídáno jejich použití v boji.

Zvlášť velkou pozornost je třeba věnovat zabezpečení přechodů přes vodní toky a pohoří. Při přechodu řek je třeba počítat s využitím stávajících mostů; přitom je třeba mít připraveny další stávající mosty jako záložní a vytyčení objížďky.

Kromě stávajících možností je nutno mít připraveny pontonové jednotky, které v případě zničení mostu by byly schopny postavit v době 3–5 hodin nový most. Silniční a ženijní roty ženijní brigády armády bude třeba předsunovat, aby zabezpečovaly přechody přes pohoří, kde je nedostatek komunikací, nebo mají značné stoupání a není možnost použít objížďek.

V zimním období je nutno počítat s možností, že úseky vozovek budou zledovatělé a bude je nutno posypávat, a že bude vyšší stav sněhu v některých, hlavně výše položených úsecích os. K tomuto účelu je výhodné vybavit každou samostatnou kolonu

sněhovým pluhem na T-111 nebo V3S a využít silničních orgánů CO a místního obyvatelstva.

Divize i pluky si k zabezpečení přesunu vlastních vojsk vytvářejí OZP. Ty musí rychle a aniž by zdržovaly proudy, připravovat objížďky a opravovat komunikace. Hlavní úkol budou však OZP plnit až po zasazení do boje. K tomu je nutno plánovat doplnění materiálu ve vyčkávacím prostoru. Velitelé OZP musí dbát zásady, aby vytyčované objížďky se příliš neodchylovaly od stanoveného směru přesunu a nezpomalovaly tím tempo přesunu.

Komunikací z vyčkávacího prostoru zabezpečuje pro armádu druhého sledu front svými prostředky; přesto však je třeba plánovat možné zdvojení silami přesunující se armády.

OZP útvarů, v některých případech i svazků prvního sledu přesunující se armády, postupují před předsunutými oddáky tak, aby získaly co nejvíce času na odstranění překážek.

Rovněž je třeba zabezpečovat přesun hlavních sil prostředky začleněnými přímo v jejich sestavě. Tento úkol plní OZP svazků v čele divizních útvarů, dále všechny ženijní jednotky včleněné v pochodové sestavě a armádní komunikační skupiny, které se přesunují v čele armádních útvarů a svazků.

Zenijní úprava prostorů denních odpočinků a vyčkávacího prostoru

Volba vyčkávacího prostoru a prostoru denního odpočinku musí jednak konfigurací terénu a jednak provedenými opatřeními maximálně zabezpečovat vojska, bojovou techniku a materiál proti účinkům ZHN.

Uvedené prostory musí taktéž zabezpečovat oddech útvarům a svazkům, vhodné zdravotní podmínky, musí mít dostatek vodních zdrojů a taktéž dostatek příjezdových a výjezdových cest.

Vzhledem k tomu, že vojska se zdrží v těchto prostorech jen během dne, může být rozsah úkolů ženijních jednotek, které budou prostory s malým časovým předstihem upravovat, následující:

- vytyčovat a upravovat komunikace;
- odminovat tyto prostory;
- maskovat určité úseky, hlavně pomocné cesty, prostory velitelských stanovišť a dělostřelectva;

— budovat úkryty pro živou sílu před účinností ZHN.

Dokončení úpravy těchto prostorů provedou pak vojska po svém příchodu. Vzhledem k minimu času, který je k dispozici a maximální možnosti napadení vojsk bude třeba k budování těchto prostorů využít v maximální míře trhavín, civilního obyvatelstva, popřípadě skupin opevňovacích prací organizovaných z civilních pracovníků.

Maskování za přesunu a na čáře zasazení

Opatření pro maskování přesunu se provádí na podkladě plánu operačního maskování frontu (HV).

Zpravidla se z klamných prostorů soustředění organizuje klamný přesun armády jiným pravděpodobným směrem. K tomu je třeba vytyčovat a upravovat osy přesunu tak, aby nasvědčovaly přesunu jako na hlavním směru. V rámci armády je možno pro zabezpečení tohoto úkolu počítat s jedním maskovacím praporem.

Pro napodobení vlastního přesunu je možno používat hlavně koutových odražečů KT-8-40, upevněných na motocyklech nebo maketách; kromě toho se provádějí přesuny skutečných malých jednotek všech druhů vojsk s bojovou technikou (tanky, dělostřelectvo).

Je třeba ovšem zdůraznit, že nestačí maskovat přesun jen proti radiolokačnímu pozorování nepřítele, ale též proti vzdušnému.

K zamaskování skutečného přesunu na hlavních osách se používá mimo jiné koutových odražečů KT-8-50, které se rozmisťují na vzdálenost 40–50 m od sebe. Přechody přes vodní toky se maskují koutovými odražeči K-4-100 nebo T-8-60. Ty se rozmisťují na vzdálenost 100–120 m po obou stranách přechodu do vzdálenosti 1–1,5 km.

Pokud jde o ostatní maskovací opatření na přesunu, je třeba zdůraznit, že při volbě pochodových os je nutno přihlížet k jejich maximální maskovací kapacitě, provádět přesuny za tmy a ztižené viditelnosti, přísně dodržovat maskovací kázeň za přesunu, rozdělovat pochodové proudy do sledů, měnit vnější tvar bojové techniky; jednotlivé úseky cest a mosty musí mít ráz zničených nebo narušených.

Je třeba, aby se všech maskovacích opa-

tření vhodně využívalo podle konkrétní situace; jedině tak mohou být cíle operačního a taktického maskování splněny.

Součinnost s ozbrojenými složkami MV a lidosprávy k zabezpečení dalekých přesunů

I když při zabezpečování přesunů vojsk je nutno vycházet z toho, že odpovědnost za zajištění hladkého přesunu mají štáby přesunujících se svazků a útvarů, přesto předkládáme na orgány ministerstva vnitra požadavky, aby v rámci svých možností pomohly armádě zabezpečit hladký přesun.

Půjde hlavně o zabezpečení přesunu na jednotlivých osách s důrazem na tyto úkoly:

- zabezpečit pořádek v pásmu přesunu;
- organizovat regulační službu s důrazem na těžko schůdný terén, města a vytyčovat objíždky v prostorech, kde použití ZHN by ohrozilo včasné splnění úkolu;
- zabezpečit průvodce z místního obyvatelstva (z řad pomocníků VB) v nepřehledném, zalesněném a horském terénu s cílem rychle vyvést vojska a předejít zdržení při narušených komunikacích (půjde hlavně o noční přesuny);
- zajistit střežení důležitých objektů na ose přesunu s důrazem na mosty, podjezdy a důležité křižovatky;
- zajišťovat a zabezpečovat provoz na telekomunikačních uzlech;
- zabránit shlukování obyvatelstva při přesunech a omezovat provoz civilního sektoru na nejmenší míru;
- vytyčit zamořené prostory (orgány CO kraje) a vyznačit jejich objíždky;
- v prostorech přechodů přes řeky umístit koutové odražeče a zkontrolovat zatemnění v osadách, hlavně v době přesunu;
- očistit pásmo přesunu od agentů a jednotlivců, kteří jsou nepřáteli režimu;
- vyznačit opravárny v pásmu přesunu;
- využívat rychlého spojení VB pro potřeby armády;
- zabezpečit výměnu zpráv mezi VB a armádou v průběhu přesunu.

Na silniční orgány může mít přesunující se armáda především tyto požadavky:

- organizovat silniční hlídky k zjišťování stavu os, po nichž se armáda v kraji bude přesunovat; tento úkol provádět hlavně po úderech ZHN a letectva nepřítele;

- provádět údržbu a opravy cest v určeném úseku, odstraňovat závaly, hlavně v osadách, lesích, údolích apod.;
- provádět zpevňování silničních objektů podle požadavků armády.

Na orgány CO za přesunu může mít armáda tyto požadavky:

- v součinnosti s přesunujícími se jednotkami odstraňovat následky vzdušného napadení;
- poskytnout první pomoc a odbornou lékařskou pomoc zasaženým jednotkám a organizovat a zabezpečovat požární ochranu;
- zabezpečit dostatečné množství pitné vody;
- provádět chemický, radiační a biologický průzkum na důležitých přechodech, vyznačovat zamořené prostory, vytyčovat objížďky a provádět odmoření zamořených úseků.

Bude téměř pravidlem, že přesuny vojsk na velké vzdálenosti budeme provádět většinou kombinovaně — po vlastní ose a po železnici. Praxe při cvičeních ukázala, že je bezpodmínečně nutné využít všech opatření CO železnic.

Orgány CO železnic zabezpečí svými silami vytyčování zamořených úseků po celé trati. Jde o to, vyřešit, jak zajistit, aby varovná signální zařízení umístěná podél trati vpravo ve směru jízdy zabezpečila varování přepravovaných vojsk asi 1200 m před začátkem zamořeného úseku. K tomu bude třeba organizovat síť dozorců orgánů v jednotlivých vosech, zvláště v noci. Tyto úkoly byly již prakticky při cvičeních prověřovány a jsou při dobré organizaci splnitelné.

Vidíme nutnost spolupráce s orgány lidosprávy (KOK, MV, CO) při zajišťování přesunů vojsk na velké vzdálenosti. Je proto nutno při plánování přesunů určit ze štábu přesunující se armády důstojníka, který vejde ve styk s orgány KOK, oznámí jim osy přesunu, přednese požadavky z hlediska zabezpečení pořádkové, technické a zdravotnické služby, radiačního, chemického a biologického průzkumu, zabezpečení určitých objektů a dohovoru součinnosti při odstraňování následků ZHN na důležitých úsecích přesunu.

Řízení dalekých přesunů

Daleké přesuny kladou na řízení a velení značné požadavky. Vysoká tempa přesunů, provádění přesunů v kterékoli denní době, vybavení jednotek různorodými dopravními

prostředky ztěžuje nejen vlastní plánování, ale v mnohem větší míře znesnadňuje prakticky ovlivňovat a usměrňovat vojska za přesunu na komunikacích. Kromě těchto objektivních příčin naše vyšší štáby, zvláště armád, nemají praktických návyků při řízení přesunů a neměly dosud možnosti prakticky přezkušovat v rámci armády současný přesun všech druhů vojsk.

Díle zkušenosti z přesunů při taktických, zkušebních a ukázkových cvičeních, nejčastěji v rámci divize, ukazují na to, že řízení přesunů svazků vyžaduje maximálního vypořádání celého štábu a úplné a těsné spolupráce se složkami civilní správy a ministerstva vnitra. Navíc při provádění taktických cvičení poskytneme podřízeným štábům a vojskům nadbytek času pro plánování a hlavně řízení přesunu a tím výsledky cvičení nedávají dostatek podkladů pro reálné posouzení řízení přesunu v rámci celé armády.

Řízení dalekých přesunů vševojskové armády vyžaduje od všech složek štábu cílevědomou a usměrňovanou činnost, při které operační oddělení musí sebrat řídící úlohu. Jakmile se ujasní doba a pohotovost přesunu, vylučuje operační oddělení spolu s ostatními složkami pomocné VS armády, které se za řízení zástupce velitele armády musí urychleně přesunout do prostoru denního odpočinku. Přesun základních částí pomocného VS je třeba v současné době řešit hlavně pomocí vrtulníků; zbytek pomocného VS, hlavně spojovacích jednotek, přesunout po vlastní ose.

Možnost účinného řízení je podmíněna hlavně pohotovostí spojovacích sítí a dostatečným množstvím pohyblivých pojiček.

Hlavní síly VS armády se přesunují zpravidla po jedné z armádních os, jakmile dosáhnou pohotovosti pro přesun. Na původním VS zůstává operační skupina, složená z příslušníků všech složek štábu, která k době pohotovosti pro přesun zaujme čáru výchozích míst na všech osách a je připravena v součinnosti s kontrolními orgány divizi řídit a usměrňovat přesun na této základní regulační čáře. Od této čáry řídí přesun armády v celém pásmu zástupce velitele armády z pomocného VS armády.

Operační skupina štábu kromě kontroly zahájení přesunu na čáře výchozích míst provolávací divizi zabezpečuje a řídí zaházení osy a průchod svazků a útvarů čarou výchozích míst na armádních osách. Zde bude usměrňováno těžiště práce operační skupiny, protože úkol slaďovat a zařazovat pochodové proudy armádních jednotek na osy je zpravidla nejtěžší. Důstojníci pověřeni

kontrolou průchodů jednotek na čáře výchozích míst musí mít zpracovanou tabulku přesunů jednotlivých pochodových proudů na této čáře a nesmlouvavě vyžadovat dodržování stanovených časů.

Složení operační skupiny pro řízení přesunu do čáry výchozích míst může být různé. Podle rozsahu úkolů se jeví výhodným toto složení:

- 4–6 důstojníků operačního oddělení,
- 2–3 důstojníci velitelství dělostřelctva,
- 1–2 důstojníci ženíjního vojska,
- 1 důstojník chemického vojska,
- 2–3 důstojníci spojovacího vojska,
- 1–2 důstojníci týlu,
- dopravní a spojovací prostředky (počet podle konkrétní situace).

Náčelníkem operační skupiny může být náčelník operačního oddělení nebo jeho zástupce a zpravidla jsou do skupiny zařazováni důstojníci plánovací skupiny. Do skupiny řízení přesunu je výhodné zařadit i směrové důstojníky, kteří mohou přímo na místě usměrňovat činnost podřízených štábů. Jakmile je splněn úkol v původním prostoru soustředění, přesune se operační skupina vrtulníky na nové VS armády.

Činnost pomocného VS armády musí být usměrněna k tomu, aby zástupce velitele armády měl neustálý přehled, jak svazky a armádní útvary plní časový plán přesunu, jaké je narušení komunikační sítě v pásmu přesunu nepřátelskými zásahy, popřípadě o tom, jak jsou vojska na přesunu zamořena radioaktivními a biologickými prostředky. Zprávy o přesunech získává pomocné VS armády přes pomocná VS divizi, od operační skupiny v původním prostoru soustředění a dále bezprostředně od správce pořádkových prostorů na armádních osách. Částečně je informován zástupce velitele armády od orgánů civilní správy a ministerstva vnitra, kteří s ním udržují neustálé spojení.

O přesunech po železnici získává zprávy oddělení vojenské dopravy, jež zástupce je na pomocném VS armády.

Na základě zhodnocení získaných zpráv rozhoduje zástupce velitele armády o přesunech na armádních osách a schvaluje i rozhodnutí velitelů divizí, aby tím upřesňoval přesuny v divizních pásmech přesunů. Dojde-li k značnému zatarasění komunikací, zničení přeprav, velkému zamoření osob a

techniky, rozhoduje zároveň o manévru armádních ženíjních nebo chemických útvarů do prostoru zásahů, popřípadě vyžaduje zásahy prostředků civilní správy, ministerstva vnitra a nadřízeného štábu.

Řízení přesunů z pomocného VS armády může ovlivnit velitel armády, který se přesunuje do prostoru denního odpočinku vrtulníky.

U pomocného VS armády musí být vytvořena záloha osob, spojovacích a dopravních prostředků, které jsou v pohotovosti k zasazení do ohrožených prostorů, dojde-li k vyřazení některých orgánů pořádkové služby na armádních osách.

Po skončení přesunů a zaujetí prostoru denního odpočinku zástupce velitele armády hlásí situaci veliteli armády, informuje operační oddělení, jak je plán přesunu plněn a vydá pokyny pro přesun pomocných VS armády a divizí do následujících prostorů soustředění (denních odpočinků). Přesun pomocného VS armády musí být proveden do doby pohotovosti k přesunu vojsk na příští noc.

Operační oddělení na základě informací zástupce velitele armády, v součinnosti s civilní správou a orgány MV činí účinná opatření ke splnění úkolů přesunu v denní době. Zásadou musí být, aby jednotky a útvary, které se z jakýchkoli příčin opozdily za nočního přesunu, za světla zorganizovaly a zahájily přesun po jednotkách tak, aby k době pohotovosti pro přesun v příštím dnu byly u svých svazků.

Při karanténizování útvaru na pochodové ose usměrňuje velitel svazku ostatní pochodové proudy na záložní osu a střežení jednotek přebírá MV nebo nadřízený štáb.

Přesun svazků, popřípadě tankové techniky po železnici je řízen a usměrňován zpravidla péčí nadřízeného velitelství. Přesto štáb armády určuje nakládací a hlavně vykládací prostory a podle možnosti informuje převážené svazky a útvary o radiační situaci ve vykládacích prostorech. Vykládací prostory volíme zpravidla tak, aby tanková technika po vyložení zaujala prostory shromaždišť na čele pochodové sestavy armády a byla schopna provést zařazení do proudů.

Velitel přepravovaného svazku nebo útvaru musí předvidat možné přerušení železničních tahů a být připraven, že bude nutno vyložit vojska i na volné trati a pokračovat v přesunu po vlastní ose.

TAJNÉ!
Příloha čis. 2
 Výtisk jediný
 Počet listů: 1

Možná varianta tabulky přesunu

Svazek	Úřvar — jednotka	Poch. osa		Poch. proud		Pochodová rychlost	Přesun v noci z na								Přesun v noci z na					
		číslo	délka v km	číslo	délka v km		ČVM		RČ-1		RČ-2		RČ-3 rozchod		ČVM		RČ-1		RČ-2	
							čelo	záď	čelo	záď	čelo	záď	čelo	záď	čelo	záď	čelo	záď	čelo	záď
6msd	dva msp dp VS div. týl	1	400	1—15	80	20	18.00	22.00	21.00	01.00	02.00	06.00	04.00	07.00	20.00	24.00	01.00	05.00	04.00	06.00
	msp tp rmo přdo týl	2	400		80	80	18.00	22.00	21.00	01.00	02.00	06.00	04.00	07.00	20.00	24.00	01.00	05.00	04.00	06.00

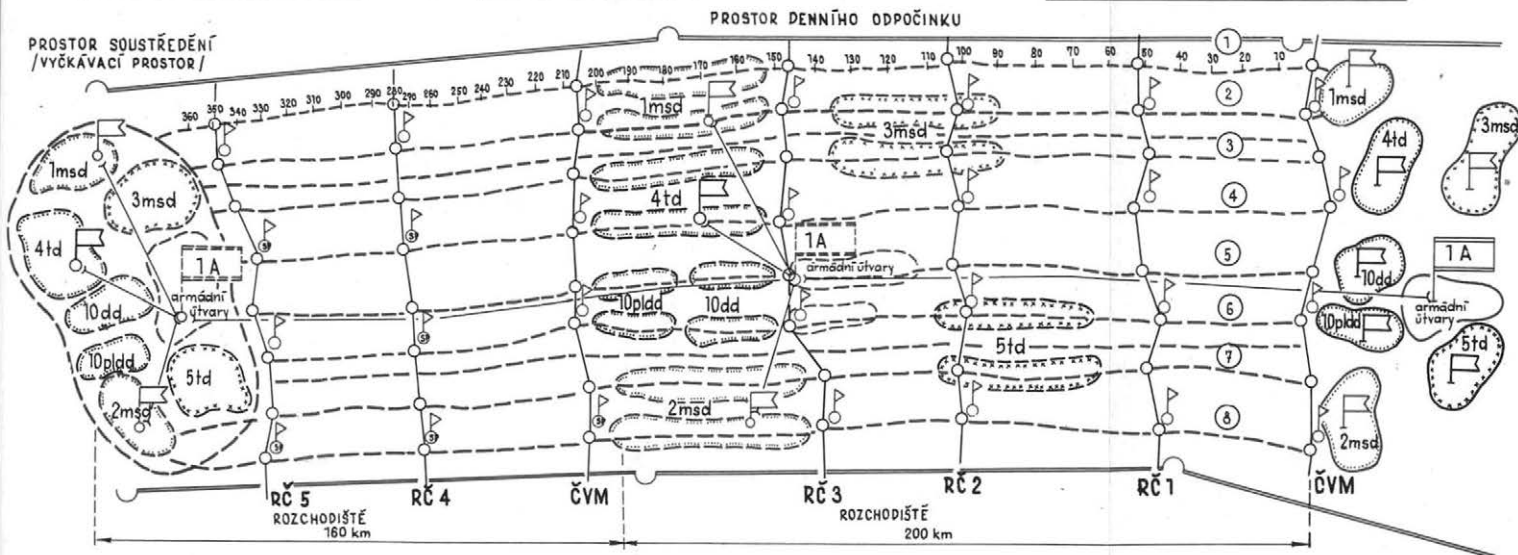
PLÁN PŘESUNU 1A

ÚKOLY POŘÁDKOVÉ SLUŽBY:

PŘEHLED ORGANIZACE POŘÁDKOVÝCH ORGÁNŮ:

POMOCNĚ VS 13A:

SÍLY A PROSTŘEDKY RS SVAZKŮ:

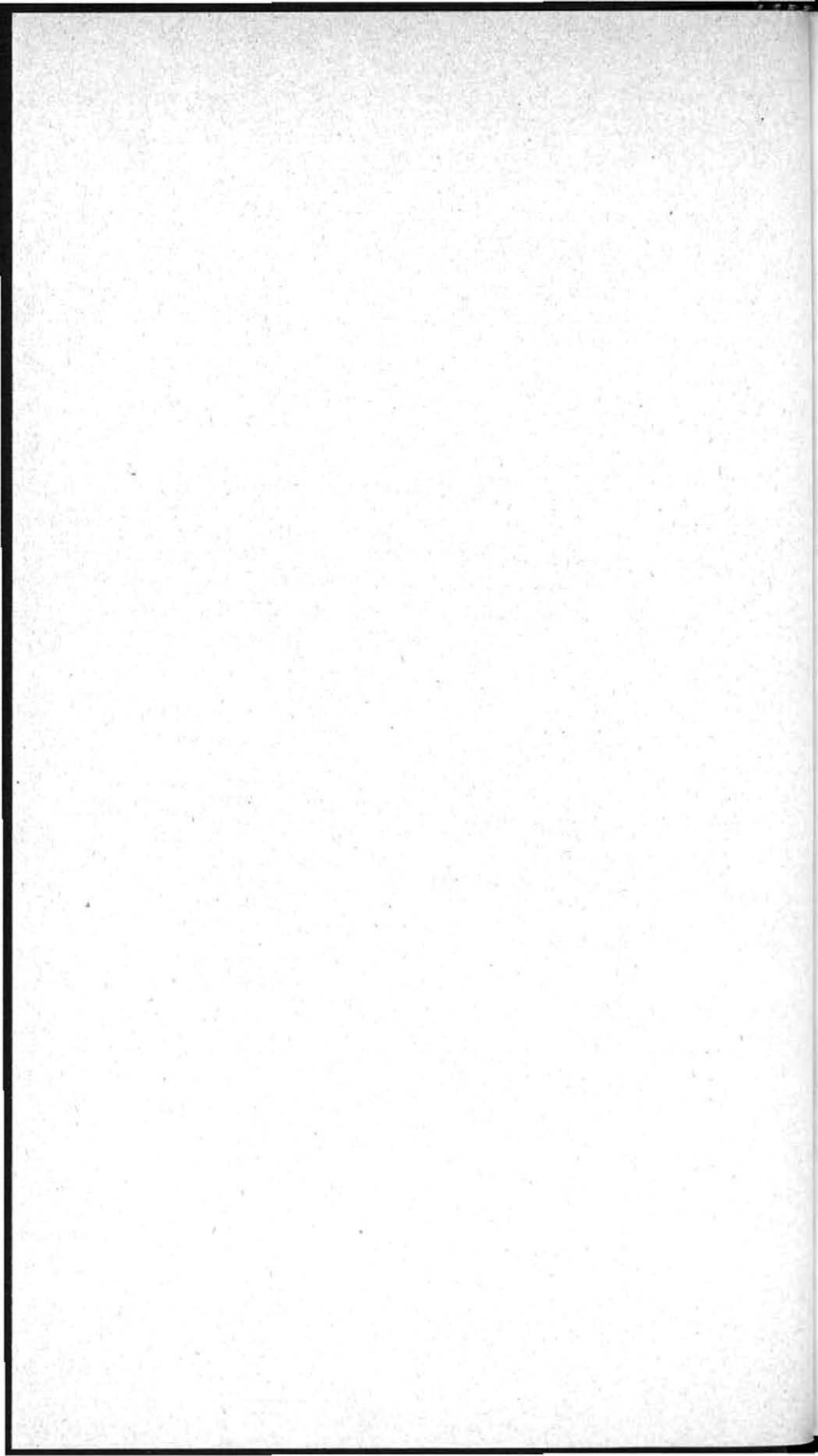
TABULKA PŘESUNU:

ZVLÁŠTNÍ NAŘÍZENÍ:

HLÁŠENÍ:

VELITEL 1. ARMÁDY

NÁČELNÍK ŠTÁBU 1. ARMÁDY

Z á v ě r

Zpracovaný článek vzhledem k široké tematice rozebírá jen některé hlavní otázky, které jsou ověřeny při provádění operačních cvičení na mapách a při taktických cvičeních s vojsky.

Není řešena otázka zabezpečení a řízení přesunů na nepřátelském území, která si svým odlišným obsahem a zvláštnostmi zasluhuje zvláštní pozornosti a samostatného článku.

Vzhledem k tomu, že dosud bylo zpracováno málo pramenů na toto téma, bylo by výhodné, aby příslušníci vyšších operačních štábů zaujali své stanovisko k řešeným otázkám a dali tak možnost, aby se tyto otázky v široké diskusi objasnily. Jen tak splní článek plně svůj účel.

В статье обсуждаются вопросы организации и планирования передвижений войск на большие расстояния. Помимо общевойсковых вопросов автор обращает внимание прежде всего на вопросы инженерного обеспечения и маскировки далеких передвижений. Значительное внимание уделяется в статье проблемам управления далекими передвижениями и вопросам взаимодействия с вооруженными органами МВД и народовластия.

Místo a úloha tankových svazků v útočné operaci armády

Podplukovník Jaroslav Hlásek,
podplukovník Ladislav Soukal

Článek ukazuje význam tankových vojsk pro dosažení vysokého tempa v útočných operacích. Rozebírá některé zásady jejich použití, přičemž hlavní důraz klade na bojovou činnost tankových svazků vedenou odtrženě ve velkých vzdálenostech od hlavních sil.

■

Zavedením atomových a vodíkových zbraní, složité a účinné raketové, radiolokační, elektronkové a jiné techniky se zásadním způsobem změnila podmínka, v nichž může být vedena bojová činnost v příští možné válce. Vybavení ozbrojených sil novými bojovými a technickými prostředky zvyšuje jejich bojové a operační možnosti a dává jim vysokou pohyblivost a manévrovost. Lze proto počítat s tím, že ozbrojený boj bude mít od samého počátku vysoce rozhodný, manévrový a velmi úporný charakter. Úspěšné provedení frontových a armádních útočných operací může v rozhodující míře přispět k dosažení bližších operačně strategických cílů a tím podstatně ovlivnit další průběh války.

Soudobé útočné operace budou uskutečňovány různými formami operačního manévru, přičemž bude převládat manévr k mimořádně hlubokému pronikání do týlu protivníka, rychlá a smělá činnost do boku a týlu operačních uskupení nepřítele.

Jedním z nejdůležitějších předpokladů k realizaci tohoto manévru je zabezpečení vysokých temp útočné operace.

Prostředky hromadného ničení, zejména raketové zbraně s atomovými náplněmi, ve spojení s vysoce pohyblivou bojovou technikou, vytvářejí příznivé podmínky pro dosažení vysokých temp v celém průběhu útočných operací. K tomu však musí být vytvořeny dostatečné předpoklady, které by zabezpečily jak maximální využití ničivých účinků soudobých zbraní, tak i manévrovací schopnosti pozemních vojsk.

Zásadním činitelem k dosažení vysokého tempa soudobých operací je správné využití účinků atomových zbraní, zejména k důkladnému umlčení odporů nepřítele a k ničení jeho bližších a dalších operačních záloh dřív, než mohou být zasazeny do boje. Hromadnými údery atomových zbraní na důležité cíle nepřítele a rozrušením jeho obrany nebo bojové a operační sestavy na velkou hloubku jsou vytvářeny možnosti vést útočnou činnost v předbojových sestavách; tím vznikají předpoklady k podstatnému zvýšení útočného tempa již v taktické hloubce nepřátelské obrany, proti tempům, kterých bylo dosahováno v průběhu druhé světové války.

Nejvyšších temp útočné operace však bude třeba dosahovat v operační hloubce obrany nepřítele, kdy jeho taktické a bližší operační zálohy budou atomovými údery značně vyčerpány. Tím se může dosáhnout toho, že se sníží jejich bojové možnosti a opozdí přesun a zasazení na bojiště. Je známo, že Sovětská armáda ve stalingradské operaci v operační hloubce nepřítele dosahovala tempa až 50 km za den. Ještě vyšší tempo bylo dosahováno v průběhu kurské operace při pronásledování německých vojsk na Dněpru a v řadě dalších operací, prováděných zejména v roce 1944. Tyto příklady ukazují, že při důkladném umlčení nepřítele atomovými údery jsou zvýšená tempa nejen reálná, ale i nutná.

■

Jedním z nejdůležitějších předpokladů k dosažení vysokých temp útočných operací je správné využití tankových svazků. Značná úderná síla, vysoká pohyblivost a manévrovost tankových svazků, jakož i jejich odolnost proti účinkům zbraní hromadného ničení, zejména proti pronikavé radiaci při překonávání zamořených prostorů, vytvářejí v soudobých operacích příznivé podmínky pro jejich daleko širší a efektivnější použití než kdykoli dříve.

Charakter soudobé bojové činnosti, obzvláště v prvních operacích, vyžaduje, aby byly tankové svazky zasazovány především do prvního sledu armády k plnění a rychlému využití mohutných účinků atomových úderů a morálního narušení nepřítele.

Vzhledem k svým vlastnostem představují tankové svazky nejmohutnější pozemní údernou sílu, kterou velitel armády disponuje, a která je schopna plně využívat ničivých účinků úderů ZHN a působením na samostatných směrech rozvíjet operaci ve vysokých tempech a do značné hloubky. Činnost jednotlivých tankových divízi při rozvíjení útoku v operační hloubce je však třeba reálně a správně vidět jako činnost na samostatných směrech, avšak na sobě vzájemně závislých, vyjadřujících celkový směr hlavního úderu a sladěných jednotným zámyslem velitele armády.

Tankové svazky, použité jako silné tankové uskupení v operační hloubce obrany nepřítele na směr hlavního úderu armády, mají vzhledem k své úderné síle a schopnostem rychlého manévru reálně předpoklady účinně ničit zálohy nepřítele v operační hloubce dříve než tyto mohou být zasazeny na frontě.

Z toho vyplývá, že tankovým svazkům náleží vedoucí úloha při plnění cíle a úkolů útočné operace a že proto podstatně vzrůstá jejich význam.

Tankové svazky svými vlastnostmi a možnostmi využívat účinků raketových zbraní s atomovými náplněmi a letectva jsou proto v součinnosti se vzdušnými výsadbami nejvhodnějším prostředkem k boji se zálohami nepřítele, k prolomování spěšně zaujaté obrany a zejména pak k rozhodnému přenesení a rozvíjení boje v operační hloubce a k izolaci prostoru bojové činnosti od nepřátelských záloh.

V žádném případě nelze souhlasit s názory, že tankové svazky budou plnit úkoly při obklíčování a ničení nepřátelských vojsk

v bližší operační hloubce nebo úkoly k ovládnutí předmostí na vodní překážce a při zajišťování boků operačních uskupení. Kdyby měly tyto úkoly plnit, nebylo by využito bojových možností tankových svazků a ve svém důsledku by to vedlo k tomu, že by byla oslabena činnost na směr hlavního úderu, zpomalilo by se tempo útočné operace a došlo by i ke ztrátě operační iniciativy. Tankové svazky musí po zasazení využívat plně výsledků atomových úderů a rychle jako „šíp“ pronikat bez jakýchkoli zastávek sestavou nepřítele. Bylo by proto rovněž nesprávné používat je k doprolomování obranných pásem a k odrážení nepřátelských protiúderů, obzvláště tehdy, mohou-li být pro plnění těchto úkolů vyčleněny motostřelecké svazky.

V tankových svazcích je třeba vidět vysoce manévrový prostředek, který vzhledem k svým bojovým vlastnostem a možností může rychle přenášet úder z jednoho směru na druhý a není přitom tak závislý na komunikacích jako motostřelecké svazky.

Zejména v první operaci je třeba mít tankové svazky v prvním sledu na směr hlavního úderu, čímž může být co nejrychleji dosaženo cíle operace a usnadněno její další rozvíjení. Tento požadavek je třeba respektovat proto, že tankové svazky svou rozhodnou činností značně naruší činnost nepřítele, mohou rozbíjet jeho zálohy a vyřadit jeho raketové prostředky, umístěné v bližší operační hloubce. Jejich zasazení v prvním sledu armády je umožněno i tím, že vzhledem k širokému použití atomových zbraní nepůjde zpravidla o průlom připravené obrany nepřítele, ale o rychlé pronikání krycími jednotkami. Kromě toho lze počítat s tím, že v první operaci, zejména v její počáteční fázi, budou obě strany usilovat o vysoce aktivní útočnou činnost k uchopení operační iniciativy. Charakter této operace bude proto ve své podstatě probíhat ve formě střetných bojů a střetných sražení, ve kterých tankové svazky mohou rozhodným způsobem přispět k dosažení úspěchu.

Zasazování tankových svazků, které tvoří druhý sled armády, musí odpovídat předpokládanému průběhu operace. To znamená, že bude nutno je zasazovat především s cílem rychle rozvíjet úspěch bez přerušování nebo zpomalení tempa útočné operace a nikoli tehdy, až bude první sled vyčerpán a když v důsledku toho dojde k zpomalení tempa operace nebo k jejímu zastavení.

Rychlý a rozhodný útok tankovými

svazky z chodu bez zaujetí výchozího prostoru a s plným využitím atomových úderů je nejvhodnějším způsobem, který umožňuje řešit problém vysokého a nepřetržitěho tempa útočné operace a plynulý přechod z jedné útočné operace do druhé. Z toho důvodu musí zasazování druhosledových tankových svazků odpovídat perspektivnímu rozvoji operace. Od velitele a štábu armády to vyžaduje, aby prováděli důkladnou analýzu možného dalšího průběhu bojové činnosti a vytvářeli výhodné podmínky pro jejich zasazení. Zasazení druhosledových svazků musí ve svém důsledku znamenat další mohutný úder, na kterém se budou podílet a který budou zabezpečovat všechny druhy vojsk a první sled, zejména však raketové jednotky a útvary.

Rozhodující úlohu musí sehrát tankové svazky při pronásledování nepřítele, když mají rychle pronikat na rovnoběžných směrech, provádět údery do boku a týlu hlavního uskupení nepřítele a předstihnout ho při ústupu ovládnutím cest jeho odchodu, přeprav a připravovaných pásem obrany. V průběhu pronásledování tankové svazky úzce spolupracují se vzdušnými výsadbami, vysazovanými na směrech odchodu nepřítele. Použití vzdušných výsadek budou zpravidla předcházet atomové údery do prostoru jejich vysazení. Přitom musí být dbáno toho, aby činnost tankových svazků byla plně sladěna s vlastními atomovými údery, které budou vedeny na hlavní nepřátelské uskupení. Proto manévr tankových svazků musí vycházet především ze způsobu použití atomových zbraní.

Menší nasycenost válčiště vojsky dává předpoklady k vedení útočné činnosti širokého manévru. Bojové možnosti tankových svazků plně umožňují využívat mezer v sestavě nepřítele, z chodu ničit raketové prostředky a sklady atomové munice, zmocňovat se důležitých čar a objektů v hloubce obrany nepřítele, narušovat přesuny na jeho komunikacích a systém velení vojskům.

Zvýšený dostřel raketových zbraní s atomovými náplněmi, nepřetržitá podpora stíhacím bombardovacím letectvem a zvýšená úderná síla a manévrovací schopnost motostřeleckých divízi umožňují podporovat tankové svazky, takže mohou rychle rozvíjet útok a odtrhnout se na značné vzdálenosti od prvních sledů armády. Motostřelecké divize při současně organizaci mohou plně využívat úspěchů dosažených tankovými svazky.

Dále je nutno vidět i tu skutečnost, že

obzvláště v operační hloubce obrany nepřítele jsou velmi výhodné podmínky pro plné využití manévrovacích schopností tankových svazků. Přitom třeba mít na zřeteli, že rozhodná útočná činnost tankových svazků nejen dovoluje ničit nepřátelské prostředky atomového napadení, ale současně oslabuje možnosti nepřítele provádět atomové údery na naše útočící vojska.

Ovládnutí a ničení odpalovacích zařízení raketových prostředků a skladů atomové munice nepřítele je proto jedním z nejdůležitějších úkolů tankových svazků při jejich činnosti v operační hloubce.

Hluboké pronikání do operační hloubky nepřítele musí být současně vedeno s cílem ovládnout důležitá nepřátelská letiště; tím se snižá účinnost nepřátelského letectva a současně si vytvoří podmínky pro nepřetržitou leteckou podporu vlastním letectvem z těchto ovládnutých letišť.

Vysoké a nepřetržitě tempo útočné boje je kromě toho jedním z důležitých opatření ochrany proti zbráním hromadného ničení, protože nepříteli znemožňuje účinně použít atomových zbraní na naše vojska, která jsou v soustavném pohybu a v bezprostředním dotyku s jeho jednotkami.

Rychlé pronikání tankových svazků na jednotlivých směrech a jejich směla a rozhodná činnost znemožňují nepříteli provést na ně soustředěný protiúder. Vede-li nepřítel boj na zdrženou, musí tankové svazky nepřítele znemožňovat zaujetí nových obranných postavení a pásem.

Rozhodné a hluboké pronikání tankových svazků na území nepřítele ztěžuje jeho přesuny a mobilizační rozvinování jeho záloh. Rychlý průlom hloubky obrany nepřítele, směla a rozhodná činnost tankových svazků na značnou vzdálenost od ostatních sil armády vytváří proto důležité podmínky pro vedení armádní útočné operace ve vysokém tempu a na samostatných směrech.

V podmínkách masového použití zbraní hromadného ničení je třeba usilovat o to, aby již v první den operace byla prolomena nejen celá taktická hloubka obrany nepřítele, ale aby tankové svazky pronikly před ostatní síly armády alespoň na vzdálenost 20–25 km. Možno počítat s tím, že různá tempa a bojové možnosti tankových a motostřeleckých svazků způsobí, že tato vzdálenost, získaná již v první den operace, bude

s každým dalším dnem stále narůstat. Rozhodně cíle soudobé operace vyžadují, aby tankové svazky ke konci armádní útočné operace působily na značné vzdálenosti před hlavními silami armády a tak vytvářely podmínky pro plynulý přechod k další armádní útočné operaci v rámci útočné operace frontu. Vzdálenost proniknutí tankových svazků před hlavní síly armády bude závislá na řadě okolností, zejména na stupni umlčení nepřátelských záloh, síle jejich odporu, na účinnosti a nepřetržitosti podpory raketovými zbraněmi a letectvem, na charakteru terénu apod. Nutno však usilovat, aby za podmínek příznivě se vyvíjející situace dosahovala tato vzdálenost ke konci armádní útočné operace armády 150 až 200 km. Hluboké proniknutí tankových svazků na značné vzdálenosti od ostatních vojsk armády ztíží nepříteli nejen použití raketových prostředků s atomovými náplněmi, jako např. Corporal, Redstone a Matedor, ale přinutí jej i k tomu, aby přemístil sklady atomové munice a přeskupil letectvo na nová letiště. V důsledku toho může dojít k podstatnému oslabení atomové podpory vojsk nepřítelé a tím ke ztrátě jeho operační iniciativy.

Při plánování a řízení útočné činnosti tankových svazků je proto velmi důležité, aby jejich činnost nebyla omezo- vána hloubkou armádní útočné operace. Tankové svazky je třeba po splnění úkolů v rámci útočné operace armády plně využít pro řešení dalších cílů a úkolů a to bez přerušování jejich bojové činnosti. Tento požadavek se vztahuje nejen na tankové svazky, ale i na celou armádu. Za těchto podmínek bude přirozeně docházet k tomu, že vzdálenost tankových svazků od hlavních sil armády bude v průběhu další útočné operace ještě vzrůstat.

Vzhledem k tomu, že tankové svazky, působící na značné vzdálenosti od hlavních sil armády, budou plnit různé úkoly, není možné a reálné plně a do všech detailů předvídat pořadí úkolů a způsob jejich plnění. Jeví se proto účelné tankovým svazkům neurčovat úkoly pouze na 24 hodin boje, jak tomu bylo doposud. Takové určování úkolů neodpovídá ani charakteru soudobých útočných operací a ve svém důsledku by mohlo omezovat činnost tankových svazků a znemožňovat jim plně projevit rozhodnost a iniciativu, zejména při uskutečňování hlubokého a rychlého manévru na základě vytvořené situace.

Bude proto daleko výhodnější, aby tankovým svazkům

byly ukládány úkoly na dva až tři dny, popřípadě na celou hloubku útočné operace. Přitom ovšem bude třeba, aby na jednotlivé dny byly tyto úkoly velitelem a štábem armády upřesňovány a konkretizovány v intencích zámyslu velitele armády a na základě analýzy dalšího možného průběhu útočné operace.

Vzhledem k tomu, že tankové svazky budou první den operace bojovat v sestavě hlavních sil armády v úzké součinnosti s motostřeleckými svazky, bude nutné, aby jejich úkol byl rozdělen na bližší, následující a další. Na další období jejich činnosti nebude však zpravidla již třeba uložený úkol takto dělit, protože v tomto období budou tankové svazky bojovat již ve značné vzdálenosti od hlavních sil armády. Na toto období činnosti tankových svazků bude daleko výhodnější stanovit jen směr činnosti a konečný prostor nebo objekt, který má být v určeném čase ovládnut. Takové určování úkolů odpovídá nejen podmínkám boje v operační hloubce, ale umožňuje, aby velitelé tankových svazků plně rozvinuli svou iniciativu v intencích celkového zámyslu velitele armády.

Z těchto hledisek by proto nebylo ani správné, aby bylo tankovým svazkům určováno pásmo činnosti na celou hloubku útočné operace armády. Vzhledem k tomu, že úzká a bezprostřední součinnost tankových a motostřeleckých svazků bude uskutečňována pouze v průběhu prvního dne operace, zejména při průlomu taktické hloubky obrany nepřítele nebo při prvních střetných sraženích, postačí, aby útočná pásma tankových svazků byla určována pouze na průlom taktické hloubky obrany nepřítele nebo na hloubku prvního dne operace. Na další hloubku útočné činnosti tankových svazků by však nebylo výhodné útočné pásmo určovat. Stačí udat směr a zámysl velitele armády na splnění cíle operace, čímž bude velitelům svazků mimo jiné dána i možnost volit nejúčinnější a nejvýhodnější formy manévru při řešení té nebo oné situace a při rozvíjení útoku v operační hloubce. Bojová sestava tankových svazků pro boj v operační hloubce musí proto být taková, aby zabezpečovala plně a efektivní využití atomových úderů, vysoké tempo útoku a co nejmenší zranitelnost před nepřátelskými údery ZHN, a aby umožňovala rychlé přenášení úsilí z jednoho směru na druhý.

Bojovou činnost tankových svazků vede-
nou ve značných vzdálenostech
od hlavních sil armády je mož-
no charakterizovat jako útok na jednotli-
vých směrech v širokých pásmech útočné
činnosti. Za těchto podmínek bude výhod-
né, aby se tankové svazky zavazovaly do
boje jen s takovým uskupením nepřítele,
které může být rychle umlčeno a zničeno
úderem raketových zbraní s atomovými ná-
plněmi. Boj tankových svazků s velkými
a svěžími uskupeními nepřítele by mohl
podstatně zpomalit tempo jejich útoku nebo
dokonce způsobit jejich zastavení, čímž by
mohlo dojít ke ztrátě celkové operační ini-
ciativy. Tankové svazky musí
prudkou činností zabránit ne-
příteli, aby soustředěně použil
svých operačních záloh, a z cho-
du je po částech ničit.

Nejčastější formou bojové činnosti tan-
kových svazků v operační hloubce obrany
nepřítele bude proto střetný boj s při-
cházejícími zálohami nepřítele. Přitom tento
střetný boj bude probíhat na jednotlivých
směrech a v krátkém časovém trvání. Bude
se však vyznačovat vysokou manévrovostí,
rozhodností a velkou intenzitou.

Střetný boj bude pro tankové svazky
charakteristickou formou bojové činnosti
nejen proto, že k jeho vedení mají nejlepší
předpoklady, ale zejména proto, že při pro-
nikání v operační hloubce budou se tan-
kové svazky první střetávat s nepřátelskými
zálohami. Střetný boj a střetné sražení bu-
dou proto charakteristickou formou bojové
činnosti, a to již od počátku útočné ope-
race.

Charakter této činnosti vyžaduje, aby bo-
jová sestava tankových svazků se vyznačo-
vala silným a vysoce pohyblivým prvním sle-
dem k provádění prudkých úderů při útoku
z chodu. Proto je třeba, aby v prvním sledu
tankových svazků byly především tankové
útvary.

Důležitým předpokladem úspěšného boje
tankových svazků ve střetném boji bude
předstihnout nepřítele v provedení atomo-
vých úderů a v rozvinutí bojové sestavy,
aby bylo plně využito těchto úderů. Úspěch
střetného boje bude taktéž do značné míry
závislý na rychlé a směle činnosti průzkum-
u a předsunutých odřadů.

Aby se dosáhlo vysokého tempa útoku,
musí tankové svazky plně využívat svých
manévrovacích schopností a podle možnosti
obcházet obranné čáry spěšně zaujaté obran-
y nepřítele a rychle pronikat vzniklými
mezerami. Bude-li nutno prolamovat ne-
přátelskou obranu, musí usilovat o prove-

dení rychlého útoku z chodu vzápětí po pro-
vedení atomových úderů a za účinné
letecké podpory, s hlavním úderem na nej-
zranitelnější místo v obraně nepřítele.

Narazí-li útočící svazky na svých smě-
rech útoku na organizovanou obranu ne-
přítele a není-li ji možno obejít, je třeba
umlčet nejsilnější úseky obrany údery ra-
ket, dělostřelectva a letectva; jejich účinků
pak využívají útočící svazky k rozhodnému
pronikání do hloubky.

Aby bylo zachováno vysoké tempo ope-
race a mohly být ničeny zálohy nepřítele
ještě před jejich zasazením, je třeba, aby
se tankové svazky vyhýbaly těžko přístup-
nému terénu, v němž dochází k zpomalení
tempa útoku.

Je nesporné, že v průběhu útočné ope-
race mohou zůstat v týlu tankových svazků
a mezi jednotlivými útočnými směry roz-
ptýlené jednotky nepřítele nebo jeho vý-
sadky. Tankové svazky se však nesmějí zdr-
žovat jejich ničením, protože by to mohlo
mít za následek snížení tempa a důrazu
útočné činnosti. Ničení těchto rozptýlených
sil nepřítele bude především úkolem dru-
hých sledů a záloh armády.

Značný význam pro zabezpečení vysoc-
kého tempa tankových svazků mají v z d ů š n ě
v ý s a d k y, které zejména v součin-
nosti se silnými předsunutými odřady mo-
hou ovládnout důležité čáry a prostory a
zabezpečit další rozvíjení útoku. Vzdušné
výsadky použité ve prospěch tankových
svazků mohou kromě toho ničit atomové
prostředky nepřítele, velitelská stanoviště,
rušit činnost nepřátelského týlu a obsazo-
vat nebo ničit přepravy na směrech pře-
sunu nepřátelských záloh.

Úspěšná činnost tankových svazků je
podmíněna jejich správným posílením,
které by jim umožňovalo vést samostatnou
činnost na značné vzdálenosti od hlavních
sil armády. Posílení nesmí však být v žád-
ném případě na úkor jejich pohyblivosti.

Z těchto hledisek se nabízí jako nejvý-
hodnější následující posílení:

- 1–2 roje vrtulníků nebo lehkých le-
tounů k provádění vzdušného průzkumu
pro potřeby divize;
- dva protiletadlové dělostřelecké pluky
(z toho jeden střední ráže);
- jednu radiotechnickou hlásku z radio-
technické rotý armády;
- jednotku taktických dělostřeleckých
raket;

- v případě, že bude tankový svazek v první polovině vzdálenosti k cíli operace překonávat velkou vodní překážku, přidělit mu mostní soupravu ještě před zasazením; bude-li takovou vodní překážku překonávat až v dalším období útočné operace, musí být tato souprava přisunuta tankovému svazku zpravidla vzduchem;
- plovoucí transportéry a obojživelná vozidla.

Charakter bojové činnosti bude současně vyžadovat, aby do štábu tankového svazku byl začleněn představitel raketové jednotky (útvary) k zabezpečení podpory raketovými zbraněmi. Kromě toho bude třeba, aby byl

veliteli divize vyčleněn určitý počet atomových pum na vyžádání a dostatečný počet vzletů stíhacího bombardovacího letectva.

V průběhu útočné operace může vzniknout potřeba posílit tankové svazky dalšími vojsky. Toho může být dosaženo nejrychleji vzdušnou cestou. Bude to zejména v období dosažení konečného cíle operace nebo při odrážení silných nepřátelských protiúderů a kdy bude nutné posílit tankový svazek jednotkami pěchoty a dělostřelectva. Vzdušné dopravní prostředky musí být proto předem zabezpečeny, a to jak z hlediska dalšího posílení tankového svazku, tak i z hlediska možnosti zásobování a doplňování materiálem.

Úspěšná činnost tankových svazků působících v týlu nepřítele na značné vzdálenosti od hlavních sil armády bude do značné míry závislá na účinné a sladěné podpoře raketovými zbraněmi s atomovými náplněmi, na dobře organizované a správně fungující protivzdušné obraně vojsk a na operativním materiálním, technickém a zdravotnickém zabezpečení. Hlubokému rozpracování těchto důležitých otázek musí být proto věnována maximální pozornost.

Tankové svazky jsou jedním z nejdůležitějších prostředků velitele armády k uskutečňování širokého a odvážného manévru, k zabezpečení vysokého tempa a k dosažení rozhodných cílů v útočných operacích. Jejich význam neustále stoupá.

Bude proto třeba, aby z hlediska perspektivního využití tankových svazků byla provedena další opatření směřující k tomu, aby se zvýšila úderná síla a pohyblivost tankové techniky, vytvořila odpovídající organizační struktura a systém velení, účinný systém materiálního, technického a zdravotnického zabezpečení a celkově zvýšila bojová připravenost tankových svazků.

Domníváme se, že z těchto hledisek může být náš článek určitým podkladem pro řešení těchto otázek, zejména na základě široké výměny názorů k problematice nastiňené koncepce operačního použití tankových svazků a všestrannému zabezpečení jejich činnosti.

Статья показывает значение танковых войск для достижения высоких темпов в наступательных операциях. Автор рассматривает некоторые принципы их применения, главным образом подчеркивая боевые действия танковых соединений, веденные на большие расстояния в отрыве от главных сил.

Výsadky v soudobé operaci

Generálmajor Jan Knotek

Článek hodnotí dosavadní zkušenosti s použitím výsadků obou válčících stran a zabývá se vlivy nových podmínek na zásady jejich použití se zřetelem k našim konkrétním podmínkám.

Při přehodnocování významu jednotlivých druhů vojsk v soudobém boji mluvíme zpravidla o tom, že v nových podmínkách narůstá význam výsadkových vojsk. Tento závěr je sice správný, avšak nevystihuje plně celou šíři problému. Nejde totiž jen o význam výsadkových vojsk, ale o výsadky vůbec — a to se netýká jen výsadkových vojsk, ale i celé řady ostatních vojsk.

Potřeba zabezpečit v nových podmínkách vysoké tempo útoku se všeobecně projevuje ve zvýšeném úsilí o to, aby se maximálním využitím vzdušné cesty zvýšila mobilita všech druhů vojsk i služeb. Otázka výsadků je jen částí tohoto problému, třebaže velmi významnou.

Použití výsadků není nijak nové a je už poznamenáno celou řadou zkušeností, zejména z poslední války a z období po ní. Chceme-li tedy správně určit význam výsadků v nových podmínkách, musíme stávajících zkušeností využít, analyzovat je a aplikovat na naše konkrétní podmínky. Prosté konstatování faktu, že „jejich význam stoupá“, nemůže být dostatečným podkladem pro konkrétní opatření v dalším rozvoji našich ozbrojených sil.

Všimněme si tedy nejprve dosavadního vývoje výsadků.

V první světové válce výsadkové vojsko neexistovalo, ale vzdušné výsadky byly už použity téměř na všech frontách. Protože padáky se v té době teprve vyvíjely a protože tehdejší letadla dovozovala přistání i na vcelku neupravených plochách, byly výsadky prováděny zásadně přistáváním letadel v noci, na předem určených plochách. Většinou šlo o vysazení jednotlivců, maximálně malých skupinek s převážně průzkumnými, hlavně agenturními úkoly. Proto získané zkušenosti se týkaly hlavně letectva a průzkumné činnosti a na charakter bojové činnosti neměly žádného vlivu.

V období mezi světovými válkami nastal značný rozmach dopravního letectva. Zvyšuje se jeho dolet, únosnost, rychlost a spolehlivost letu. Značného zdokonalení doznávají i padáky. V přípravách na druhou světovou válku se mocně rozvíjí i pozemní bojová technika, hlavně tanky a terénní vozidla. Vznikají tankové a mechanizované svazky. Vojská věda obou stran studuje charakter příští války. Narůstající dostřel dělostřelectva vede k umísťování záloh do větší hloubky. Hledají se způsoby, jak zrychlit jejich zásah do pásma průlomu,

stejně jako na druhé straně i způsoby, jak jim v tom zabránit. Sovětská i německá vojenská věda dochází ke shodnému závěru o manévrovém charakteru budoucí války. Zatímco sovětské velení tento závěr uplatňuje harmonickým rozvojem všech druhů ozbrojených sil, německé fašistické velení podléhá nevědecké teorii „blitzkriegu“ uskutečněného hlavně letadlem a tankem.

Prvenství myšlenky výsadkového vojska patří sovětské vojenské vědě. V období před druhou světovou válkou se parašutismus stává v SSSR masovým sportem. Již v roce 1930 provádějí sovětské parašutistické útvary hromadný seskok. Masový charakter parašutismu vytváří v SSSR širokou základnu pro výsadkové vojsko, které je v SSSR jako v prvním státě na světě také organizováno. Na manévrech Sovětské armády v letech 1935—1936 jsou ve všech vojenských okruzích prováděny v bojových podmínkách hromadné seskoky výsadkářů v počtech kolem 2000.

Fašistické Německo, upozorněno kladnými výsledky v SSSR, od roku 1936 usilovně a úspěšně dohání jeho náskok. Výsadkové jednotky hitlerovského Německa se stávají jedním z prostředků bleskové války. V té době se připravují výsadkové jednotky a svazky i v USA a v Anglii.

Fašistické velení předpokládá používat výsadků zejména:

- k získávání zpráv z týlu nepříteli;
- k překvapení a novému způsobu likvidace pevností stojících v cestě vojskům na předpokládaných směrech útoku;
- ke spojení s tzv. „pátou kolonou“ v napadených státech — k demoralizaci obyvatelstva, vyvolávání paniky atd.;
- k zabezpečování přechodů a předmostí v týlu nepříteli a k uzavírání obkličovaných jednotek.

Přitom zejména do výsadků operačního a strategického charakteru, prováděných v součinnosti s námořními výsadky, klade velké, zpravidla až nereálné naděje.

Za druhé světové války bylo výsadkových vojsk na obou stranách bohatě využito od samého počátku války, ale naprosto rozdílným způsobem a s naprosto rozdílnými výsledky.

Sovětská armáda v důsledku překvapení věrolomným napadením fašistického wehrmachtu, neměla v prvním období války podmínky k použití taktických, ani operačních nebo strategických výsadků. Svědčí o vysoké schopnosti a operativnosti ÚV KSSS a sovětského velení to, jak dovedlo rychle přizpůsobit použití výsadkových jednotek vzniklé situaci. Tisíce vycvičených výsadkářů, jednotlivě i ve skupinách, je velmi rychle a široce využito k organizaci partyzánského hnutí lidí, k jeho součinnosti na území obsazeném nepřitelem. Toto hnutí rozvrací nepřátelský týl, napadá dopravu, štáby a orgány velení nepříteli a stává se významným činitelem, urychlujícím zvrát situace a pozdější vítězství.

Využití vycvičených kádřů výsadkových jednotek k tomuto úkolu, jehož význam v dalším průběhu války narůstal, je pravděpodobně jedním z hlavních důvodů, proč i v dalším průběhu války se na straně SSSR setkáváme s výsadkovými operacemi většího rozsahu jen velmi zřídka. Historické materiály zaznamenávají výsadkovou operaci u Volokolamsku pod Moskvou, později při osvobození Běloruské Ukrajiny a na Dálném východě. Vcelku jen ojediněle a v nevelkém rozsahu. Dalším důvodem bylo asi to, že po bitvě pod Moskvou a v Stalingradu, kde se projevilo misrovské zvládnutí průlomu a rozvíjení útočných operací a kdy se dosavadní tempo útoku z první světové války zvýšilo na průměr 20–30 km za den, nebylo použití výsadků považováno za nutné.

Ve druhé světové válce se v SSSR zakládá i historie našeho výsadkového vojska. 2. čs. paradesantní brigáda po bojích v Karpatích byla v říjnu 1944 vysazena na letiště Tri Duby u Zvolena na pomoc Slovenskému národnímu povstání.

Fašistická německá armáda, která získala značný náskok v organizaci výsadkových vojsk před USA i Anglií, používá výsadků ve značné míře od samého počátku války.

V součinnosti s námořními výsadky napadá jimi norské přístavy, používá jich v Belgii i Holandsku k zabezpečení letišť pro luftwaffe a k ovládnutí přechodů přes řeky.

Již v roce 1941 uskutečňují fašisté velkou výsadkovou operaci k ovládnutí Kréty pod názvem „Merkur“.

Operaci provádí výsadkový sbor (asi 20 000 mužů) asi 700 výsadkových dopravních letounů, dvě horské pěší divize (z nich jedna vzduchem a druhá po moři) a značné množství podpůrného letectva, zejména typu „Stuka“.

Přestože v důsledku této operace anglická posádka Kréty (asi 27 000 vojáků) byla nucena Krétu evakuovat, skončila operace „Merkur“ v podstatě neúspěchem. Ztráty vzdušné výsadkové divize byly neúnosné. Fašisté ztratili 12 000–15 000 mužů. Množství výsadků bylo vysazeno do moře nebo do jezera Kanie. Jeden z výsadkových praporů byl zcela zničen několika starými britskými tanky.

V neúspěchu operace se plně projevilo přecenění vlastních možností, špatná příprava operace — zejména v otázkách navigace dopravního letectva a nedostatečná součinnost s námořním výsadkem.

Reakce fašistického velení na tento neúspěch byla stejně extrémní, jako původní naděje do výsadkového vojska kladené. Výsadkové jednotky byly ihned přerazeny jako úderní oddíly do pozemních vojsk a od výsadkových operací bylo upuštěno.

Teprve v roce 1944 v Ardenách se fašisté pokoušejí opakovat výsadkovou operaci, tentokrát ve prospěch 6. tankové armády SS, které mají být zajištěny přechody přes Eifel. Operace je opět neúspěšná. Ze 4 připravených skupin jediná (v síle praporu) byla shozena na určené místo, kde po 6 dnů odolávala americkým jednotkám. Ostatní skupiny byly shozeny daleko do vlastního týlu a do boje vůbec nezasáhly.

Anglo-americká armáda si prověřovala použití výsadků od zahájení války na řadě menších akcí na Dálném východě. V Evropě použila prvního vzdušného výsadku v roce 1943 na Sicílii, aby se dvěma výsadkovými

brigádami zmocnila předmostí pro námořní výsadek. **Operace končí v podstatě krachem.** 30 % brigád v kluzácích je vysazeno až 6 km v moři, přitom je čtvrtina kluzáků sestřelena vlastním doprovodem námořního výsadku. Padákový výsadek byl z větší části utopen v moři a zbytek roztroušen po pobřeží daleko od míst určených. Výsadek byl proveden na 400 dopravních letounech a asi 130 kluzácích z letiště v Tunisu za absolutní převahy ve vzduchu v rámci celého válčiště.

Základním nedostatkem je naprostý nedostatek součinnosti vzdušného a námořního výsadku a celková nekoordinovanost a nepřipravenost operace.

Koncem téhož roku provádějí Anglo-Američané **novou výsadkovou operaci** v „podpatku italské boty“ u Taranta.

Po dlouho trvající letecké přípravě tisíce vzlety bombardovacích letounů je **operace provedena do prázdna**, když předtím maršál Kesselring vyvedl německá vojska zpod úderu na sever.

Vcelku úspěšnou byla výsadková operace při tzv. **invazi v Normandii v červnu 1944.** Operace byla provedena silou tří výsadkových divizí, asi 2400 dopravními letouny a 860 kluzáky. U 101. vzdušné výsadkové divize USA z 6500 osob dopadlo na určené plochy jen 1100, a více než polovina zásob a materiálu se dostala do rukou Němcům. Přesto bylo za týden pod ochranou 35 000 letů letectva vysazeno asi 326 000 osob, 54 000 aut a 104 000 tun materiálu.

Přes značné nedostatky může být operace označena jako úspěšná. Je ovšem třeba vzít v úvahu celkovou situaci na frontě, kdy hlavní síly fašistů byly ze západu přesunuty na východní frontu a kdy fašistické Německo mělo už k odporu na západě postoj ovlivněný jinou perspektivou.

V září 1944 byla zhruba stejnou silou (tři výsadkové divize) provedena anglo-americká **výsadková operace u Arnhemu** s cílem zmocnit se přechodů přes řeku Maas, Maas-Vaal, Vaal a Dolní Rýn. Operace byla **jen částečně úspěšná** za daných

podmínek. U Arnhemu byla při ní 1. britská výsadková divize za 9 dní celá zničena. Vzhledem ke špatnému počasí byly ze 4 plánovaných sledů vysazeny jen dva. Operace byla provedena do hloubky 35–90 km, přičemž shozené svazky se nemohly vzájemně podporovat a od vlastních vojsk byly odděleny řadou velkých vodních toků.

Z období po druhé světové válce stojí za zmínku výsadková akce v síle pluku americké armády v Koreji u Inčon, při pronásledování čínských dobrovolníků na sever. Výsadek byl proveden do prázdna, protože americký průzkum nezjistil včasný odchod čínských dobrovolníků.

Stejně nezdařilý byl anglo-francouzský výsadek u Port Saidu v r. 1956 při pokusu o invazi do Egypta. Angličané podcenili morálku obránců suezského kanálu, který-mi nakonec byl výsadek zčásti zlikvidován.

Shrme-li výsledky a zkušenosti těchto několik nejvýznamnějších výsadkových operací poslední války, zjišťujeme, že:

- *velké operační a strategické výsadkové operace, provedené i v podmínkách vcelku příznivých, nesplnily zpravidla očekávání. Jako úspěšnější se ukázaly menší výsadkové operace, použité ve větším počtu;*
- *výsadkové vojsko samo o sobě nemůže splnit cíle operace. Příprava a provedení, zejména větších výsadkových operací, je velmi náročná na součinnost všech zúčastněných druhů vojsk;*
- *jako úspěšnější se ukázaly výsadky vysazované „přimo na objekt“ po předchozím umlčení protivzdušné obrany. Výsadky provedené „mimo objekt“ zvýšily možnosti a účinnost nepřátelských protiopatření;*
- *účinnost výsadku je v rozhodující míře závislá na kvalitě přípravy dopravního letectva.*

Je přirozené, že tyto zkušenosti nemůžeme mechanicky přenášet do soudobých podmínek, které se v mnoha směrech podstatně změnily. Upozorňují nás však na některé otázky, kterým v nových podmínkách musíme při posuzování místa výsadků v soudobé operaci věnovat zvýšenou pozornost.

Všimněme si nejprve, v čem spočívá hlavní změna operačních a technických podmínek použití výsadků.

Kromě rozdílů, které vyplývají z morálně politického charakteru soudobých armád a které podstatně ovlivňují jak možnosti, tak charakter výsadků, jsou to zejména tyto nové podmínky:

- Jaderné zbraně, zejména dopravované na cíl raketovými zbraněmi, umožňují daleko rychlejší a dokonalejší umlčení cílů v prostoru vysazení.
- Soudobá dopravní letadla (vrtulníky) svou větší únosností a rychlostí zrychlují zásah výsadku, zmenšují jeho proudy ve vzduchu a tím i zranitelnost. Dokonalejší prostředky navigace zmenšují možnost „omytí“ při vysazení.
- Raketové zbraně, pozemní i používané letectvem, umožňují účinnější palébnou podporu výsadku. Zvýšila se palébná a úderná síla vlastního výsadku.
- Nesouvislá fronta s mezerami a nerovnoměrný vývoj situace na ní, vytvářejí příznivější podmínky pro použití výsadku.

Zvýšily se zejména technické možnosti výsadkové dopravní techniky. Soudobé padáky jsou naprosto spolehlivé a jejich výkonnost podstatně vzrostla.

Moderní dopravní letouny, zejména turboturbolety, dosahují únosností 20–30 tun a jejich dolet podstatně zvyšuje možnost hloubky zásahu výsadku. Jestliže kupříkladu v Arnhemské operaci vzdálenost výsadku dosahovala 35–90 km od linie fronty, dovolují soudobé prostředky hloubku 400 až 600 km, při vzdálenosti prostoru naložení od čáry dotyku kolem 200 km. Přitom dnešní typy nejsou zdaleka posledním slovem letecké dopravní techniky. Současně je třeba vidět, že tendence vývoje vede od kluzáku směrem k vrtulníkům.

Letecká dopravní technika umožňuje dopravu motostřeleckých i jiných bojových jednotek i s těžkou technikou. Zvláštní místo v ní zaujímají zejména v poslední době vrtulníky, jejichž vývoji je ve všech armádách věnována zvýšená pozornost a do jejichž použití se kladou značné, někdy až přehnané naděje.

Soudobé vrtulníky, mezi kterými vede sovětský Mi-6, který s nákladem 12 tun (70–80 osob) vystoupil do výše 2400 m, mají zatím nízkou cestovní rychlost 150 až 180 km za hodinu.

Význam dopravního letectva v soudobých podmínkách podstatně stoupá a naznačuje, že dopravní letectvo sehraje v budoucí válce významnou roli v dopravě osob a materiálu, zejména nad vlastním územím. V roce 1942 bylo Zakavkazským frontem

přepraveno letecky na pomoc 46. armádě 8000 vojáků a 6000 tun materiálu a současně odsunuto asi 8000 raněných. Značné služby prokázalo dopravní letectvo při bloádě Leningradu, při operacích v Karpatech a na Dálném východě. V letech 1950 až 1953 bylo asi 25 % dopravního letectva USA přepraveno do Japonska a Jižní Koreje kolem 470 000 vojáků a obrovské množství materiálu.

Zvyšující se možnosti letecké dopravní techniky se přirozeně projevují i ve zvyšujících se možnostech výsadků, kterým je v soudobém boji přičítán narůstající význam.

V kapitalistických armádách se otázky použití výsadků studují velmi usilovně.

Teoretici západoněmeckého bundeswehru předpokládají, že výsadkové vojsko rozhodným způsobem ovlivní průběh operací pozemních vojsk a že jich bude použito v „nejkritičtějších a nejzávažnějších okamžicích operace v souladu se zámyslem a cílem jejího uskutečnění“. Hlavní význam se výsadkovému vojsku přikládá pro provedení „vertikálního obchvatu“ při obklíčování. Zdůrazňuje se nutnost vyloučit možnost použití atomových zbraní proti výsadkům tím, že budou vysazeny rozptýleně do různých prostorů. Výsadkové akce mají být vedeny aktivně, na široké frontě a v decentralizovaných bojových sestavách. Vysazování celých výsadkových divizí hluboko do týlu nepřítelů, který disponuje atomovými zbraněmi, se pokládá za riskantní. Za výhodnější se považuje použití nevelkých výsadkových jednotek, jejichž úkol v týlu nepřítelů by netrval déle než 48 hodin. Přitom se počítá s nutností značné samostatnosti boje i malých taktických jednotek.

Rovněž vojenští teoretikové USA považují, zřejmě po zkušenostech z poslední války, velké vzdušné výsadky se strategickými cíli za velmi obtížné a riskantní. Použití taktických výsadků v síle praporu až divize se pokládá za možné i při nadvládě protivníka ve vzduchu. Předpokládá se, že taktické vzdušné výsadky budou vysazovány v blízkosti linie fronty a v bezprostřední součinnosti s hlavními silami pozemních vojsk s hlavním úkolem pomoci vojskům při průlomu obrany protivníka. Přitom se vyžaduje, aby příprava výsadku netrvala déle než 8–12 hodin.

Velení armády USA vyvinuje značné úsilí k tomu, aby byla snížena váha výzbroje pěších divizí tak, aby mohly být

přepřavovány vzduchem. Zvýšení počtů výsadkových divízi se nepředpokládá a zvýšená potřeba výsadků má být uhrazena použitím normálních jednotek pěších divízi. Považuje se za možné připravit pěší prapor pro úkol taktického výsadku za 8–10 dnů výcviku.

Za základní prostředek dopravy taktického výsadku na cíl se považuje vrtulník. Proto každá polní armáda USA má mít 4 prapory po 63 vrtulnících. Velitel armády si je buď ponechá pod svým velením, nebo je přiděluje jako posílové prostředky sborům. Tím se má polní armádě dostat možnosti vysadit současně několik taktických výsadků v celkovém počtu asi 5000 mužů.

Prostory výsadku mají být umlčovány atomovými zbraněmi, přičemž vrtulníky v době výbuchu mají být na zemi ve vzdálenosti 10–15 km od epicentra. Na základě zkušeností z Koreje se doporučuje provádět let k cíli v přízemní výšce a současně využívat několika směrů přiletu.

V armádě USA je zavedeno asi 11 typů vrtulníků, z nichž většina je 2místná až 6místná. Těžkých vrtulníků je zatím omezený počet. Vyvíjí se vrtulník o únosnosti do 15 tun. Pro účely průzkumu je věnována zvýšená pozornost horizontální rychlosti doletu vrtulníků. Typ Mc Donnell XV-1 dosahuje údajně rychlosti 320 km/hod.

V poslední době se horečně provádějí pokusy s využitím vrtulníků jako „létajících ramp“ pro odpalování raket, hlavně protitankových. U některých vrtulníků je nahrazován vrtulový motor turbovrtulovým a jsou vybavovány automatickým řízením.

Tento jen velmi stručně uvedený přehled názorů kapitalistických armád na použití výsadků ukazuje, že na Západě jsou velmi pečlivě studovány zkušenosti z poslední války a z výsadkových akcí „místních válek“ po roce 1945.

Narůstající možnosti letecké dopravní techniky značně zvyšují současné možnosti výsadků. Není sporu o tom, že v soudobých podmínkách význam výsadků narůstá. Je to zákonitý důsledek potřeby vyrovnat stávající rozdíly mezi mobilností palebné síly a mobilností vojsk, které se zejména zavedením raketových zbraní neúnosně zvětšily. Jediná možná cesta k vyrovnání těchto rozdílů vede vzduchem.

Přesto se však domnívám, že zejména v poslední době si často od výsadků slibu-

jeme více, než nám reálně mohou dát. Soudobé podmínky podstatně mění význam a možnosti jednotlivých druhů výsadků.

Obtížnost, náročnost a riziko výsadků velkého rozsahu se nejen nezmenšily, ale podstatně vzrostly. Zatímco v obranných palebných prostředcích a jejich možnostech došlo, vlivem raketových zbraní, ke kvalitativním změnám, výsadkové dopravní prostředky se změnila a zdokonalily jen málo. Tím se zvýšila značně zranitelnost výsadku, zejména operačního nebo strategického charakteru. Raketové zbraně sice zvýšily možnost umlčení prostoru vysazení a pásmu průletu k němu, ale současně nesmírně zvýšily možnost zásahu proti výsadku ve vzduchu i na zemi manévrem palbou. Kupříkladu soudobá americká výsadková divize (včetně baterie Honest John a 105mm houfnic) potřebuje stále k přepravě na cíl asi 600 dopravních letounů. Americké prameny uvádějí, že padákový sled je schopen za 3–4 hodiny připravit přistávací plochy pro další letouny s lehkými tanky a 155mm houfnicemi. Tak rozsáhlý operační výsadek, provedený jakýmkoli způsobem, je v podmínkách možnosti protiletadlových raket a atomových zbraní zranitelnější, než dříve.

Proto zůstává v platnosti zkušenost, že větší naději na úspěch mají menší taktické výsadky použité rozptýleně na jednotlivých směrech k omezeným úkolům, než velké operační výsadky.

Při tom pojem „taktický výsadek“ je označením rozsahu výsadku a ne hloubky jeho vysazení, nebo charakteru úkolu. Malý taktický výsadek může být a v soudobých podmínkách zpravidla i bude vysazován do operační hloubky a výsledek jeho činnosti může mít význam operační.

Konkrétní podmínky naší armády omezují naše možnosti na oblast taktických výsadků, kterým musíme věnovat hlavní pozornost. Operační výsadky v síle divize a výše budou zpravidla záležitostí frontu a vševojsková armáda se s jejich organizací setká jen zcela výjimečně. Proto v dalším věnujeme pozornost taktickým výsadkům.

V nových podmínkách přestává být výsadek výhradní záležitostí výsadkových jednotek a stává se záležitostí i jiných druhů vojsk a služeb. Na území nepřítel nebudou vysazovány jen výsadkové a motostřelecké jednotky, ale rovněž i průzkumné orgány nejruznějšího druhu, protitankové jednotky, zatarasovací oddáky apod. Přitom v závislosti na podmínkách bude používáno všech druhů výsadků, tedy padákových,

přistávacích a smíšených, které budou nejčastější. Padákové výsadky budou zpravidla uskutečňovány výsadkovými jednotkami. Podle toho, jak doprava bude v soudobém boji intenzivněji využívat vzdušné cesty, stanou se i výsadky, zejména menší-

ho rozsahu a nejrůznějšího druhu, nezbytnou součástí bojové činnosti i taktických jednotek. Čím řidšími se stanou „výsadkové operace“ operačního a strategického významu, tím běžnější se stane použití malých výsadků.

Hlavní úkoly soudobých výsadků

Vlivem nových bojových prostředků, zejména raketových zbraní, jsou hlavní problémy soudobé operace tyto:

- zvýšit mobilitu vojsk tak, aby mohlo být co nejrychleji využito možností palebné síly a aby vzniklé účinky palebné síly nepřítele mohly být co nejrychleji přehrazeny;
- zvýšit rychlost a účinnost zásahu vlastních prostředků proti palebným prostředkům nepřítele, zejména jeho zbraním hromadného ničení.

Tato tendence, která se projevila už v průběhu poslední války a dnes je jen dalším jejím rozvitím v nových podmínkách, vede k podstatnému zvýšení rozmachu operací, zejména tempa útoku. Požadavky na tempo útočné operace jsou dnes až trojnásobné proti průměrům poslední války. To nutí věnovat zvýšenou pozornost těm druhům vojsk, která je mohou zaručit a využít k tomu hlavně možnosti vzdušné cesty.

Je tedy hlavním úkolem výsadků všech druhů vytvářet podmínky a zabezpečovat vysoké tempo útoku pozemních vojsk.

Složitost soudobého boje vyžaduje, aby výsadky byly plně uplatněny nejen ve všech formách vlastní bojové činnosti, ale i při způsobech jejího zabezpečování.

Proto taktické výsadky najdou hlavní uplatnění zejména

- v průzkumné činnosti všeho druhu,
- v boji se zbraněmi hromadného ničení nepřítele a jeho prostředky velení a řízení vojsk,
- v plnění omezených bojových úkolů, zejména na směrech útoku tankových svazků.

To ovšem nevylučuje, že se jednotlivé úkoly u jednotlivých druhů výsadků budou vzájemně prolínat.

Průzkumné výsadky

S narůstajícím tempem útoku a možnostmi palebných prostředků se značně zvyšuje hloubka i šířka zájmových prostorů jednotlivých stupňů velení. I když těžiště průzkumu ve větších hloubkách bude i na-

dále ležet na vzdušném průzkumu a průzkumu technickými prostředky, jejich omezené možnosti i nadále vyžadují, aby byly doplňovány účinnějším průzkumem pozemním. Potřeba přesných zpráv z hloubky narůstá. Tankový svazek útočící izolovaně v hloubce 150—200 km před ostatními jednotkami armády, potřebuje vlastní zprávy ze značné hloubky území, do kterého proniká a nemůže být odkázán jen na zprávy od štábu armády. Vševojsková armáda za útoku potřebuje zprávy z hloubky přesahující hloubku operace.

Do takové hloubky průzkumné orgány po zemi proniknou jen těžko a hlavně pozdě. Proto narůstá význam průzkumných výsadkových skupin. Budou vysazovány, zpravidla jako padákový výsadek, do různé hloubky v závislosti na předpokládaném postupu, zejména tankových svazků a hlavně na konkrétních možnostech spojovacích prostředků.

Budou vysazovány v malých skupinách a jejich úkol bude zpravidla prostorové vymezení. Obsah jejich úkolů bude velmi rozmanitý podle potřeb operace. Těžiště bude ležet ve zjišťování umístění a pohybu zbraní hromadného ničení nepřítele, zejména jeho tankových záloh, radiotechnických center a míst velení. V závislosti na technickém vybavení budou určovat prvky pro cíle raketových zbraní a popřípadě navádět na ně vlastní letectvo. Podle charakteru úkolů se bude měnit i jejich složení. Průzkumné výsadkové skupinky budou vysazovány v průběhu celé operace jak svazky, zejména tankovými, tak i armádou. Po splnění určitého úkolu se budou vracet zpravidla přes předsunuté tankové svazky.

Vysílání těchto výsadků, zejména do

prostoru, kam proniká tankový svazek, musí být koordinováno armádou tak, aby nedocházelo k duplicitě úkolů a aby byla zabezpečena jejich součinnost s tankovým svazkem. Zpravidla bude výhodné s tankovým svazkem předsunout i orgán oddělení průzkumu armády s pojítky. Velitel tankového svazku musí být přímo informován o výsledcích vzdušného průzkumu a průzkumných skupin armády v jeho zájmovém prostoru, protože často bude moci na zprávu reagovat sám rychleji než velitel armády.

Taktické výsadky s úkoly diverzními

V podstatě jsou novým druhem výsadků, který si vynucuje závažnost boje se zbraněmi hromadného ničení nepřítele. Převážnou část tohoto úkolu musí i nadále plnit vlastní raketové zbraně a stíhací-bombardovací letectvo zejména s použitím raket vzduch-země a s použitím metody „lovu“. Možnosti letectva a ostatních prostředků průzkumu pro přesné určení cílů jsou však i dnes omezeny. V řadě případů, kdy je znám prostor, ale není známo přesné umístění cíle, jehož zničení má rozhodující význam pro úspěch operace, bude třeba použít výsadku, u kterého úkol průzkumu bude spojen s úkolem ničení podle zásady „zjištěn — zničen“. Existují názory, že tento úkol by měl být ukládán všem průzkumným skupinám. To by sice bylo ideální, ale vzhledem k obtížnosti a rozsahu úkolu nebude to vždy možné a ani účelné. Těžiště tohoto úkolu bude ležet ve zničení skladů, montážních dílen a naváděcích zařízení, hlavně raketových zbraní středního dosahu. To je úkol obtížný, bojový a k němu musí být skupina patřičně sestavena a vybavena. To ovšem nevylučuje, že naskytne-li se možnost jakékoli skupině úspěšně zničit důležitý cíl, že by ji nevyužila — ale to nebude pravidlem. Výsadky tohoto druhu mohou být podle okolností spojovány s ostatními druhy výsadků a jejich úkolem, kromě ničení ZHN nepřítele, může být ničení radiotechnických center nepřítele, prostředků navádění jeho letectva a raket, míst velení a podobně. Nelze však předpokládat, že v týlu nepřítele budou tak výhodné podmínky činnosti, že výsadek si bude moci cíle sám vyhledávat a pak ničit. To by bylo nereálné. Výsadek s podobným úkolem nebude běžný a bude používán jen proti cílům (které není možné zničit jinými prostředky), jejichž prostor

byl zjištěn a ověřen a jejichž zničení má rozhodující význam.

Výsadkům tohoto druhu mohou být v závislosti od morálně politického charakteru obyvatelstva daného prostoru ukládány i jiné úkoly v souvislosti s organizací odporu v týlu nepřítele. Výsadky s takovými úkoly bude však zpravidla vysílat nebo koordinovat front.

Úkoly diverzních výsadků jsou velmi náročné a obtížné. Vyžadují speciálně vyškolené odborníky, jejichž jádrem budou zpravidla příslušníci výsadkových jednotek. Tyto výsadky budou zpravidla vysílány v noci, jako výsadek padákový. Podle situace může být k jejich cestě do týlu nepřítele využito i normálního taktického výsadku, jehož mohou být součástí.

Výsadky s bojovými úkoly

V soudobých podmínkách i při narůstajících možnostech letecké dopravní techniky, zůstává provedení většího výsadku úkolem po všech stránkách velmi náročným. Nedocení této skutečnosti vede často k nesprávným představám o reálných možnostech. Výsadek v síle divize je proto již velkým výsadkem operačním.

K zabezpečení takového výsadku je i při použití současných nejvýkonnějších prostředků letecké dopravy potřeba 5—6 leteckých dopravních divizí.

Požadavek rozptýlu výsadku při vysazení, jako jednoho z účinných prostředků ochrany proti atomovým zbraním nepřítele, vyžaduje na západním válčišti prostor nejméně 300 km², mají-li být jednotlivé plochy vysazení od sebe dostatečně vzdáleny.

Délka vzdušného proudu jedné divize bude dosahovat v závislosti na použitých prostředcích dopravy 200—400 km. Takový proud nemůže, při vysoké manévrovosti prostředků nepřítele, používat k cestě do prostoru vysazení jediné přiletové cesty, nehledě k tomu, že by to podstatně prodloužilo i dobu vysazování. Proto v soudobých podmínkách musí být využito několika přiletových cest. To zase podstatně zvyšuje nároky na umlčení pásma průletu. Mají-li být jednotlivé cesty průletu k cíli od sebe dostatečně vzdáleny, pak jen při dvou cestách to představuje šířku okolo 30 km. V tomto pásmu mohou být rozmístěny hlavní síly armádního sboru nepřítele, který pro obranu bývá posilován 10 i více oddíly protiletadlového dělostřelectva (40mm a 75mm), nepočítaje protiletadlové rakety i proti nízké létajícím cílům (Hok-1). Proti-

letadlové dělostřelectvo, zejména malorážové, bude rozptýleno po bateriích a jeho větší část nebude průzkumem zjištěna.

Umlčet takové množství cílů na tak velkém prostoru je i v soudobých podmínkách obtížným úkolem. Při tom ani skutečnost, že takový výsadek bude prováděn zpravidla v noci, nijak rozhodným způsobem potřeby umlčení nesnižuje. Podle dosavadních zkušeností výsadek poletí k cíli ve výšce 300—500 m, což ho vystavuje ničivým účinkům i malého počtu neumlčených prostředků PVO nepřítele.

Zabezpečení výsadku vyžaduje v každém případě umlčení nepřátelského letectva (zejména nočních stíhačů, jejichž počet stoupá), radiotechnických prostředků, protiletadlových raket i dělostřelectva. To musí být plněno hlavně letectvem a dělostřelectvem, protože atomových zbraní musí být především využito k izolaci prostoru vysazení od zejména tankových záloh nepřítele. I potřeba atomových úderů bude značná, počítáme-li, že k zničení asi 50 % jedné divize je třeba 4—5 atomových úderů po 20—30 kt.

Tento jen stručný výčet některých požadavků zabezpečení výsadku v síle divize potvrzuje správnost závěru, že i v soudobých podmínkách je operační výsadek tak náročný a zůstává tak zranitelným, že efektivnost jeho použití musí být v každém jednotlivém případě důkladně zvážena.

Taktické výsadky s bojovými úkoly budou v soudobých podmínkách zpravidla vrtulníkové a prováděné motostřeleckými jednotkami.

O perspektivnosti vrtulníků a jejich stoupajícím významu pro taktické výsadky není sporu. Přesto však myslím, že zatím co nedoceňujeme možnosti jeho využití na vlastním území, začínáme jejich možnosti nad územím nepřítele někdy přeceňovat.

Náročnost zabezpečení vrtulníkového výsadku je vzhledem k jeho větší zranitelnosti a menší schopnosti manévru ještě větší než u dopravního letectva.

Proto ani zabezpečení vrtulníkového výsadku v síle praporu není v soudobých podmínkách tak jednoduchou záležitostí, za jakou ji často považujeme. Myslím, že celá podstata tkví v tom, že se pokoušíme vrtulníkové výsadky v nových podmínkách pro-

vádět starým způsobem a se starými úkoly.

Až dosud byly výsadky v útočné operaci používány zpravidla k urychlení průlomu taktické hloubky obrany a v hloubce zpravidla k zabezpečení předmostí při násilném přechodu vodního toku. Přitom se předpokládalo použití taktického výsadku již na třetí postavení hlavního pásma obrany, nebo na druhé pásmo. V taktické hloubce bylo vlastně těžiště jejich použití.

V nových podmínkách tomu však bude poněkud jinak. Součinnost taktických výsadků s tankovými svazky a útvary se stává velmi významným činitelem pro zabezpečení vysokého tempa celé operace. Proto výsadky v těch případech, kdy na směr útoku tankových svazků nebude použito operačního výsadku, a to bude velmi často, musí zabezpečovat vysoké tempo operace v celém jejím průběhu. Úspěch operace se bude rozhodovat ve většině případů v operační hloubce, proto se také těžiště použití taktických výsadků přesunuje do operační hloubky.

To však neznamená, že jich nemůže být použito v taktické hloubce obrany. Ale i tam se podmínky jejich použití mění. Předpokládáme-li při průlomu spěšně zaujaté obrany nepřítele tempo útoku prvořadových tankových jednotek jen 4 km za hodinu, sotva bude účelné vysazovat vrtulníkový výsadek blíže, než do prostoru druhého pásma obrany nepřítele. Umlčím-li totiž průletové pásmo v hlavním pásmu obrany, pak je účelnější tudy poslat tankovou jednotku, která nevyžaduje takový stupeň umlčení a náročnou přípravu.

Použití taktických výsadků nemůžeme dnes vázat jen na otázky průlomu taktické hloubky obrany nepřítele. Útočné operace, zejména v počátečním období války, ale i v jejím průběhu, budou velmi často zahajovány proti nepříteli v pohybu, tedy střetnými boji a sražením. Taktické výsadky musí svůj úkol plnit při všech druzích boje. V takových pohybových druzích boje, jako je střetný boj, nebo pronásledování nepřítele, význam taktických výsadků narůstá a jejich účinnost bude zpravidla převažovat účinnost při průlomu obrany.

Útočná operace bude probíhat na jednotlivých směrech. I když směry útoků tankových svazků tvoří společně směr hlavního úderu armády, mohou být od sebe

značně vzdáleny. V průběhu boje tankových svazků, zejména v operační hloubce sestavy nepřítele, budou vznikat velmi často výhodné podmínky pro použití menších taktických výsadek, jejichž efekt pro zvýšení tempa útoku může být značný. Mohou plnit kupř. tyto úkoly:

- zmocňovat se nepřítelem neobsazených nebo úderů raketových zbraní umlčených přechodů, soutěsek a jiných objektů důležitých pro postup svazku;
- průzkumem, popřípadě i bojem chránit odkryté boky svazku a izolovat jeho postup od zásahů záloh nepřítele na výhodných místech;
- přehrazovat nepřítele ústupové cesty a bránit mu v organizaci obrany atd.

Právě v operační hloubce, na směru útoku tankových svazků, kde zpravidla půjde o časové předstížení záloh nepřítele a boj s nimi, musí malé taktické výsadky sehrát významnou roli. V takových podmínkách přestane být použití taktického výsadku v síle čtyř—rotů zvláštní akcí, ale musí se stát vcelku běžnou součástí bojové činnosti.

To ovšem bude vyžadovat některé změny v chápání taktických výsadek a hlavně ve způsobech jejich organizace a provedení.

Především by to vyžadovalo, aby svazek, zejména tankový, měl možnost takový výsadek v případě potřeby a za výhodných podmínek provést vlastními silami a prostředky, které by měl k dispozici. Podmínky v operační hloubce sestavy nepřítele to budou velmi často umožňovat. Půjde většinou o malé výsadky, které budou vysazovány s omezenými úkoly bezprostředního zabezpečování boje tankového svazku.

Současné podmínky tomu nevyhovují. Dnes musí taktický výsadek jakékoli síly plánovat nejméně armáda. To ovšem značně ztěžuje jejich využití ve prospěch tankových svazků, které budou v průběhu operace často vzdáleny i 150 km. Na takovou hloubku může být proveden jen výsadek odpovídající síly a hlavně plánovaný předem podle zámýslu operace. Vrtulníkový výsadek na tuto hloubku často nebude ani možný, ani účelný. Výsadky předem plánované a připravené se v důsledku častých změn situace velmi často neuskuteční. Je třeba posoudit, do jaké míry tato situace a možnosti odpočívají požadavkům a charakteru boje tankových svazků v hloubce.

Bylo by předčasné, bez důkladného studia a přezkoušení v praxi dělat k této otázce nějaký závěr. Mám však za to, že dosa-

vadní způsoby použití taktických výsadek a zejména ve prospěch daleko vpřed vysunutých tankových svazků vyžadují přizpůsobení novému charakteru boje. Způsoby, které si vynutily podmínky v poslední válce, nemusí být dnes už odůvodněny. Zdá se, že v soudobých podmínkách se svazek operující hluboko v týlu nepřítele, při rozervanosti a nesouvislosti fronty neobejde bez malých taktických výsadek nejrozumnějšího druhu a úkolů.

V souvislosti s tím ovšem vyžadují zvláštní pozornosti i otázky operativnosti přípravy vzdušných výsadek a požadavků na ně.

Taktické výsadky v tom smyslu, v jakém o nich uvažujeme, nemohou být přirozeně posuzovány jako „zvláštní výsadkové operace“ vyžadující dlouhou přípravu, ale je nutno je chápat jako součást bojové činnosti, a v mnoha případech jako způsob operačního (bojového) zabezpečení.

Jestliže v soudobých podmínkách klademe takový důraz na „útok z chodu“ a podstatně zkracujeme dobu jeho přípravy, pak stejné důvody nás musí nutit hledat cesty k urychlení všech těch opatření, která útok zrychlují; k nim patří i taktické výsadky, které v mnoha případech bude rovněž třeba provádět „z chodu“. To se týká zejména malých výsadek.

Stejně tak přezkoumání vyžaduje otázka nároků a možností taktických výsadek. Zvyšující se tempa útoku, možnosti palebné podpory výsadek, jejich vlastní narůstající palebná i úderná síla naznačují, že bude možné vyžadovat od výsadek náročnější úkoly. Pro taktický výsadek v síle praporu se dosud zpravidla uvažovala doba trvání úkolu 3 až 6 hodin. Domnívám se, že v některých případech bude možné a nutné tuto dobu zvýšit. Některé prameny uvádějí, že výsadková divize, vysazená v hloubce 100 km, je schopna po dva dny se bránit v prostoru s obvodem 50 km. Porovnáme-li to s požadavkem, aby tankový svazek odloučený i na dvojnásobnou vzdálenost, byl schopen vést úspěšnou bojovou činnost samostatně 3—5 dní, pak tedy, vezmeme-li v úvahu i rozdílnost výzbroje a podmínek, nám to potvrzuje, že efekt vysazení výsadkové divize, které je velmi náročné a riskantní, vcelku neodpovídá vynaloženým prostředkům a úsilí. To jen znovu potvrzuje závěr, že v soudobých podmínkách přinesou větší efekt menší taktické výsadky, než velké operační.

Z á v ě r

Současně s narůstajícím významem hlavně taktických výsadků v soudobé operaci vyvstává i řada otázek týkajících se přípravy vojsk na nové podmínky boje.

Podmínky soudobého boje vyžadují, aby vzhledem k narůstajícímu významu přepravy vojsk vzduchem vůbec, byly všechny druhy vojsk, jejichž technika je schopná vzdušné přepravy, v ní cvičeny zejména s takovou intenzitou, jaká byla dosud věnována přepravě po železnici, která je přirozeně i nadále nutná.

Motostřelecké a protitankové jednotky (vybavené protitankovými raketami) by měly být už dnes všechny cvičeny v bojové činnosti po vysazení z vrtulníků v nejrůznějších podmínkách. To není jen otázka přípravy jednotek na úkoly výsadků na území nepřítele. V našich konkrétních podmínkách a zejména v počátečním období války, budou to jednotky často naléhavě potřebovat k boji s výsadky všech druhů a k manévru jak v hloubce území státu, tak i na frontě. Otázka současných počtů vrtulníků přitom není rozhodující. V podmínkách nesouvislé a rozervané fronty do šířky i do hloubky bude často dost obtížné najít rozdíl mezi „přesunem“ vrtulníky a „vrtulníkovým výsadkem“. Přesun vrtulníky se může velmi rychle změnit na výsadek.

Proto tento druh výcviku je velmi důležitý. Po stránce ekonomické ani časové není zvlášť náročný. Základní výcvik je možné provádět na převozných maketách, jejichž zhotovení není velkým problémem. Předstih v tomto výcviku před současnými technickými možnostmi má značný význam z hlediska přípravy záloh. Velmi důležité je, aby byl zvládnut především velitelským sborem.

Problémy tohoto výcviku se týkají stejnou měrou i všech týlových jednotek, zásobovacích, zdravotnických, opravárenských, pořádkových i jiných služeb.

Dosažený stupeň výcviku vytvoří současně podmínky k použití jednotek jako taktického, popřípadě i operačního výsadku. Zvláštní pozornost je třeba věnovat tomuto výcviku v noci, protože převážná většina výsadků bude v soudobých podmínkách prováděna v noci. Noční vysazení má i přes svou obtížnost řadu výhod zejména pro vrtulníkový výsadek.

V soudobých podmínkách je velmi důležité najít správnou míru v ocenění možností vzdušné cesty nad vlastním územím i nad územím nepřítele. Význam výsadků pro soudobý boj nesmíme nedocenit, ale nesmíme jej v nových podmínkách ani přecenit.

Použité prameny:

- Vojennaja Mysl č. 5/1960
- Vojennyj Zarubežnik č. 4/1960
- Plk. F. Kaválek: „Letecké zabezpečení a provedení vzdušných výsadků“, VA AZ, 1958
- „Sbornik materialov po istorii voennovo iskusstva v Velikoj otěčestvennoj vojne“, Moskva 1955
- Sborník „Válka a vojenská věda“ III, NV 1960

В статье подвергается оценке современный опыт по применению десантов обеих действующих сторон. Автор рассматривает влияние новых условий на принципы их применения, учитывая наши конкретные условия.

Bojové použití vrtulníkůvých výsadků v součinnosti s pozemními vojsky při ovládnutí vodního toku

Plukovník Ladislav Kováč,
major Vladimír Polcar

Článek stručně charakterizuje organizaci a plánování vzdušných výsadků a uvádí opatření, kterými se zabezpečuje jejich použití v součinnosti s pozemními vojsky.

Široké možnosti použití zbraní hromadného ničení, zavádění raketové techniky a nových dopravních prostředků do výzbroje armád podstatně zvýšily úlohu vzdušných výsadků v soudobé vševojskové operaci (boji).

Vzdušné výsadky mohou plnit v útočné operaci (boji) různé úkoly. Jedním z nich může být jejich použití při útoku s násilným přechodem vodního toku k ovládnutí předmostí a zabezpečení vysokého tempa útočné operace (boje).

V tomto článku je řešeno použití vzdušného taktického výsadku přepravovaného na vrtulnících k ovládnutí předmostí při útoku s násilným přechodem vodního toku z chodu.

Taktický vzdušný výsadek může v tom případě plnit následující úkoly:

- ovládnout přechody a přepraviště přes řeku;
- obsadit výhodný úsek obranného postavení nepřítele a zabezpečit tak přepravu vlastních vojsk přes vodní překážku;
- zmocnit se výhodných čar a objektů na cestách přesunů záloh nepřítele k vodnímu toku a zabránit mu v zaujetí obrany na řece.

Plnění některého z uvedených úkolů vzdušným výsadkem po vysazení ovlivní konkrétní situaci nepřítele v daném prostoru.

K těmto úkolům je výhodné používat jednotek a útvarů motostřeleckých svazků bojujících na směru plánovaného použití vzdušných výsadků.

Nejčastěji to bude vzdušný výsadek v síle do motostřeleckého praporu zesíleného protitankovými prostředky, hlavně bezzákluzovými děly, ženijní a chemickou jednotkou tak, aby byl schopen odrážet zteče nepřátelských tankových jednotek do přechodu vlastních vojsk.

Těchto vzdušných výsadků bude nejčastěji použito ihned za provedení atomovými údery s cílem využít jejich značného

ničivého a morálního účinku na vojska nepřítele.

Pro úspěšné použití vzdušného výsadku je však důležité, aby obsadil prostory atomových úderů dříve, než svěží síly nepřítele, které mohou mít za úkol obnovit narušenou obranu a vyplnit nebo přehradit vzniklé mezery.

V určitých podmínkách mohou být taktické vzdušné výsadky vysazovány bez předcházejících atomových úderů. Rozdíl v použití výsadků bude v tom, že vysazení bude provedeno do prostoru, který není bezprostředně obsazen nepřítelem.

V článku je řešeno použití taktických vzdušných výsadků po provedení atomových úderů do prostoru vysazení.

Vrtulníky jako dopravní prostředek vzdušných taktických výsadků jsou výhodné z mnoha důvodů. Předně mají možnost přistát v takovém terénu, kde normální dopravní letouny tuto možnost nemají, dále mají možnost přizemního letu s využitím terénních skrytů a krytů, velkou manévrovací schopnost a možnost převážet těžké zbraně, což dopravní letouny neumožňují.

Z těchto důvodů stále více vystupuje do popředí požadavek použití taktických vzdušných výsadků na vrtulnících.

Použití výsadku k ovládnutí a udržení předmostí na vodním toku

Při vedení soudobých útočných operací bude charakteristickým častý boj o ovládnutí vodních toků z chodu k zabezpečení vysokého tempa útočících vojsk.

Jedním z důležitých prostředků k plnění

těchto úkolů budou vzdušné výsadky, jejichž správné a včasné použití, jakož i důsledné a všestranné jejich zabezpečení bude jedním z důležitých úkolů vševojskových štábů.

Situace na frontě, za které může být vzdušný výsadek použit k ovládnutí předmostí, může být různá. Nejčastěji se může vyskytnout situace, kdy obrana na vodní překážce není nepřítelem zaujata a v tom případě se bude vysazení provádět na úseky terénu blízko vodní překážky. V případě, že nepřítel uspěl včas zaujmout obranu na řece, bude se provádět vysazení na takovou vzdálenost od vodní překážky, aby mohl výsadek s překvapením provést úder do týlu a boků nepřítele a ovládnout důležité přechody a terénní celky, které jsou důležité k ovládnutí předmostí.

V dalším případě, kdy bylo použito na uskupení nepřítele, který brání vodní překážku, atomových úderů, může být vzdušný výsadek vysazen přímo na předmostí za prostory atomových úderů.

Při plánování použití vzdušného výsadku k ovládnutí předmostí je důležité určit jeho velikost. Přitom je třeba vycházet z jeho předurčení, podmínek terénu, síly a složení vzdušného výsadku, doby jeho možné samostatné činnosti, jakož i možnosti podpory výsadku vojsky útočného uskupení armády.

Rozměry předmostí musí plně zabezpečovat vojska, která se budou přepravovat v daném úseku přes vodní tok, před přímou palbou nepřátelského dělostřelectva, kulometů a hlavně zabezpečovat jejich rozvinutí k vedení další bojové činnosti.

Jestliže je na vodním toku přepraviště, je výhodné volit prostor vysazení vzduš-

ného výsadku na obou březích, při čemž zůstává i nadále úkol pro hlavní síly výsadku ovládnout předmostí.

Bojová sestava výsadku v síle praporu může být zpravidla uskupena v jednom sledu a může se skládat z bojových sestav rot, zálohy a palebných prostředků, které zůstávají v přímé podřízenosti velitele praporu.

Při boji na předmostí je nutno, aby se výsadek rychlou a rozhodnou bojovou činností zmocnil důležitých terénních celků, komunikačních uzlů, obranných zařízení a jiných důležitých objektů, které jsou v blízkosti vodních toků, aby je nepřítel nemohl využít k vedení palby na přepraviště.

Při obraně získaného předmostí je třeba využívat co nejvíce přirozených překážek a na tankových směrech zřizovat minové výbušné zátarasy.

Hlavní pozornost je třeba věnovat protitankové obraně předmostí. Palebná postavení protitankového dělostřelectva je třeba volit na tankových směrech a protitankovou zálohu soustředit tak, aby mohla rychle zaujmout protitankové postavení na ohrožených směrech.

Systém paleb všech zbraní vzdušného výsadku při obraně předmostí musí být sladěn tak, aby zabezpečoval ničení přícházejícího nepřítele již před předním okrajem obrany předmostí, zvláště na bocích, které jsou přímknuty k vodnímu toku.

Plánování použití vzdušného taktického výsadku

Nejdůležitějšími opatřeními při přípravě vzdušného výsadku je organizace a plánování vysazení i bojové činnosti, organizace součinnosti a bojového zabezpečení, příprava vojsk a bojové techniky k vysazení a soustředění nutných materiálních prostředků.

Náčelníci všech stupňů, kteří organizují a uskutečňují přípravu vzdušného výsadku k vysazení, jsou povinni zabezpečit bezpodmínečně utajení. Za tím účelem se účastní na plánování vysazení a boje přesně vymezený počet funkcionářů.

Rozkazy a nařízení, týkající se vysazení a boje, se vydávají převážně osobním stylem, přičemž bojový úkol poddůstojníkům a vojákům se nesdílí dříve, než několik hodin před vysazením (nebo přistáním).

Plánování použití taktických vzdušných výsadků bude zpravidla provádět štáb armády na podkladě rozhodnutí velitele armády.

Kromě toho může být v jednotlivých případech pověřen organizací a zabezpečení použití taktického vzdušného výsadku i velitel divize, a to hlavně v tom případě, plánuje-li se použití výsadku v útočném pásmu jeho divize a z jeho jednotek.

Rozhodnutí k použití taktického výsadku musí být učiněno na základě zámyslu operace (boje), s ohledem na množství praporů ve svazku armády připravených pro vysazení z vrtulníků a na počty prostředků pro vysazení.

Nejpodrobněji se rozpracovává použití vzdušných výsadků při plnění bližšího úkolu armády v součinnosti s pozemními vojsky.

Ve svém rozhodnutí může velitel armády určit:

— množství, složení a dobu vysazení vzdušných taktických výsadků a prostory při jejich vysazení (přistání);

- výchozí prostor pro vysazení, dobu a způsob soustředění výsadků a vrtulníkových útvarů v tomto prostoru;
- síly a prostředky pro zabezpečení vzdušného výsadku a vrtulníků ve výchozím prostoru pro vysazení;
- opatření pro zabezpečení průletu vzdušného výsadku do prostoru vysazení a zpětného letu;
- úkoly pro zabezpečení vysazení a podporu bojové činnosti výsadku dělostřelectvem, raketovými zbraněmi, letectvem, chemickým vojskem apod.;
- organizaci součinnosti vzdušného výsadku s útočícími vojsky a letectvem;
- organizaci materiálního zabezpečení;
- organizaci spojení;
- pohotovost vzdušného výsadku a vrtulníků pro vysazení.

Organizace a příprava vzdušného výsadku k vysazení

Při organizaci vysazení vzdušných výsadků použitých na vrtulnicích je třeba dbát následujících zásad.

Výchozí prostory pro vysazování je nutno určovat tak, aby vrtulníkový útvar (jednotka) přilétal k vojskům (výsadku). Tím se dosáhne rychlosti v nakládání a v přípravě výsadku, což je jednou z důležitých podmínek jeho použití s překvapením.

Soustředění jednotky vzdušného výsadku je třeba provést v dobře skrytých prostorech, v blízkosti výhodných přistávacích ploch vrtulníků, avšak na takovou vzdálenost od nich, aby jedním atomovým úderem nebyla zničena jak vojska výsadku, tak i vrtulníky. Doba společného pobytu výsadku a vrtulníků v těchto prostorech musí být minimální.

Výchozí prostory pro vysazování se určují s ohledem na vzdálenost od vlastních vojsk a celkové hloubky přeletu s přihlédnutím na možnosti doletu vrtulníků.

Je výhodné určovat tyto prostory od vlastního předního okraje ve vzdálenosti 40–50 km, což zabezpečuje skryté rozmístění výsadku a vrtulníků proti pozemnímu pozorování nepřítelů a současně zabezpečuje i minimální pobyt vrtulníků ve vzduchu při přeletu do prostoru vysazení.

Vlastní přípravu výsadku k přeletu a bojové činnosti po vysazení je možno rozdělit na část technickou a taktickou.

V technické části přípravy je třeba provést rozdělení osob a bojové techniky do vrtulníků s dodržením zásady zachování organických částí, vybavených výzbrojí a municí, aby tak byla ihned po vysazení zabezpečena bojová pohotovost jednotek.

Na základě rozhodnutí velitele armády zpracovává štáb „Plán pro použití vzdušných výsadků v útočné operaci“ a organizuje zabezpečení jejich vysazení a bojové činnosti.

Výhodným se jeví zpracovávat tento plán graficky na mapě s uvedením všech otázek spojených s organizací a zabezpečením vysazení a bojové činnosti výsadku.

V případě, že velitel armády pověří organizací a provedením vysazení taktického vzdušného výsadku velitele divize, z níž se výsadek vyčleňuje, určí, které letecké, raketové a dělostřelecké útvary budou vyčleněny pro zabezpečení vysazení a bojové činnosti vzdušného výsadku.

Velitel divize bude v tomto případě hlavním organizátorem provedení vzdušného výsadku.

Dále je třeba procvičit správné, rychlé a organizované nasedání a vysedání (vykládání bojové techniky a materiálu) z vrtulníků.

Vzhledem k tomu, že tato technická část přípravy výsadků se provádí s vojsky již v míru, dá se předpokládat, že této části příprav bude možno věnovat minimální část času, který má výsadek k dispozici.

Hlavní činnost v přípravě výsadku musí být zaměřena především k nastávajícímu bojovému úkolu.

Podle délky času k přípravě je možno volit různé formy přípravy. Účelná forma je praktické zaměstnání v terénu shodném s terénem v prostoru nadcházející bojové činnosti, nebo na speciálním cvičišti.

Před tímto zaměstnáním v terénu je nutno provést přípravu důstojníků. V ní je třeba rozebrat zvláštnosti použití taktických vzdušných výsadků, organizaci vysazení z vrtulníků, způsob dělostřeleckého a leteckého zabezpečení vysazení a bojové činnosti. Je účelné, aby se tohoto zaměstnání zúčastnili i velitelé vrtulníkových jednotek a představitelé dělostřelectva a letectva, zabezpečujících výsadek.

Se všemi příslušníky je nutné rozebrat otázky orientace po vysazení, signály pro spojení a určování cílů, bezpečnostní opatření, způsob provádění hygienické očisty a dezaktivace.

Po provedení všech přípravných opatření se výsadek soustřeďuje podle nařízení velitele, který výsadek organizuje a zabezpečuje, ve vyčkávacím prostoru pro vysazení, kde se provádějí poslední přípravy k vysazení a k nastávající bojové činnosti.

Tyto přípravy mohou spočívat hlavně v zabezpečení těchto otázek:

- *prověrka materiálního vybavení osob,*
- *vydání individuálních průkazníků,*
- *příprava a zabalení proviantu do speciál-*

ních obalů, chránících před radioaktivním prachem,

- *upřesnění způsobu nasednutí a vyseďnutí a prověření znalosti signálů,*
- *prověrka znalosti bojových úkolů.*

Zabezpečení průletu a vysazení

Zabezpečení průletu vzdušného výsadku, jeho vysazení a bojové činnosti organizuje velitel armády, popřípadě velitel divize.

Zde půjde především o důkladné zplánování součinnosti vzdušného výsadku s dělostřelectvem, letectvem a útočícími vojsky, hlavně s jejich předsunutými odřady.

Úkoly dělostřelectva:

- *zabezpečit průlet proudů vrtulníkoveho útvaru s výsadkem nad nepřátelskou bojovou sestavou do prostoru vysazení,*
- *zabezpečit vlastní vysazení a bojovou činnost výsadku,*
- *zabezpečit zpětný let vrtulníků po vysazení.*

Poznatky a zkušenosti ze cvičení ukazují, že pro zabezpečení průletového pásma je třeba umlčet palebné prostředky a živou sílu v šířce do 4 km a protiletadlových prostředků do 8 km. K tomuto úkolu je třeba použít jak dělostřelectvo útočící divize, v jejímž pásmu bude výsadek použit, tak i armády, popřípadě i sousedních divízi.

Abyste byla co nejvíce ztížena činnost nepřátelských radiolokačních prostředků, stíhacího letectva a protiletadlového dělostřelectva, jeví se nejvýhodnější výška letu pro vrtulníky 200—300 m.

Osa přeletu se určuje pokud možno v přímém, nejkratším směru z výchozího prostoru do prostoru vysazení.

Při sladování způsobu zabezpečení průletu vrtulníků je třeba upřesnit osu a pásmo průletu vrtulníků, výšku jejich letu a činnost dělostřelectva a letectva vzhledem k určeným čarám součinnosti. Těmito čarami mohou být přední okraj výchozích postavení vlastních vojsk a postavení obsazená nepřitelem, nebo výhodné terénní objekty a čáry.

Na základě nejnovějších údajů průzkumu je nutno upřesnit způsob umlčování nepřátelských odporů v průletovém pásmu dělostřelectvem a sladit činnost letectva pro umlčení nepřítele a pro ochranu vrtulníků.

I když je předem činnost dělostřelectva k zabezpečení průletu vrtulníků zapláno-

vána, je třeba si uvědomit, že předvídat všechny palby není možné vzhledem k vývoji situace na frontě. Za tím účelem je výhodné vyčlenit představitele dělostřelectva se spojovacím prostředkem přímo do vzdušného výsadku, který ještě během průletu upřesňuje cíle dělostřelectvu, které je vyčleněno k zabezpečení průletu výsadku.

Hlavním úkolem dělostřelectva, vyčleněného pro zabezpečení průletu vzdušného výsadku, bude umlčovat a ničit nepřátelské odpory, a to hlavně protiletadlové a dělostřelecké baterie a kulometné jednotky jak v pásmu průletu, tak i na jeho bocích.

Zvláštností v činnosti tohoto dělostřelectva je ta skutečnost, že palby k zabezpečení průletu musí být vedeny do doby přeletu výsadku nad vlastními vojsky k ničení nepřátelských odporů čelně, v dalším však vzhledem k ohrožení palbou vlastního výsadku, bočně před proudy vrtulníků a hlavně pak na boky průletového pásma.

Proto je třeba, aby přímo ve vrtulnicích byly připraveny kulometry, kterými by mohla být vedena účinná palba na oživlé nebo neumlčené nepřátelské odpory a tak prováděno bezprostřední zabezpečení vrtulníků.

Mezi dělostřelectvem a vzdušným výsadkem je nutno upřesnit dobu přeletu, signály o průletu nad vlastními vojsky, signály pro určování cílů a vedení nebo zastavení palby a další otázky součinnosti podle konkrétní situace.

Při organizaci součinnosti s letectvem půjde hlavně o tyto otázky:

- *stanovení leteckého svazku (útvaru), který odpovídá za ochranu vzdušného výsadku a způsob provedení ochrany,*
- *stanovení leteckého svazku (útvaru), který odpovídá za ochranu vzdušného výsadku a způsob provedení ochrany,*
- *které prostředky PVO brání plochy vzletu,*
- *doba, způsob a objekty, na které budou provedeny atomové úder v pásmu průletu i v prostorech vysazení,*
- *způsob ochrany proudů vrtulníků během přeletu do prostoru vysazení a během zpátečního letu,*

- pásmo průletu, výška a doba průletu vrtulníků,
- signály součinnosti s letectvem.

Důležitým faktorem při ovládnutí vodního toku s použitím vzdušného výsadku je zabezpečení součinnosti výsadku s útočícími pozemními vojsky, a to hlavně s jejich předsunutými odřady.

Při této organizaci součinnosti se upřesňuje úkol a charakter bojové činnosti vzdušného výsadku po přistání. Určuje se, jaké objekty ve prospěch výsadku bude umlčovat dělostřelectvo a jeho podpora během boje výsadku, jakož i způsob a přerušení palby dělostřelectva velitelem vzdušného výsadku.

Dále je třeba určit, které předsunuté odřady a útvary útočících vojsk vyjdou do prostoru bojové činnosti vzdušného výsad-

ku, orientační čas příchodu a způsob činnosti jejich palebných prostředků při příchodu do prostoru bojové činnosti vzdušného výsadku, jakož i další činnost výsadku po sloučení s vlastními vojsky.

S velitelem předsunutého odřadu, který vyjde do prostoru činnosti vzdušného výsadku, je třeba upřesnit tyto otázky:

- směr postupu předsunutého odřadu (PO),
- složení PO a úkoly, které musí výsadek splnit v jeho prospěch,
- signály pro setkání, poznání a udávání cílů,
- způsob společné bojové činnosti po setkání.

Vzhledem k těmto úkolům je výhodné zařazovat zástupce velitele předsunutého odřadu do sestavy výsadku, čímž je zabezpečena lepší součinnost výsadku s PO.

Činnost vzdušného výsadku po vysazení

Způsob vysazení a činnost výsadku je závislá na tom, zda se provádí vzápětí za atomovým úderem, nebo bez použití atomového úderu.

V tom případě, kdy výsadek je vysazován po předcházejícím atomovém úderu, je třeba provést následující úkoly:

- již při přiblížení se výsadku do blízkosti atomového úderu musí provést dosimetristé radiační průzkum vzduchu, určit skutečné epicentrum atomového výbuchu a stupeň radiace v plánovaných prostorech vysazení,
- velitel vrtulníkového útvaru na základě radiační a taktické situace upřesní přistávací plochy výsadku a vydá rozhodnutí pro přistání vrtulníků,
- jestliže na základě vyhodnocení radiační a taktické situace nebude možno provést vysazení do plánovaných prostorů, je třeba žádat velitele divize (armády) o povolení vysazení do záložních prostorů.

Vzdušný výsadek po přistání rychle vysedne, vyloží bojovou techniku a zaujme bojovou sestavu k plnění daného úkolu. Velitel výsadku vysílá radiační průzkum ke zjištění stupně zamoření v prostoru nadcházející bojové činnosti výsadku a současně vševojskový průzkum na předpokládané směry příchodu nepřátelských záloh.

Podle konkrétních terénních podmínek a radiační situace, jakož i činnosti nepřitele,

upřesňuje velitel výsadku rajóny obrany jednotek.

Činnost výsadku se zaměří hlavně na to, aby zabránil příchodu nepřátelských záloh z hloubky a udržel předmostí (přechody přes vodní tok) do příchodu vlastních jednotek.

Dělostřelectvo a raketové prostředky vyčleněné k podpoře bojové činnosti vzdušného výsadku ničí zálohy nepřitele přesunující se k prostoru vysazení a podporuje boj výsadku podle vyžádání paleb představitelem dělostřelectva, který je v sestavě vzdušného výsadku. Současně zabezpečuje v součinnosti s letectvem zpětný let vrtulníkové jednotky (útvary) do vlastního týlu.

Během boje na udržení obsazeného prostoru (úseku) navazuje velitel vzdušného výsadku spojení s velitelem předsunutého odřadu, který má za úkol sloučit se s výsadkem, upřesnit s ním otázky součinnosti podle konkrétní situace se zaměřením na zabezpečení setkání a další společné bojové činnosti.

Podle výsledku bojové činnosti výsadku a vlastních vojsk a po splnění bojového úkolu vyvádí se vzdušný výsadek podle rozhodnutí velitele divize (armády) z boje do určeného prostoru, kde se organizuje, doplňuje materiálem a bojovou technikou a připravuje se k plnění dalšího bojového úkolu.

Závěr

V soudobém útočném boji (operaci) budou mít vzdušné taktické výsadky velký význam k zabezpečení vysokých temp útočícím vojskům. K plnění těchto úkolů budou často používány organické jednotky divizí útočící armády na vrtulnících. Bude proto třeba, aby těmto otázkám byla věnována značná pozornost ze strany našich velitelů a štábů, tyto otázky byly komplexně procvičovány při taktických cvičeních a tak získané praktické poznatky a zkušenosti byly podkladem k rozvíjení těchto otázek.

Авторы кратко характеризуют организацию и планирование воздушных десантов, называя мероприятия, при помощи которых обеспечивается их применение во взаимодействии с сухопутными войсками.

Průzkum ZHN prostředky průzkumu vševojskové armády

Major Bohumil Jindra

Ve štábech se na základě RMNO stal průzkum ZHN obsahem práce nejen oddělení průzkumu, ale i velitele, náčelníka štábu, štábu dělostřelectva, operačního oddělení, spojovacího oddělení. Díky této péči byly u našeho štábu získány cenné zkušenosti zvláště v minulém výcvikovém roce při několikastupňových velitelsko-štabních cvičeních, kterých se částečně účastnila vojska včetně letectva.

Základním poznatkem bylo zjištění, že štáb vševojskové armády je prvním stupněm velení, kde se průzkum ZHN dá plánovat a provádět komplexně a jeho výsledků okamžitě využívat. Uskutečnění toho však naráží na organizační nedostatky velení. Z tohoto poznatku byl u našeho štábu učiněn závěr, že dnes je třeba řešit především vzájemnou souvislost zjištění ZHN a okamžitého zásahu proti nim. Nedocení této zásady má ten následek, že průzkum se stává samoúčelným, plývá cennými prostředky a hlavní úkol bojového zabezpečení se plní jen formálně. Zprávy jsou získávány, ale není jich už včas využíváno. Právě otázka času, to je doba potřebná na předání zprávy od zdroje k vyuzivateli, je rozhodující pro to, zda činnost prostředků průzkumu i štábu bude efektivní.

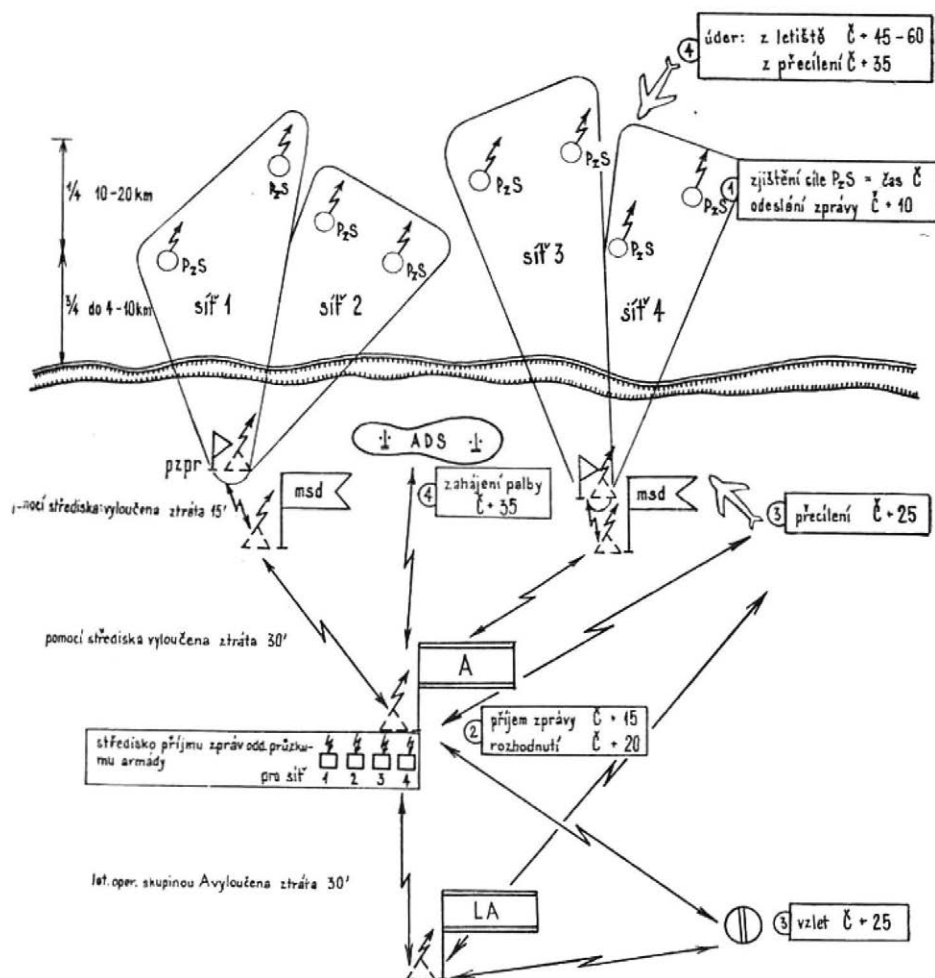
K těmto závěrům nás přivedly praktické zkušenosti velitelsko-štabního cvičení, jehož se zúčastnil štáb armády s leteckou operační skupinou (která měla k dispozici příslušné množství skutečných vzletů), štáby svazků a útvarů (i dělostřeleckých) a všechny průzkumné jednotky; na straně protivníka byl prováděn reálný manévr maketami ZHN (HONEST JOHN a CORPORAL). Při cvičení jsme zkoumali, kolik těchto cílů bude všemi průzkumnými prostředky armády zjištěno a kolik z nich bude ničeno. Rozhodčí přesně zachytili časy zjištění cíle průzkumným prostředkem, čas předání na příslušný štáb (který průzkumný prostře-

V článku autor kriticky rozebírá současný stav prostředků průzkumu nepřátelských ZHN a uvádí, jak zabezpečují okamžitý zásah proti nim. Z tohoto stavu vyzvojuje některá opatření, především na štábu vševojskové armády, kterými je možno zabezpečit splnění cíle.

dek vyslal), čas předání na štáb armády a konečně vydání rozkazů palebným prostředkům k jejich ničení (ADS, letectvo). Výsledek rozboru byl ten, že průzkumnými prostředky bylo zjištěno přes polovinu cílů, avšak rozkazy k jejich ničení přišly až na malé výjimky pozdě. Tak například předání zprávy od divizní průzkumné skupiny až na štáb armády trvalo v průměru 90 až 120 minut. ZHN se však v palebném postavení držovaly maximálně 60 minut. Letectvo, pokud provádělo průzkum v celém zájmovém prostoru, cíle nezjistilo. Ale naopak, bylo-li štábem armády na základě zpráv od jiných prostředků průzkumu včas vysláno přibližně do prostorů činnosti ZHN, cíl byl v několika málo minutách zjištěn (zvláště, byly-li stíhačům bombardérům dány úkoly za letu) a přirozeně i zničen.

Dosažené výsledky organizace průzkumu ZHN a jejich ničení nás tedy nutí přehodnotit vžitou organizaci průzkumu, přiblížit ji více současným potřebám z hlediska zásady hlavního článku a zároveň vytyčit některé nové požadavky na materiální zabezpečení průzkumu. Vůdčí myšlenkou nám musí být zhodnocení, že raketové vojsko je dnes hlavním druhem vojsk. Stejně jako v době zvýšeného významu letectva byla zřízena „síť vzdušné výstrahy“, jako výraz důležitosti rychlého zásahu sil a prostředků PVO proti vzdušnému nepříteli, je třeba dnes na zavádění raketových zbraní reagovat obdobně. Ovšem ne proto, aby se vyhlášovalo nebezpečí, ale aby každá tato zbraň, objevená jakýmkoli průzkumným prostředkem, mohla být okamžitě ničena. Pro ilustraci uvádím, že máme-li dosáhnout toho, aby se počet atomových úderů na vlastní vojska ničením těchto prostředků snížil, je nutné vyřadit přes polovinu ZHN (hlavní a odpalovací zařízení), neboť těchto prostředků je dvakrát více než činí počet přidělených atomových střel a granátů. To je předmětem další části pojednání.

Schema předávání zpráv o ZHN a velení prostředkům k jejich napadení

Vševojskový průzkum

Hlavními prostředky vševojskového průzkumu k zjišťování ZHN v obranné i útočné operaci jsou a zůstanou průzkumné skupiny. Průzkumné odděly není třeba z tohoto hlediska řešit, neboť jsou dostatečně vybaveny palebnými prostředky a ve výhodné situaci mohou tyto ZHN ničit samy.

Armádní i divizní průzkumné skupiny svým charakterem činnosti jsou cenným zdrojem zpráv a domnívám se, že jejich význam bude stále rostat. Dnes narážíme při plánování na rozpor mezi potřebou průzkumných skupin v týlu nepřítele a možnostmi průzkumných jednotek. Logický přístup k věci se zdá být takový: každou komunikaci vedoucí k frontě kontrolovat průzkumnou skupinou. Protože přes 95 % všech prostředků ZHN je rozmístěno v hloubce 4–15 km od předního okraje a jen 4 % v hloubce větší, je nutné tři čtvrtiny vyslaných průzkumných skupin zaměřit do prostoru 4–15 km od předního okraje a jen jednu čtvrtinu jich vyslat do hloubky 15–20 i více km. Vedle průzkumného střežení komunikace musí být průzkumná skupina schopna provádět průzkum v jejím okolí s cílem zjišťovat vyčkávací postavení ZHN a jejich palebná postavení. To vyžaduje mít zasazenou nepřetržitě od každého svazku prvního sledu 4 i více průzkumných skupin. Způsob činnosti průzkumné skupiny vyžaduje, aby byla v síle 1+8–10 a měla vnitřní spojení. V podstatě není třeba rozlišovat obrannou nebo útočnou operaci, neboť manévr průzkumných skupin bude přizpůsoben pohybu fronty s využitím všech možností. Možnost zjištění ZHN průzkumnými skupinami je velmi reálná, neboť nejde jen o samotné odpalovací zařízení, ale o mnoho vozidel a speciálních prostředků zabezpečujících činnost palebných čet (radiolokátory, střelecké ústředny, speciální vozidla atd.). Aby však bylo možno ZHN, zjištěné průzkumnými skupinami, v žádoucích časových termínech i ničit, navrhuji řešení uvedené na schématu (na str. 37).

Řešení je založeno na vyloučení všech „mrtvých časů“, které vznikají předáváním zpráv z jednoho štábu na druhý. K urychlení předání zpráv navrhuji odposlech sítí divizních průzkumných skupin přímo na oddělení průzkumu armády. Toho lze dosáhnout 4–8 přijímači s 2–4 vojáky. Dále je řešení založeno na zprůhňování činnosti letecké operační skupiny, o kterém budu mluvit později. Navržený způsob zabezpečuje, aby údery na zjištěné ZHN byly podle povahy

a rozlohy cíle včas provedeny dělostřelectvem nebo letectvem. Přitom není svazek zbaven možnosti velet svým průzkumným prostředkům, ani povinnosti dávat hlášení armádě. Při správně organizované součinnosti oddělení průzkumu se štábem dělostřelectva a leteckou operační skupinou tento způsob zaručuje, aby rozhodnutí o použití prostředků ničení bylo učiněno v průběhu 15–20 minut od okamžiku zjištění cíle průzkumnou skupinou. Navržený způsob má další klad v tom, že průzkumná skupina může krátkými signály nepřetržitě informovat svého velitele, ale současně i štáb armády o činnosti cíle a nemusí se organizovat doplňkový průzkum, který při dosavadní praxi je ve většině případů nutný a zdlouhavý. Tím se ušetří značné množství prostředků, zvláště dělostřeleckého vzdušného průzkumu. Z této důvodu je nutné výcvik průzkumníků řídit tak, aby hlášení průzkumné skupiny o zjištění ZHN obsahovalo v každém případě souřadnice cíle a ne pouze prostor.

I když průzkumná skupina bude hlásit pouze průjezd ZHN, dá tím alespoň podklad pro vzdušný průzkum, který podle jejích údajů ZHN snadněji zjistí. Vezmeme-li v úvahu, že některé průzkumné skupiny budou schopny ZHN zvláště na osách ničit samy (vhodné způsoby jsou již našimi průzkumnými jednotkami cvičeny), je možné průzkumnými skupinami vyřešit značnou část úkolu průzkumu a ničení ZHN.

Dělostřelecký průzkum

U dělostřeleckých průzkumných skupin je způsob obdobný. Činnost této skupiny řídí náčelník oddělení průzkumu příslušného svazku nebo útvaru začleněného do ADS; její zprávy odposlouchává štáb dělostřelectva armády.

Na průzkumu ZHN se dosud málo podílí dělostřelecký technický průzkum. Dělostřelecký radiolokační průzkum v současné době je schopen určovat souřadnice pouze 203,2 mm houfníc. Není zatím známo, zda radiolokační prostředky zavedené v naší armádě jsou z hlediska rozlišovací schopnosti cíle letícího rychlostí více než 600 m za vteřinu schopny zjišťovat dělostřelecké rakety. Je-li například střelba dělostřeleckých raket HONEST JOHN zabezpečována radiolokátorem AN/MPQ 10, je jistě technicky možné, abychom po odpálení těchto zbraní mohli určit souřadnice jejich palebných postavení. Nevýhodou tohoto způsobu

vždy bude, že na zjištěná palebná postavení nebude možné vést palbu okamžitě, neboť po odpálení rakety je odpalovací zařízení do 5 minut připraveno k přesunu. Přesto toto zjištění umožní vést do uvedeného prostoru doplňkový průzkum, především vzdušný.

Průzkumem radiolokačními pátrači dělostřelectva zjistíme značné množství pracujících pozemních radiolokátorů protivníka. Vzhledem k tomu, že u ZHN (203,2, 280 mm, HJ) jsou radiolokátory AN/MPQ-10 stejného typu a parametrů jako u ostatních oddílů polního dělostřelectva, nemůže sám tento prostředek průzkumu sám o sobě určit, o jakou jednotku ZHN jde. Druhou nevýhodou je to, že radiolokační pátrač bude ozářen radiolokátorem jen v nepříznivějších terénních podmínkách; ve většině případů tomu tak nebude. Přesto však tyto údaje budou přispívat k celkovému vyhodnocení činnosti ZHN a radiolokátor bude ničen stejně.

Zvukoměrný průzkum je schopen zjišťovat pouze 203,2mm houfnice a 280mm kanóny. Jejich zjištění dává dobré podklady k palbě, nevýhodou je opět nutnost doplňkového průzkumu. Zvukoměrný průzkum však pokládám za zastaralý.

Neúčelnějším prostředkem dělostřeleckého průzkumu ZHN je dělostřelecký vzdušný průzkum. Je nutné, aby jeho použití bylo ve štábu armády plánováno (vedle úkolů střeleckých) jednak z hlediska samostatného průzkumu ZHN, kdy zjistí zpravidla střílející prostředky, jednak jako prostředek doplňkového průzkumu. To proto, že časové možnosti od zjištění cíle k jeho ničení jsou zde výhodné; dělostřelecký průzkumný letec po zjištění cíle může okamžitě dát podklady k palbě a palbu sám řídit. Je však nutné, aby byly uvažovány možnosti samostatného zásahu dělostřeleckého průzkumného letce v případech, kdy palba dělostřelectva není účinná, například je-li ZHN na přesunu.

Rádiový průzkum

Rádiový průzkum organizovaný na stupni armády je schopný odhalit sestavu ZHN v taktickém rozsahu. Je založen na znalosti zvláštností rádiového provozu jednotek ZHN. Odposlechem a zaměřením můžeme zjistit například velitelské stanoviště baterie HONEST JOHN na KV v rádiové síti velitele dělostřelectva, v které pracují stanice AN/GRC-46. Tímto způsobem však můžeme při zaměření jednotlivých prvků baterie zjistit i celou její sestavu. Spojení

uvnitř baterie je uskutečňováno VKV stanicemi AN/VRC-9. Aby výsledky rádiového průzkumu byly maximální, je nutné vzít v úvahu, že na rádiu budou vydávány jen krátké rozkazy. Znamená to, že je třeba soustředit na tento hlavní úkol většinu úsilí armádní rádiové průzkumné jednotky. Údaje získané rádiovým průzkumem mohou být na oddělení průzkumu doručeny do 10 minut, v průběhu dalších 5 minut porovnány a vyhodnoceny. V případě, že údaje se budou shodovat s jinými zdroji zpráv, může být do 30–45 minut proveden dělostřelecký nebo letecký úder. Nebudou-li údaje rádiového průzkumu podepřeny dalšími zdroji zpráv, bude nutné zpravidla organizovat doplňkový průzkum. Ničení pak bude závislé na jeho výsledcích.

Vzdušný průzkum

Nebudu se zabývat technikou vzdušného průzkumu; je to věcí letečů samých. Z hlediska tématu je nutné vidět především řešení součinnosti oddělení průzkumu armády a operační skupiny letectva. Letecká operační skupina má pro nás tři funkce, neboť jejím prostřednictvím

- přicházejí zprávy získané vzdušným průzkumem o ZHN;
- jsou vyžadovány průzkumné lety plánované, nebo k doplňkovému průzkumu;
- je prováděn úder letectva.

Požadavkem vševojskového průzkumu je, aby letecká operační skupina zabezpečila rychlou součinnost letectva s pozemními prostředky. Zkušenosti ukazují, že je třeba, aby letecká operační skupina měla co nejširší možnost měnit úkoly stíhacího bombardovacího letectva ve vzduchu, zvláště bude-li jeho část vyčleněna „k lovu“ ZHN. Tento způsob je pro nás ideální tím, že doplňkový průzkum ZHN je prováděn v několika minutách a je zakončen ničením. Jen tak dosáhneme nejtěsnější součinnosti všech prostředků průzkumu ZHN s prostředky ničení — letectvem. Požadavek zní v podstatě tak, aby letecká operační skupina měla možnost v rámci vzletů přidělených armádě bez zásahu letecké armády zvedat letouny z letiště, nebo měnit úkoly letounům ve vzduchu. Rozumí se ne všeobecně, ale na ZHN.

Úkoly a činnost leteckého průzkumného útvaru je z našeho hlediska jasná; jde nám především o maximální využití průzkumných osádek a stíhacího bombardovacího letectva vcelku, jak k průzkumu, tak i k ni-

čení. Na letce je třeba klást ještě jeden požadavek, aby do té doby, než budou schopni přenášet obraz z letounu do štábu, věnovali z hlediska průzkumu taktických ZHN pozornost hlavně vizuálnímu průzkumu ve dne i v noci. Jinak to, co je pro letectvo charakteristické, tj. rychlost, je například fotografováním ZHN v taktické hloubce negováno. V této souvislosti považují za nutné se zmínit i o rozšířeném názoru, že na oddělení průzkumu armády nebo letecké operační skupině není třeba odposlouchávat frekvenci vzdušného průzkumu. Podle těchto názorů má to provádět jen letecká armáda, která má provést vyhodnocení zpráv a silnou pozemní rádiovou stanicí je vysílat vševojskovým štábům. Přihlížíme-li k zásadě, že všechny zprávy se musí soustřeďovat na jednom místě, tj. na oddělení průzkumu vševojskových štábů, a rovněž i z hlediska boje proti ZHN není toto řešení vzhledem ke ztrátě času výhodné. Naopak, přímý odposlech vzdušného průzkumu na štábu armády je nutný.

Z hlediska perspektivy vzdušného průzkumu ZHN je žádoucí vybavit vojska vojskovým letectvem. Pomocí letounů typu L-60 a vrtulníků je možné z vlastního území pozorovat právě onu kritickou hloubku 4—15 km a zjišťovat ZHN jak na přesunu, tak v palebných postaveních. Potřeba těchto prostředků vzdušného průzkumu vzrůstá ještě se zřetelem na dnešní názory na tempo útočné operace. Nespornou výhodou těchto prostředků je určitá decentralisace vzdušného průzkumu, ekonomické využití méně náročné techniky do malé hloubky a možnost rychlého předávání zpráv na štáb vševojskové armády i přímo letectvu. Organizačně by bylo nejvýhodnější mít tuto jednotku u štábu armády, společně s těmito prostředky určenými pro jiné účely.

Stručný výčet možností jednotlivých druhů průzkumu jsem použil k tomu, aby byl dán celkový přehled o možnostech průzkumu ZHN a jejich ničení. Průzkum ZHN, ostatně jako průzkum vždy, je nutné vidět v co nejširší vzájemné souvislosti všech prostředků průzkumu a zdrojů zpráv. Tím získáme správný pohled na úlohu oddělení průzkumu štábu armády, které musí všechny tyto druhy průzkumu plánovat a usměrňovat (což není tak obtížné), ale v průběhu boje soustřeďovat zprávy od všech, vzájemně porovnávat, vyhodnocovat a dávat návrhy k ničení ZHN. To vše se

musí dít v průběhu ostatní činnosti oddělení v nejkratších lhůtách. Oddělení průzkumu odpovídá za to, aby jeho zprávy mohlo být využito k vlastním protiopatřením. Aby tento úkol, zvláště v boji proti ZHN, byl splněn, je nutné vytvářet pro to určité organizační předpoklady:

- Zprávy o ZHN musí přicházet včas! To je základní faktor podmiňující úspěšný zákrok proti nim. Současný provozní řád spojovacích jednotek ztěžuje rychlé předání zpráv od zdroje až k tomu veliteli, který nařizuje opatření. Návrh uvedený na schématu tento problém v podstatě řeší tím, že předání zpráv o ZHN činí nezávislým na normálním, přetíženiím spojovacím provozu mezi štáby.
- Zprávy musí zásadně přicházet na to místo velení, odkud se právě velí. Není možné, aby zprávy přicházely jen na VS, jako na hlavní místo velení, když v některých fázích operace se velí z PVS. Po dobu přítomnosti velitele na PVS musí i všechny zprávy o ZHN být doručovány v prvním pořadí na PVS, teprve v druhém na VS pro udržení informovanosti. V opačném případě (jak to v praxi někdy bývá) i při nejlepší práci všech průzkumných prostředků a orgánů nedojde zpravidla k aktivní činnosti proti ZHN vinou časového zdržení při předávání zpráv mezi VS a PVS. Tuto otázku je třeba vyřešit tak, aby ustanovení Polního řádu, že „hlavním místem velení je VS“, bylo uplatněno v praxi.
- Aby se zabezpečilo rychlé rozhodování o použití prostředků proti zjištěným ZHN, je výhodné alespoň v důležitých fázích operace vytvářet u náčelníka štábu skupinu složenou z odpovědných zástupců operačního oddělení, štábu dělostřelectva a letecké operační skupiny. Tento kolektiv je schopen všestranně posoudit situaci, přičemž osobní styk dovoluje učinit rozhodnutí ve dvou až pěti minutách. Tato forma práce byla již na našem štábu zkoušena a osvědčila se.
- K zrychlení styku oddělení průzkumu se štábem dělostřelectva a s leteckou operační skupinou je výhodné, aby mezi těmito pracovišti byla zvláštní telefonní linka, zcela nezávislá na vnitřním spojení štábu. I to se v praxi osvědčilo, protože při výměně zpráv není nikdy „obsazeno“ a informace všech tří složek je současná.
- Materiálně zabezpečit odposlech vzdušného průzkumu přímo ve štábu vševojskové armády.

Závěrem znovu zdůrazňuji, že starými formami organizace průzkumu a stylu práce ve štábech není možno plnit úkol boje proti ZHN. Toto pojednání podává zlepšení jak v organizaci průzkumu, tak stylu práce ve štábu na základě zkušeností v tomto směru již získaných. Cílem práce nebylo vyčerpat téma úplně, ale především dát podněty k diskusi k těmto tak aktuálním problémům. Je nesporné, že boji (to je průzkumu a ničení) se ZHN budeme muset postupně v naší práci podřídit vše.

В статье автор критически рассматривает современное состояние средств разведки ОМП, указывая, каким образом они обеспечивают немедленное противодействие против них. Из этого состояния он выводит некоторые мероприятия, в первую очередь для штаба общевойсковой армии, при помощи которых возможно обеспечить выполнения цели.

Překonávání rozsáhlých prostorů a pásem zamořených vysokými úrovněmi radiace

Plukovník Josef Jindra,
major Miroslav Lakomý

Manévrový ráz soudobých operací vedených v podstatně vyšších tempech, než tomu bylo doposud, je zákonitým důsledkem toho, že byly zavedeny zbraně hromadného ničení do výzbroje armád. Rovněž současný rozvoj raketové techniky, jako dosud nejdokonalejšího, nejmocnějšího a také nejúčinnějšího prostředku dopravy těchto ničivých zbraní na cíl, mění ráz soudobých operací.

Přitom je však třeba říci, že tyto nové zbraně nikterak neusnadňují organizaci a vedení operací, ale naopak kladou zvýšené požadavky na práci velitelů a štábů, na jejich morální pevnost a na jejich všestrannou, zejména technickou připravenost. Je to proto, že moderní zbraně podstatně zkracují období přípravy operace a organizace boje a mají vliv i na jejich trvání.

Zbraně hromadného ničení a jejich současné prostředky dopravy na cíl — raketové zbraně — jsou dnes kvalitativně vyšším prostředkem vedení války, kterého budou v případě války **používat obě strany**:

- aby zabezpečily vedení operací s rozhodnými cíli, vysokými tempo a v krátkých lhůtách na straně jedné a
- aby zabránily nebo maximálně narušily provedení takových operací na straně druhé.

Abyste tedy základní úkol, tj. provedení operací ve vysokých tempech a v krátkých lhůtách mohl být splněn, **musíme bezpodmínečně**:

- znát své budoucí protivníky a jejich zbraně hromadného ničení a způsoby jejich použití;
- učinit předem všechna opatření obrany a ochrany proti ZHN nepřitele tak, aby chom mohli v kterékoli době a na kterémkoli místě účinně čelit úderům zbraní hromadného ničení nepřitele;

Poslední velitelsko štábní cvičení ukázalo, že o otázkách činnosti v podmínkách použití atomových zbraní se hodně diskutuje, ale již méně prakticky dělá, neboť řada funkcionářů nevládla ještě ani základní teoretické znalosti, potřebné k praktickým opatřením. Autoři se snaží podat velitelům a štábům obraz jejich správné činnosti při překonávání rozsáhlých prostorů zamořených vysokými úrovněmi radiace.

- správně a rozhodně používat vlastních ZHN.

Chceme-li hlouběji pochopit činnost nepřitele zaměřenou ke zmaření nebo zpomalení našich operací, je třeba uvést, že nepřítel, aby zastavil, zdržel vojska, zpomalil vysoká tempa přesunu nebo útoku, zabránil přesunu druhých sledů a záloh všech druhů a všech stupňů a tím zároveň zeslaboval jejich údernou sílu a získal čas pro vlastní odvetné akce, **provede asi tato opatření**:

1. údery atomových zbraní vedené na čela prvních sledů, aby zabezpečil provedení protiztečí,
2. zamoření velkých prostorů nebo pásem s vysokou úrovní radiace v prostorech vojskových týlů a za nimi,
3. zplánuje a provede výsadekové akce do našeho týlu,
4. bude organizovat, řídit a všemi prostředky živit činnost svých diverzních a sabotážních skupin v našem týlu,
5. bude podporovat bojovou činnost těch jednotek, které byly našimi vojsky buď překročeny nebo samy pronikly na neobsazených směrech v mezerách široké fronty,
6. bude organizovat a připravovat záškodnickou činnost v našem týlu.

Kromě těchto uvedených opatření a akcí bude nepřítel narušovat náš týl a zápolí údery letectva a raket, zamořením omezených prostorů a míst otravnými, radioaktivními a biologickými prostředky. Dále je třeba zvláště v soudobých podmínkách počítat se zintenzivněním ideologického boje a s tím, že nepřítel využije všech prostředků k narušení morálně politického stavu našich vojsk a našeho zázemí.

Z uvedeného je vidět, že v důsledku manévrového rázu soudobých operací a boje zůstane i v ovládnutých prostorech a územích živý, aktivní a na bojové akce všech

druhý bohatý týl a zázemí a že zapomínat na tuto skutečnost by při organizaci jakékoli bojové činnosti bylo hrubým nedostatkem práce našich velitelů a štábů.

I když nelze zlehčovat žádné z vpředu uvedených opatření nepřítel a odpověď, jak těmto novým podmínkám bojové činnosti čelit, musí být rovněž dána, rozebereme v tomto článku svůj názor na komplex otázek souvisejících s plněním jednoho z vážných úkolů RMNO, a to „naučit vojska a štáby překonávat rozsáhlé zamořené prostory“.

Tento požadavek RMNO není náhodný. Vyplývá jednak z nutnosti zmíněného charakteru soudobých operací a bojů, jednak z požadavku naučit velitele, štáby a vojska zvykat si již v míru na složité podmínky soudobého boje. Naši velitelé musí přemýšlet, organizovat a provádět praktická účinná opatření ke všem možným bojovým situacím především s cílem zabránit ztrátám nebo je na minimum snížit a přitom učinit taková opatření, aby žádnou činností nepřítel nebyla oslabena úderná síla vojsk a bylo zabezpečeno jejich včasné přivedení na bojiště v plné bojové připravenosti.

Tento úkol mohou zabezpečit a splnit jenom ti velitelé, štáby a vojska, kteří se denně zabývají v konkrétní praktické přípravě podřízených otázkami použití ZHN a ochrany proti nim, ze všech situací rozhodně a náročně vyžadují řešení těchto otázek a starají se o materiálně technické zajištění tohoto úkolu. A naopak tam, kde se k řešení uvedených otázek přistupuje formálně a bez cíle, nemůže nastat obrát k lepšímu — nemůže být úkol splněn.

Nyní se pokusíme rozebrat otázku zamoření rozsáhlých prostorů vysokou úrovní radiace a možnosti a způsobů činnosti velitelů a jednotek při jejich překonávání.

Kdy může dojít k zamoření prostorů a pásem vysokou úrovní radiace

V předcházející stati jsme si zdůvodnili nesmírný význam otázek ochrany proti zbraním hromadného ničení, jako jednoho z nejdůležitějších prvků operačního a bojového zabezpečení.

V našich podmínkách, kdy se atomové zbraně staly hlavním prostředkem ničení v operacích a v boji, je třeba vidět především tu zásadu, že včasné, trvalé, soustavné a důsledné řešení otázek obrany a ochrany proti zbraním hromadného ničení je přední

a základní povinnost velitelů a štábů všech stupňů.

Nepřítel se bude vždycky snažit zabraňovat našemu postupu a všem aktivním akcím použitím ZHN. Za útoku mohou být naše vojska napadena za každé situace, co do prostoru v každém místě a co do času v každé denní a noční době.

Vzhledem k tomu, že k zamoření terénu a vojsk může dojít na vzdálenost několika desítek i sta kilometrů, neexistuje dnes prakticky místo, které by nepřítel nemohl napadnout a nelze určit ani dobu, kdy nepřítel ZHN proti našim vojskům použije.

Z této zásady je třeba vyvodit závěr, že otázku ochrany proti ZHN je třeba řešit již při organizaci každého boje veliteli a štáby všech stupňů. Při tom se však nelze domnívat, že v průběhu útoku nebude třeba z původního plánu nic měnit. Naopak, všichni velitelé musí mít trvale na paměti, že další opatření ochrany proti ZHN bude třeba dělat iniciativně a rychle vždy na základě konkrétní situace, že v průběhu boje bude třeba často měnit původně vydaná nařízení a že cíl veškeré činnosti, tj. uchránit údernou sílu vojsk, musí být obsahem veškeré naší činnosti. Přesto však je třeba zdůraznit, že nejvýhodnějšími podmínkami pro napadení našich vojsk bude doba, kdy vojska budou v posádkách, v prostorech soustředění, když se budou přesunovat k frontě (zálohy a druhé sledy) a v průběhu útoku na čela prvních sledů.

Z hlediska druhů výbuchů je třeba uvést, že k nejrozsáhlejšímu zamoření prostorů a pásem radioaktivními látkami bude docházet zejména po **podzemních, pozemních a nízkých vzdušných** výbuších atomové nálože. U těchto druhů výbuchů je největším nebezpečím pro vojska zejména **radioaktivní zamoření**. Toto zamoření je velmi zákeřné, protože nikdy nelze stanovit pro každé místo přesný stupeň zamoření nebo přesný prostor a to zejména z toho důvodu, že se radioaktivní zamoření projevuje jako **druhotný účinek výbuchu atomového náboje** a že výpad radioaktivních látek z oblaku po pozemním a podzemním výbuchu bude zamořovat nejen široké prostory a pásma terénu, ale i ta vojska v nich, která atomovou náloží přímo zasažena nebyla.

V další části se budeme zabývat opatřeními, která musí učinit velitel k úplnému a nepřetržitému zabezpečení vojsk proti nepřátelskému napadení zbraněmi hromadného ničení.

Opatření velitelů a štábů při překonávání zamořených prostorů za přesunu

Při plnění tohoto bojového úkolu musí velitel divize

- zabezpečit nepřetržitý radiální průzkum a o výsledcích informovat své podřízené. Zabezpečit síly a prostředky k nepřetržitému vedení radiálního průzkumu;
- zabezpečit nepřetržité sledování povětrnostní situace;
- aktivně nepřetržitě sledovat použití AZ nepřítelem a věst a znát radiální situaci;
- určit signály atomové výstrahy a chemického poplachu, prověřovat jejich znalost štáby i vojsky a rychlost jejich pronikání a činnost vojsk při jejich vyhlášení za všech situací;
- nařídit kontrolu úplnosti a bojeschopnosti prostředků protichemické ochrany a ochrany proti ZHN;
- určit zálohy sil a prostředků všech druhů pro doplnění nebo nahrazení štábů, vojsk a techniky. Nařídit sílu, sladění a materiálně technické vybavení pohyblivých míst speciální očisty, zachraňovacích a uvolňovacích odřadů a požárních skupin;
- vydat nařízení pro maskování a utajení;
- nařídit některá technická opatření pro ochranu živé síly a materiálu proti radioaktivnímu zamoření; zároveň uvést nebezpečné prostory, pravděpodobná místa napadení a stanovit způsob překonávání zamořených prostorů;
- připravit síly a prostředky pro vyznačování zamořených prostorů;
- stanovit způsoby velení a regulace pohybu v zamořených prostorech;
- učinit opatření k rychlému odstraňování následků a k zabezpečení plynulosti přesunu;
- vždy plánovat a pravidelně provádět kontrolu ozáření a stupně zamoření; na základě zjištěných výsledků i hygienickou očistu a dezaktivaci;
- po překonání zamořeného prostoru podat hlášení nadřízenému veliteli.

Je nutné si důkladně objasnit obsah jednotlivých opatření

Ochrana vojsk před účinky radioaktivních látek je závislá:

- na včasné zjištění jejich přítomnosti v ovzduší nebo v terénu, do něhož naše vojska přicházejí,
- na včasné vyhlášení varovných signálů a jejich rychlém proniknutí k ohroženým vojskům,

— na včasné a správné použití prostředků protichemické ochrany, využití ochranných vlastností terénu, úkrytů apod.

Včasné zjištění zamoření radioaktivními látkami a varování vojsk je úkolem radioaktivního průzkumu, který v soudobých podmínkách musí být organizován a prováděn nepřetržitě ve všech druzích boje i mimo vlastní boj.

Úkoly radiálního průzkumu stanoví velitel a přímo jej řídí chemičti náčelníci. Radiální průzkum provádějí průzkumné hlídky a skupiny na vrtulnících, letounech, tancích a transportérech a jednotky chemického vojska a polochemická družstva vybavená pro účely radiálního průzkumu.

Naše vojska mají dostatek dobře vybavených sil k radiálnímu průzkumu. Velitelé všech stupňů však musí pamatovat ve svých nařízeních také na to, že je třeba kromě úkolů bezprostředního průzkumu část chemických jednotek vyčlenit k předem určeným odřadům, vzdušným výsadbám, do zálohy, na zesílení svazků, útvárů a jednotek na směrech hlavního úderu, do chemických jader zachraňovacích a uvolňovacích odřadů apod.

Není třeba zvlášť připomínat, že i radioaktivní zamoření, které se projevuje jako druhotný účinek výbuchu atomového náboje, ovšem s tím rozdílem, že terén i jednotky mohou být zamořeny výpadem radioaktivních látek z oblaku, i když nebyly přímo napadeny atomovým nábojem, může zasáhnout vojska v kterékoli situaci a době.

Pozemní výbuch způsobuje značné radioaktivní zamoření terénu, přičemž se úroveň radiace pohybuje v širokém rozmezí na vzdálenost desítek kilometrů od místa pozemního výbuchu ve směru pohybu radioaktivního oblaku. Délka stopy a úroveň radiace v jednotlivých vzdálenostech je závislá na ráži atomového náboje, na síle a směru větru, relativní vlhkosti vzduchu a na tvaru terénu. To tedy znamená, že při různých směrech větru a členitosti terénu může mít radioaktivní stopa různé tvary a radioaktivní látky z oblaku nemusí vždy vypadnout na terén podle předběžného vyhodnocení pomocí pomůcek, na základě zjištění epicentra a ráže AZ pomocí přístrojů. Tím může dojít k ohrožení i těch vojsk, o kterých jsme předpokládali, že jsou mimo ohrožený prostor.

Abychom mohli zabránit zasažení osob radioaktivními látkami, je nutno včas zjistit směr pohybu radioaktivního oblaku, skutečně zamořené úseky, určit stupeň zamo-

ření a provést příslušná opatření. Zásadní tedy je rychlé provedení radiálního průzkumu a včasné získání přehledu o radiální situaci v daném prostoru.

Vzhledem k charakteristickým rysům soudobých operací, které budou vedeny ve vysokých tempech a do velké hloubky, s prováděním širokého manévru vojsky a i vzhledem k značné potřebě sil, prostředků a času k provedení průzkumu, není možné uvažovat o radiálním průzkumu rozsáhlých zamořených prostorů v celém jejich rozsahu, nýbrž jen na směrech. Po hromadném úderu AZ nepřitelem půjde o rychlé upřesnění rozsahu zamoření. K tomu účelu se provádí pozemní a vzdušné pozorování postupu radioaktivního oblaku vrtulníky a letouny vybavenými dozimetrickými přístroji. Výsledky tohoto pozorování je nutno okamžitě hlásit rádiem příslušným štábům. Na základě těchto hlášení je možno upřesňovat údaje o směru šíření stopy vyhodnocené podle pomůcek. Radiální situace se pak dále upřeshňuje jak vzdušným, tak i pozemním radiálním průzkumem, a to na směrech a osách postupu vojsk. Střežení rozsáhlých zamořených prostorů nebude vzhledem k velké potřebě chemických jednotek a dříve provedení pozemního průzkumu možné a není vcelku nutné. Bude účelné střežení zamořeného prostoru provádět jen na osách určených pro překonávání zamořeného prostoru.

Toto střežení — sledování poklesu je možno provádět dvěma způsoby, které je třeba účelně spojit:

a) přibližné sledování poklesu — možno provádět přímo na štábu současnými vyhodnocovacími pomůckami, které jsou sestaveny na základě platných norem a zkušeností z provedených atomových výbuchů;

b) relativně přesné — pomocí chemických průzkumných a polochemických družstev, která jsou vybavena potřebnými přístroji. Přitom je nutno si uvědomit, že i pro příslušníky těchto družstev jsou platné stejné normy maximálních přípustných dávek, jako pro ostatní vojáky. K rychlé dopravě průzkumníků do prostorů střežení je možno využívat letadel a vrtulníků.

Ostatní komunikace, vedoucí zamořeným prostorem bude nejlépe dočasně zatarasit a označit výstražnými tabulkami.

Řekli jsme, že je třeba, aby velitelé zabezpečili nepřetržité sledování povětrnostní situace.

K tomu účelu musí velitelé divizí a pluků dávat vhodné úkoly podřízeným chemickým jednotkám, které ve své výbavě mají soupravy povětrnostních hlídek, jimiž je

možné získávat zprávy z přízemních výšek. Ostatní meteorologické údaje je nutno vyžadovat od štábu armády, kde jsou přesné povětrnostní údaje letectva a PVOS.

Vzhledem k tomu, že povětrnostní podmínky v přízemních výškách často neodpovídají podmínkám probíhající současně ve vyšších výškách a dále proto, že právě počasí přímo nad terénem je často rozhodujícím pro úroveň radiace, šíření radioaktivní stopy, usměrňování radioaktivního odpadu apod., nemohou se velitelé divizí a pluků spoléhat jen na meteorologické zprávy získané ve štábu armády, ale bude žádoucí, aby jim potřebné údaje daly jejich chemické jednotky.

Získávání zprávy o radiální situaci, její vyhodnocování a vedení přehledu o radiální situaci ve štábech

Možnost pozemních a podzemních atomových výbuchů a tím i zamoření rozsáhlých prostorů radioaktivními látkami vyžaduje, aby ve štábu armády byla vedena mapa, která by dávala přehled o radiální situaci v celém prostoru činnosti vojsk.

Nezbytnost a význam vedení přehledu o radiální situaci spočívá v tom, že včasné a podrobná znalost radiální situace v prostorech činnosti vojsk, stejně jako v prostorech plánovaných pro nastávající činnost, je důležitým předpokladem pro správné rozhodnutí velitele a veškerou činnost štábu souvislé s plánováním a řízením bojové činnosti a s prováděním opatření k ochraně vojsk před účinky radioaktivních látek.

Správné vyhodnocení radiální situace bude při plánování bojové činnosti (operace) zákonitě ovlivňovat:

- operační uskupení armády a bojové sestavy svazků a útvarů;
- manévry, jako rozhodujícího činitele pro dosažení úspěchu v boji;
- volbu prostoru soustředění, vyčkávacích prostorů, prostorů odpočinku při přesunech, čáry zasazení, směry úderů apod.;
- volbu os přesunu;
- umístění velitelských stanovišť;
- rozmístění týlových útvarů, útvarů a zařízení;
- volbu komunikací pro přísun a odsun;
- organizaci vlastního zásobování vojsk zvláště potravinami a pitnou vodou.

Již z těchto hledisek je vidět, že vyhodnocení zprávy o radiální situaci budou ovlivňovat především plánování. Vychází-

me-li z předpokladu, že základním orgánem plánování těch nejzávažnějších opatření ve všech štábech je operační oddělení, je i z tohoto hlediska plně opodstatněná úzká a bezprostřední součinnost a spolupráce mezi operačním oddělením a chemickým náčelníkem v otázkách vedení, vyhodnocování a využívání zpráv o radiační situaci.

V případě, že činnost spojená se získáváním zpráv, jejich vyhodnocováním a vedením radiační situace bude vševojskovými veliteli a štáby chápána jako činnost chemických náčelníků, bude velmi často docházet k tomu, že vliv radiační situace nebude při řízení bojové činnosti vojsk plně respektován.

Je výhodné pověřovat vedením mapy radiační situace jednoho důstojníka chemického oddělení a jednoho důstojníka operačního oddělení, školeného v těchto otázkách. Uvedené řešení zabezpečuje plně využití i odborných náčelníků.

Pokud jde o způsob zakreslování přehledu radiační situace, bude nejvýhodnější vést jej na mapě 100 000, na které bude zachyceno operační uskupení armády s prostory rozmístění všech svazků, útvarů a jednotek, místa velení a týl. V dalším tato mapa musí být doplňována podle vývoje situace na frontě. Vlastní přehled radiační situace můžeme vést na astralonu nebo kvalitní oleátě, vzhledem k tomu, že takto získaný přehled se dá podle potřeby přiložit na mapu stejného měřítka kteréhokoli funkcionáře velitelství a štábu armády a umožní bez těžkostí upřesňovat zamořené prostory podle zpráv pozemního průzkumu, jakož i pokles radioaktivity s časem.

Obdobným způsobem lze vést radiační situaci na stupni svazku s tím rozdílem, že bude zpravidla vedena na pracovní mapě chemického náčelníka. Možná, že bude výhodné vést i na stupni svazku astralon či oleátu.

V obsahu mapy (astralonu) radiační situace musí být zachyceny:

- prostory použití AZ nepřitelem i vlastními vojsky s důrazem na pozemní a podzemní výbuchy;
- doby výbuchů atomových nábojů a jejich ráže;
- meteorologické údaje;
- přibližné vyhodnocení každé radioaktivní stopy s vyjádřením času, kdy dosáhnou důležitých prostorů, přičemž uvést pravděpodobnou úroveň radiace; předběžně vyhodnocenou stopu kreslit čárkovaně;
- vyznačení upřesněné radioaktivní stopy

na základě provedeného radiačního průzkumu; stopu zakreslit plně;

- potřebné tabulky s údaji o poklesu radiace s uvedením času a dávek ozáření vojsk.

Je nutné si uvědomit, že přesné vyhodnocení radiační situace a vedení mapy by samo nezabránilo zamoření vojsk radioaktivními látkami, kdyby nebyla vojska včas uvědoměna. K rychlému předání zpráv o radiační situaci vojskům je nutné využívat všech prostředků spojení a směrových důstojníků.

Každý velitel musí k zabezpečení rychlého a jednotného varování vojsk stanovit příslušné signály. Podle nových řádů se určuje signál pro atomovou výstrahu a pro chemický poplach.

Oba signály i činnost po jejich vyhlášení uvádějí příslušné předpisy. Upozorníme na ně proto, že jejich dokonalá znalost a okamžitá správná činnost mají podstatný vliv na bojeschopnost vojsk a štábů.

K otázce úplnosti a bojeschopnosti prostředků protichemické ochrany a ochrany proti ZHN je třeba říci, že bez důsledné kontroly jejich stavu, bez odstraňování závad, bez doplňování a bez udržování přiměřené zálohy nebude možné zabezpečit ochranu těmito prostředky.

Velitelé a štáby nesmějí proto zapomínat na povinnost včasného a úplného zabezpečení vojsk vhodnými prostředky k překonání zamořeného terénu.

Ostatní opatření jako určení záloh, sil a prostředků, složení ZUO a MSO, požárních skupin aj. jsou opatření všeobecná, avšak mají i svůj určitý význam při překonávání zamořených prostorů.

Jedním z důležitých opatření překonávání zamořených prostorů je maskování a utajení.

Velitelé si vždy musí uvědomit cíle, které nepřítel sledoval vytvořením silně zamořených pásem a také skutečnost, že bude nejenom sledovat činnost našich vojsk při jejich překonávání, ale že bude činit jiná, účinná opatření k aktivnímu jejich napadení ve výhodném pro něj terénu, době a času.

Proto musí každý velitel a příslušník štábu nejenom rychle, včas a správnými závěry stanovit stupeň nebezpečí, které vy-

plývá z činnosti nepřítele, ale zároveň najít nejlepší způsoby, jak daný úkol splnit. Zde bude zejména třeba čelit nepřátelskému průzkumu, protože nepřítel bude chtít zjistit, do jaké míry se mu podařilo naše vojska zastavit nebo zdržet.

V takovýchto situacích jistě sehraje svoji úlohu iniciativa našich velitelů a vojsk, zejména v utajení plánovaných a prováděných opatření a v aktivním oklamání nepřítele. Bude rovněž nutno na osách postupu před zamořeným pásmem ponechat část jednotek i potom, kdy vojska tuto širokou překážku již překonala.

Všichni velitelé jsou povinni znát účinky radioaktivního zamoření na živou sílu, techniku a materiál. Proto na základě zpráv získaných radiačním průzkumem zamořeného prostoru musí udělat závěr, jak tato nepřátelská překážka ovlivní bojeschopnost jednotek, čas a kvalitu splnění úkolů.

Velitel musí mít vždy na zřeteli nejenom úkol, který má jednotka plnit, ale též přípustnou dávku ozáření, kterou smí jednotka dostat při průchodu zamořeným prostorem. I když je pochopitelně plnění daného bojového úkolu rozhodující, musí každý velitel dbát o to, aby zvýšil dobu bojeschopnosti vojsk při jeho plnění.

Proto musí

- nařídit způsob a čas překonání prostoru (popřípadě uspořádat i sestavu přesunujících se jednotek — nejprve překonat prostor na tancích a obrněných transportérech a posléze na autech);
- stanovit nejkratší směr a nejvyšší přípustnou rychlost k překonání překážky;
- je-li to možné, vyjmout z prvosledových útvarů ty jednotky, které by překonáním prostoru překročily hranici přípustné dávky ozáření;
- iniciativně využít neprašných os přesunu zamořenými prostory, protože na prašných komunikacích se zvyšuje stupeň zamoření; toto rozhodnutí hlásit nadřízenému veliteli;
- opravit své původní rozhodnutí o vzdálenosti mezi vozidly, protože při přesunu po směru a proti směru větru bude je třeba zvětšovat;
- naučit (na vhodných stupních) každého vojáka tomu, že při překonávání zamořených prostorů bude třeba provést technickou prohlídku vozidel, upevnit na nich plachty, utěsnit bojovou techniku a připravit základní prostředky k hygienické očistě a dezaktivaci.

Z uvedeného vyplývá, že zmíněná konkrétní opatření, jako technický stav vozidel a techniky, volba komunikací, rychlost přesunu, vzdálenosti mezi vozidly, druh bojové techniky, na které budou vojska překonávat prostor, jakož i důsledná připravenost řidičů k řízení vozidla s nasazenými prostředky protichemické ochrany přes rozsáhlé zamořené prostory, mají rozhodující vliv na bojeschopnost vojsk a splnění úkolu.

Velitel je dále povinen připravit síly a prostředky pro vyznačení zamořených prostorů, regulaci pohybu v nich a způsob velení.

Řekli jsme, že každý velitel je povinen zabezpečit nepřetržitý průzkum. Pokud se týká průzkumu os vedoucích zamořenými prostory, provádějí jej chemické průzkumné jednotky — zejména ty, které jsou začleněny do průzkumných předsunutých oddílů svazků nebo k jednotkám taktických vzdušných výsadků.

V době shozu atomové pumy a šíření se radioaktivní stopy jde však veliteli především o čas. Proto použije všech sil, které má k dispozici k provedení radiačního průzkumu, včetně letounů a vrtulníků, neboť zejména jejich zprávy ovlivní jeho rozhodnutí, jak a kdy, v jaké sestavě a jakým způsobem prostor překonat.

Z toho vyplývá, že každý velitel musí vždy počítat se zálohou chemických průzkumných jednotek.

Povinností průzkumných jednotek je nejenom zjistit stupeň zamoření, ale i přesné vyznačení zamořených prostorů.

Kromě již uvedených úkolů je každý velitel povinen stanovit způsoby velení, regulace pohybu v zamořených prostorech.

Je nám jasné, že velení bude podstatně ztíženo a že velitel v doplňkovém rozkaze pro překonávání zamořeného prostoru musí je upřesnit. Nejvýhodnějším způsobem spojení budou smluvené signály z určitých dosažených čar nebo míst. I když se nevyklučuje možnost využití spojek na motocyklu, které při normálním přesunu plní důležité poslání, je třeba vždy uvážit, že tyto spojky obdrží nejméně dvojnásobnou dávku ozáření, nežli ostatní vojska.

Ke spojení je nutné použít radiofonie, nutno však pamatovat na to, že zdlouhavé spojení radiofonií vystavuje obsluhu a techniku zvýšenému nebezpečí zamoření. Proto musíme již v míru cvičit radisty ve vysílání zpráv a signálů grafii s nasazenými prostředky protichemické ochrany.

Při přesunech zabezpečujeme velení určením prostředků a způsobů spojení a organizací regulační služby. Zde je však třeba si uvědomit, že nemůžeme vyžadovat normálního způsobu regulace pohybu postavením regulačních orgánů na důležitá místa stanovené osy. Značně zamořené prostory budeme muset vyloučit z regulace vůbec.

Podle našich názorů bude třeba doplnit dosavadní výbavu regulačních jednotek vhodným vytyčovacíím regulačním materiálem, který by nám plně nahradil živého vojáka v zamořeném prostoru. Zde však bude zapotřebí, aby se s vytyčováním zamořeného prostoru zároveň provádělo vytyčení regulace pohybu.

V neposlední řadě musí před překročením zamořeného prostoru pamatovat velitel a štáb na zabezpečení plynulosti přesunu zamořeným prostorem. I když samo šíření radioaktivní stopy neporuší komunikace a objekty na nich, musí velitelé a štáby s těmito překážkami při překonávání zamořených prostorů počítat a jejich překonávání předem zabezpečit. Jistě nebude překvapením, když nepřítel po zjištění, že naše vojska překonávají zamořený prostor, použije raket a letectva jak na ně, tak ke zničení komunikací, mostů apod.

Z takovéto situace je možno vyjít jen tomu veliteli, který včas organizoval a vybavil OZP, zabezpečil s ním trvalé spojení a do jeho sestavy včlenil průzkumnou chemickou hlídku. Takovéto opatření zabezpečí rychlé získání zpráv o radiační situaci a práci odřadu při likvidaci překážky, sníží dobu pobytu vojsk v zamořeném prostoru a zabezpečí plynulost přesunu.

Každý velitel je povinen plánovat a pravidelně organizovat kontrolu ozáření a stupně zamoření osob a bojové techniky a na základě zjištěných výsledků i hygienickou očistu a dezaktivaci. Vždyť právě stupeň ozáření ovlivňuje jeho rozhodování, protože bezprostředně souvisí s bojeschopností vojsk.

Bude třeba vybavit každého vojáka krystalovým dozimetrem, který nejenom že určí dávky od 20 do 800 rentgenů, ale dá se velmi snadno vyhodnocovat a regenerovat.

Každý velitel musí mít přesné záznamy o obdržení dávkách, protože jsou významným dokumentem pro hodnocení zdravotního stavu vojáků.

Po překonání zamořeného prostoru musí velitel dát jednotkám možnost provést kontrolu radioaktivního zamoření, hygie-

nickou očistu a dezaktivaci. Za tím účelem musí naříditi podle situace zastávku, nejlépe poblíž vodního zdroje.

Kontrolu zamoření je možné organizovat v praporu, který již má potřebné vybavení (radiometry). Na základě kontroly zamoření a dovolí-li to bojová situace, provedou jednotky částečnou speciální očistu. V případě silného zamoření i po opakované částečné očištění, je velitel povinen žádat nadřízeného velitele o povolení provést úplnou speciální očistu.

Základní řád ČSLA stanoví, aby každý velitel po splnění úkolu podal zprávu svému nadřízenému.

Tato povinnost se týká každého velitele zejména při překonávání zamořeného prostoru. Proto po splnění úkolu velitel nadřízenému veliteli hlásí

- skutečný rozsah zamořeného prostoru a změřenou úroveň radiace k určitému času,
- dávku ozáření, kterou jednotky obdržely,
- jaká byla provedena opatření k likvidaci následků,
- jaký je celkový stupeň zamoření osob a bojové techniky po částečné speciální očištění;
- požadavky na nadřízeného.

To jsou základní požadavky na organizační a řídicí práci velitelů a štábů při situacích a nutnosti překonat rozsáhlé prostory a pásma zamořená vysokou úrovní radiace.

Velení a řízení vojsk při nebezpečí zamoření radioaktivními látkami v prostoru soustředění

K snadnějšímu pochopení činnosti velitele a štábu v prostoru soustředění je možné ji rozdělit na dvě části:

- při nebezpečí zamoření vojsk radioaktivními látkami,
- při zamoření vojsk radioaktivními látkami.

1. **Zásadní činnosti velitele a štábu** musí být aktivní práce k získání přehledu o použití AZ nepřitelem i mimo zájmový prostor, trvalé sledování a získávání zpráv a vyhodnocování povětrnostních podmínek v přízemních a velkých výškách.

Potřeba a závažnost znalosti těchto faktorů byla již uvedena dříve, zde je na místě zdůraznit, že znalost těchto otázek je roz-

hodujiící pro organizátorskou činnost velitele a štábu a zabezpečuje včasné provedení všech opatření, která brání zamoření vojsk radioaktivními látkami. Snahou všech velitelů a štábů musí tedy být, aby vojska byla včas vyvedena z prostorů ohrožených radioaktivní stopou.

K řešení otázky, kdo, jaké informace a kde bude získávat, je třeba vycházet z toho, že nejucelenější přehled o radiační situaci bude u štábu armády, kde se soustřeďují zprávy o použití atomových zbraní od všech svazků.

Vzhledem k rozlehlosti radioaktivních stop bude uvědomování vojsk o pohybu stopy a provedení manévru vojsky řídit především armáda. Proto je nutné, aby štáb armády byl rychle informován všemi svazky a útvary o všech parametrech nutných pro vyhodnocování radioaktivní stopy, jako je

- epicentrum výbuchu atomového náboje (koordináty mapy),
- druh výbuchu (může být stanoven signál pro každý druh výbuchu),
- pravděpodobná ráže atomové nálože,
- přesná doba výbuchu.

Ve štábu armády se otázkami získávání zpráv o použitých AZ nepřitelem, meteorologickou situací a výsledky radiačního průzkumu zabývají zejména operační a chemická oddělení.

Na základě hlášení a údajů svazků chemické oddělení vyhodnocuje radiační situaci. Aby byla zabezpečena včasná informovanost o vyhodnocování radiační situace a její uplatnění při řízení bojové činnosti vojsk, je nutná vzájemná součinnost všech složek štábu.

Uvědomování vojsk o prováděném manévru k jejich vyvedení zpod radioaktivního zamoření bude prováděno po velitelských rádiových nebo směrových sítích, v obraně i po linkových pojítkách. Na signál atomové výstrahy se přerušují všechny hovory a zpráva se odesílá přednostně.

Zpráva z armády (svazku) musí být krátká a výstižná s obsahem, který by usnadňoval práci podřízeného štábu, např.

- epicentrum výbuchu AN (koordináty mapy),
- ráže atomového náboje,
- doba, kdy došlo k výbuchu,
- pravděpodobná osa stopy radioaktivního oblaku,

- nařízený manévr s udáním krajního časového údaje, dokdy musí být prostor stopy opuštěn.

Úkolem velitele a štábu po obdržení výstrahy bude rychle vyhodnotit radioaktivní stopu pomocí výpočtů a pomůcek a podle zámyslu nadřízeného velitele vyřešit další činnost svazku (útvary), rozhodnout manévr a vyvedení vojsk podle plánu ochrany proti ZHN.

Půjde o to, aby velitel určil prostor vyvedení útvarů, jednotek a štábů, osy přesunu, pořadí, ve kterém bude zahájen přemístění, dobu zahájení přemístění (nejlépe ihned), naložení a vyvezení složených zásob materiálu a způsob hlášení o ukončené činnosti s údaji, do jaké míry se podařilo předejít zamoření.

S přijatým rozhodnutím je třeba urychleně seznámit všechny ohrožené jednotky a útvary a rovněž i ty, jichž se z hlediska součinnosti dotýkají nově nařízené změny v sestavě. Činnost těchto útvarů a jednotek bude záviset na čase, který mají k dispozici na provedení nařízeného manévru.

V každém případě snahou velitele a štábu musí být využít k manévru maximálního počtu komunikací, řádně výjezd organizovat a nedopustit živelnost a samostatný odchod.

Bude-li pro výjezd málo času, což bude skoro pravidlem, budou jednotky opouštět prostory soustředěni bez nakládání složeného materiálu. Ten bude ze zamořeného prostoru vyvezen, až to dovolí pokles úrovně radiace.

Přijde-li výstraha opožděně a radioaktivní stopa již dopadá na prostor nebo v důsledku změn směru větru dopadá do prostoru, kde nebyl předpokládán, pak je třeba vyhlásit chemický poplach, vojska ukrýt v úkrytech, v tancích, OT, na vozidlech pod plachtami, v zákopecích a okopech s nakrytím a organizovat výjezd vojsk ze zamořeného prostoru.

Vyvedení vojsk ze zamořeného prostoru musí velitel a štáb organizovat ihned, a to tak, že první budou vyváděny ty jednotky, které nemají možnost použít úkrytů, tj. jednotky ukryté na vozidlech, OT, tancích a teprve jako poslední jednotky umístěné v krytech. Jednotky v krytech je možno vyvést nejdříve po dvou hodinách, během kterých dojde k podstatnému poklesu úrovně radiace.

Závěr

Rozebrali jsme povinnosti velitelů a štábů při překonávání zamořených prostorů po pozemních a podzemních výbuších atomových náloží jak při přesunech, tak i v zaujatých prostorech soustředění nebo rozptýlení. Vycházejíce z povinností, které velitelům a štábům ukládají nové řády a RMNO na výcvikový rok 1960, bylo snahou autorů dát ucelený přehled povinností velitelů a štábů při plnění tohoto úkolu výcviku vojsk se současným výkladem každé činnosti a opatření.

Последние командно-штабные учения показали, что по вопросам действий в условиях применения атомного оружия много товарищей выступают в прениях, но уже меньше делают на практике, так как ряд должностных лиц не овладели даже основными теоретическими знаниями, необходимыми для принятия практических мероприятий. Авторы стараются составить командирам и личному составу штабов представление об их правильных действиях при преодолении обширных районов, зараженных высокими уровнями радиации.

Stíhací letecká divize v boji s operačním výsadkem

Major Otakar Vlach

Po druhé světové válce podstatně vzrostly možnosti použití i význam vzdušných výsadků. Rozšířené použití vzdušných výsadků vůbec a operačních výsadků pak zvláště je umožněno především těmito okolnostmi:

- zlepšily se takticko-technické vlastnosti dopravních výsadkových letounů, zvýšily se jejich počty, únosnost, rychlost i dolet;

- vedle dopravních výsadkových letounů se objevily nové vzdušné přepravní prostředky — vrtulníky, které nevyžadují speciálně upravených ploch pro vzlet a přistání (letišť);

- soudobými vzdušnými přepravními prostředky je možno přepravovat a tedy i jako vzdušných výsadků použít nejen speciálně vycvičené a připravené výsadkové vojsko, nýbrž i svazky, útvary a jednotky téměř všech druhů vojsk;

- v průběhu druhé světové války i v období po ní byly v použití operačních výsadků získány cenné zkušenosti;

- pojetí soudobých operací pozemních vojsk, zejména z hlediska využití účinků jaderných zbraní, udržení vysokého tempa a rychlého dosažení cílů operace si na jedné straně přímo vynucují rozšířené použití výsadků, na druhé straně pak operační výsadky mohou rozhodnou měrou ovlivnit průběh operací, zvláště jsou-li vysazeny na rozhodujících směrech a s překvapením.

V západních armádách jsou vzdušné výsadky považovány za velmi výhodný útočný prostředek, pomocí něhož je možno rychlým způsobem ovlivnit celkový průběh boje a operace a dosáhnout výsledků taktického nebo strategického významu. Při vedení nenadálých a rozhodných úderů výsadky do týlu protivníka se počítá mimo jiné s dosažením vysokého morálního účinku. Z tohoto hlediska je ve všech větších kapitalistických armádách budováno výsadkové vojsko i dopravní výsadkové letectvo a připravovány ostatní druhy pozemních vojsk.

V článku autor vychází ze zásad použití nepřátelských vzdušných výsadků a provádění vzdušných výsadkových operací a rozebírá možnosti a způsoby použití sil v boji s operačním výsadkem ve výchozím prostoru, při přepravě vzduchem a při vysazení.

Souběžně s rozšířenými možnostmi použití výsadků je třeba zpracovávat otázky boje proti nim. Zmaření vzdušné výsadkové operace ještě před jejím provedením, včasné zničení výsadku ve vzduchu nebo v prostoru vysazení mohou ve značné míře ovlivnit uskutečnění celkového zámyslu nepřitele.

Jednu z rozhodujících úloh v boji se vzdušnými výsadky, zvláště při jejich ničení ve vzduchu, sehraje stíhací letectvo. Je proto cílem tohoto příspěvku rozpracovat dosud neplně jasné otázky bojového použití stíhací letecké divize proti operačnímu výsadku a její podíl na jeho zničení.

Vzdušná výsadková operace je velmi složitým druhem operace a klade vysoké nároky na vlastní provedení i zabezpečení všeho druhu. Charakteristickým rysem, ovlivňujícím použití vzdušných operačních výsadků, je především způsob přepravy výsadku vzduchem. Před dopravním výsadkovým letectvem stojí úkol v co nejkratším čase zabezpečit přepravu a vysazení hlavních sil operačního výsadku. To si vyžaduje hromadného použití velkého množství pomalých a vůči prostředkům PVO vysoce zranitelných dopravních výsadkových letounů. Výsadkovou operaci lze proto uskutečnit jen v podmínkách vybojované nadvlády ve vzduchu a při dokonalém leteckém zabezpečení.

Pro zabezpečení operačního výsadku v síle jedné výsadkové divize lze ze strany nepřitele předpokládat zasazení asi těchto sil:

700—800 dopravních výsadkových letounů;

do 300—400 bombardovacích letounů;

do 400—600 stíhacích bombardovacích letounů;

600—700 i více stíhacích letounů taktických leteckých armád;

200—300 i více stíhacích letounů PVO na válčišti.

Úsilí jednotlivých druhů letectva bude soustředěno na vybojování a udržení potřebné nadvlády ve vzduchu, ochranu výsadku ve všech obdobích výsadkové operace a bude ovlivněno množstvím prostředků hromadného ničení. Kromě letectva se zúčastní zabezpečení výsadkové operace další prostředky vzdušného napadení (rakety) i prostředky PVO.

Již z uvedených sil protivníka vyplývá, že stíhací letecká divize není schopna vést boj s operačním výsadkem samostatně, ale zúčastňuje se jej v rámci letecké armády a v součinnosti se sousedními stíhacími leteckými divizemi, jinými druhy letectva, prostředky PVO, bezpilotními prostředky vzdušného napadení a po vysazení i v součinnosti s pozemními vojsky.

Stíhací letecká divize může při boji s operačním výsadkem plnit následující úkoly:

- vzdušný průzkum;
- ničení výsadkových vojsk a dopravních výsadkových letounů ve vzduchu, popřípadě i na zemi ve výchozím prostoru nebo v prostoru vysazení;
- zabezpečení jiných druhů letectva, působících proti výsadbě (doprovodem, umlčením a ničením letectva a dalších prostředků PVO nepřítele, blokováním prostoru bojové činnosti jiných druhů letectva atd.);
- blokování prostoru vysazení ze vzduchu s cílem zabránit letecké podpoře vysazených vojsk, znemožnit zásobování výsadku ze vzduchu, popřípadě jeho odsunu vzdušnou cestou.

Účast stíhací letecké divize při plnění uvedených úkolů bude závislá především:

- na všeobecné vzdušné i pozemní situaci, zejména pak na množství a druhu prostředků hromadného ničení, které budou použity nepřítelem v rámci výsadkové operace;
- na charakteru výsadkové operace, tj. síle operačního výsadku, vzdálenosti výchozího prostoru od linie fronty, hloubce vysazení, trvání výsadkové operace, leteckém zabezpečení, organizaci PVO nepřítele, opatřeních k utajení atd.;
- na vlastních silách a prostředcích, zejména množství a druzích prostředků hromadného ničení, vyčleněných pro boj s operačním výsadkem;

● na umístění stíhací letecké divize v operační sestavě letecké armády a s tím souvisejícím doletu i možnostech zásahu stíhacích letounů;

● na typech a stavu stíhacích letounů, připravenosti osádek a zabezpečení všech druhů.

Stíhací letecká divize může zahájit boj s operačním výsadkem od okamžiku jeho zjištění a vést jej až do dosažení konečného cíle, tj. zmaření výsadkové operace a úplného ničení výsadku.

Boj s operačním výsadkem se zpravidla dělí na tři základní období, která odpovídají zhruba obdobím výsadkové operace nepřítele.

Tato období zahrnují:

- boj s operačním výsadkem ve výchozím prostoru (před vzletem výsadku);
- ničení výsadku při přepravě vzduchem a při vysazování;
- likvidaci výsadku v prostoru vysazení.

Každé z uvedených období má své charakteristické rysy, při čemž stíhací letecká divize obdrží konkrétní úkoly ze štábu letecké armády (viz přílohu 1).

1. **Boj s operačním výsadkem ve výchozím prostoru** (před vzletem) zahrnuje celé přípravné období výsadkové operace, tj. soustřeďování výsadkových vojsk a dopravního výsadkového letectva, opatření k zabezpečení výsadkové operace jako vzdušný průzkum, boj o nadvládu ve vzduchu atd., z druhého období výsadkové operace pak nasednutí a naložení vzdušného výsadku do letadel.

V tomto období boje s operačním výsadkem může plnit stíhací letecká divize tyto úkoly:

a) **Vzdušný průzkum** je vedle agenturního průzkumu nejcnějším a nejspolehlivějším zdrojem zpráv. Úkolem vzdušného průzkumu je především odhalit příznaky k výsadkové operaci a získat co nejpodrobnější a nejuplněnější zprávy jako první předpoklad pro zahájení aktivní bojové činnosti proti operačnímu výsadku ve výchozím prostoru.

Stíhací letecká divize plní při vedení vzdušného průzkumu zpravidla dílčí úkoly. Jaké konkrétní úkoly průzkumu obdrží, to záleží především na takticko-technických vlastnostech letounů, průzkumové výbroji, doletu a celkové vzdálenosti letištního uzlu

stíhací letecké divize od výchozího prostoru nepřátelského operačního výsadku.

Minimální vzdálenost výchozího prostoru je okolo 300 km, střední vzdálenost letištního uzlu stíhací letecké divize prvního sledu asi 50 až 70 km od linie fronty. Minimální požadovaný dolet stíhacích letounů je tedy asi 450 km (počítaje v to potřebu pro manévr v prostoru cílů).

Postačuje-li dolet stíhacích letounů, může stíhací letecká divize plnit některé úkoly vzdušného průzkumu ve výchozím prostoru s cílem vyhledávat a sledovat jednotky a útvary výsadkového vojska, odletová letiště, zejména pokud jde o typy a množství dopravních výsadkových letounů na nich a prostředky PVO, určené k ochraně výsadku.

Mimo získávání zpráv týkajících se bezprostředně operačního výsadku může stíhací letecká divize vést průzkum dalších letišť, která mohou být obsazována nově přisunovanými jednotkami a útvary letectva k vybojování potřebné nadvlády ve vzduchu, zjišťovat odpalovací základny raket a dalších prostředků vzdušného napadení, prostředky PVO, místa velení a navedení nepřátelského letectva, popřípadě další cíle.

Za předpokladu, že u stíhací letecké divize bude pro úkoly vzdušného průzkumu použita jedna letka, je možno počítat s následujícími jejími možnostmi za jeden den:

- průzkum 10 až 15 letišť nebo sledování 5–8 letišť;
- průzkum 5 až 8 vyčkávacích prostorů a prostorů soustředění výsadkových jednotek nebo sledování 3–4 prostorů;
- průzkum dalších 5 až 8 objektů (odpalovacích základen, palebných postavení, zjišťovacích a naváděcích radiolokátorů atd.).

V naléhavých případech podle konkrétní situace a podmínek mohou být pro úkoly vzdušného průzkumu vyčleněny ze sestavy stíhací letecké divize i větší síly než jedna letka.

b) Vedení boje s operačním výsadkem
v přípravném období výsadkové operace má za cíl nedovolit nepříteli, aby úspěšně zakončil přípravy k operaci a zmařil její provedení.

Tohoto cíle je možno dosáhnout především rozhodným zničením výsadkového vojska a dopravního výsadkového letectva ve výchozím prostoru a je-li to možné, ještě před jeho zaujetím. Splnění tohoto úkolu si vyžádá značných sil letectva i raketových prostředků, přičemž bude zvláště záležet na množství a druzích zbraní hromadného ni-

čení, které budou k dispozici. Je třeba brát v úvahu složitost tohoto úkolu v plném rozsahu především proto, že nepřítel se bude snažit všemi silami a prostředky zabránit zničení výsadku. K tomu učiní potřebná opatření jak v utajení, maskování a klamání, tak i k vybojování a udržení nadvlády ve vzduchu. Úsilí PVO nepřítele bude položeno na ochranu výchozího prostoru a přístupy k němu.

Podle konkrétních podmínek, zejména síly a složení operačního výsadku, může být k zmaření výsadkové operace provedena samostatná vzdušná protivýsadková operace.

Stíhací letecká divize se může podílet na boji s operačním výsadkem v přípravném období výsadkové operace plněním těchto úkolů:

- pokračování v plnění úkolů PVO;
- zabezpečení bojové činnosti jiných druhů letectva;
- ničení důležitých cílů na zemi.

V přípravném období výsadkové operace nutno počítat se zvýšenou činností nepřátelských prostředků vzdušného napadení s cílem získat potřebnou nadvládu ve vzduchu a udržet ji. Úderům nepřátelských prostředků vzdušného napadení budou proto vystavena především letiště, odpalovací základny raket a prostředky PVO. Prvořadým a trvalým úkolem stíhací letecké divize tedy bude odrazit všechny úderů nepřítel, směřující k vyřazení hlavní úderné síly pro boj s výsadky a rozrušení systému PVO.

Způsob zabezpečení bojové činnosti jiných druhů letectva (zvláště bombardovacího) je závislý na konkrétní vzdušné situaci, při čemž má zvláštní význam zabezpečení nosičů jaderných zbraní. Kromě přímého doprovodu může stíhací letecká divize provádět blokování prostoru bojové činnosti (výchozího prostoru výsadkové operace), jehož rozloha pro výsadkovou divizi je asi 5000 km².

K ničení cílů na zemi se používá stíhacích letounů jen v nutném případě, tj. je-li nedostatek bombardovacích a stíhacích bombardovacích letounů, popřípadě raketových prostředků. Stíhací letecká divize se může zúčastnit ničení letectva nepřítele na letištích, provádět blokování a krátkodobé zaminování letišť, vyhledávat a ničit odpalovací základny řízených i neřízených raket, ničit a umlčovat prostředky PVO, jako radiolokátory, rušící a radionavigační základny, místa velení a navedení atd. Při ničení cílů na zemi se značně sníží dolet stíhacích letounů (místo přídavných nádrží se zavěšují prostředky ničení), který zpra-

vidla nebude stačit k tomu, aby stíhací letecká divize působila do výchozího prostoru výsadku.

Bojová činnost proti pozemním cílům bude vedena převážně na přístupech k výsadkovému prostoru s cílem umožnit činnost jiným druhům letectva.

Frontová stíhací letecká divize, která je začleněna do systému PVO (má přiděleno pásmo bojové činnosti, v němž odpovídá za ochranu pozemních vojsk a důležitých objektů před vzdušným průzkumem a údery ze vzduchu), může z denního úsilí 8—10 plukovních vzletů vyčlenit pro boj s operačním výsadkem v přípravném období výsadkové operace do 4 plukovních vzletů. Toto úsilí nelze však brát jako normu, protože bude závislé na okamžité vzdušné situaci.

Uvedeným úsilím bude možno splnit jeden z těchto úkolů:

- zabezpečit přímým doprovodem 2—3 plukovní vzlety bombardovacího letectva;
- provést úder na 3 až 5 letišť nepřítel a zničit na nich do 30 % letounů;
- při blokování prostoru bojové činnosti jiných druhů letectva přehradit 2 až 3 směry o šířce 30 až 50 km na dobu 10 až 15 minut;
- zaminovat na dobu 2 hodin 5—8 letišť;
- krátkodobě blokovat 10—15 letišť;
- umlčet do 15 baterií PLD nebo do 10 baterií řízených střel „zem-vzduch“ typu NIKE;
- vyřadit z činnosti do 25 radiolokátorů;
- vyřadit z činnosti 2—4 místa velení a navedení letectva.

Celkové úsilí stíhací letecké divize v rámci boje s operačním výsadkem bude kromě jiného závislé na trvání přípravného období výsadkové operace. Počítá-li se pro přípravu a organizaci výsadkové operace v síle divize s dobou 2 až 7 dnů, může se stíhací letecká divize podílet na boji s výsadkem před jeho vzletem úsilím 8 až 20 plukovních vzletů.

c) **Druhé období výsadkové operace** začíná nakládáním materiálu a nasazením výsadku do dopravních výsadkových letounů. Tento okamžik, kdy dochází k soustředění výsadkových jednotek i letounů na odletových letištích, je nejvhodnější pro zničení výsadku na zemi.

Zjistit a vystihnout pravděpodobnou dobu vzletu letounů a soustředěně udeřit na letiště dopravního výsadkového letectva v okamžiku těsně před vzletem zabezpečuje

nejlépe zničení výsadku a tím zmaření výsadkové operace. Takovýto úder bude vyžadovat hromadného použití letectva a raket s jadernými zbraněmi a to nejen k zničení výsadku, ale i k překonání nepřátelské PVO.

V rámci soustředěného úderu těsně před vzletem výsadku nutno počítat s maximálním úsilím stíhací letecké divize, při čemž konkrétní úsilí bude dáno metodikou provedení celé akce. V zásadě bude úsilí stíhací letecké divize soustředěno na překonání PVO nepřítel a zabezpečení bojové činnosti hlavních sil úderního letectva.

2. Ničení výsadku při přepravě vzduchem a při vysazování

Nebylo-li z jakýchkoli důvodů dosaženo zničení operačního výsadku na zemi, pokračuje boj s ním při přepravě vzduchem a při vysazování, přičemž může stíhací letecká divize plnit tyto úkoly:

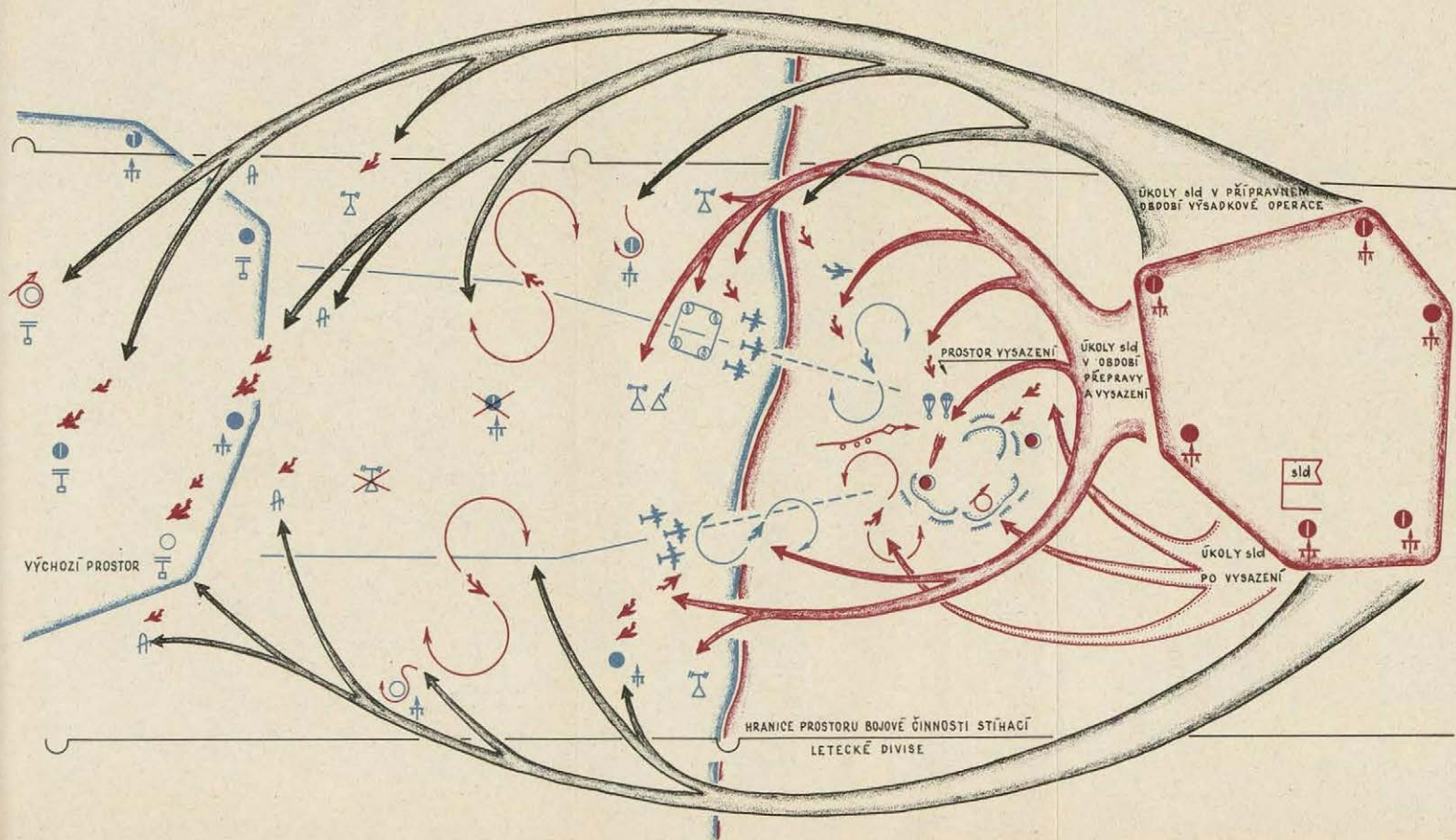
- vzdušný průzkum;
- ničení dopravních výsadkových letounů ve vzduchu na trati letu;
- ničení dopravních výsadkových letounů při shozu výsadku a při přistávání letounů;
- boj s letectvem nepřítel, které je určeno k zabezpečení výsadku.

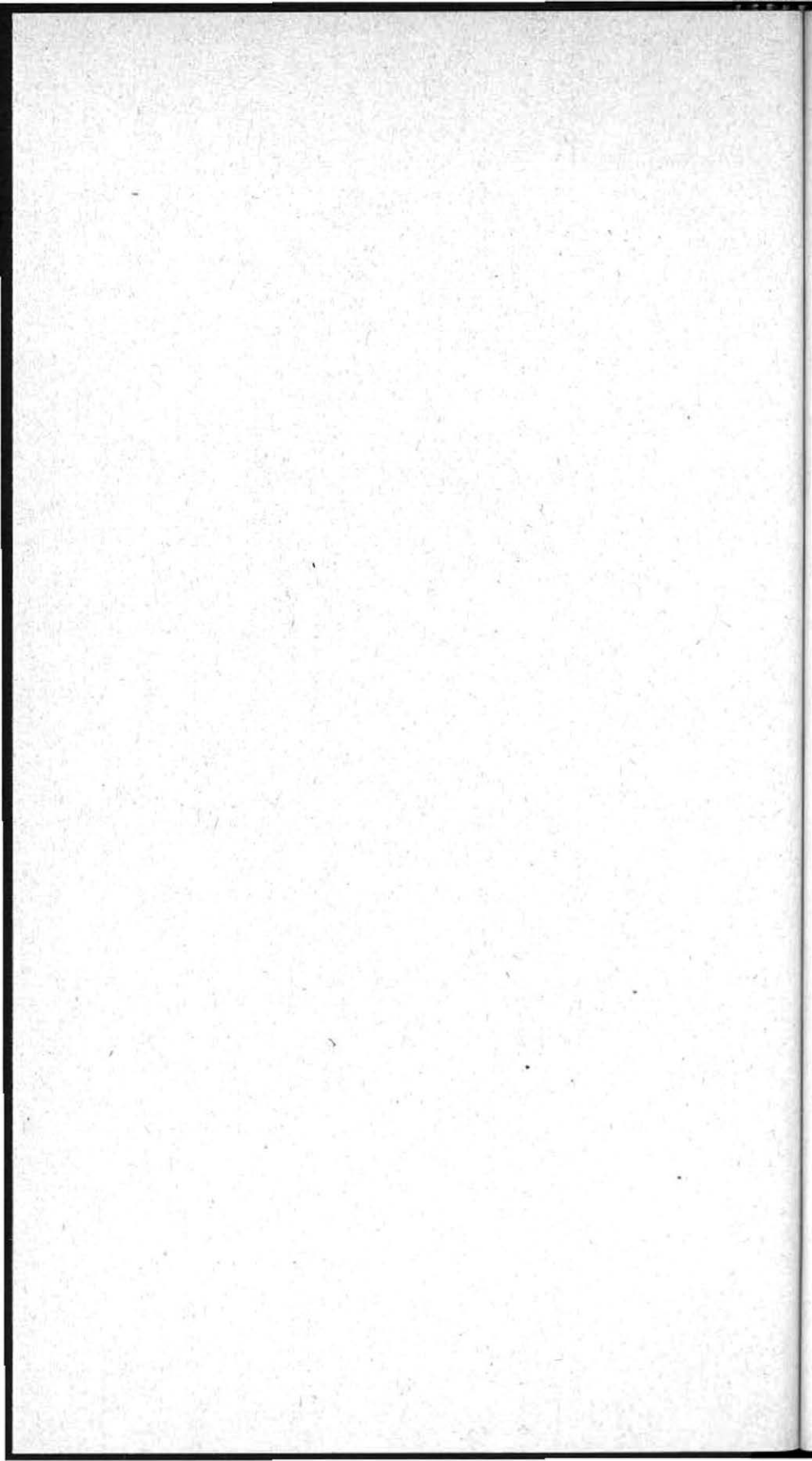
a) **Vzdušný průzkum:** Bez ohledu na to, zda byly zjištěny příznaky k provedení výsadkové operace či nikoli, je třeba soustavně střežit vzdušný prostor na dalekých přístupech s cílem zabránit využití prvku překvapení ze strany nepřítel. Důležitost tohoto úkolu vystupuje do popředí zejména proto, že otázka utajení výsadkové operace sehraje rozhodující úlohu.

Střežení vzdušného prostoru se provádí na pravděpodobných směrech v celém pásmu bojové činnosti stíhací letecké divize a v takové hloubce nad nepřátelským územím, aby bylo zabezpečeno včasné varování a zásah proti operačnímu výsadku ve vzduchu. Pozemními radiolokačními prostředky nebude možno včas zjistit skupiny dopravních výsadkových letounů vzhledem k pravděpodobně malé výšce letu letounů, využití příčných terénních překážek (horských masivů) i protiradiolokačních opatření. Jedinými prostředky k zjištění dopravních výsadkových letounů na trati letu bude radiotechnický průzkum, vedený palubními radiolokátory ve speciálních letounech a optický průzkum vzdušného prostoru z letounů vysílaných nad území nepřítel.

K tomu, aby mohla být včas provedena opatření k soustředěnému a organizovanému zásahu všech sil proti operačnímu vý-

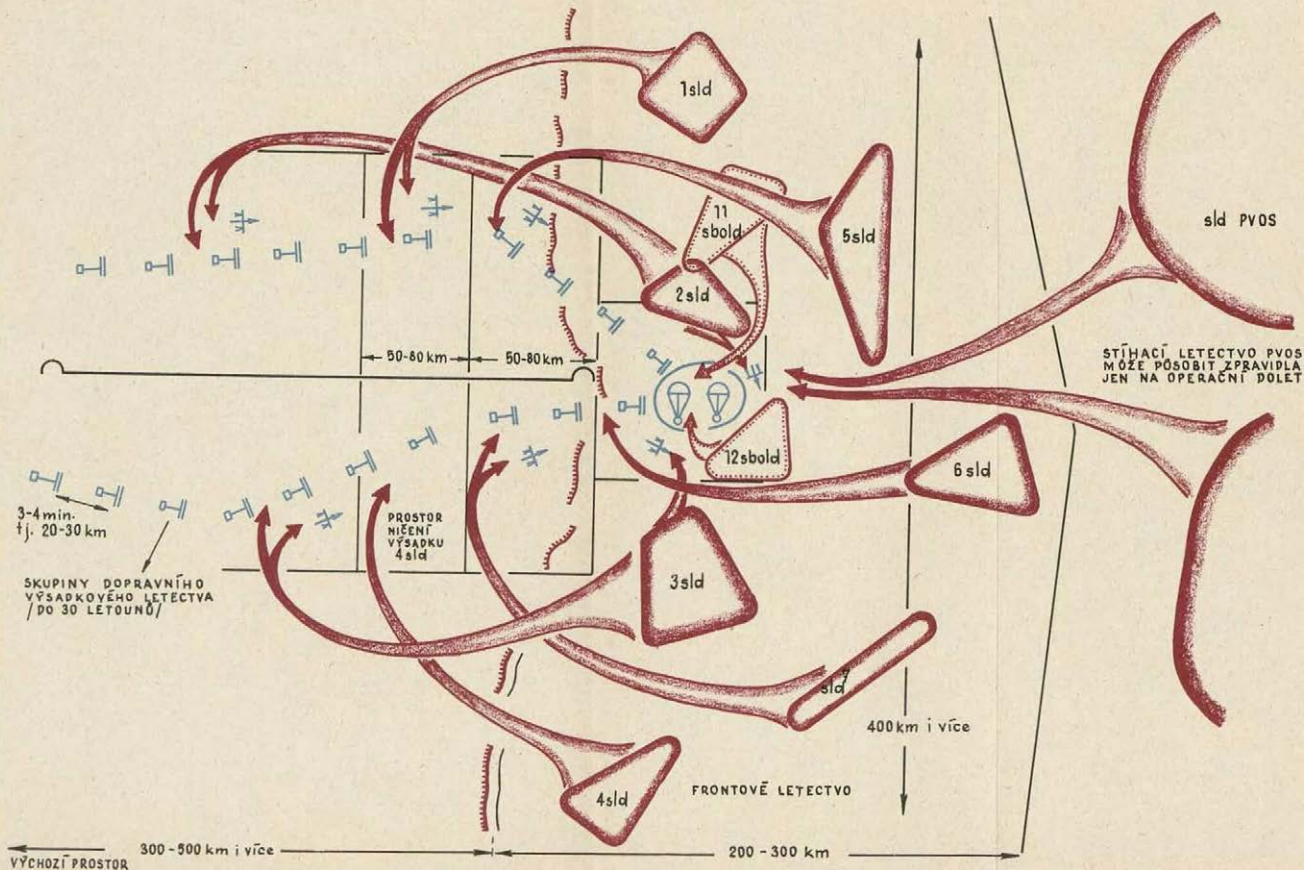
SCHEMA ÚKOLŮ STÍHAČÍ LETECKÉ DIVISE PŘI BOJI S OPERAČNÍM VÝSADKEM

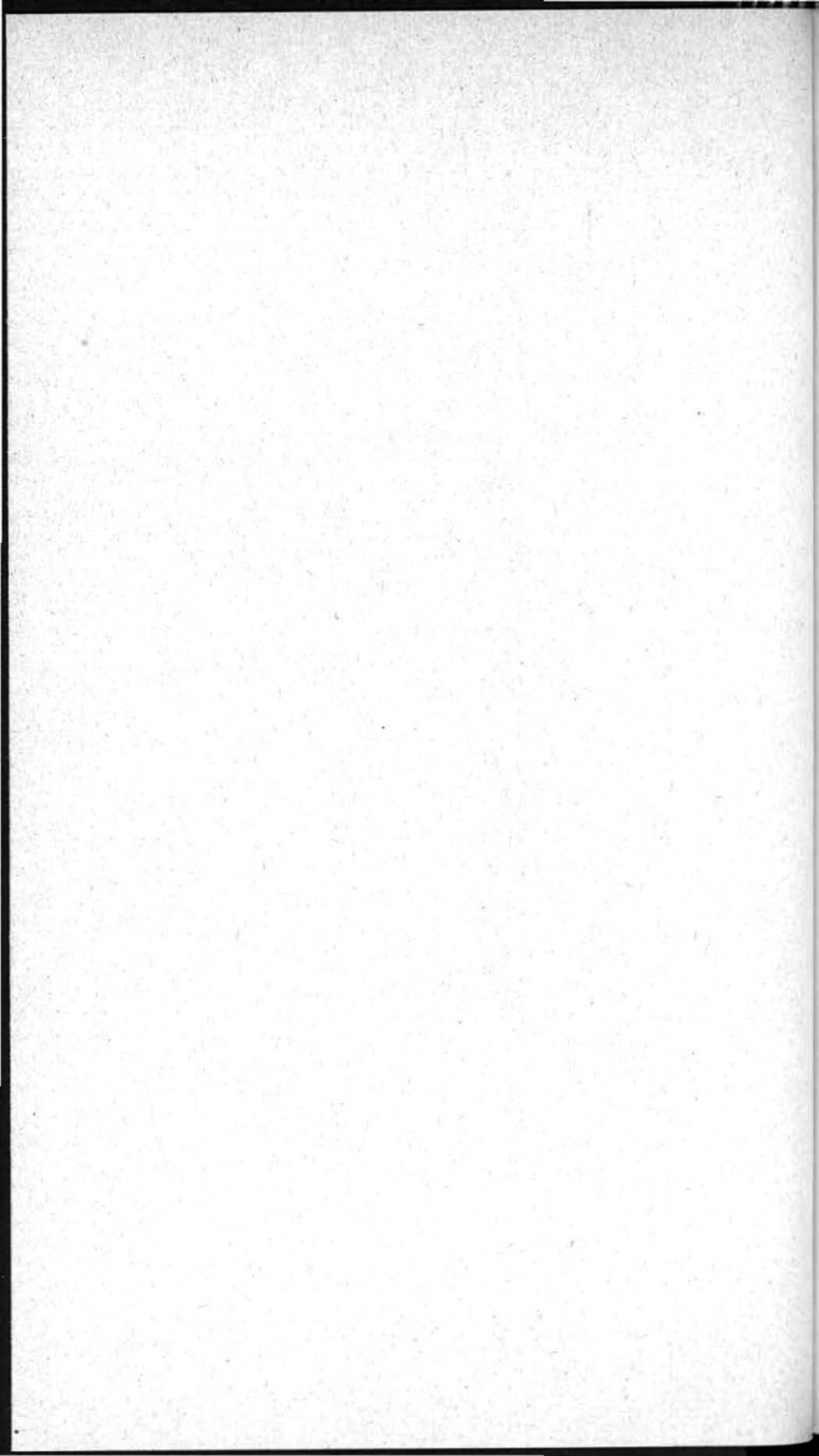

SCHEMA ORGANIZACE BOJE S OPERAČNÍM VÝSADEKEM VE VZDUCHU

/ MOŽNÁ VARIANTA /

sadku (z hlediska upřesnění úkolů podle předem připraveného plánu boje) ve vzduchu je potřeba asi 15 až 20 minut. První skupiny dopravních výsadkových letounů musí být zjištěny v minimální vzdálenosti 100 až 150 km od linie fronty.

Optický průzkum vzdušného prostoru budou zpravidla provádět stíhací letouny (rychlost, manévruschopnost) zpravidla spojený s dalšími úkoly jako bojová činnost formou lovu a průzkum pozemních cílů, zvláště ZHN. Stíhací letecká divize může ve svém pásmu bojové činnosti, za předpokladu použití průzkumné letky, zabezpečit trvalé střežení vzdušného prostoru po dobu 4 až 6 hodin během 24 hodin.

V období, kdy již byl výsadek ve vzduchu zjištěn, vede stíhací letecká divize průzkum vzdušných cílů s cílem zjistit počet skupin dopravních výsadkových a zabezpečujících (stíhacích) letounů, počty letounů ve skupinách, sestavy, výšku, rychlost, trať letu a další prvky potřebné k řízení bojové činnosti vlastního letectva proti výsadku.

b) Ničení dopravních výsadkových letounů ve vzduchu na trati letu je velmi náročné především na organizaci boje. Vyžaduje velkého soustředění sil několika divizí a jejich vzájemnou koordinaci činnosti, které lze dosáhnout jen předem připravenými plány boje jak na stupni letecké armády, tak i na stupni leteckých divizí. Plán boje s operačním výsadkem ve vzduchu může být zpracován v několika variantách s důrazem na možné směry tak, aby jej bylo možno podle konkrétní situace co nejrychleji upravit.

Leteckým divizím a prostředkům PVO se stanoví prostory ničení, v nichž působí samostatně proti dopravním výsadkovým letounům i zabezpečujícímu (stíhacímu) letectvu nepřítele. (Schéma boje s operačním výsadkem ve vzduchu je uvedeno v příloze 2.)

Při boji s operačním výsadkem ve vzduchu nutno předpokládat zasazení všech sil a prostředků, majících možnost zásahu a že tedy i stíhací letecká divize bude působit maximálním úsilím. Hloubka prostoru ničení dopravních výsadkových letounů určeno jedné stíhací letecké divizi je zpravidla asi 50 až 80 km. Za předpokladu výsadkové operace v síle vzdušné výsadkové divize a při letu dopravních výsadkových letounů po dvou tratích bude průlet všech skupin dopravního výsadkového letectva prostorem ničení stíhací letecké divize trvat asi 1–1,30 hodin. Za tuto dobu může stíhací letecká divize provést 3–5 plukovních

vzletů. Za předpokladu, že na zničení jednoho dopravního výsadkového letounu bude potřeba 2 až 2,5 stíhacího letounu, počítá-li se v to i činnost proti zabezpečujícím stíhacím letounům nepřítele, je schopna uvedeným úsilím jedna stíhací letecká divize zničit do 50 až 80 dopravních výsadkových letounů.

Základním způsobem bojové činnosti stíhací letecké divize ve stanoveném prostoru ničení bude samostatná aktivní činnost jedné nebo více letek na základě vlastního pozorování. Navádění na jednotlivé cíle (skupiny) ze země zpravidla prováděno nebude.

c) Ničení dopravních výsadkových letounů při shozu výsadku a při přistávání letounů navazuje na ničení výsadku na trati letu. Úspěch v ničení dopravních výsadkových letounů v této době bude záviset na výsledcích předcházející bojové činnosti, zejména proti stíhacímu letectvu protivníka, jehož značné síly budou soustředěny právě do prostoru vysazení s cílem blokovat jej a nedovolit proniknutí vlastního letectva. Shoz výsadku i přistávání dopravních výsadkových letounů vyžaduje, aby dopravní výsadkové letouny dodržely předem stanovené prvky letu (výšku, rychlost). Jejich omezené možnosti manévru ještě znásobují jejich zranitelnost ve vzduchu. Do prostoru vysazení bude zpravidla soustředěno úsilí několika leteckých divizí, přičemž úkolem stíhací letecké divize může být

- boj se stíhacím letectvem nepřítele, určeným k blokování prostoru vysazení a přímé ochraně dopravních výsadkových letounů;

- ničení dopravních výsadkových letounů ve vzduchu při shozu výsadku a při přistávání.

3. Likvidace výsadku v prostoru vysazení jako poslední období boje s operačním výsadkem se zahajuje ihned po vysazení na doskokových plochách, letištích a přistávacích plochách; má za cíl zničit výsadek dříve, než bude schopen soustředit se a zahájit organizovanou bojovou činnost.

Na rozdíl od boje s operačním výsadkem před vzletem a při přepravě vzduchem, kterého se zúčastní převážně letectvo, raketové prostředky, popřípadě prostředky PVO, zúčastňují se likvidace výsadku v prostoru vysazení navíc všechny druhy pozemních vojsk, které je možno k plnění tohoto úkolu zasadit. Letectvo však i v tomto období plní zvlášť důležité úkoly, v jejichž rámci může stíhací letecká divize

- vést vzdušný průzkum;

- zúčastnit se boje o nadvládu ve vzduchu v prostoru vysazení a blokovat prostor vysazení (prostor bojové činnosti výsadku);

- chránit a podporovat pozemní vojska zasazená do boje s výsadkem.

a) **Vzdušný průzkum** bude soustředěn na přesné určení doskokových a přistávacích ploch, prostorů soustředění výsadkových jednotek i na jejich situaci po zahájení bojové činnosti. V období, kdy prostor vysazení bude ze vzduchu chráněn silnou stíhací ochranou nepřítele, budou stíhací letouny nejspolehlivějším prostředkem vzdušného průzkumu, vzhledem k možnosti proniknout do zájmových prostorů. Požadavek co nejrychlejšího ničení výsadku si vyžadá, aby průzkumné letouny stíhací letecké divize plnily i úkoly navedení na zjištěné cíle. Zvláště přesné údaje z prostoru vysazení bude třeba získat pro raketové prostředky.

b) **Boj o nadvládu ve vzduchu** přesto, že je veden v průběhu celé výsadkové operace s maximálním úsilím, nabývá v období po shozu výsadku zvláště rozhodného charakteru. Podařilo-li se nepříteli dopravit výsadek do prostoru vysazení, znamená to, že měl vytvořeny z hlediska vzdušné situace příznivé podmínky a že vlastním silám se nepodařilo splnit dříve zadané úkoly v boji s operačním výsadkem.

Úsilí stíhací letecké divize může být v rámci boje o nadvládu ze vzduchu soustředěno na boj s letectvem nepřítele v prostoru vysazení k získání taktické nadvlády, kterou je třeba v nejbližším čase rozšířit o nadvládu operační.

Cílem získané vzdušné nadvlády v prostoru vysazení je na jedné straně zbavit nepřítele možnosti účinné podpory výsadku ze vzduchu a jeho zásobování vzdušnou cestou, na druhé straně pak vytvoření podmínek k nejrychlejší likvidaci výsadku vlastním letectvem i pozemními vojsky. Při boji o nadvládu ve vzduchu bude stíhací letecká divize působit v součinnosti s ostatními svazky a útvary letectva i prostředky PVO.

Po získání potřebné nadvlády ve vzduchu se těžiště bojové činnosti soustředí na blokování prostoru bojové činnosti výsadku. K zablokování prostoru bojové činnosti operačního výsadku, jehož rozloha při použití vzdušné výsadkové divize je asi 15×20 km, bude třeba přehradit 3–5 náletových směrů ve vzdálenosti nejméně 50 km od prostoru vysazení. Proti rychlým a nízkoleticím cílům se organizuje zpravidla na pravděpodobných náletových směrech trvalé přehrazování, proti dopravním výsadkovým

letounům a cílům na velkých výškách je možno zasahovat ze střežů na letištích. Při soustředění denního úsilí stíhací letecké divize k blokování prostoru bojové činnosti výsadku může stíhací letecká divize přehrazovat nepřetržitě silami dvou rojů až jedné letky ve dvou prostorech po dobu 6 až 8 hodin.

c) **Ochrana a podpora pozemních vojsk** je důležitým předpokladem k zničení výsadku. Cílem ochrany vojsk zasazených proti výsadku (protivýsadkové zálohy) je zabezpečit jejich přesun, rozvinutí a zasažení, což vyžaduje především zabránit prostředkům vzdušného napadení nepřítele v úderech proti nim. K tomuto úkolu se vyčleňují zvláštní síly stíhacího letectva.

Podporu pozemních vojsk bude provádět zpravidla stíhací bombardovací a bombardovací letectvo. Stíhací letecká divize se může úkolu letecké podpory zúčastnit jen ve výjimečných případech, zvláště pak při nedostatku uvedených druhů letectva nebo při silné činnosti stíhacího letectva nepřítele v prostoru vysazení. Jinak bude hlavním úkolem stíhací letecké divize zabezpečit bojovou činnost jiných druhů letectva.

Úspěšný boj s operačními výsadky vyžaduje úzkou součinnost letectva s pozemními vojsky. Na stupni vševojskové armády — letecká armáda jsou všechny otázky společného boje s operačním výsadkem nepřítele řešeny ve štábu vševojskové armády na základě směrnic vydaných štábem frontu. Za letectvo se organizace součinnosti u vševojskové armády zúčastňuje náčelník letecké operační skupiny (byla-li k dané armádě LOS vyslána) nebo představitel LA, velitel nebo jiný odpovědný funkcionář štábu) stíhací letecké divize, která působí v pásmu vševojskové armády a v některých případech i zástupci dalších svazků letectva, u kterých se předpokládá, že budou působit proti výsadku v úzké součinnosti s prostředky vševojskové armády.

Hlavními otázkami, které musí být vyřešeny v rámci společného boje proti operačnímu výsadku, jsou:

a) **Vzájemné informace o možnostech zásahu** proti výsadku do výchozího prostoru výsadkových vojsk, při přepravě výsadku vzduchem, v průběhu vysazování a po vysazení. Zásah prostředky vševojskové armády do výchozího prostoru operačního výsadku (raketovými prostředky armády) bude zpravidla stanoven velitelem frontu podle jednotného plánu boje s výsadky. Zvláště důležité je ujasnit otázku použití

prostředků PVO, především protiletadlového dělostřelectva, které má vzhledem k vlastnostem dopravního výsadkového letectva dobré předpoklady vést s ním účinný boj. Po rozboru možných tratí letu dopravního výsadkového letectva i prostorů vysazení výsadků je nutno uvážit možný manévr prostředky protiletadlového dělostřelectva a stanovit zásady společné činnosti PLD a stíhacího letectva.

b) Síla a rozmístění protivýsadkových záloh a způsob jejich ochrany a podpory letectvem. Nepřehlednost situace, která může nastat po vysazení výsadku, vyžaduje, aby byly letectvu včas známy předpokládání osy přesunu vojsk zasazovaných proti výsadku, čáry jejich rozvinování a zasazení. Rovněž je nutno stanovit prostory a směry, kam bude třeba položit těžiště činnosti letectva při ničení výsadku po jeho vysazení.

c) Stanovení prostorů a ploch, které je

nutno a možno předem připravit proti vysazení výsadků vybudováním umělých překážek.

d) Způsoby vzájemného předávání zpráv o situaci nepřátelského výsadku, o situaci letectva a vojsk armády a způsoby předávání požadavků na zásahy letectvem. Složitost boje s operačními výsadky a předpoklady k vývoji nepřehledných situací si vyžaduje, aby zvlášť pečlivě byly určeny potřebné signály, kódy, smluvená znamení a další údaje potřebné pro zabezpečení součinnosti v průběhu vedení boje.

Od okamžiku zahájení boje s operačním výsadkem je žádoucí, aby ve štábu vševojskové armády (není-li pro ni vyčleněna LOS) byl nepřetržitě představitel LA nebo alespoň styčný orgán stíhací letecké divize působící v pásmu armády a aby tím byla zabezpečena největší informovanost a vzájemné předávání požadavků.

Závěrem je třeba říci, že stíhací letecká divize sehraje důležitou úlohu při boji s operačním výsadkem; může ji však splnit jen v součinnosti s dalšími leteckými divizemi a ostatními druhy letectva. Boj s operačním výsadkem bude představovat mnohotvárnou a složitou bojovou činnost v podmínkách, z hlediska vzdušné situace, zpravidla výhodných pro nepřítele. Význam i možnosti použití operačních výsadků jak v počátečním období, tak v dalším průběhu války, kladou vysoké nároky na organizaci boje s výsadky.

Pro stíhací leteckou divizi vystupuje do popředí především úkol ničení výsadku ve vzduchu, vyžadující trvalou a vysokou bojovou pohotovost, rozhodnost velitelů, štábů i osádek a dokonalou znalost problematiky tohoto boje. Z tohoto hlediska bude třeba dále rozpracovat otázky taktiky boje s výsadky nepřítele zejména na stupni stíhací letecké divize a pluk.

В статье автор исходит из принципов применения воздушных десантов противника и ведения воздушно-десантных операций, подвергая анализу возможности и способ применения иад в бою с оперативным десантом в исходном районе, во время переброски по воздуху и выброски.

Činnost prostředků PVO armády v soudobých operacích

Podplukovník Oldřich Laciňák,
podplukovník Vladimír Sálík

Autoři uvádějí v článku své názory na zásady provádění protivzdušné obrany v soudobé operaci armády v podmínkách jednotného velení všem pozemním prostředkům PVO vojsk. Důraz kladou na účelné a sladěné použití jednotlivých prostředků PVO v různých druhích armádní operace.

Názory západních vojenských teoretiků na charakter příští války ovlivňují podstatným způsobem budování ozbrojených sil a přípravu vojenské ekonomiky, přičemž mimořádná pozornost je věnována rozvoji prostředků vzdušného napadení. Vedle přezbrojování pilotovaných prostředků vzdušného napadení probíhá zkvalitňování a zavádění nových bezpilotních prostředků vzdušného napadení. V důsledku zavádění jaderných a raketových zbraní do výzbroje pozemních vojsk a do výzbroje vojenských vzdušných sil je prováděno především americkým velením přehodnocování zásad společné činnosti taktického letectva s pozemními vojsky. Počet pilotovaných prostředků se zmenšuje, avšak počet bezpilotních prostředků vzdušného napadení se zvětšuje.

Současný stav radiotechnických, navigačních a spojovacích prostředků zabezpečuje provádět úder letectvem a bezpilotními prostředky vzdušného napadení i za ztížených meteorologických podmínek a v noci. Operace pozemních vojsk a bojová činnost vzdušného nepřítele bude probíhat také při využití rozsáhlého rušení palubními a pozemními protiradiotechnickými prostředky.

Obrana a ochrana vojsk a objektů týlu před úderem ze vzduchu se stává životně důležitou otázkou všech druhů vojsk. Základní úloha při odrazení a ničení nepřátelských prostředků vzdušného napadení ve vzduchu však přísluší prostředkům protivzdušné obrany.

Požadavky na soudobou PVO armády

Soudobé operace jsou charakterizovány intenzivní bojovou činností na zemi i ve vzduchu. Bojová činnost pozemních vojsk bez ohledu na údobí a charakter operace a bez ohledu na podmínky válčiště, denní a roční dobu, nemůže být úspěšná, nebude-li zabezpečena jejich spolehlivá obrana před úderem ze vzduchu. Velký význam má tato skutečnost zvláště v podmínkách počátečního období války, neboť se dá předpokládat, že překvapivé úder vzdušného nepřítele budou zpravidla předcházet bojovou činností pozemních vojsk. Proto také na soudobou PVO vojsk je kladen požadavek neustálé pohotovosti a okamžité akceschopnosti, která umožní včas získat zprávy o vzdušném nepříteli, včasným uvědoměním o něm čelit překvapení a aktivovat prostředky pro jeho odrazení a zničení.

Činnost prostředků PVO armády musí být sladěna s akcemi a činností vojsk působících v sestavě armády. Protivzdušná obrana musí zabezpečit vojskům armády úspěšně splnit úkoly operace. K vytvoření podmínek pro volnost manévru a pro úspěš-

né vedení bojové činnosti vojsk musí protivzdušná obrana v operaci armády

- včas zjišťovat nepřátelské prostředky vzdušného napadení a okamžitě o nich uvědomovat vojska a týlové objekty armády;
- bránit před úderem ze vzduchu uskupení vojsk armády, velitelská stanoviště, zásobovací základny, komunikační, spojovací a jiné objekty armádního týlu;
- zabránit nepříteli ve vedení vzdušného průzkumu;
- ničit nepřátelské vzdušné výsadky za letu a při jejich vysazování v pásmu armády.

Úkoly PVO armády je možno úspěšně řešit jen tehdy, bude-li včas zjištěn vzdušný nepřítel a budou-li údaje o něm rychle předávány na velitelská stanoviště raketového a hlavně protiletadlového dělostřelectva a prostředků protiradiotechnického rušení, na velitelská stanoviště vojsk a týlových objektů armády. Úspěšného splnění úkolů PVO armády lze dosáhnout komplexním použitím vojsk PVO armády v těsné součinnosti se sousedy, se stíhacími letec-

tvem a s prostředky protivzdušné obrany státu. Součinnost s prostředky protivzdušné obrany státu nabývá značného významu především v podmínkách počátečního období války, kdy prostředky PVOS zabezpečují rozvinutí pozemních vojsk.

Uskupení vojsk PVO v operaci armády bude různé. Bude závislé na podmínkách, za nichž je operace vedena, na úkolech armády a důležitosti směru operace, na počtu divizí v armádě, na pravděpodobném a předpokládaném charakteru činnosti vzdušného nepřítele, jakož i na množství prostředků PVO, které jsou pro danou operaci k dispozici. Uskupení vojsk PVO má v operaci armády umožnit účinnou obranu hlavního uskupení vojsk a ostatních objektů armády takovou hustotou raketového a hlavnového protiletadlového dělostřelectva a prostředků protiradiotechnického rušení, která zabezpečí úspěšně vést boj s jednotlivými letouny, skupinami letounů a letounovými střelami nepřítele, působícími od výšek přízemních až do výšek stratosférických. Má-li být zabezpečeno úspěšné plnění těchto úkolů, je třeba, aby složení vojsk PVO umožňovalo také vytvořit souvislé radiolokační pole pro zjišťování vzdušných cílů na uvedených výškách do vzdálenosti od 60 do 200 i více kilometrů od předního okraje.

Z hlediska těchto požadavků na soudobou PVO armády je třeba, aby kromě organických prostředků divizí, vybavených hlavnovým protiletadlovým dělostřelectvem, působily v sestavě armády at už jako organické nebo posilové prostředky alespoň jeden pluk raketového protiletadlového dělostřelectva a jedna i více brigád (divizí) hlavnového protiletadlového dělostřelectva. Z prostředků protiradiotechnického rušení může být armáda výjimečně zesílena hodnotou až do jednoho protiradiotechnického praporu.

Organizace provádění protivzdušné obrany vojsk a objektů týlu armády raketovým a hlavnovým protiletadlovým dělostřelectvem

Nejúčinnějším prostředkem pro boj s prostředky vzdušného napadení, působícími ze středních a velkých výšek, je raketové protiletadlové dělostřelectvo, jehož takticko-technické parametry umožňují vést účinný boj s dálkovým dosahem do 30 km a na výškách do 22 km. Takticko-technické možnosti prostředků raketového protiletadlového dělostřelectva, především jejich

značný účinný dálkový a výškový dosah, vyžadují centralizované použití na stupni armády.

Uskupení raketového protiletadlového dělostřelectva v operaci armády se provádí v závislosti na charakteru, důležitosti a počtu objektů a s přihlédnutím k stanoveným úkolům a bojovým možnostem těchto prostředků. Takticko-technické vlastnosti a bojové možnosti raketového protiletadlového dělostřelectva umožňují provádět obranu na poměrně značně velkých prostorech. Je proto účelné, aby prostředky raketového protiletadlového dělostřelectva bránily především hlavní uskupení vojsk armády na hlavním směru. Bojová sestava raketového protiletadlového dělostřelectva musí splňovat požadavek odrazit nálet vzdušného nepřítele do pravděpodobné hranice bombardování. Z toho vyplývá, že nepřátelský vzdušný cíl je nutno zničit ještě za letu dříve, než splní svůj bojový úkol, tj. před svržením pum. Je-li ke zničení cíle třeba odpálit dvě až tři střely, musí bojová sestava raketového protiletadlového dělostřelectva umožňovat odpálení požadovaného počtu střel vzhledem k bráněnému objektu ještě před pravděpodobnou hranicí bombardování. Proto se baterie raketového protiletadlového dělostřelectva rozmisťují v prostoru bráněného uskupení vojsk do jednoho nebo dvou palebných sledů ve vzdálenosti od předního okraje vlastních vojsk do 8 až 12 km v útočné operaci a do 10 až 15 km v obranné operaci. Za těchto podmínek, kdy v obranné operaci je hlavní úsilí armády soustředěno na druhém pásmu obrany, bude bojová sestava raketového protiletadlového dělostřelectva zaujímana zpravidla tak, aby první palebný sled baterií byl v prostoru druhého pásma obrany a druhý palebný sled v prostoru částečně za tímto pásmem. Takové rozmístění umožňuje obranu hlavních sil na druhém pásmu obrany a pronikne-li pozemní nepřítel do hloubky obrany, umožňuje bez složitého manévru bránit druhé sledy a zálohy armády při přípravě a provádění protiúderu. Z hlediska palebných požadavků není vhodné, aby baterie raketového protiletadlového dělostřelectva byly vzdáleny mezi sebou méně než 10 km a více než 20 až 25 km. Technický oddíl pluku raketového protiletadlového dělostřelectva, který připravuje, kompletuje a dopravuje střely do baterií, se rozmisťuje v prostoru, který umožňuje skryté rozvinutí skladů, dílen a montážních linek. Není účelné, aby technický oddíl byl umístován přímo v sestavě nebo v blízkosti bojové sestavy baterií a z hlediska rychlé

dopravy střel není také účelné, aby byl vzdálen tak, že by byl značně zatěžován včasný přísun potřebného počtu střeliva do palebných postavení baterií.

Pluky raketového protiletadlového dělostřelectva působí při obraně stanovených objektů samostatně. Bude-li v jednom zájmovém prostoru působit více než jeden útvar, je v důsledku velkého účinného dosahu raket žádoucí, aby z hlediska pružného přidělování cílů a účelného provádění manévru bylo dosaženo centralizovaného vedení těmito prostředkům. V těchto případech budou z útvarů raketového protiletadlového dělostřelectva vytvářeny skupiny. Velitelem skupiny se stává vždy jeden z velitelů útvarů. Na stupni armády bude zpravidla vytvářena jen jedna armádní skupina raketového protiletadlového dělostřelectva.

Značné rozdílné takticko-technické možnosti a vlastnosti raketového a hlavnového protiletadlového dělostřelectva nejsou vhodné pro vytváření společných skupin. Tyto smíšené skupiny budou vytvářeny zpravidla jen ve výjimečných případech.

Útvary hlavnového protiletadlového dělostřelectva z počtu armádní organické brigády a posilových protiletadlových dělostřelecteckých divizí bude používáno k zesílení obrany hlavního uskupení vojsk na hlavním směru, a to především na výškách pod dosahem raketového protiletadlového dělostřelectva. Dále bude útvarů hlavnového protiletadlového dělostřelectva používáno k obraně objektů armádního významu a bodového charakteru, tj. především k obraně velitelského stanoviště armády, postavení pozemního hlavnového a raketového dělostřelectva, objektů armádní zásobovací základny, přechodů přes vodní toky, horské soutěsky apod. V armádní operaci jsou v závislosti na počtu objektů vytvářeny zpravidla dvě i více armádních skupin protiletadlového dělostřelectva.

Tyto skupiny mohou být složeny z protiletadlových dělostřelecteckých útvarů stejné nebo různé ráže. Pokud budou v soudobých operacích vytvářeny armádní protiletadlové dělostřelectecké skupiny k zesílení obrany hlavního uskupení vojsk na hlavním směru, bude výhodné vytvářet tyto skupiny zpravidla jen z protiletadlového dělostřelectva stejné ráže.

Divize prvního sledu armády na hlavním směru bude výhodně zesilovat útvary malorážního protiletadlového dělostřelectva a vytvářet u těchto divizí divizní protiletadlové dělostřelectecké skupiny. V některých případech, a to zvláště tehdy, kdy divize působí na samostatném směru a nemůže být

bráněna systémem palby armádní skupiny raketového nebo středorážního protiletadlového dělostřelectva, bude účelné zesilovat divizi také útvary středorážního protiletadlového dělostřelectva. K posilování divizi působících na hlavním směru nebude zpravidla docházet při bojové činnosti v horském a zalesněném terénu a při vedení boje na široké frontě. Také v podmínkách, kdy armáda nebude mít k dispozici dostatečné množství prostředků protiletadlového dělostřelectva, nebude docházet k posilování divizi. Bude to především v podmínkách počátečního období války nebo při vedení obranné operace. Divize, které jsou ve druhém sledu nebo v záloze armády, nebudou zpravidla do doby zasažení zesilovány. Tyto divize budou provádět obranu vlastními organickými prostředky a v závislosti na prostoru jejich rozmístění mohou být bráněny prostředky armádních skupin raketového nebo hlavnového protiletadlového dělostřelectva, popřípadě stíhacím letectvem v celkovém systému PVO, organizovaném nadřízeným velitelem. Divize druhého sledu armády budou posilovány zpravidla až při svém zasazení do boje. Toto posilování bude prováděno na úkor objektů z podružných směrů, objektů armádního týlu a jiných objektů, které v závislosti na situaci ztratily na své důležitosti a významu.

V útočné operaci armády se hlavních sil organického i posilového hlavnového a raketového protiletadlového dělostřelectva používá k obraně hlavního uskupení vojsk armády na hlavním směru. Aby byl zabezpečen úspěšný přechod armády do útoku z chodu, je nutno, aby útvary, popřípadě skupiny raketového a hlavnového protiletadlového dělostřelectva, určené k obraně zasazovaných divizí prvního sledu, byly včas rozvinuty v prostoru zasazení.

V obranné operaci bude hlavních sil raketového protiletadlového dělostřelectva použito centralizovaně k obraně hlavního obranného uskupení vojsk armády. Poněvadž v obranné operaci budou zpravidla svazky armády bojovat v širších pásmech, nebude často účelné vytvářet armádní skupiny hlavnového protiletadlového dělostřelectva. Omezený účinný dosah hlavnového protiletadlového dělostřelectva nevytváří výhodné podmínky pro centralizovanou obranu hlavního obranného uskupení vojsk armády. Za těchto podmínek bude výhodné přidělovat útvary hlavnového protiletadlového dělostřelectva přímo divizím na hlavním směru. I v podmínkách útočné operace, a to zvláště v počátečním období války, kdy

svazky budou útočit na směrech a většinou mezi nimi nebude taktický styk, nebude účelné vytvářet armádní skupiny hlavního protiletadlového dělostřelectva k obraně vojsk prvních sledů, ale bude výhodné přidělovat tyto prostředky přímo jednotlivým svazkům. Hlavních sil raketového i hlavního protiletadlového dělostřelectva armády bude v počátečním období války použito k obraně prvního sledu, neboť za těchto podmínek bude armáda zpravidla útočit v jednom sledu a bude si vytvářet jen zálohu.

Během operace musí být zabezpečena nepřetržitost protivzdušné obrany vojsk armády. Tato nepřetržitost je dána možností nepřetržitého vedení účinné palby ve prospěch bráněných vojsk. Lze ji dosáhnout včasným a účelným organizováním přemísťováním skupin a útvarů raketového a hlavního protiletadlového dělostřelectva v soulase s postupem bráněných vojsk. Manévrovací schopnosti pozemních aktivních prostředků protivzdušné obrany však neumožňují při soudobých tempích operací nepřetržitou obranu všemi prostředky na celou hloubku úkolu vojsk armády. Proto je nutno provádět toto přemísťování tak, aby největší množství prostředků raketového a hlavního protiletadlového dělostřelectva zabezpečilo v průběhu operace obranu hlavního uskupení vojsk zvláště při průlomu obranných pásem nepřítele, při zasazování druhých sledů do boje, při odrážení nepřátelských protiúderů, při přechodu vodních toků, horských soutěsek apod. Čím větší je tempo operace, tím větší mezery vznikají v obraně vojsk, a to zejména čelních sledů. Zvyšování tempa soudobých operací vyžaduje při organizaci protivzdušné obrany stále těsnější součinnosti pozemních prostředků PVO se stíhacím letectvem. Proto k zabezpečení nepřetržitosti PVO musí být přemísťování pozemních prostředků PVO sladěno s bojovou činností stíhacího letectva, jehož bude nutno široce používat především v údobích, kdy PVO pozemními prostředky je v důsledku jejich přemísťování oslabována. Přemísťování raketového protiletadlového dělostřelectva může být prováděno po bateriích nebo přemístěním celého útvaru. V rámci pluku však bude toto přemísťování prováděno zpravidla po skupinách baterií. Přemísťování raketových prostředků musí být prováděno co nejrychleji a v nejkratší možné době. Přemísťování baterií (skupin baterií) musí být těsně sklobeno

také s přemísťováním řídicích radiolokátorů útvaru. Útvary raketového protiletadlového dělostřelectva budou v operaci armády provádět zpravidla jedno, maximálně dvě přemístění během 24 hodin. Při větším tempu operace je nutno provádět současně přemísťování celého útvaru, neboť jinak by docházelo ke zpoždování obrany za postupem bráněných vojsk. Stejně tak i přemísťování protiletadlového dělostřelectva, vyzbrojeného střeleckými a řídicími radiolokátory, je prováděno po skupinách baterií, zpravidla však po útvarech tak, aby většinou sil byla zabezpečena obrana vojsk v důležitých okamžicích operace.

Protiletadlové dělostřelectvo určené k obraně velitelského stanoviště armády a jiných objektů armádního významu provádí přemísťování v soulase s přemísťováním těchto objektů.

Při vedení útočné operace především v podmínkách počátečního období války povedou v operační hloubce svazky armády boj na směrech bez styku se sousedy. Provádět obranu těchto svazků armádní skupinou hlavního protiletadlového dělostřelectva je vzhledem k jeho omezenému dálkovému dosahu prakticky nemožné. I tato skutečnost znovu potvrzuje, že charakter soudobých operací již neumožňuje centralizované použití hlavního protiletadlového dělostřelectva k obraně hlavního uskupení vojsk armády. Tuto centralizovanou obranu umožňuje dnes již jen raketové protiletadlové dělostřelectvo. K vytváření armádních skupin hlavního protiletadlového dělostřelectva bude zpravidla docházet při obklíčování a ničení větších uskupení nepřítele, jehož se zúčastní více než jedna divize. Ve všech ostatních případech bude výhodnější hlavním protiletadlovým dělostřelectvem zesilovat divize a vytvářet divizní protiletadlové skupiny.

Během operace vedené v počátečním období války bude účelné svazky na hlavním směru zesilovat hlavním protiletadlovým dělostřelectvem. Aby bylo zabezpečeno rychlé pronikání tankových svazků na jednotlivých směrech, je třeba důsledně a nepřetržitě organizovat PVO. Je žádoucí, aby v počátečním období války tankové svazky prvního sledu armády byly zesíleny již od počátku operace malorážním protiletadlovým dělostřelectvem. V důsledku poměrně nízkých pohybových schopností raketového protiletadlového dělostřelectva nebude možno v průběhu operace zabezpečit raketovým PLD obranu tankových svazků na odpovídajících výškách, neboť na jednotlivých směrech rychle pronikající tankové svazky bu-

dou neustále vycházet z okruhu dosahu účinné působnosti raketového PLD. Obranu těchto svazků na výškách nad dosahem malorážního PLD bude nutno řešit stíhacím letectvem. Poněvadž nejen letiště, ale i naváděcí stanoviště stíhacího letectva budou v hloubce v poměrně značné vzdálenosti od těchto rychle pronikajících tankových svazků, stane se nutností, aby u velitele PVO tankové divize byl představitel stíhacího letectva s potřebnou spojovací technikou a naváděcím radiolokátorem. Jako naváděcího radiolokátoru může být ve výjimečných případech použito i některého z řídicích radiolokátorů organického nebo posilového protiletadlového dělostřelectva, působícího v sestavě tankové divize. Toto nové pojetí organizace PVO tankových svazků si vyžádá zvýšené nároky nejen na velitele a štáb PVO armády, ale i tankové divize. Nemalou úlohu při zabezpečení boje těchto tankových divíží bude mít i včasné zjišťování prostředků vzdušného napadení a uvědomování o nich. Rychlé pronikání tankových svazků na směrech a jejich odpoutávání od celkového systému průzkumu si vynutí, aby na směrech postupu tankových divíží postupovala i radiotechnická hláska.

V soudobých podmínkách si vyžaduje zvýšené pozornosti také organizace PVO vzdušných výsadků. Vzdušné výsadky při využití účinků atomových zbraní a raket budou plnit bojové úkoly v těsné součinnosti s útočícími vojsky, hlavně s tankovými svazky, rychle pronikajícími do hloubky sestavy nepřítele. Kromě výsadkového vojska mohou jako vzdušný výsadek působit také motostřelecké útvary, vysazované z vrtulníků. Protivzdušná obrana přípravy a vysazení vzdušných výsadků musí být předem plánována, aby bezprostředně podle vzniklé situace po vydání rozkazu k vysazení mohl být výsadek převezen a použit bez časových a materiálových ztrát. Jedině účinná PVO napomůže úspěšně zasadit výsadek a zabezpečení jeho činnosti přisvědčí k dalšímu rozmachu vysokého tempa postupu především tankových svazků. Obranu výsadku v prostoru soustředění, nakládání a přepravy bude nutno zabezpečovat hlavně raketovým protiletadlovým dělostřelectvem, v dalším pak v blízkosti a v samém prostoru zasazení stíhacím letectvem, popřípadě prostředky PLD působícími v sestavě odtržených prvosledových tankových divíží. Význam součinnosti jednotlivých prostředků PVO nabývá za této

situace zvláštního významu. Rozsah činnosti náčelníků PVO výsadkových brigád, popřípadě velitelů PVO motostřeleckých pluků nabývá v tomto novém pojetí organizace PVO kvantitativního zvratu, neboť stupeň decentralizace součinnosti se stíhacím letectvem bude zasahovat až k těmto útvarům. Tyto otázky je nutno sledovat a je nutno hledat nejvhodnější formy uskuetečňování součinnosti především tím, že velitelé vysazovaných vojsk budou uplatňovat požadavky na stíhací ochranu.

Systém radiolokačního průzkumu vzdušného nepřítele a uvědomování vojsk a objektů týlu armády

Úspěšný zásah aktivních prostředků PVO je v rozhodující míře závislý na včasné zjištění vzdušného nepřítele. Včasné a na denních povětrnostních podmínkách nezávislé zjišťování vzdušných cílů mohou v současné době zabezpečit jedině radiolokační průzkumné prostředky. Proto je nutno provádět v armádě nepřetržitý radiolokační průzkum jak při přípravě, tak i při vedení operace. Systém radiolokačního průzkumu u armády vytvářejí radiotechnické hlásky PVO a radiolokátory raketového a hlavně protiletadlového dělostřelectva působícího v sestavě armády. Tento radiolokační systém armády pracuje v těsné součinnosti s radiolokačním systémem PVO státu, sousedních armád a nadřazeného velitele. Především v počátečním období války se bude vojsková PVO opírat v otázkách průzkumu vzdušného nepřítele a uvědomování o něm o systému PVO státu.

Celkový systém radiolokačního průzkumu vzdušného nepřítele organizuje nadřazený velitel. K zabezpečení tohoto průzkumu je třeba vytvořit u armády souvislé radiolokační pole pro zjišťování vzdušných cílů od malých až do stratosférických výšek, a to jak na přístupech k přednímu okraji vlastních vojsk, tak i v hloubce pásma činnosti armády. Vytvoření takového pole musí zabezpečit radiotechnické hlásky PVO. V závislosti na šířce pásma armády, rozmístění radiotechnických prostředků, sousedů, nadřazeného velitele a prostředků PVO státu a v závislosti na charakteru terénu mohou být v první linii rozvinuty až dvě radiotechnické hlásky PVO armády. Aby bylo zabezpečeno souvislé zjišťování vzdušných cílů alespoň od výšky 500 m výše, je nutné, aby rozstupy mezi radiotechnickými hláskami nebyly větší než 40 km. Radiotechnické hlásky se umísťují

na úrovni čelního palebného sledu raketového protiletadlového dělostřelectva, tj. ve vzdálenosti 8 až 15 km od předního okraje. Hloubku radiolokačního pole vytvářejí radiotechnické prostředky PVO státu nebo radiotechnické hlásky nadřízeného velitele.

Hlásky radiotechnické roty armády, které nejsou rozvinuty, budou tvořit zálohu. Této zálohy bude používáno k narůstání radiolokačního pole během operace nebo k nahrazování ztrát způsobených především nepřátelskými údery zbraní hromadného ničení. V průběhu operace je nutno provádět přemísťování radiotechnických hlásek PVO armády tak, aby každého dne operace byla vytvořena jednou až dvakrát nová přední linie hlásek.

V podmínkách útočné operace budou se záložní radiotechnické hlásky přemísťovat hned po zahájení útoku za divizemi prvního sledu, aby včas dosáhly prostoru určeného pro rozvinutí. Po dosažení bojové pohotovosti vytvářejí tyto hlásky první linii, zatím co hlásky, které vytvářely první linii při zahájení útoku, provádějí přemísťování pokračováním. V obranné operaci jsou výhodnější podmínky pro podrobnější průzkum záložních postavení. Je-li v obranné operaci soustředěno úsilí armády na druhé pásmo obrany, budou připravována záložní postavení radiotechnických hlásek na prvním i druhém pásmu obrany, a to především na směrech předpokládaného protiúderu.

Shromažďování a vyhodnocování údajů o vzdušném nepříteli, jakož i uvědomování aktivních prostředků PVO, vojsk a objektů týlu je prováděno z velitelského stanoviště radiotechnické roty armády, které se rozmísťuje v prostoru velitelského stanoviště velitele vojska PVO armády. Uvědomování vojsk o vzdušném nepříteli může být prováděno i přímo z radiotechnických hlásek. Tento způsob má výhodu v tom, že vojska dostávají informace za minimální dobu, avšak nevýhodu mají v tom, že informace nejsou předběžně vyhodnoceny. Vzhledem k charakteru předpokládané činnosti vzdušného nepřítel, který bude působit malými skupinami letounů a jednotlivými letouny a který se bude snažit vytvářet nepřehlednou a složitou vzdušnou situaci, bude účelné provádět v armádě uvědomování jak centralizované, tj. z velitelského stanoviště radiotechnické roty, tak i decentralizované, tj. přímo z radiotechnických hlásek. Včasné uvědomování aktivních prostředků PVO o vzdušné situaci vytváří předpoklady pro jejich včasné a úspěšné zásahy proti vzdušnému nepříteli a včasné uvědomování vojsk a objektů týlu armády vytváří předpoklady

pro včasné rozptýlení sil a prostředků, pro skrytí živé síly a pro přijetí všech opatření směřujících k snížení účinků úderů vzdušného nepřítel.

Poněvadž činnost radiotechnických prostředků je poměrně snadno zjištělná, nabývá v současných podmínkách zvláštního významu maskování této činnosti. Nesprávně organizovaná a neukázněná činnost prostředků radiolokačního průzkumu může být snadno příčinou odhalení nejen hlavního uskupení vojsk, ale i zámyslu operace.

Činnost prostředků protiradiotechnického rušení v systému PVO armády

Podle situace může být armáda pro operaci zesílena prostředky protiradiotechnického rušení radionavigačních a leteckých radiolokačních prostředků. Použitím protiradiotechnických prostředků je nepříteli znemožňováno nebo ztěžováno mířené letecké bombardování a při zarušení rádiových prostředků velení (VKV) je narušováno navádění, popřípadě i součinnost takového letectva nepřítel.

Prostředky protiradiotechnického rušení je používáno v součinnosti s ostatními prostředky PVO armády především k ochraně hlavního uskupení vojsk armády na hlavním směru a k ochraně jiných důležitých objektů v celé hloubce pásma armády. Protiradiotechnické prostředky rušení radiolokačních bombardovacích zaměřovačů nepřátelských letounů se při plnění bojového úkolu rozvíjejí po družstvech. Při ochraně hlavního uskupení vojsk se rozvíjejí jednotlivá družstva přímo v bojových sestavách bráněných vojsk s rozstupy 2 až 3 km a při ochraně objektů menších rozměrů a bodového charakteru je účelné rozvíjet družstva kolem tohoto objektu s rozstupy maximálně do 4 km. Protiradiotechnické prostředky rušení radionavigačních a rádiových prostředků (VKV) se mohou umísťovat ve stejných prostorech s prostředky rušení radiolokačních bombardovacích zaměřovačů.

V průběhu operace je prováděno přemísťování protiradiotechnických prostředků rušení v souladu s postupem bráněných vojsk a objektů tak, aby jejich ochrana se nezpokořovala. V závislosti na soudobých tempech operací provádějí prostředky protiradiotechnického rušení jedno, maximálně dvě přemísťování za 24 hodin. Přemísťování je prováděno tak, aby chráněná vojska byla zabezpečena většinou sil a prostředků protiradiotechnického rušení v důležitých fázích operace. Proto se v útočné operaci

rozmisťují tyto prostředky v prostorech činnosti hlavních sil armády, v prostorech zasažení druhých sledů, v prostorech, kde je prováděno obklíčování a ničení větších sil nepřítele, v prostorech přechodů přes důležité vodní toky apod. V obranné operaci budou provádět přemísťování především do prostorů rozvinutí protiúderného uskupení vojsk armády.

Stíhací letecká ochrana vojsk a objektů týlu armády

Ochrana vojsk a objektů týlu armády stíhacím letectvem není prováděna v rámci armády, ale je organizována starším náčelníkem. Stíhací leteckou ochranu provádějí jednotky stíhacího letectva vyčleněné pro úkoly PVO vojsk. Charakter předpokládané činnosti vzdušného nepřítele i s přihlédnutím k možnostem pozemních prostředků PVO armády při boji s nepřátelskými jednotlivými letouny, skupinami letounů a řízenými střelami vyžaduje, aby v pásmu armády působila hodnota do jedné stíhací letecké divize. Pozemní prostředky PVO armády plní úkoly při ničení nepřátelských prostředků vzdušného napadení v těsné součinnosti se stíhacím letectvem působícím v pásmu armády. Toto stíhací letectvo však do operační podřízenosti armády nepřechází. Poněvadž velitel vojska PVO armády odpovídá v celém prostoru armády za PVO vcelku, stává se při řešení otázek součinnosti mezi pozemními prostředky PVO armády a stíhacím letectvem rozhodujícím orgánem, který má právo v potřebném období ovlivnit činnost stíhacího letectva. K zabezpečení těsné součinnosti prostředků PVO v soudobé operaci armády je nutno rozmísťovat v společném prostoru orgány velení PVO armády s orgány velení stíhacího letectva působícího v pásmu armády.

V podmínkách zvýšené a intenzivní činnosti vzdušného nepřítele a při jeho hromadných úderech na vojska a týlové objekty armády, kdy situace vyžaduje zesílení ochrany stíhacím letectvem, bude nutno používat hlavních sil stíhacího letectva na úkor sousedních, popřípadě druhosledových armád.

Velení, součinnost a spojení vojsk PVO armády

U armády organizuje protivzdušnou obranu velitel PVO se svým štábem na základě rozhodnutí velitele armády a pokynů nadřízeného velitele PVO.

Při plánování operace obdrží štáb vojska PVO armády od nadřízeného velitele vedle základních úkolů PVO pokyny pro organizování a uskutečňování součinnosti se stíhacím letectvem, údaje o posílení armády a o objektech, které budou v pásmu armády bráněny jeho prostředky.

Kromě toho nadřízený velitel PVO vydá základní pokyny pro organizaci jednotného radiolokačního průzkumu vojsk.

Při rozpracování opatření PVO spolupracuje štáb vojska PVO armády s operačním oddělením, průzkumným oddělením, spojovacím oddělením, orgány dělostřeleckého vyzbrojování a podle povahy řešených úkolů i s dalšími odbornými veliteli (náčelníky).

Během operace velitel vojska PVO na základě rozhodnutí velitele armády usměrňuje činnost vojsk PVO, řídí manévry protiletadlových, radiotechnických a protiradiotechnických prostředků a s velitelem nebo zástupcem velitele stíhací letecké divize upřesňuje součinnost raketového a hlavně protiletadlového dělostřelectva se stíhacím letectvem při odrazení náletů vzdušného nepřítele.

Nepřetržitě a pružně velení prostředkům PVO vyžaduje, aby štáb vojska PVO armády byl rozdělen na dva sledy velení a měl své prvky jak na velitelském, tak na představeném velitelském stanovišti armády.

Na PVS armády bude jen nezbytný počet důstojníků ze štábu vojska PVO s úkolem udržovat úzký kontakt s vševojskovou operační skupinou a zabezpečovat informovanost velitele armády o vývinu vzdušné situace. Tím bude dosaženo, že opatření PVO budou v neustálém souladu s rozhodnutími velitele armády vydávanými podle konkrétní vzniklé situace. Přítomnost velitele PVO armády nebo náčelníka štábu na PVS bude odůvodněná jen v těch případech, kdy půjde o zásadní změny v činnosti vojsk, které nebyly předvídané plánem operace.

Hlavním místem velení PVO je velitelské stanoviště PVO rozmístěné v prostoru VS armády. Základním předpokladem k úspěšnému velení je požadavek, aby velitel a štáb vojska PVO nepřetržitě znali vzdušnou a pozemní situaci nepřítele i vlastních vojsk a měli možnost bezprostředně řídit činnost podřízených vojsk. Splnění tohoto požadavku může zabezpečit mobilní velitelské stanoviště PVO armády, vybavené potřebnou spojovací technikou a zařízením pro nepřetržitě zobrazování okamžité vzdušné situace.

Hlavními prvky velitelského stanoviště PVO jsou:

— středisko velení a radiolokačního průzkumu a

— vysílací středisko.

Do sestavy střediska velení a radiolokačního průzkumu patří:

- pohyblivý operační sál PVO,
- radiolokační středisko a
- přijímací středisko.

Z pohyblivého operačního sálu je usku-
tečňováno řízení činnosti prostředků PVO
při odrazení vzdušného nepřítele vydáváním
krátkých rozkazů hovorovými a signálními
tabulkami pomocí elektrických pojítek.
V nejdůležitějších obdobích operace při
intenzivní činnosti prostředků vzdušného
napadení bude velitel vojska PVO (náčelník
štábu vojska PVO) osobně řídit z pohybliv-
ého operačního sálu činnost svých podří-
zených vojsk.

V radiolokačním středisku jsou shro-
mažovány a vyhodnocovány údaje všech
druhů průzkumu vzdušného nepřítele a pro-
váděno z něho uvědomování prostředků
PVO, vojsk a objektů týlu o vzdušné si-
tuaci.

Přijímací a vysílací středisko zabezpe-
čuje spojení s podřízenými vojsky, nadří-
zeným velitelem, sousedy, popřípadě se
štábem spolupracujícího stíhacího letectva
a radiotechnickými prostředky PVOS. Po-
užití rádiových stanic velké a střední
výkonu v systému spojení PVO vojsk bude
vyžadovat jejich dálkové ovládání ze stře-
diska velení a radiolokačního průzkumu a
jejich rozmístění v dostatečné vzdálenosti
od velitelského stanoviště armády.

Zvláštní význam v PVO má organizace
součinnosti. Podstata součinnosti spočívá
v zabezpečení sladěné bojové činnosti všech
prostředků PVO — co do cíle, času a místa
— k ničení vzdušného nepřítele. Součinnost
vojsk PVO organizuje a řídí velitel vojska
PVO armády na základě rozhodnutí velitele
armády a podle pokynů nadřízeného velite-
le vojsk PVO.

Při organizaci součinnosti se řeší tyto
hlavní otázky:

- součinnost raketového a hlavního PLD
se stíhacím letectvem;
- součinnost radiolokačního průzkumu ar-
mády s radiolokačními prostředky sou-
sedních armád a PVOS;
- součinnost pozemních prostředků PVO
mezi sebou a s bráněnými vojsky;
- součinnost se štáby civilní obrany.

Nejsložitější otázkou v organizaci a pro-
vádění součinnosti stále zůstává sladění čin-
nosti raketového i hlavního protiletadlov-
ého dělostřelectva se stíhacím letectvem.
Zásady organizace součinnosti určuje nad-
řízený velitel vojska PVO. Štáb vojska PVO

armády jen upřesňuje praktické její prová-
dění při odrazení vzdušného nepřítele.

Možnosti stíhacího letectva pro včasné
střetnutí s cíli, které působí zvláště v men-
ších výškách na první sledy chráněných
vojsk, jsou omezené. K střetnutí bude zpra-
vidla docházet až nad předním okrajem
v dosahu účinné palby raketového i hlav-
ňového protiletadlového dělostřelectva. Tato
okolnost si vynucuje organizovat a usku-
tečňovat součinnost v jednom prostoru, a to
rozdělením vzdušných cílů mezi pozemní
prostředky PVO a stíhací letectvo s přihléd-
nutím k výšce a náletovým směrům cílů a
možnostem zásahu jednotlivých prostředků.
Při rozdělování cílů bude nutno zachovávat
zásadu, že hlavního protiletadlového dělostře-
lectvo vede palbu na cíle, na které ne-
útočí stíhací letectvo, a stíhací letectvo ničí
cíle, proti nimž nepůsobí raketové proti-
letadlové dělostřelectvo. Při obraně jednot-
livých důležitých objektů týlu značnými
silami hlavního a raketového protiletad-
lového dělostřelectva může být součinnost
se stíhacím letectvem organizována i podle
prostorů.

Úspěšné součinnosti pozemních pro-
středků PVO se stíhacím letectvem může
být dosaženo jen za předpokladu, že bude
zabezpečeno jednotné chápání vzdušné si-
tuace na velitelských stanovištích PVO
vojsk i stíhacího letectva. Splnění tohoto
požadavku vyžaduje, aby na VS PVO armá-
dy byl velitel nebo zástupce velitele stí-
hací letecké divize s částí svého štábu a
potřebnou spojovací technikou. Z hlediska
pružného velení všem prostředkům PVO a
jejich ekonomického a sladěného použití
by bylo nejúčelnější, aby VS PVO armády
a VS stíhací letecké divize bylo společné.

O zásahu jednotlivých prostředků PVO
rozhoduje velitel PVO armády, který rovněž
zabezpečuje předání rozkazů a signálů sou-
činnosti vojskům PVO armády. Proniknutí
signálů k stíhacímu letectvu jak na letiš-
tích, tak ve vzduchu zabezpečuje příslušný
velitel (zástupce) stíhacího leteckého
svazku.

Při uskutečňování součinnosti radio-
lokačních prostředků působících v pásmu
armády bude nutno rozmístit radiotechnické
hlásky tak, aby bylo vytvořeno souvislé
radiolokační pole a byla zabezpečena vzá-
jemná informovanost o vzdušné situaci.
Štáb PVO armády bude především upřes-
ňovat rozmístění a grafikon činnosti radio-
technických hlásek a radiolokátorů rake-
tového a hlavního protiletadlového dělo-
střelectva, číslování a způsob předávání
cílů, opatření k uvědomování vojsk a týlo-

vých objektů armády a možnosti využití radiotechnických hlásek pro navedení stíhacího letectva.

Zvláštní pozornost je třeba věnovat opatřením na zabezpečení činnosti radiolokačních přístrojů při nepřátelském rušení. Do plánu těchto opatření musí být zahrnuto časové a prostorové využití všech radiolokačních prostředků PVO, včetně řídicích radiolokačních hlavních a raketového protiletadlového dělostřelectva.

Důležitým úkolem, který úzce souvisí s radiolokačním průzkumem, je zabezpečit proniknutí zpráv o činnosti vlastního letectva k vojskům PVO. Štáb vojska PVO musí podrobně rozpracovat podle pokynů nadřízeného velitele způsoby informování o plánované i o neplánované činnosti stíhacích, bombardovacích, bombardovacích stíhacích a průzkumných letounů nad prostory činnosti vojsk.

Součinnosti mezi pozemními prostředky PVO armády se dosáhne především organizací jednotného systému průzkumu a udávání cílů a nepřetržitou vzájemnou výměnou údajů o vzdušné situaci a vlastní činnosti. Jedině na základě těchto předpokladů lze dosáhnout sladění činnosti všech pozemních prostředků PVO armády. Budou-li armádě přiděleny protiradiotechnické útvary (jednotky), je třeba sladit činnost všech radiotechnických prostředků PVO s činností těchto útvarů (jednotek). Především bude nutno vzájemně upravit rozmístění a způsob činnosti protiradiotechnických jednotek a radiotechnických prostředků PVO působících v pásnu armády.

Rozhodující význam pro velení prostředkům PVO armády má organizace a udržení nepřetržitosti a neselhávajícího spojení. Spojení PVO v armádě organizuje spojovací náčelník štábu PVO armády podle pokynů náčelníka štábu vojska PVO a nařízení nadřízeného velitele PVO.

Pro zabezpečení spojení PVO je účelné používat především rádiových, směrových, pohyblivých a signálních spojovacích prostředků. Linkových spojovacích prostředků

bude možno používat jen v omezeném rozsahu.

Spojení PVO v armádě se organizuje především k tomu, aby se zabezpečilo

- velení prostředkům PVO,
- součinnost mezi prostředky PVO,
- průzkum vzdušného nepřítele a uvědomování vojsk a týlových objektů armády.

K zabezpečení velení se zřizuje rádiová síť velitele PVO armády, s rádiovými stanicemi velitelů armádních protiletadlových dělostřeleckých skupin raketového a hlavně protiletadlového dělostřelectva a velitelů PVO motostřeleckých a tankových divízi. Je-li armáda posílena samostatným protiradiotechnickým útvarem, vyčleňuje do této sítě štáb tohoto útvaru svou rádiovou stanici. Při dostatečném množství spojovacích prostředků je výhodné zřídit samostatné rádiové síť velitele PVO armády jak pro msd a td, tak i pro armádní protiletadlové dělostřelecké skupiny. V rádiové síti organizované nadřízeným velitelem bude pracovat rovněž rádiová stanice velitele PVO armády.

K zajištění součinnosti mezi stíhacím letectvem a prostředky PVO armády je účelné organizovat zvláštní rádiovou síť, v níž budou předávány signály o přednostním zásahu protiletadlového dělostřelectva nebo stíhacího letectva a informace o činnosti vlastního letectva, které působí v pásnu činnosti armády. V této rádiové síti je třeba mít přijímače všech skupin protiletadlového dělostřelectva a štáb PVO motostřeleckých a tankových divízi.

K zabezpečení vzdušného průzkumu se zpravidla organizují rádiové směry a síť hlášení a velení radiotechnických hlásek armády a k uvědomování vojsk rádiové síť výstrahy.

Podle situace bude radiolokační středisko v pásnu armády udržovat spojení s nejbližším radiotechnickým praporem frontu nebo radiotechnickým uzlem PVOS. V každém případě bude nutné, aby přijímací středisko zabezpečilo odposlech rádiových sítí výstrahy staršího velitele nebo PVOS a rádiové síť velení a navedení stíhacího letectva.

Závěr

Soudobá protivzdušná obrana armádní operace znamená sladění použití pozemních prostředků PVO armády mezi sebou a se stíhacím letectvem působícím ve prospěch vojsk a objektů armády. Při organizaci protivzdušné obrany v soudobé operaci je nutno přihlížet ke všem specifickým zvláštěnostem, v nichž bráněná vojska i prostředky PVO budou plnit své úkoly.

Základem použití prostředků PVO armády je jejich soustředění k obraně hlavního uskupení vojsk na hlavním směru a k obraně nejdůležitějších objektů týlu armády. Podmínkou úspěšné činnosti prostředků PVO je včasné přeskupení a provádění manévru v průběhu operace, udržování nepřetržité součinnosti, jakož i stálá pohotovost k vedení bojové činnosti. Úspěchem v boji se vzdušným nepřítelem při obraně vojsk a objektů armády lze v soudobých podmínkách dosahovat úspěchu jedině na základě těsné součinnosti všech prostředků PVO a na základě pružného velení při maximálním využívání všech bojových vlastností jednotlivých prostředků PVO, které zabezpečují úspěšné splnění úkolů armádní operace.

В статье авторы приводят свои взгляды по принципам ведения противовоздушной обороны в современной операции в условиях общего управления всеми наземными средствами ПВО войск. Они придают особое значение целесообразному и согласованному применению отдельных средств ПВО в разных видах армейской операции.

Metody volby cílů pro zbraně hromadného ničení a jejich rozbor k nejvhodnějšímu použití zbraní hromadného ničení

Plukovník Emil Šrank

Autor v článku rozebírá nejdůležitějšího činitele — průzkum, který ovlivňuje volbu cílů pro hospodárné využití zbraní hromadného ničení. Zabývá se činiteli, které ovlivňují použití ZHN na velké a velmi důležité cíle na území nepřítel.

Vzhledem ke značnému množství činitelů, často i protichůdných, nelze dát přesný a jednoznačný návod na postup při nejracionalnější volbě cílů pro zbraně hromadného ničení. Je však možné najít, ve většině případů dostatek rozhodujících činitelů opravňujících použití těchto zbraní na důležité cíle, zejména v těch případech, když toho vyžaduje situace při plnění úkolů vojsky přímo na bojišti nebo při ochraně přesunů vojsk, hromadění zásob a přípravách v týlu.

Mezi **nejdůležitější činitele**, ovlivňující volbu cílů pro racionální využití zbraní hromadného ničení v rámci svazu patří průzkum.

Velení vševojskové armády se snaží získat hodnověrné zprávy o zbraních hromadného ničení nepřítel na bojišti (v týlu) a dostatečnou přesnost v určení míst a času jejich bojové sestavy, zejména raketových jednotek, oddílů (baterií) atomových kanónů, dělostřeleckých, minometných a raketometných jednotek, vhodných pro použití chemické munice, bojových radioaktivních látek, popřípadě také biologických látek. Vyhodnocení zpráv o rozmístění nepřátelských skladů a dílen, přesné určení místa, kapacity a skutečného obsahu zejména muničních skladů a skladů na pohonné hmoty. Údaje o nepřátelských zálohách v hodnotě útvaru (skupení) a větší; vhodné uskupení důležitých cílů v bližší hloubce nepřátelské obrany (dělostřelecké baterie, radiotechnická zařízení, zálohy, místa velení a spojovací uzly, menší sklady atd.); důležité uzly odporu v jednotlivých obranných postaveních i mezi nimi, zvláště silně vybudované a obsazené.

Velení fronty usiluje především o zprávy o zbraních hromadného ničení, prozkoumání letišť, vhodných ploch pro polní letiště, vyhodnocení zpráv o jejich zařízeních

a o jejich obsazení útvary (svazky) nepřátelského letectva; o znalost přesných údajů o rozmístění zásobovacích potrubí (naftovodů, kanálů pro dopravu munice atd.) z týlu k frontě, předně o jejich rozvodních (sběrných) místech o důležitých čerpacích (kontrolních) zařízeních.

Snaží se získat přehled o komunikačních uzlech a jejich význam pro danou operační situaci, jakož i potřebné údaje o místech velení a spojovacích uzlech nepřátelských svazů (svazků). Potřebná je znalost takticko-operační situace svazů a svazků na obou stranách a jejich předpokládaná (plánovaná) činnost.

Kromě toho hlavní (spojenecké) velení bere v úvahu činitele ovlivňující použití zbraní hromadného ničení na velké a velmi důležité cíle na území nepřítel (důležitá politická, ekonomická centra, velké komunikační uzly, vodní přehrady, odpalovací základny, radiolokační, radionavigační a jiná zařízení). Velmi důležité cíle tohoto druhu jsou závody vojenského průmyslu a odvětví s ním bezprostředně spojených, zejména doly na horniny a prvky atomových výbušin (uranové, thoriové), atomové elektrárny (pece) a továrny na výrobu součástek raketové techniky. Většinu těchto cílů (zařízení) bude třeba zničit nebo podstatně ochromit hned v počátečním období války, aspoň na území kontinentů hlavního válčiče a podle možnosti také na území kontinentů hlavních zásobárny.

Za podstatné součásti rozboru cílů pro zbraně hromadného ničení v rámci vševojskové armády je třeba považovat shrnutí cílů, jejich vyhodnocení podle důležitosti a charakteristických rysů, jejich rozřazení podle významu a naléhavosti ve vztahu k palebnému zásahu v dané situaci. Ze základních rysů rozboru cílů pro zbraně hromadného ničení vystupuje do popředí ne-

přetřžitost rozboru a přesnost určení těchto cílů. Velký význam pro rozbor cílů má také systematický postup při jejich zjišťování (určování) jednotlivými druhy průzkumu se zřetelem na operační sestavu nepřátelských svazů (svazků) a na způsobů bojové (operační) činnosti těchto cílů.

Podmínky soudobého vedení války za cistoustranného používání zbraní hromadného ničení nedovolí ve většině případů napřed shrnout podstatnou část cílů (v průběhu několika týdnů nebo dokonce měsíců) provést rozbor cílů, stanovit příslušné množství prostředků pro umlčení a ničení (shromáždit odpovídající množství dělostřelecké a letectva), jak tomu bývalo ve druhé světové válce před zahájením důležitých operací. Již v průběhu minulé války se stávalo pravidlem, že důležité palebné prostředky měnily často bojovou sestavu a proto bylo třeba zahajovat na ně palbu, jakmile byly zjištěny nebo jejich postavení dostatečně přesně určeno. Na příklad jednotky reaktivního dělostřelectva vypálily z palebných postavení 1—2 salvy a ihned zaujímaly vyčkávací postavení nebo jiná palebná postavení.

Soudobé podmínky vedení války kladou na průzkumné orgány, zejména na náčelníky průzkumu svazků a svazů, daleko větší požadavky, a to na jejich kvalifikovanost a umění organizovat průzkum velmi promyšleně. Současně se sběrem zpráv bude nutno provádět rozbor a vyhodnocení cílů. Dále bude třeba stanovit předem pořadí důležitosti cílů a stupeň náležitosti pro palebný zásah na tyto cíle.

Celkové pořadí důležitosti cílů ve většině případů bude možné stanovit poměrně snadno předem v dané takticko-operační situaci, jelikož při tom přihlížíme v první řadě k hlavním (atomovým) palebným prostředkům nepřítele, jež mohou nejvíce ohrozit činnost našich vojsk a práci týlu. V druhé řadě jsou to vojska nepřítele, dále místa velení nepřátelských svazků a svazů, sklady munice, pohonných hmot a nakonec ostatní zařízení.

Provede-li se podrobněji rozbor jednotlivých cílů a technických možností palebných prostředků, vyplynou nám často protichůdní činitelé ovlivňující volbu těchto cílů pro zbraně hromadného ničení. Vliv takticko-operační situace, povětrnostní podmínky a zámysl (plán) velitele svazu bude rozhodující pro použití zbraně hromadného ničení na důležitý cíl.

Důkladnější rozbor prvků bojových sestav nepřátelských zbraní hromadného ničení (jako cílů) přivede nás k více reálným

závěrům, na kterou část sestavy bude vhodné použít s naší strany atomových zbraní. Základní prvky bojových sestav atomových zbraní nepřátelských svazků je možno očekávat průměrně v pásech 10 až 40 km a 60—80 km od čelních prvků bojové sestavy. Budou to palebná postavení atomových kanónů, odpalovací zařízení raket, montážní dílny a zásoby munice atomových náloží. Nepřátelské zbraně hromadného ničení tvoří podstatnou část cílů, na které je třeba v první řadě používat úderů vlastních atomových zbraní.

Rozebereme-li základní prvky bojové sestavy atomových kanónových a dělostřeleckých raketových jednotek (pozorovatelné, palebná postavení, montážní dílny a zásoby atomových náloží), dospějeme k závěru, že nejuhodnějším prvkem (cílem) pro naše atomové zbraně jsou montážní dílny a zásoby atomových náloží. Vyřazením pozorovatelné není možné za dnešních podmínek považovat palebnou jednotku těchto zbraní za vyřazenou z boje. Palebná postavení atomových jednotek nepřítel volí tak, aby nemohla být zničena jedním výbuchem atomové střely celá baterie nebo oddíl. Zničíme-li montážní dílny nebo zásoby atomových náloží, znemožníme tím nepříteli použití zbraně hromadného ničení. Toto je ovšem jen jedna stránka věci.

Z druhé stránky bude třeba rozebrat další podmínky pro volbu cílů, zejména hodnověrnost a přesnost určení cíle, možnost použití jiných palebných prostředků a celkovou situaci.

Průzkumné orgány nebudou mít vždy vyhodnocenou celou bojovou sestavu jednotek nepřátelských zbraní hromadného ničení, přesnost v určení jednotlivých prvků může být různá a podmínky pro ničení jinými zbraněmi mohou být příznivé i nepříznivé (možnost či nemožnost pozorování nebo opravování palby). K tomu bude třeba ještě vzít v úvahu takticko-operační situaci vlastní a množství munice (normální i atomové), technické možnosti zbraní, které je možno na tyto úkoly použít, jakož i možnost klamání ze strany nepřítele.

Podobnou a ještě více složitou situaci je možné očekávat při rozboru prvků bojové sestavy nepřátelských jednotek a útvarů raketového dělostřelectva s řízenými střelami. U tohoto druhu zbraní hromadného ničení bude rozbor ztížen tím, že je nepřítel rozmístuje na značnou vzdálenost (několik desítek kilometrů) od předního okraje pěchoty a tanků. Velký

dostřel těchto zbraní (několik set až 1000 km) dává možnost jejich rozmístění stranou důležitých operačních směrů, čímž je do značné míry ztlížen jejich průzkum i rozbor. Na určení těchto cílů se bude nutně podílet více druhů průzkumu několika svazů v další hloubce pásma činnosti nepřítele a na šířce převyšující úsek průlomu nebo vhodnou část operačního směru o mnoho desítek km (80—120 i více km).

Raketové dělostřelectvo s řízenými střelami představuje těžký materiál vázaný na pevné komunikace (cesty a tvrdým podkladem, železnice). Sledování a rozbor těchto cílů bude vyžadovat dokonalou dělbu práce a součinnost mezi průzkumnými orgány sledujícími pohyb nepřítele po důležitých komunikacích a průzkumnými skupinami v hloubce pásma činnosti nepřítele, jež sledují pohyb a zaujetí bojové sestavy nepřátelského raketového a atomového dělostřelectva, popřípadě bližších letišť. Pro úplnost rozboru bude třeba vzít v úvahu výsledky průzkumných leteckých jednotek, zejména pořízení snímků daného prostoru (nejlépe srovnat snímky pořízené před zaujetím sestavy a při zaujímání sestavy raketovým dělostřelectvem nepřítele).

Nepřátelské raketové dělostřelecké jednotky (útvary) s řízenými střelami mívají při zaujetí bojové sestavy čtyři až pět citlivých míst: montážní dílny s kontrolním zařízením pro elektrický systém střel a adjustování stabilisátorů střel, vložení trysek, plnicí zařízení na pohonné kapaliny, montáž ostrých hlavic a zásoba střel, odpalovací zařízení a naváděcí (řídící) zařízení. Vyřazením kteréhokoli prvku, není možné raketu odpálit nebo navést na požadovanou dráhu letu.

K vyřazení z boje nepřátelského raketového dělostřelectva je možno použít leteckých jednotek a vlastního raketového dělostřelectva. Použití výsadkových jednotek nebo diversních skupin bude velmi obtížné, jelikož nepřítel organizuje silnou bezprostřední obranu těchto zbraní.

Použití leteckých jednotek má tu výhodu, že nepotřebuje mít přesných souřadnic nepřátelských raketových jednotek nebo prvků jejich bojové sestavy. Potřebuje však dobré podmínky viditelnosti a také před zásahem cíle mít umlčen systém nepřátelské protivzdušné obrany v blízkosti cíle. Rovněž silnější vítr, zejména nárazový v prostoru cíle, není vitaným činitelem pro přesnost zásahu.

Použití vlastních raketových jednotek s malým rozptylem vyžaduje poměrně přes-

ných nebo aspoň přibližných souřadnic cíle (chyby nesmějí přesahovat asi polovinu poleměru ničivého účinku atomové střely odpovídající kilotonáže), nezávisí na podmínkách viditelnosti a nevyžaduje jiných opatření. Povětrnostní vlivy na let rakety lze do značné míry předem vyloučit.

Jednotky nepřátelského atomového a raketového dělostřelectva a také letectva, jako nejnebezpečnějších zbraní (cílů), je třeba vyřazovat, podle možnosti ničit, za všech okolností (na přesunech, při odpočinku, ve vyčkávacích postaveních, při zaujímání bojové sestavy nebo její změně, na letištích atd.), jsou-li k tomu dány základní podmínky. Je nutno si uvědomit skutečnost, že průzkumné orgány v hloubce pásma nepřátelské činnosti nasazují své životy, osádky jednotek průzkumného letectva jsou vystavovány nebezpečí sestřelení, celý aparát kvalifikovaných průzkumných orgánů štábů vynakládá velké úsilí při rozboru rozhodujících zbraní (cílů) nepřítele na bojišti.

Z uvedených skutečností i možností je zřejmé, že velitel svazu bude v soudobých podmínkách vedení války postaven často do velmi obtížné situace rozhodovat, zda použít atomové munice bude hospodárné. Často bude třeba provést doplňkový průzkum těchto cílů a jejich rozbor ve velmi omezené lhůtě. Rovněž vojenskoekonomickou stránku při používání různých druhů zbraní a munice nelze na velitelském stupni svazu zanedbávat.

Je samozřejmé, že velitel svazu se bude při rozhodování opírat o názory a důvody vedoucích funkcionářů svazu. Rozhodující podíl na správném rozhodnutí velitele svazu v otázkách boje s atomovými a raketovými zbraněmi nepřítele bude mít náčelník průzkumu, velitel dělostřelectva a velitel (představitel) letectva. Bez hlubokého rozboru těchto velmi důležitých cílů v soudobém vedení války uvedenými funkcionáři a jejich štáby, bez reálného zvážení všech technických a palebných možností raket a všech palebných prostředků, včetně dělostřelectva a letectva, není možné vést úspěšný boj s nepřátelskými atomovými a raketovými zbraněmi.

Zdá se být velmi pochybný názor nahradit uvedené funkcionáře a jejich štáby ve svazu oddělením (skupinou nebo dokonce jednotlivcem) zbraní hromadného ničení. Není myslitelné, aby rozsah uvedených prací toto oddělení zvládlo a rovněž není možné, aby náčelník tohoto oddělení (skupiny) nesl plnou odpovědnost za průzkumnou i palebnou stránku splnění tak důležitých úkolů. K tomu ještě není brána

v úvahu materiálně technická, zásobovací stránka věci a výcvik u příslušných specializací.

V soudobých podmínkách vedení války na jednom nebo i několika kontinentech nebudou moci válčící strany počítat s dlouhodobým používáním všech letišť vybudovaných v míru. O vyřazení z provozu důležitých letišť nepříteli se postará hlavní (spojenecké) velení pravděpodobně v počátečním období války, jelikož v tomto období je největší pravděpodobnost obsazení letišť útvarů (svazky), nahromadění materiálu, popřípadě vojsk k přepravě.

Kromě trvalých letišť je nutno počítat se značným množstvím **polních letišť** jako cílů na straně nepřítelů. Průzkum, rozbor a palebný zásah na tyto cíle provádí zpravidla letectvo. Je-li třeba zásahu raketového dělostřelectva, bude nevhodnější dohovor mezi velitelem letectva, velitelem svazu a příslušným velitelem dělostřelectva. Druh, množství munice a z toho vyplývající počet odpalovacích zařízení bude záviset na množství a rozboru objektů (cílů) a také na požadovaném účinku palby. Při dohovoru je důležité stanovit nevhodnější dobu pro palebný zásah.

Význam **ničení skladů**, především muničních skladů pohonných hmot, v soudobých podmínkách motorizace a mechanizace značně vzrůstá. Za ničením těchto cílů je třeba vidět skutečnost, že bez doplňování munice a pohonných hmot nelze vést boj ve svazcích v průběhu delší doby. Rozhodnutí vševojskových velitelů je podstatně tímto potřebami ovlivněno, a ještě navíc, práce mnoha stovek a tisíců lidí nepřátelského zázemí (týlu) se stává pro válečné účely zbytečnou. Přitom doprava munice a pohonných hmot ze zámoří velmi prodrazuje ekonomické náklady na válku a navíc poskytuje možnost zničení dopravních prostředků dříve než zásilky dopraví na frontu.

Při rozboru muničních skladů je třeba předně vyhodnotit rozměry, místa s největší hustotou skládek (kopek) munice — určit jejich souřadnice aspoň přibližně. Je důležité zjistit také druh munice a velitelský stupeň, jemuž sklad patří. Systematické pozorování a rozbor těchto cílů umožňuje do značné míry vyhodnotit zámysl nepřítelů na kratší nebo i delší dobu (několik dnů až týdnů) zejména na základě pohybu vozidel — přísunu munice, odběru, ukládání, maskování, odvodňování, ochranných opatření atd.

Podrobná kritéria, rozboru platí i pro sklady na pohonné hmoty. U těchto cílů přicházejí v úvahu ještě další zvláštnosti,

mezi ně patří rychle smontovatelné cisterny větších rozměrů (na zemi) a cisterny na vozidlech (kolových i pásových) kromě skládek barelů. Sklady na pohonné hmoty lze přemísťovat obvykle rychleji než muniční sklady těchto velitelských stupňů.

Pro nevhodnější palebný zásah zbraněmi hromadného ničení na sklady je důležitá přesnost v určení místa největšího množství skládek (cisteren) na omezeném prostoru a doba nejvíce intenzivní práce ve skladech. Nejúčelnějším druhem munice pro ničení těchto cílů se jeví atomová munice a dělostřelecká munice se zápalnými látkami v těch případech, jsou-li známy aspoň přibližné souřadnice cílů (když chyba v určení nepřevyšuje 100—200 m) a jsou-li cíle na vzdálenostech účinného dostřelu příslušných druhů děl. Na velké vzdálenosti i při menší přesnosti v určení polohy cílů je možné použít raketového dělostřelectva se zápalnou municí nebo kombinace atomové a zápalné munice. Jde-li o naplněné sklady velkých rozměrů (několik km²), je výhodné použít na jejich ničení letectva.

Podobným způsobem lze postupovat při ničení **dílen, sběrných míst** nepojízdných vozidel a **shromáždění** vozidel všech druhů. Zničením dílen a shromážděné techniky znemožníme nepříteli urychlení její opravy a zbavíme ho aspoň dočasně možnosti rychlého manévru.

Zásobovací potrubí (kanály) jsou poměrně novým druhem cílů. Jejich budování na předvídaných válčících k důležitým strategicko-operačním směrům si vyžádalo zavedení atomových zbraní a motorizace soudobých armád, zejména obrovská kvanta spotřeby pohonných hmot, utajení a větší bezpečnost dopravy munice všeho druhu na určitých úsecích terénu. Z palebného hlediska je třeba kvalifikovat tyto objekty jako cíle malých rozměrů přesto, že jeden jejich rozměr — délka — tvoří desítky, stovky a někdy až tisíce km. Druhý rozměr — šířka — tvoří však někdy ne celý metr nebo několik metrů a vedení je budováno co nejnepříznivěji z hlediska předpokládaných směrů palby protivníka. K tomu ještě je třeba tyto cíle považovat za nepozorovatelné a málo zranitelné (kromě poměrně malého počtu míst s dostatečně omezenými rozměry na povrchu země).

Na první pohled by se zdálo výhodným poškozovat nebo ničit tyto cíle zvláštními skupinami vysílanými do týlu nepřítelů. K tomu je třeba znát místa zásobovacích potrubí (kanálů) v terénu nebo znát (mít) jejich přesné plány (rysy), popřípadě odstranit strážní orgány nebo znemožnit je-

jich činnost. Tato práce je spojena vždy s rizikem a nezaručuje kladný výsledek ve všech případech; proto je třeba počítat s dalšími prostředky na tyto cíle.

Rozbor zásobovacích potrubí kanálů) bude třeba zaměřit na vyhodnocení přesné polohy nejcitlivějších míst těchto objektů, především na sběrná, rozvodná a kontrolní místa, dále na čerpací nebo jiná strojní zařízení vystupující na povrch země a na hloubku uloženého potrubí (kanálu) pod povrchem země. Je žádoucí znát také doplňující údaje, zejména druh půdy, pokrytost terénu citlivých míst, blízké objekty a jejich vnější charakteristické příznaky, množství materiálu přecházejícího místem aj.

Vyřazení určitého úseku potrubí (kanálu) z provozu bude vyžadovat přímého zásahu střely (rakety, pumy) velké ráže do citlivého místa vedení nebo do jeho bezprostřední blízkosti (menší než je poloměr zóny rozrušení příslušné střely) a určitého množství střel se zápalným účinkem. Nejúčinnějším prostředkem se jeví atomová munice s pozemním nebo podzemním výbuchem; ta má dostatečný rozrušující účinek, současně působí požár materiálu a zanechává v prostoru vysokou radioaktivitu, takže oprava vedení bude znemožněna na delší dobu.

Vyžaduje-li situace vyřadit z provozu větší část potrubí (kanálu) několik desítek nebo stovek km, je nutno podle možnosti v krátké době vyřadit několik citlivých míst vedení kombinovanou palbou raketového dělostřelectva a letectva. Při tom je možné použít kombinace trhavé, zápalné a atomové munice. K ničení tak důležitých cílů je třeba vybrat vhodné povětrnostní podmínky a též podmínky vhodné pro kontrolu účinku munice na cíle (letecké fotografování, výsledky přímého pozorování průzkumných skupin v krátké době po účinku, reagování nepřítel atd.).

Komunikační uzly (silniční, železniční, vodní aj.) v hloubce bojové sestavy nepřítel le jsou vhodnými objekty pro zbraně hromadného ničení. Rozbor těchto cílů je třeba zaměřit k vyhodnocení jejich důležitosti pro nepřítel vzhledem k dané situaci a plánu boje (operace) vlastních vojsk. Vážnou otázkou je také pravděpodobná doba, za níž mohou být tyto objekty nepřitelem upraveny a obnoven na nich provoz. Rozbor nemůže opomenout ani možnosti nepřítel využít náhradních komunikací. Komunikační uzly jsou zpravidla cíle velkých rozměrů a proto bude nutno vybrat na nich nejvíce citlivá místa — přesně je určit.

Nejvhodnější dobou pro ničení komunikačních uzlů je období příprav nepřítel k útoku, při provádění manévru zálohami a přípravách k protiútoku. V závislosti na vzdálenosti těchto cílů od vlastních vojsk, jejich charakteristických rysů a situace v jejich nejbližším okolí je možné použít k jejich neutralizaci atomové munice nebo trhavé, chemické a zápalné munice letecké, raketové nebo dělostřelecké. Komunikační uzly ve volném terénu s porostem lze výhodně neutralizovat municí plněnou radioaktivním odpadem. V těch případech je třeba provést zamoření komunikací na větší vzdálenost (několik km) od uzlů (křižovatek), při čemž největší koncentraci vytvořit v bezprostřední blízkosti uzlů nebo míst s omezenou rychlostí vozidel (serpenty, mosty, soutěsky atd.).

Místa velení a spojovací uzly v soudobé válce při dnešní motorizaci a mechanizaci jeví se daleko více pohyblivými cíli, než tomu bylo v minulé válce. Důležitost míst velení nepřátelských svazků a svazů ve vedení války zvlášť stoupla, jelikož tyto stupně velení disponují zbraněmi hromadného ničení. Nebude snad nikterak přehnané požadavek, aby tento druh cílů byl podle důležitosti zařazen hned za zbraně hromadného ničení a platily pro ničení tytéž zásady jako u zbraní hromadného ničení.

Spojovací a zejména rádiová technika nutně prozrazuje přítomnost spojovacích uzlů a blízkost míst velení. Není příliš obtížné tyto cíle určit s dostatečnou přesností. Začne-li však nepřítel používat „stěhovací (kočovné)“ taktiky (k tomu ho situace jistě brzy donutí), budou naše průzkumné orgány postaveny před (podobné problémy, jako orgány dělostřeleckého průzkumu při rozboru uskupení nepřátelského dělostřelectva, když nepřítel používal „stěhovavých (kočujících)“ baterií (čet, děl).

Zálohy nepřátelských svazků a svazů jsou důležitými cíli pro zbraně hromadného ničení a raketové dělostřelectvo. Bez záloh nemůže nepřítel vést úspěšné boj (operaci). Za nejvíce efektivní použití našich zbraní na nepřátelské zálohy je možno považovat, jsou-li údery provedeny dříve, než se nepřátelské zálohy dostanou do styku s našimi vojsky a neohroží-li tak naše údery vlastní vojska; toho lze nejlépe dosáhnout ničením nepřátelských záloh v prostorech soustředění, na shromaždištích (živé síly, bojové techniky), v místech odpočinku a při rozvíjení před jejich zasazením do boje. Je ovšem samozřejmé, že si nikdo nemůže

dovolit ničit rozptýlené zálohy na plochách stovek, popřípadě tisíců km².

Rozbor těchto cílů bude nutno zaměřit na určení omezených ploch s největší hustotou a hodnotou nepřátelských záloh v prostorech „soustředění“, na citlivá místa pravděpodobných os jejich přesunů a míst rozvinování při zasazení do boje. V průběhu pohybu nepřátelských záloh bude třeba sledovat a vyhodnocovat jejich nejnebezpečnější složky pro naše vojska, tj. tanky a dělostřelectvo. Na tyto cíle pak zaměřit palbu zbraní hromadného ničení s cílem zničit podstatnou část důležité bojové techniky a její obsluhy.

Vzhledem k množství a různorodosti bojové techniky a k jejím požadavkům pro nejvhodnější zasazení do boje, není v praxi možné vyhnout se úplně určitému „nakupení“ cílů na omezeném prostoru. Tato skutečnost se projeví zejména na určitých úsecích terénu, méně vhodných při dočasném plnění jednotlivých úkolů různými jednotkami v celkové bojové (operační) činnosti vojsk. Většina takových případů se bude vyskytovat v mezích 2–10 km od čelních prvků nepřátelské bojové sestavy, zejména u jeho palebných jednotek pozemního dělostřelectva, protiletadlového, popřípadě protitankového dělostřelectva (v rájonech, v zálohách) radiotechnických jednotek, záloh, spojovacích uzlů, míst velení (pozorovatelů), prostředků technického průzkumu a jiných cílů.

Pečlivě prováděný rozbor může poměrně snadno vyhodnotit, zda na některé „nakupení“ cílů bude vhodné použít zbraní hromadného ničení, zejména jde-li o cíle velmi škodící bojové činnosti našich vojsk a jejichž ztráta je v dané situaci pro nepřítele značně citelná. V těchto případech bude třeba uvažovat také o ekonomických hodnotách spotřeby munice vlastní, techniky vyražené na straně nepřítele a o tom, zda nebude dostatečným použitím normální munice. Je-li nutné také cíle zničit rychle (dělostřelecká příprava), bude často výhodné použít atomové munice, převážně dělostřelecké s odpovídajícím tritologickým ekvivalentem.

Silně vybudované a obsazené **opěrné body** a **uzly odporu** v jednotlivých nepřátelských obranných postaveních, i mezi nimi, jsou jednou z hlavních překážek vojskům v útoku. V soudobých podmínkách bylo nutné zkrátit dobu trvání dělostřelecké a letecké

přípravy předně proto, aby neměl nepřítel dostatek času připravit atomové zbraně k účinnému použití na rozvinutou útočnou sestavu vojsk před ztečí a aby nemohl zmařit útok. Zkrácení času bylo dosaženo hlavně na úkor potřebné doby na boření a ničení cílů (styků zákopů, pozorovatelů, zakopaných tanků, děl, pevnůstek, krytů atd.); tato doba se pohybovala v průměru mezi 30–50 minutami. Uvedené druhy cílů budou i nadále v obraně nepřítele hrát důležitou úlohu, ale její boření dělostřelectvem je omezeno (pro přímou střelbu z děl, pokud jsou k tomu podmínky) a často úplně vyloučeno.

Důležitým výsledkem rozboru tohoto druhu cílů bude vyhodnocení nejdůležitějších opěrných bodů nepřítele a nejlépe vybudovaných a obsazených uzlů jeho obrany. Při rozboru bude často nutné vzít se do situace nepřítele a z jeho pozice určit pořadí důležitosti jednotlivých opěrných bodů a uzlů. Dále bude nutné určit hodnotu jeho palebného systému. Velký význam má vyhodnocení palebného systému dalších opěrných bodů a jejich vzájemná sladění. Nakonec je třeba určit pořadí podle důležitosti opěrných bodů a uzlů ve sledu jednotlivých postavení (pásem) a v prostorech mezi nimi. Plochy opěrných bodů (uzlů), jakož i důležité cíle v nich, je třeba určit s dostatečně velkou přesností.

Ničení a neutralizace důležitých opěrných bodů (uzlů), zejména na úseku průlomu a na bocích, bude vyžadovat přesnosti a nejmenší možné bezpečnostní vzdálenosti pro vlastní vojska. Z těchto důvodů bude nevhodnější (ze zbraní hromadného ničení) použít atomových střel nebo dělostřelecké chemické munice odpovídající daným povětrnostním a terénním podmínkám a také vhodným podmínkám pro útok vlastních vojsk.

Takticko-operační situace, jakož i **předpokládaná** (plánovaná) činnost svazků (svazů) na obou stranách má velký význam pro správné provádění rozborů a volby cílů pro zbraně hromadného ničení. Znalost organizace nepřátelských vojsk, taktických způsobů používání zbraní a ostatní bojové techniky a znalost skutečného nepřítele před vojsky našich svazků (svazů) potvrzuje nebo vyvrací správnost rozboru cílů, je vhodným signálem pro použití zbraní hromadného ničení nebo jejich setření na důležitější cíle v kritičtějších a nebezpečnějších situacích pro naše vojska.

V závěru je třeba poukázat na skutečnost, že význam hloubkového (agenturního) dělostřeleckého, leteckého, radiotechnického a ženižního průzkumu stále stoupá. Používání zbraní hromadného ničení neslevuje v mnoha případech z požadavků přesnosti v určování cílů, včasnosti a správnosti jejich rozboru. To ovšem klade další požadavky na zvýšení kvalifikace orgánů všech druhů průzkumu a vedoucích funkcionářů průzkumu vševojskových štábů pak zvlášť.

Na kvalifikovanosti a organizačních schopnostech vedoucích funkcionářů průzkumu, dělostřelectva, letectva a jejich spolupráci závisí do značné míry úspěch v použití zbraní hromadného ničení.

Bez správného rozboru cílů a bez všestranného rozboru palebných možností zbraní hromadného ničení a aspoň hrubého plánu jejich použití na cíle, nemůže velitel svazu odpovědně přikročit k rozhodnutí pro operaci na důležitém směru. Nepřátelské zbraně hromadného ničení bez účinné neutralizace mohou přivést rozhodnutí velitele i operaci vojsk ke zhroucení, jelikož nelze upírat nepříteli možnost soustředit palbu svých zbraní hromadného ničení z velkých šířek a hloubek na bojovou sestavu našich vojsk a vyřadit značnou jejich část z boje.

Nejvýhodnější způsob neutralizace zbraní hromadného ničení nepřítele a jiných důležitých cílů, založený na správných výsledcích rozboru zpráv, je jednou z nejdůležitějších otázek (prvků) při rozhodování vševojskových velitelů a při organizaci soudobé operace.

Автор обсуждает самый основной фактор — разведку, влияющую на выбор целей для экономного использования оружия массового поражения. Он замечает факторы, которые оказывают влияние на применение ОМП на большие и очень важные цели на территории противника.

Jednota v názoroch na materiálne, technické a zdravotnícke zabezpečenie vojsk je nutným predpokladom vysokej bojaskopnosti vojsk

Generálmajor Martin Dzúr

Jednou z podstatných zvláštností organizácie Sovietskej armády proti armádam kapitalistickým je odlišná organizácia a funkcia tylu. Tyl ČSLA je organizovaný podľa vzoru Sovietskej armády. Súčasná organizácia tylu ČSLA je pomerne mladá (asi 10 rokov). Je stále ešte celý rad nejasností v názoroch na postavenie a funkciu tylu ako celku, hlavne však v názoroch na postavenie riadiacich tylových funkcionárov. Vinu na tom nesú i samotní tyloví pracovníci, ktorí nie vždy správne pochopili plný rozsah svojich práv a povinností a sami sa dopúšťali ich zužovania. Až riadne školené kádry, hlavne tá časť, ktorá mala možnosť študovať na akademiách tylových smerov a hlavne tiež široké využitie nových sovietskych predpisov a iných materiálov, umožňujú správne stanoviť rozsah práv a povinností tylu a previesť správny výklad nových predpisov.

Hlavný nedostatok doterajšieho výkladu predpisov spočíva v tom, že pod pojmom tyl, tylové služby, tylové zabezpečenie a pod. sa chápe súhrn opatrení, ktoré prevádzajú, alebo organizujú náčelníci služieb, ktorí sú priamo podriadení zástupcovi veliteľa pre tyl. Z tejto oblasti sa nesprávne vylučuje autotraktorová služba, tankotechnická služba, orgány materiálneho a technického zabezpečenia druhov vojsk a nepodriadených služieb. O tom, že tento výklad je nesprávny, svedčí znenie čl. 110 Vševojsk-1-1: „Vševojskový tyl tvoria organické tylové útvary, zariadenia a jednotky zväzkov, útvarov a jednotiek určené k ich materiálnemu, technickému a zdravotníckemu zabezpečeniu.“

Materiálne zabezpečenie (čl. 115 Vševojsk-1-4) vojsk prevádzajú podľa druhov zásobovania príslušní náčelníci služieb. Hlavné prostriedky materiálneho zásobovania vojsk sú: munícia, pohonné hmoty, proviant a bojová technika všetkého druhu.

Technické zabezpečenie (čl. 120 Vševojsk-1-1) záleží v organizácii a prevádzaní technicky správneho ošetrovania a udržiavania výzbroje, tankovej, automobilnej a inej

techniky a v prevádzaní včasných opráv a odsunov. Nový predpis Tyl-1-1*, čl. 2 správne vysvetľuje: „Tylové útvary a jednotky sú dopravné a zdravotnícke útvary a taktické sklady, dielne a iné.“ To znamená, že sklad tankotechnického materiálu, automobilná vyprošťovacia rota, delostrelecké dielne, ženijný muničný sklad, silničný mostný prapor, poľná nemocnica a pod. sú podriadené náčelníkovi tankotechnickej služby, autotraktorovej služby, služby delostreleckého vyzbrojovania, náčelníkovi ženijného vojska, zástupcovi veliteľa pre tyl a náčelníkovi zdravotnickej služby, majú spoločný názov „tylové útvary a zariadenia“ a ich súhrn u jednotky tvorí tyl jednotky, u útvaru tyl útvaru, u zväzku tyl zväzku, u armády tyl armády, u frontu tyl frontu a u hlavného velenia tyl HV.

Veľké množstvo rôznych tylových jednotiek, útvarov, útavov a zväzkov a ich podriadenosť rôznym funkcionárom si vynútilo v niektorých otázkach tieto všetky podriaďiť jednému veleniu a jednotnej organizácii. Týmto orgánom bol určený zástupca veliteľa pre tyl, ktorý je dôstojníkom veliteľsko-štábného smeru a je k výkonu tejto funkcie aj pripravovaný. Jednota velenia všetkým tylovým útvarom, teda aj tylovým jednotkám, útvarom a zariadeniam druhov vojsk je zabezpečená článkom 17, nového predpisu Tyl-1-1, ktorý činí veliteľa zväzku (útvaru) plne zodpovedným za organizáciu tylu, materiálne, technické a zdravotnícke zabezpečenie zväzku (útvaru). Veliteľ velí tylu prostredníctvom svojho zástupcu veliteľa pre tyl, ktorý je bezprostredným organizátorom tylu. Pokyny zástupcu veliteľa pre tyl v otázkach organizácie tylu a prísunu materiálnych prostriedkov sú zá-

* Nový predpis Tyl-1-1, ktorý bude vydaný v októbri 1960 je spracovaný podľa sovietského predpisu „Nastavlenije po tylu Sovjetskoj armii.“

vážné pre všetkých veliteľov druhov vojsk a náčelníkov služieb zväzku (útvary). Tiež článkom 130 Vševojsk-1-1: „Zástupca veliteľa pre tyl je priamym organizátorom tylu a musí byť vždy pripravený informovať veliteľa divízie o všetkých otázkach organizácie tylu a materiálneho zabezpečenia.“ Aby túto povinnosť mohol zástupca veliteľa pre tyl plniť, určuje článok 131 predpisu Vševojsk-1-1 náčelníkom druhov vojsk, špeciálnych vojsk a náčelníkom služieb povinnosť podávať zástupcovi veliteľa pre tyl divízie hlásenie o stupni zabezpečenia vojsk.

Zástupca veliteľa pre tyl je teda priamym organizátorom tylu.

Organizácia tylu — ako vysvetľuje aj predpis Vševojsk-1-1 čl. 110 — je dôležitou súčasťou organizácie bojovej činnosti vojsk; záleží v príprave tylu zväzkov a útvarov ku včasnému a nepretržitému materiálnemu, technickému a zdravotníckemu zabezpečeniu vojsk, v rozmiestovaní a premiestovaní tylových útvarov, zariadení a jednotiek, v určení, príprave a ochrane prisunových a odsunových ciest, v zabezpečení ochrany a obrany a zaistení tylu.

Centrálne riadenie uvedených otázok v boji jednou osobou je zvlášť v súdobých podmienkach nezbytné. Nielen, že veliteľ je zbavený riadenia radu otázok, ktoré priamo nesúvisia s bojovou činnosťou vojsk, ale taký postup zabezpečuje nutnú organizačnú jednotu a zladenosť všetkých otázok tylu, bez ohľadu na podriadenosť zásobovacieho orgánu rôznym náčelníkom.

Z vyššie uvedeného výkladu jasne vyplýva, že zástupca veliteľa pre tyl má právo nariadovať všetkým náčelníkom služieb bez ohľadu na ich priamu podriadenosť v otázkach rozmiestovania a premiestovania tylových útvarov a jednotiek, ich ochrane a obrane, ako i k organizácii prisunu materiálu (čl. 130 Vševojsk-1-1, posledný odstavec). Úlohu zástupcu veliteľa pre tyl nie je teda možné zrovnávať s úlohou všetkých orgánov, ktoré prevádzajú zabezpečenie vojsk určitým druhom materiálu. Na druhej strane je úplne totožná úloha a postavenie v priamom organizovaní materiálneho zabezpečenia svojím druhom materiálu napríklad náčelníka výstrojnej služby a zásobovacieho orgánu náčelníka ženijného vojska.

Ďalšou skupinou otázok, z ktorých je možno naprosto jasne dedukovať vedúcu úlohu zástupcu veliteľa pre tyl, sú otázky velenia tylu.

Základom velenia vojskového tylu je rozhodnutie veliteľa pre vedenie bojovej činnosti a jeho pokyny pre organizáciu tylu, materiálne, technické a zdravotnícke zabezpečenie vojsk. (Tyl-1-1 čl. 23). Pre pochopenie tejto otázky treba si uvedomiť, že podľa organizácie sú dve skupiny služieb, ktoré organizujú priamo materiálne zabezpečenie vojsk: jednak skupina služieb priamo podriadených zástupcovi veliteľa pre tyl a ďalšia skupina podriadená veliteľovi a náčelníkom druhov vojsk. V priamom výkone svojich povinností medzi nimi nie je rozdiel, hlavne nie v zodpovednosti za materiálne zabezpečenie svojím druhom materiálom. Ich rôzna podriadenosť nemení ich práva a povinnosti v odborných otázkach. Vzhľadom k postaveniu zástupcu veliteľa pre tyl v systéme velenia je však celý rad otázok, ktoré jednotne pre všetky služby riadi zástupca veliteľa pre tyl. Sú to otázky:

Komplexne informovať veliteľa o všetkých otázkach materiálneho zabezpečenia; vydávanie spoločných dokumentov za celý tyl, hlavne tylového rozkazu; organizácia tylového spojenia v tylovom priestore v prospech celého tylu; potrebná informovanosť zástupcu veliteľa pre tyl o zámysle vedenia boja a o zmenách v organizácii jednotiek; určovanie priestorov rozvinutia a spôsob premiestnenia všetkých tylových útvarov a jednotiek; organizácia ochrany a obrany celého tylu; organizácia prisunových a odsunových ciest nepriateľa za všetky tylové útvary, jednotky a zariadenia.

V komplexe týchto otázok vystupuje do popredia hlavne požiadavok organizovať tyl v presnom súlade so zámyslom vedenia boja. Nie je únosné, aby veliteľ zoznamoval s rozhodnutím náčelníka autotraktorovej služby, zásobovacie orgány druhov vojsk, náčelníkov všetkých služieb a orgány dopĺňovania vojsk napriek tomu, že činnosť všetkých týchto orgánov musí byť vo väčšej alebo menšej miere v súlade so zámyslom boja. Takú zladenú činnosť zabezpečuje práve zástupca veliteľa pre tyl, ktorý je k tomu vybavený i funkčným orgánom — štábom tylu.

Úkolom štábu tylu je zhromažďovať údaje potrebné k rozhodnutiu náčelníka tylu, k informácii veliteľa o otázkach organizácie tylu a po prijatí takého rozhodnutia zabezpečuje jeho preniknutie k vykonavateľom, správne pochopenie a zároveň je oprávnený prevádzať kontrolu, ako sa rozhodnutie veliteľa v otázkach tylu prevádza. Tým je daný aj vzťah príslušníkov štábu tylu nielen k náčelníkom služieb podriadených zástupcovi veliteľa pre tyl, ale aj

k náčelníkom služieb a zásobovacím orgánom veliteľov a náčelníkov druhov vojsk. Úloha štábu tylu nemôže byť úplne jednoznačne vymedzená žiadnym predpisom a smernicou z toho dôvodu, že jeho postavenie v systéme velenia tylu je do značnej miery také isté ako u štábu operačného určované pracovnými návykmi a individualitou zástupcu veliteľa pre tyl, ktorý štábu tylu ako svojmu funkčnému orgánu toto postavenie vytvára predovšetkým úkolmi, ktoré na štáb kladie.

Tento výklad samozrejme nevylučuje iné orgány z vlivu na organizáciu tylu a materiálne zabezpečenie vojsk. Sú to hlavne v prvom rade veliteľ, náčelník štábu a veliteľ druhov vojsk. Čo predvída veliteľ vo svojom rozhodnutí v otázkach tylu je uvedené v čl. 129 Vševojsk-1-1. V čl. 53 predpisu Vševojsk-1-1 sa hovorí o funkcií, právach a povinnostiach štábu a povinnostiach štábu a náčelníka štábu.

Podľa tohto článku je náčelník štábu povinný zladovať a kontrolovať prácu štábov druhov vojsk, tylu, náčelníkov špeciálnych vojsk a služieb. Avšak jednou z jeho hlavných povinností je organizovať a zabezpečovať velenie vojskám. Z toho dôvodu, že vojskový štáb plní zodpovednú úlohu v organizácii vedenia bojovej činnosti a velenia vojskám, je v našej organizácii funkcia zástupcu veliteľa pre tyl, ktorému je podriadený štáb tylu a ktorý odpovedá veliteľovi za organizáciu celého tylu.

V čl. 131 sa hovorí: „Velitelia druhov vojsk, špeciálnych vojsk a náčelníci služieb riadia priamo materiálne a technické zabezpečenie vojsk podľa svojej odbornosti.“ To znamená, že za odbornú časť svojich opatrení, za ich účelnosť a odbornú správnosť nesú plnú zodpovednosť náčelníci druhov vojsk a služieb a to včetně náčelníkov služieb podriadených zástupcovi veliteľa pre tyl. Znenie tohto článku nie je možné vzťahovať iba na náčelníkov služieb a druhov vojsk nepodriadených zástupcovi veliteľa pre tyl.

Na základe uvedeného výkladu predpisu Vševojsk-1-1 je možné zhrnúť základné práva a povinnosti veliteľa, náčelníka štábu, zástupcu veliteľa pre tyl, veliteľov druhov vojsk a náčelníkov služieb v otázkach velenia a organizácie tylu, materiálneho, technického a zdravotníckeho zabezpečenia vojsk.

Veliteľ

Novo vydaný predpis Vševojsk-1-1 pokladá za jednu z najdôležitejších povinností veliteľa otázky materiálneho, technického a

zdravotníckeho zabezpečenia vojsk (čl. 109). Veliteľovi divízie ukladá určiť k zabezpečeniu bojovej činnosti vojsk opatrenia pre bojové, ženijné, materiálne, technické a zdravotnícke zabezpečenie (čl. 54). V otázkach velenia tylu, ktoré tvoria organickú súčasť celkového velenia vojskám, veliteľ predvída:

- množstvo zásob, lehoty ich nahromadenia a ich rozloženie na sledy;
- normy spotreby munície, pohonných hmôt a ostatných materiálnych prostriedkov;
- poradie prísunu materiálu útvarom;
- poradie a dobu provedenia hlavných opatrení technického zabezpečenia;
- priestory rozvinutia tylových útvarov a jednotiek, poradie ich premiestňovania v priebehu boja;
- umiestenie tylového veliteľského stanovišta (Vševojsk-1-1 čl. 129).

Ďalšie články uvedeného predpisu ukladajú veliteľovi divízie vo vzťahu k tylu niektoré ďalšie povinnosti, ako napríklad:

- vyčleňovať sily a prostriedky pre prípravu ciest a ich udržiavanie v zjazdnom stave (čl. 113);
- zaisťovať ochranu a obranu tylu, hlavne prísunových a odsunových ciest (čl. 114); to má zvláštny význam v podmienkach nesúvislej fronty súdobeho boja;
- pri vzdušnom prísune materiálnych prostriedkov pripraviť pristávacie plochy, alebo vytýčiť plochy pre zhodz nákladu, organizovať vykladanie anebo zhromažďovanie zhodeného materiálu, jeho ochranu (čl. 119).

Z uvedených ustanovení predpisu jasne vyplýva, že veliteľ je hlavným riadiacim orgánom tylu, ktorému velí prostredníctvom svojho zástupcu pre tyl.

Náčelník štábu

Má plnú zodpovednosť za organizáciu a udržanie nepretržitého velenia vojskám. Pre dosiahnutie tohoto cieľa je povinný zladíť a kontrolovať prácu štábu druhov vojsk, tylu, náčelníkov špeciálnych vojsk a služieb (Vševojsk-1-1, čl. 53) a koordinovať ich činnosť k splneniu rozhodnutia veliteľa (čl. 56).

Povinnosť náčelníka štábu voči náčelníkom druhov vojsk a služieb bude v súdobom boji zameraná na ich sústavné informovanie o zmenách v operačnom uskupení vojsk, v operačnej a taktickej situácii. Funkcia zástupcu veliteľa pre tyl mu k tomu vytvára výhodné podmienky. Jeho prostredníctvom môže rýchlo prenášať zmeny a rie-

šití koordinačné úlohy, bez toho, že by musel jednat so širokým okruhom funkcionárov služieb.

Zástupce veliteľa pre tyl

Zástupca veliteľa pre tyl je priamym organizátorom tylu a musí byť vždy pripravený informovať veliteľa divízie o všetkých otázkach organizácie tylu a materiálneho zabezpečenia. Organizuje zabezpečenie vojsk materiálnymi prostriedkami podriadených služieb, prísun materiálu všetkého druhu, prieskum priestorov rozmiestnenia tylových útvarov a jednotiek, ich rozmiestnenie, premiestňovanie a činnosť v súhlase s bojovými úlohami, štúdium priestoru nastávajúcej bojovej činnosti, zaistenie a obranu tylu a jeho ochranu pred zbraňami hromadného ničenia a riadi zdravotnícku a veterinárnu službu.

Zástupca veliteľa pre tyl je povinný oznamovať náčelníkovi štábu divízie zmeny tylovej situácie, zladovať s ním všetky najdôležitejšie nariadenia pre tyl a dostávať od neho údaje o zmenách situácie a o zostave vojsk; vydávať pokyny zástupcom veliteľov útvarov pre tyl v otázkach zabezpečenia vojsk podriadených služieb. Rozvoj operačného umenia a zvlášť charakter a rozmach súčasných operácií naznačuje, že úloha zástupcu veliteľa pre tyl v otázkach organizácie všetkých nebojových prvkov operačnej zostavy porastie, pretože súdobý boj vyžaduje od veliteľa sústrediť celú pozornosť na riadenie vojsk. Pozornosť na otázky organizácie tylu bude naďalej zúžovaná, čo si vynúti od zástupcu veliteľa pre tyl väčšiu samostatnosť a prirodzene aj väčšiu pravomoc voči všetkým zásobovacím složkám.

Velitelia druhov vojsk a náčelníci služieb

Plnajú a organizujú splnenie určených úkolov útvarmi a jednotkami svojho druhu vojska, službami a tých odborných úkolov, ktoré plnia všetky vojská divízie (Vševojsk-1-1 čl. 56).

Prevádzajú podľa druhov zásobovania materiálne zabezpečenie vojsk (Vševojsk-1-1 čl. 115).

Organizujú zhromažďovanie poškodenej výzbroje, bojovej techniky, dopravných prostriedkov a koristného materiálu na bojišti a ich včasný odsun do tylu (Vševojsk-1-1 čl. 116).

Organizujú u zväzku technické zabezpečenie vojsk (po svojej odbornosti) — (Vševojsk-1-1 čl. 120).

Riadia priamo materiálne a technické zabezpečenie vojsk podľa svojej odbornosti. Sú povinní podávať zástupcovi veliteľa pre tyl divízie hlásenie o stupni zabezpečenia vojsk, predkladať požiadavky na prísun potrebného materiálu, vydávať pokyny pre materiálne a technické zabezpečenie podriadeným náčelníkom druhov vojsk, špeciálnych vojsk a služieb, dohliadať na správnu spotrebu materiálu, predkladať hlásenia o spotrebe, organizovať rozmiestňovanie, premiestňovanie, ochranu a obranu podriadených útvarov a jednotiek (Vševojsk-1-1 čl. 132).

Pokyny zástupcu veliteľa pre tyl v otázkach organizácie tylu a prísunu materiálu všetkých druhov sú záväzné pre všetkých veliteľov druhov vojsk a náčelníkov služieb zväzku (útvaru) (Tyl-1-1 čl. 17).

Plne odpovedajú za materiálne a technické zabezpečenie vojsk podľa svojej odbornosti.

Velitelia druhov vojsk, špeciálnych vojsk a náčelníci služieb priamo podriadení veliteľovi musia byť pripravení predniesť veliteľovi údaje, svoje závery a návrhy na materiálne a technické zabezpečenie zväzku (útvaru) v rozsahu služieb im podriadených (Tyl-1-1 čl. 22).

V súlade s rozhodnutím veliteľa a plánom organizácie tylu zostavujú plány (kalculácie) materiálneho, technického a zdravotníckeho zabezpečenia a vydávajú nutné nariadenia a pokyny v obore svojej služby

Z uvedeného vidno, že na základe bohatých skúseností a vedeckého rozpracovania otázok tylu, materiálneho, technického a zdravotníckeho zabezpečenia vojsk v predpisoch Sovietskej armády sú tieto otázky vyriešené. Naše predpisy sú spracované podľa predpisov Sovietskej armády. V predpisoch sú uvedené zásady aj pre organizáciu tylu, materiálne, technické a zdravotnícke zabezpečenie vojsk. Na cvičeniach a rôznych veliteľsko-štábných zamestnaniach sú tieto zásady viacej menej aplikované. V dôsledku malých praktických skúseností z doby vojny menej sa tieto zásady uvádzajú do života v mierových podmienkach. V dôsledku rôznej podriadenosti orgánov, ktoré riešia i v dobe mieru otázky organizácie tylu — materiálne, technické a zdravotnícke zabezpečenie, dochádza i k rôznym neujasnenostiam vo vzájomných vzťahoch. Nejasnosti vo vzájomných vzťahoch sú na škodu celej veci. Predpisy rie-

šia práva a povinnosti uvedených orgánov v zásadách a tieto zásady nepodliehajú zmenám ani pri zmene podriadenosti jednotlivých služieb. Napríklad nič by sa nezmenilo na zásadách, právach a povinnostiach náčelníka služby PHM, keby tento bol podriadený zástupcovi veliteľa pre technické veci alebo náčelník autotraktorovej služby zástupcovi veliteľa pre tyl. Týmto zmenami tiež by sa nezmenili základné práva a povinnosti ani zástupcu veliteľa pre tyl a zástupcu veliteľa pre technické veci. Pribudli, alebo odpadli by im niektoré povinnosti a práva voči týmto službám, ale v zásade nedošlo by k zmenám v základných otázkach organizácie tylu, materiálneho a technického zabezpečenia vojsk.

Skúsenosti Veľkej vlasteneckej vojny sú významné nielen príkladmi majstrovského použitia vojsk, ale aj tvorivého riešenia otázok ich tylového zabezpečenia. Iba dokonale organizovaný tyl, odpovedajúci požiadavkom vojenského umenia bol schopný zabezpečiť prípravu a vedenie boja a operácií prevyšujúcich svojim rozmachom všetko, čo bolo známe v historiách vojen. Po celú dobu vojny prebiehal nepretržitý proces prestavby, formovania a určenia miesta tylu na dokonalejších organizačných zásadách. V dôsledku toho orgány tylu dostali odpovedajúcu organizáciu a rozpracovali formy a metódy potvrdené skúsenosťami z vojny, ktoré plne odpovedajú stávajúcim požiadavkám charakteru bojov a operácie.

Motorizácia a mechanizácia armády, zavedenie atomových, termojaderných a raketových zbraní prispeli ku zväčšeniu rozmachu operácií. Je samozrejme, že príprava a vedenie vysoko dynamických operácií vytvára celkom nové a viacej složité podmienky pre prácu tylu. To vyžaduje ďalej pokračovať v prehľbovaní teoretických otázok, aby tieto mohli byť prakticky uskutočňované. V dobe mieru máme najväčšie možnosti tieto otázky preskúšovať pri prevádzaní operačnej a bojovej prípravy vojsk, na cvičeniach a na manévroch. Často sa však stretáme, že činnosť tylu na cvičeniach s vojskami sa ohraničuje iba na bežné zabezpečenie vojsk a v priebehu boja a operácie neprekonáva sa práca tylu v celom rozsahu. To prináša citelné straty v príprave orgánov riadenia tylu. Na druhej strane skúsenosti z cvičení ukazujú na správnosť názoru o centrálnej úlohe náčelníka tylu v otázkach organizácie zásobovania všetkými druhmi materiálom a v otázkach organizácie tylu ako celku. Súdobý charakter vedenia operácií nedovoľuje veliteľovi a ná-

čelníkovi operačného štábu riadiť zvlášť náčelníka autotraktorovej služby, tanko-technickej služby a náčelníka zásobovacích služieb druhov vojsk pre nedostatok času a hlavne preto, že všetky organizačné otázky uvedených služieb musia byť zladené práve zástupcom veliteľa pre tyl. Náčelníci uvedených služieb na všetkých cvičeniach preto prirodzene inklinujú k zástupcovi veliteľa pre tyl a k štábu tylu ako k organizátorovi činnosti celého tylového priestoru a ako k orgánu uskutočňujúcemu dopravu materiálu k vojskám.

Nie je mojím cieľom v tomto článku rozoberať teoretické otázky operačného tylu a taktiky tylu, ale ukázať na niektoré nejasnosti v zásadnom pohľade na tyl. Chcel som v duchu nových predpisov vysvetliť, čo rozumieme pod pojmom tyl, velenie tylu, organizáciu tylu, a aké sú predpismi upravené vzájomné vzťahy funkcionárov, ktorí riešia otázky organizácie tylu, materiálne a technické zabezpečenie vojsk. Jednota v názoroch veliteľov, náčelníkov štábov, zástupcov veliteľov pre tyl, veliteľov druhov vojsk a náčelníkov služieb na základné otázky tylu umožní rýchlejšie sa vyrovnávať s mnohými teoretickými i praktickými nedostatkami, ktoré doposiaľ existujú v materiálnom, technickom a zdravotníckom zabezpečení vojsk.

Na základe výkladu predpisu Vševojsk-1-1 je možné ujasniť aj vzájomné vzťahy na sväzoch a MNO, lebo poľné poriadky by mali byť základom pri upresňovaní vzťahov i v dobe mieru. Pri aplikácii Vševojsk-1-1 na sväzy a MNO je treba vychádzať z toho, že čím nižší stupeň velenia, tým väčší by mal byť stupeň centralizácie tylu. Veliteľ pluku a divízie osobne velí jednotkám v boji. V súdobých podmienkach toto velenie bude uskutočňovať z pohyblivých veliteľských stanovišť, preto veliteľia útvarov a zväzkov nemôžu priamo udržiavať spojenie so všetkými náčelníkmi služieb a riadiť ich. V pluku a divízii tyl má byť čo najviacej centralizovaný a podriadený jednému funkcionárovi — zástupcovi veliteľa pre tyl. V operačných sväzoch a na ministerstve stupeň centralizácie riadenia služieb tylu môže byť iný, lebo na týchto stupňoch velenia je celkom iný charakter a objem práce služieb. Pri tom celý rad služieb, ako napríklad delostreleckého a tankového vybrojovania, ženiejnej, chemickej a spojovacej služby sú v podriadenosti veliteľov dru-

hových vojsk a služieb. V otázkach materiálne-technického zabezpečenia musia tesne spolupracovať so zástupcom veliteľa pre tyl. Na armádach, okruhu a MNO je nevýhodné podriadenosť týchto služieb meniť. Nutné je však spoločné otázky riadenia a organizácie tylu i na týchto stupňoch centralizovať. Centralizácia riadenia a organizácie tylu spoločných otázok podmieňuje zvýšenie úlohy náčelníka tylu a zlepšenie ich prípravy ako organizátorov tylu v operáciách a tiež i štábov tylu, ako základných orgánov velenia tylu. Pre velenie a riadenie veľkého množstva tylových útvarov a zariadení rozčlenených vo veľkom priestore je nutný jednotný systém spojenia organizovaný štábov tylu.

Organizácia prisunu materiálnych prostriedkov s využitím všetkých prostriedkov dopravy je spojená s veľkou a operatívnou činnosťou štábu tylu. Aby bolo možné organizovať a veliť súdobými spojovacími prostriedkami, je treba vždy presne poznať situáciu na fronte, brať v úvahu preskupenie vojsk a nasýtenosť ciest, stav tylu a stupeň zabezpečenia vojsk.

Do zahájenia Veľkej vlasteneckej vojny bola sústredená organizácia tylu, plánovanie prevozov a zladenie činnosti všetkých služieb tylu vo vševojskových štáboch. K tomu boli vytvorené vo vševojskových štáboch špeciálne orgány. Tento systém mal rad nedostatkov, ktoré viedli k tomu, že funkcie operatívneho velenia tylu boli odtrhnuté od velenia a každodennej činnosti tylových útvarov a zariadení. Vševojskové štáby pri plánovaní využitia dopravných prostriedkov nemali dostatočné podklady a údaje o stave tylu a ich opatreniach prevádzkaných každou tylovou službou samostatne. Tylové služby zabezpečovali vojská bez dokonalej znalosti všeobecne operač-

nej situácie. Okrem toho v tomto období materiálne, technické a zdravotnícke zabezpečenie vojsk sa natoľko zkomplikovalo, že bolo nemožné spájať materiálne, technické a zdravotnícke zabezpečenie s velením alebo riadením bojových činností vojsk v rámci vševojskového štábu.

V dôsledku ďalekosiahlych nedostatkov v materiálnom, technickom a zdravotníckom zabezpečení vojsk v prvých dňoch války bol prestavaný celý systém tylového zabezpečenia a obsluhy vojsk.

Podstata tejto reorganizácie velenia tylu spočívala vo vytvorení orgánov riadenia tylu (štáby tylu), ktoré spojili funkciu operačného riadenia tylu s nepretržitým riadením služieb tylu a tým i všetkým tylovým útvarom a zariadeniam. Za účelom centralizácie velenia bola vytvorená funkcia náčelníka tylu s právom zástupcu veliteľa. Táto štruktúra sa plne osvedčila v priebehu Veľkej vlasteneckej vojny. Skúsenosti vojny ukazujú, že úspechu vo všestrannom materiálne-technickom zabezpečení vojsk sa dosahuje spojeným a zladeným úsilím všetkých služieb tylu.

Komplexné využitie všetkých prostriedkov tylu za účelom všestranného materiálne-technického zabezpečenia vojsk a operácií, uskutočnenie rýchleho manévru prostriedkami tylu, tylovými útvarmi a zariadeniami a rýchla likvidácia následkov atomových úderov sú nemysliteľné bez jednotného plánu organizácie tylu v operácii a jednotného velenia tylu.

Pre správne riešenie otázok o štruktúre tylu a funkčnej náplni riadiacich tylových orgánov nie je možné vychádzať za záujmov služieb. Predovšetkým je treba vytvoriť výhodné podmienky veliteľovi pre velenie podriadenými silami a prostriedkami, lebo veliteľ je i veliacim orgánom tylu.

Některé otázky týlu v soudobé útočné operaci

Generálmajor Josef Slabý

Charakter soudobých útočných operací vedených ve vysokém tempu a do velké hloubky si vynucuje změny v systému materiálně technického a zdravotnického zabezpečení vojsk.

Autor v článku uvádí nové názory na systém zásobování (vytvoření normy bojového zásobování), bojové zabezpečení a velení týlu a na jiné otázky (dopravu, silniční zabezpečení, kořistní službu, úklid bojiště).

Systém zásobování vojsk

V podmínkách soudobých útočných operací vedených vysokými tempy vystupuje do popředí požadavek materiální samostatnosti vojsk. Jsou názory, že by vševojskový svazek měl být s to vést boj po celou dobu trvání armádní útočné operace, aniž by byl závislý na denním přísunu. To je otázka velmi závažná a je nutno ji podrobit hlubšímu rozboru.

V naší armádě je zaveden sovětský systém rozložení pohyblivých zásob; podle něho je část zásob nesena bojovníkem či vezena na bojovém vozidle, další sledy zásob jsou vezeny u praporu, pluku a konečně i na divizní etapě týlu. V souvislosti se změnami v názorech na vedení soudobého boje se o otázce rozložení zásob již po delší dobu diskutuje a hledá se účelnější způsob jejich rozložení, aniž by se zvyšovala nasycenost týlu dopravními vozidly. Zde jde hlavně o hospodárnější využití ložné kapacity automobilních prostředků, zejména bojových vozidel. V současné době se názory na výši pohyblivých zásob ustálily na následujících normách:

Druh materiálu	u muže, děla, zbraně, vozidla	u praporu	u pluku	v div. skladech	ve vojskách celkem
Munice (v palebných průměrech) dělostřelecká, minometná a raketometná	1,00	—	0,25	0 25	1,50
Pl dělostřelecká munice (v palebných průměrech)	1,50	0,50	0,50	0,50	3,—
Tanková munice (v palebných průměrech)	1,00	0,50	0,50	0,50	2,50
PHM (v náplních), Automobilní benzín	1,00	—	0,50	0,50	2,—
Motorová nafta (pro tanky)	1,00	0,50	0,50	0,50	2,50
Potraviny — konzervové dávky	1,—	2,—	1,—	1,—	5,—

Poznámka:

- ¹⁾ Náplň u T-54 810 l,
u V3S 200 l,
u T-111 260 l.

Tato výše náplně zabezpečuje akční rádius u nákladních aut průměrně na 650 km, u tanku (T-54) na 380 km.

Toto materiální vybavení vojskového týlu vcelku odpovídá 3denní až 5denní spotřebě materiálu v útočné operaci. To znamená, že týly (od vojáka, vozidla, děla až po týl svazku) mohou zabezpečit vojska materiálem na celou hloubku útočné operace armády. Vojska by však byla ke konci armádní operace v situaci úplně materiální vyčerpanosti, prakticky bez zásob. Avšak operační umění klade požadavek, aby vojska splnila další úkol první armádní operace v takovém operačním učenění a s takovými zásobami materiálních prostředků, které by umožnily i bez operační přestávky přejít do druhé armádní operace. To prakticky znamená, aby ke konci první armádní operace byly ve svazcích pohyblivé zásoby na 75% výši. Kromě toho nemůžeme připustit, aby na kterémkoli stupni vojskového týlu, ať u vojáka, či ve vozidle, u děla nebo u praporu a pluku klesly pohyblivé zásoby na nulu. Na každém stupni je třeba udržovat určité minimum zásob (tak zvaná „nesnižitelná zásoba“), které nesmí být dále bez souhlasu nadřízeného snižováno; musí být uskutečňována známá opatření k jejímu přednostnímu doplnění. **Jak tedy zvýšit materiální samostatnost vojsk v armádní operaci?**

Jsou uplatňovány názory na další zvýšení pohyblivých zásob ve vojskách. Toto řešení je nutno odmítnout, neboť každé další zvýšení vezených zásob ve vojskách zvyšuje počet dopravních prostředků, snižuje pohyblivost vojskových týlů a stojí tudíž v protikladu k zvyšování tempa operace.

Jiné návrhy doporučují řešit situaci vytvořením přechodných zásob na stupni polních armádních skladů v rozsahu 3—4denní potřeby. Toto řešení by znamenalo návrat k těžkopádné armádní zásobovací základně typu vytvořeného ve Velké vlastenecké válce. To je v příkrém rozporu s novými názory na odlehčené armádní týly, které budou s to nepřetržitě sledovat za postupujícími vojsky. Má-li vševojsková armáda zůstat pohyblivou, musí mít plně pohyblivé všechny své organické součásti, tedy i své týly; v tom případě mohou polní armádní sklady udržovat jen takové zásoby, které je možno dopravit do vojsk nebo přesunout do nového prostoru jedním koloběhem. Zůstanou-li ve vševojskové armádě dva dopravní automobilní prapory a jeden cisternový paror, může být na stupni armádních skladů pouze jednodenní pohyblivá zásoba materiálu.

Jak je z uvedených úvah patrné, musíme zůstat na principu udržování tří až pětidenních pohyblivých zásob ve vojskách, doplňovaných přísunem, organizovaným během operace s maximální snahou udržovat neustále zásoby vojsk na normě. Tento princip splňuje požadavek odlehčených, pohyblivých týlů a snižuje riziko jejich zranitelnosti.

Pohyblivé zásoby na jednotlivých zásobovacích etapách vojsk (voják, dělo, vozidlo, prapor, pluk, svazek) byly vytvořeny proto, aby umožňovaly velitelům na jednotlivých stupních volnost manévru v kterékoli situaci, to znamená, aby byly k dispozici k zabezpečení nepřetržitého boje a chránily vojska zejména pro případ nenadálé změny situace vyvolané zásahy nepřátelských zbraní hromadného ničení. Požadavek udržovat pohyblivé zásoby na maximální výši na celou hloubku armádní útočné operace je tudíž zcela oprávněný a v soudobém boji naprosto nutný. To má svoji důležitost zejména u tankových svazků, neboť tím jsou vytvářeny velmi příznivé podmínky pro pozdější dobu, kdy předsumuté odřady a tankové útvary povedou boj v operační hloubce, velmi často ve značné vzdálenosti před hlavními silami vševojskové armády. V takové situaci bude zabezpečení boje tanků odkázáno jen na výši vezených pohyblivých zásob doplňovaných vzdušným přísunem.

V soudobé operaci, kdy bude zásobování vojsk, zejména v operační hloubce zčásti prováděno na úkor pohyblivých zásob, bude přísun materiálních prostředků hlavní a nezbytnou činností týlu. Nové podmínky boje ovlivní vážně jeho organizaci a bezpečnost, vzhledem k nespojitelné frontě (ochrana a obrana přísunovaných proudů). Nutno říci, že každý plánovaný přísun a zejména přísun k tankovým svazkům je reálný jen tehdy, je-li zajištěn zdvojeným druhem dopravy.

Provedu krátký rozbor organizace přísunu:

Systém zásobování vojsk ve válce musí plně navazovat na konkrétní situaci národního hospodářství, zejména pokud jde o celkový stav dopravy materiálu, druh dopravních prostředků a stav nakládacích (překládacích) prací. V této oblasti se v perspektivách třetího pětiletého plánu a v dalším období bude naše národní hospodářství rozvíjet ve směru dalšího zvyšování nasycenosti nákladními dopravními prostředky,

zejména vozidly větší tonáže, traktory a vlečnými vozy.¹⁾ Do roku 1965 bude v národním hospodářství přibližně 16 % materiálu dopravováno sedlovými vozy. Ve smyslu vládního usnesení č. 435 z 30. června 1958 bylo přikročeno k zavádění hromadné vnitropodnikové i mezipodnikové paletizace.²⁾

Na stav a perspektivy rozvoje národního hospodářství plně navazují i opatření v naší lidové armádě. Během třetího pětiletého plánu má být umožněno přejímání paletových zásilek z civilního sektoru a zavedení vnitroskladové a meziskladové paletizace. Současně se zkoumá využití paletizace v polních podmínkách.

V dalším se budu zabývat otázkou zásobování (přisunu) z hlediska operačního, tedy na zásobovacích etapách front, vševojsková armáda, svazek.

Zůstane-li těžiště přísunu na polních etapách mezi frontem, armádou a svazkem na nákladních vozidlech, což v průběhu útočné operace bude pravidlem, pak jeho organizaci ovlivňují tři velmi vážné prvky; jsou to:

- nakládací a vykládací práce (nakládání a překládání materiálu na jednotlivých zásobovacích etapách);
- průjezdnost a stav silničních komunikací;
- ochrana a obrana přísunových proudů v podmínkách nesouvislé fronty.

Nakládací a překládací práce vyžadují maximální mechanizace. Na stupni front bude možno plně využít mechanizačních prostředků, používaných ve stálých skladech již v míru, popřípadě doplněných prostředky z národního hospodářství. Pro stupně armáda — svazek bude nutno plně využít prostředků současně vyvíjených péčí vojenské správy (Trasud = nakladač benzinových sudů, trakus = nakladač různých kusových zásilek, hydraulický otočný nakladač HON-050, VUD-2 = zvedací čelo na zadní stěně nákladního vozidla). Zůstává však problém, zda jde u všech druhů mechanizačních zařízení o prostředky dostatečně perspektivní a zda nebude výhod-

nější řešení vybavit těmito prostředky podniky v národním hospodářství, než je ukládat ve vojenských skladech, a vytvořit si tak vhodnou základnu pro případ mimořádných opatření. Ovšem i při dobrém vybavení jednotlivých etap mechanizačními prostředky je nutno zvážit ještě dva vážné prvky. Je to především vysoký počet překladišť, která — ač mechanizována — přece jenom jsou velmi zdržujícími články v systému přísunu. Dále, a to myslím, je ještě podstatnější, každé překladiště s vysokým počtem nejrůznějších překládacích mechanismů se stává snadno pozorovatelným a tudíž velmi zranitelným místem přísunu. Vystává proto velmi závažná otázka, zda snížit nebo dokonce odstranit překládání materiálu. Tento problém je možno vyřešit dvěma způsoby:

a) výměnou naložených vozidel za vozidla prázdná, nebo

b) použitím sedlových vozů, u kterých je tažná síla oddělena a je ji možno přepínat z jednoho návěsu na druhý, aniž by bylo nutno překládat materiál.

Pokud jde o výměnu jednotlivých vozidel. Ve Velké vlastenecké válce docházelo k tomuto způsobu jen zcela výjimečně, kdy to nutně vyžadovala bojová situace. Bylo to z toho důvodu, že za tato vozidla by prakticky po technické stránce nikdo neodpovídal. Velitelé dopravních jednotek by se tímto způsobem zbavovali poškozených a méně kvalitních vozidel. Tento systém by nakonec musel vést ke snižování technického koeficientu dopravních jednotek. Z těchto důvodů se domnívám, že je nepřijatelné řešit předávání jednotlivých vozidel výměnou prázdných aut za naložená. Je však nutno uvažovat o výměně celých organických jednotek i s orgány velení a technické údržby. Takovou jednotkou může být automobilní dopravní rota nebo automobilní dopravní prapor. Ovšem, byl-li by tento způsob přijat jako systém (nikoli jako výjimka v určité bojové situaci), pak materiál naložený na této dopravní jednotce musí být v takovém poměru a uspořádání, které by odpovídaly bojovým potřebám zásobovaného svazku. Takovým komplexem může být průměrná denní spotřeba materiálu v boji, která v rámci svazku může činit:

0,20 palebného průměru munice,

0,30 náplně PHM,

1 denní dávku potravin,

15 % shora uvedeného materiálu na ostatní materiální prostředky.

1) Jen zemědělským závodům bude během 3. 5LP dodáno z výroby: 127 000 traktorů, 16 000 nákladních aut, 167 000 vlečných vozů.

2) Vládním usnesením č. 213 z 16. března 1960 byla utvořena vládní komise pro obalovou techniku a paletizaci, která bude zároveň řešit v celostátním měřítku i otázky kontejnerizace.

To představuje celkovou váhu:

u munice	200 tun,
u PHM	150 tun,
u potravin	25 tun,
u ostatního materiálu	60 tun.

Celkem je to 435 tun, což přibližně odpovídá kapacitě jedné automobilní dopravní roty 10tunových vozidel. Materiál této celkové tonáže by tvořil „normu bojového zásobování“ svazku. Tato norma by měla stanovenou přesnou nomenklaturu druhů a počtu materiálu (např. u munice druh a počet jednotlivých ráží, u pohonných hmot opět druh a počet tun, u potravin počet konzervových dávek apod.) a plně by odpovídala průměrné denní spotřebě. Mohla by být stanovena zvlášť pro útočnou a zvlášť pro obrannou operaci nebo dokonce pro každou jednotlivou operaci. V takovém případě by se mohly plně uplatnit všechny zvláštnosti plánované operace, jako např. konfigurace terénu, vodní překážky, síla obrany nepřítelů apod., které mají vliv na spotřebu jednotlivých druhů materiálu, zejména munice a pohonných hmot. Podle takto stanovené „normy bojového zásobování“ by se již na stupni fronty (nebo přímo v zápolí) nakládaly automobilní dopravní roty. Tři až čtyři roty by tvořily automobilní dopravní prapor. Vševojsková armáda by potřebovala podle počtu svazků do dvou automobilních dopravních praporů.

Celkové rozložení norem by bylo následující:

- svazek — 1 norma bojového zásobování,
- armáda — 5–7 norem bojového zásobování (podle počtu svazků),
- front — podle počtu armád a svazků (pro každý svazek jedna norma).

Svazek by normu bojového zásobování vzeš na jedné automobilní rotě automobilního dopravního praporu; zbývající jedna, popř. dvě roty praporu by byly určeny k přísunu materiálu, který by nepatřil do normy bojového zásobování, k posilování dopravní kapacity pluků, pro zálohu na nepředvídané situace apod.

Od svazku dolů by se materiál tvořící normu musel již rozdělovat za plného využití paletového systému.

Uvnitř svazku by mohlo být rozložení zásob následující:

- u vojáků, děla, vozidla, v tanku potřeba na 1–2 dny boje,
- u praporu potřeba na 1 den boje,
- u pluku potřeba na 1–2 dny boje.

Bylo by možno též uvažovat o tom, že by základ „normy bojového zásobování“ tvořila denní potřeba praporu, popřípadě pluku.

Při podrobném rozpracování systému zásobování s využitím navrhované „normy bojového zásobování“ svazku mohou jistě vzniknout některé těžkosti. Může být například namítána nestejná spotřeba materiálu a nestejněmorné bojové ztráty u jednotlivých svazků apod. Ovšem zde je možnost krytí vyšší spotřebu některého druhu materiálu z pohyblivých zásob vezených na nižších etapách (do pluku vto budou 3–4 denní pohyblivé zásoby). Jsem přesvědčen, že případné těžkosti nebo nevýhody, vzniklé při konkrétním rozpracování nového systému v zásobování, budou daleko vyváženy rychlostí a operativností přesunu. Rychlost a čas jsou rozhodujícími prvky zásobování v soudobé operaci.

V závěru shrnuji:

- navrhuje se stanovit základní zásobovací jednotku „normu bojového zásobování“, která by odpovídala průměrné denní spotřebě svazku v boji;
- tato „norma“ by zároveň měla odpovídat ložné kapacitě základní automobilní dopravní jednotky — automobilní dopravní roty;
- dopravní roty nakládat v zápolí nebo ve frontových skladech a na cestě k nižším zásobovacím etapám vyměňovat, a aniž by se materiál překládal, dopravovat až do svazku; v dopravní rotě počítat s určitou zálohou vozidel (cca 20 %) na nepojizdnost. Kromě toho vybavit svazek, armádu a front dopravními jednotkami pro zásobování těmi druhy materiálu, které by nebyly zahrnuty do „normy bojového zásobování“.

Jiný systém přísunu možno vytvořit při využití sedlových vozů. Tato otázka byla již ve vojenském odborném tisku rozpracována podplukovníkem CSc Olivou. Pro úplnost článku uvedu jen některé závěry.

Návěsný vůz se připíná za tažnou sílu — sedlový vůz, který naložený materiál dopraví bez překládky do další zásobovací etapy, řekněme z armády do svazku. V prostoru divizních skladů předá naložený náves divizní etapě a na zpáteční cestě vezme do vleku prázdný návěsný vůz a vrátí se s ním do armádní zásobovací etapy. Divizní etapa, která disponuje dostatečným počtem sedlových vozů po úpravě nákladů na návěsech dopravuje je opět bez překládky k pluku, popřípadě podle situace přímo na praporek zásobovací etapy. Tímto způsobem

se materiál jednou naložený na návěsné vozy (ve stacionárních skladech v zápoli nebo u frontu) dostane bez překládání až na místo spotřeby. Podmínkou tohoto systému je dostatečný počet návěsných vozů na jednotlivých etapách (aby bylo možno nejen vézt celé normy pohyblivých zásob, ale i manipulovat s nimi, tj. provádět výměnu prázdných návěsů za plně naložené), a dále odpovídající počet sedlových vozů (aby podle bojové situace mohl být včas prováděn rychlý manévr naloženými zásobami).

Zmínil jsem se již o tom, že v systému přísunu hraje významnou roli nakládání a překládání materiálu. V národním hospodářství je problém dopravy materiálu uvnitř podniku nebo mezi jednotlivými podniky řešen závažným paletizací, tj. takového způsobu kompletování materiálu do různých paletových zásilek, které v celých kompletech (paletách) jsou pomocí motorových vidlicových vozíků překládány ze železnice na nákladní auta, z vozidel na další auta, popřípadě přechodně ukládány do skladů. Tímto způsobem se paleta materiálu dostane až na místo spotřeby, aniž by byla rozebírána, doplňována, nebo skládána jinak než jako celek.

V řešení paletizace v polních podmínkách nutno především přezkoumat možnost dopravy jednotlivých druhů materiálu v paletových zásilkách. Takové možnosti bezesporu jsou; tak například paletu by mohly tvořit:

- agregáty motorových vozidel nebo tanků,
- souprava náhradních dílů k motorovým vozidlům nebo k tankům,
- souprava baněk s benzinem,
- konzervové dávky potravin pro jednu četú (rotu),
- výstroj pro jednu četú (rotu),
- souprava min pro pohyblivý odřad zata-rasovací,
- souprava dílenských nástrojů,
- souprava dezaktivního materiálu,
- souprava pěchotní munice pro četú (rotu) motostřeleckou (tankovou) apod.

Takové soupravy, zkompletované v kompletních základnách nebo ve výrobních podnicích, popřípadě ve stacionárních skladech v zápoli a uložené do různých typů palet (ohradových, skříňových) by bylo

možno bez manipulace uvnitř palety dopravovat až do palebného postavení dělostřelectva nebo k četě, rotě — zkrátka až na místo spotřeby. Zůstává k řešení otázka překládání palet z dopravního prostředku na jiný prostředek v poli nebo jejich ukládání v polních skladech. V národním hospodářství je tento problém řešen, jak bylo již uvedeno, pomocí různých typů motorových vozíků; například byly již zavedeny:

- ruční vysokozdvíhový vozík VVR 600,
- nízkozdvíhový vozík VNR 1200,
- vysokozdvíhový vozík AVR 01 a jiné typy.

Všechny druhy těchto motorových vozíků k překládání palet vyžadují ke svému pohybu pevné podlahy, to znamená, že jsou použitelné jen ve stacionárních skladech, v nádražích nebo podnikových prostorech s tvrdě upravenou, rovnou cestou. Nelze jich zatím využít v terénních podmínkách.

Otázku paletizace v poli je nutno studovat se zvýšenou intenzitou. Vycházíme-li ze stavu a dalšího vývoje v národním hospodářství, je nutno především vyvinout terénní motorový vozík k překládání palet a dále stanovit možnosti kompletování vojenského materiálu do palet. S ohledem na to pak ovlivnit další vývoj paletových obalů a upřesnit zásobovací systém.

V podmínkách nesouvislé fronty, širokého používání nepřátelských výsadek a diverzních skupin, pronikání nepřátelských tanků mezerami ve frontě, se stává otázkou bezpečnosti týlu a bojového zabezpečení přísunových kolon s materiálem velmi složitým a významným problémem. Již v období Velké vlastenecké války bylo často nutno zejména rychlým mechanizovaným nebo tankovým svazkům a svazům řešit přísun materiálu pomocí bojové akce, vedle často i za podpory tanků a dělostřelectva.

Takovéto zajištění přísunu v soudobé operaci bude běžným zjevem. Zejména bude nutno věnovat pozornost protitankové obraně.

Bojové zabezpečení týlu stává se v soudobých podmínkách významnou složkou bojového zabezpečení vojsk. Je možno je řešit několika způsoby:

a) Pro týl nejvýhodnější řešení by bylo vybavit organicky dopravní jednotky protitankovými zbraněmi (tarasnicemi, pancéřovkami, popřípadě i protitankovými děly).

b) Zabezpečit důkladně ochranu silnic,

po kterých se přisunové proudy budou pohybovat.

c) Pro ochranu a obranu přisunových kolon využít jednotek a bojových prostředků druhořadových útvarů a svazků.

d) Pro ochranu využít vojsk brigády ochrany týlu.

e) Doprovod pro přisunové kolony vyžadovat od místních orgánů (rady obrany okresních národních výborů apod.).

f) K zesílení ochrany týlu využít plně opravených děl a tanků, které se budou vracet k vojskům.

g) Zajištění významných úseků silnic proti nepříteli, který zůstal v týlu, řešit v součinnosti s operačním štábem; k likvidaci bude velmi často nutný zásah vojsk druhých sledů a záloh.

h) PVO přisunových kolon řešit dočasným přidělením prostředků protivzdušné obrany pro boj s nízkoleťícími letouny, popřípadě přisun významnějších druhů materiálu zabezpečit ochranou stíhacího letectva. Stejně tak je nutno řešit PVO prostorů nakládání materiálu na dopravní letouny nebo vrtulníky a ploch shozu (vykládání) materiálu.

Mám za to, že bude třeba otázku bojového zabezpečení týlu řešit podle situace některým z uvedených způsobů, častěji kombinací několika způsobů.

V každém případě považují za nutné materiálně vybavit týlové útvary a zařízení zejména kulomety, protitankovými zbraněmi, pancéřovkami, tarasnicemi, ženíjnými travinami; dopravní prapory event. vybavit 30mm dvojkanóny.

Bude dále nutno přezkoumat organizaci a použití vojsk ministerstva vnitra pro ochranu týlových objektů. Uvážit eventuálně vybavení týlu armády strážními rotami. Dopravu materiálu, zejména směr pohybu dopravních proudů, řešit v součinnosti s rozmístěním shromaždišť porouchaných vozidel a dilenských prostředků. Opravená děla a tanky využít plně jako doprovod k ochraně přisunu materiálu.

Otázka bojového zabezpečení týlu se stává vážným prvkem velení týlu. Bude nutno daleko úžeji spolupracovat s operačním štábem a s orgány průzkumu. Orgány velení týlu musí daleko podrobněji sledovat situaci nepřátelských vojsk na cizím i na vlastním území. Personál polních skladů, ostatních týlových útvarů a zejména dopravních jednotek je třeba připravovat daleko důkladněji pro bojovou činnost; cvičit je v minování a používání travin. Před

postupujícími dopravními jednotkami vždy vysílat pochodové zajištění, popříp. bočné zajištění. Zrevidovat výši pohyblivých zásob munice v týlech.

V soudobých podmínkách boje nese každý přisun, ať je prováděn jakýmkoliv prostředky, zvýšené riziko narušení, zdržení nebo i přerušení. Zásahem zbraní hromadného ničení může být narušena včasnost provedení přisunu. A právě proto, že zatím nelze vojska vybavit materiálem na celou hloubku útočné operace a že je nutno i během operace doplňovat zásoby přisunem, je nutno tento přisun zabezpečit nejméně dvěma různými způsoby. Tak železniční přisun, který zaujme vedoucí místo v zápolu a na stupni fronty, bude nutno zdvojit, zejména na zranitelných úsecích automobilními prostředky, popřípadě na přechodech velkých vodních toků potrubními prostředky. Vytvoření takových jednotek ke zdvojení přepravy materiálu po železnici by mělo být předvídáno ministerstvem dopravy již v míru. Stejně tak by mělo být již v míru předvídáno překlenutí úrovněho křížování silnic a železnic; k tomu účelu by měl být připraven (nebo zajištěn) náhradní materiál — typizované prefabrikáty, který by v případě potřeby, nejpozději v období zvýšeného politického napětí, dovozoval urychlené vybudování náhradních přemosťtí.

Automobilní dopravu, která bude mít těžiště využití na úsecích od předsunutých frontových základů a jejich čelních oddělení do armádních a vojskových etap, bude nutno zdvojit vzdušnou dopravou.

Vzdušná doprava má rozhodující význam pro zabezpečení zejména tankových svazků, které mohou rychle pronikat do operační hloubky protivníka; budou často bojovat ve vzdálenosti 100—150 km před hlavními silami vševojskové armády. K vzdušnému zásobování jsou nejvhodnější vrtulníkové jednotky; je to z toho důvodu, že přepravovaný materiál nevyžaduje speciálního balení, není nutno zřizovat zvláštní letištní oddělení skladů, vrtulníky nevyžadují zvláštních speciálních letišť a na zpáteční cestě jich může být plně využito k odsunu raněných. Jejich nevýhodou je zatím ještě nízká ložná kapacita a poměrná vysoká zranitelnost.

Nakládání vrtulníků je nutno provádět v prostoru pohyblivé armádní zásobovací základny nebo v odděleních skladů předsunutých na automobilních prostředcích blíže k frontě, popřípadě v místech prvního určení naložených dopravních prostředků

armád nebo frontu.³⁾ Tím se dosáhne plného využití omezeného akčního rádia vrtulníků (Mi-4 má akční rádius 400 km, Mi-6 600 km).

Přitom bude nutno řešit doplňování vrtulníků PHM spotřebovávání na let do prostoru nakládání.

Vzdušné zásobování tankových svazků je možno též provádět shozem z dopravních letounů, popřípadě, budou-li obsazena neporušená letiště, přistáním dopravních letounů a naložením raněných k odsunu na zpátečním letu. K nakládání dopravních letounů je nutno včas rozvíjet letištní oddělení skladů, ve kterých je nutno mít zásobu hlavních druhů materiálu zabalenou do předepsaných zásobníků pro případ řešení přísunu shozem.

Vrtulníky jsou tedy perspektivními prostředky vzdušného zásobování. Je však třeba zvýšit jejich ložnou kapacitu na 8–10 tun. Pluk 8tunových vrtulníků o 3 letkách po 12 vrtulnících o celkové přísunové kapacitě 280–300 tun by stačil k zásobování jednoho tankového svazku v operační hloubce obrany nepříteli, při dvou vzlétech denně (srovnej s přísunem 1 „normy bojového zásobování“). Současně by mohl odsunout cca 1400 raněných osob.

Pohyblivé zálohy sil a prostředků vytvářené k rychlým zásahům při likvidaci účinků ZHN by měly být přesunovány výhradně vrtulníkovými jednotkami. Stejně tak armádní zdravotnické rotý rozvíjené k odstranění následků zbraní hromadného ničení nebo k rozvinutí nových vojenských zdravotnických etap by bylo účelné rovněž orientovat na vrtulníky.

Vrtulníky je rovněž možno používat k rychlému překonání zamořených nebo zatrasených prostorů, které nelze řešit přejezdem, objíždkou nebo odmořením. To může přicházet v úvahu při přesunu týlového

vého velitelského stanoviště, při přepravě týlových útvarů k zásahům při odstranění následků ZHN apod.

Silniční zabezpečení

V rychlých tempích útočné operace nebude vojskový týl s to provádět úpravy na silničních komunikacích. Bude se muset plně opírat o cesty upravené a přizpůsobené ženijním vojskem pro průchod bojových jednotek, druhých sledů a záloh. Ani týl armády nebude mít podmínky, prakticky ani čas, na zřizování vojenských automobilních silnic dosavadním systémem.

Armádní vojenská automobilní silnice (AVAS) spojovala armádní zásobovací základnu (AZZ) s divizními sklady. To bylo v podmínkách, kdy zásobovací základna byla po celou dobu trvání armádní útočné operace na místě a kdy se automobilní silnice prodlužovala v délce přesunu divizních skladů. V takové situaci bylo velmi účelné a také reálné rozvíjet plně silniční systém s četnými etapními stanicemi a prodlužovat ho za postupujícími vojsky.

V soudobých podmínkách tomu však bude zcela jinak. Armádní zásobovací základna se mění v pohyblivé zásoby materiálu naložené na automobilních dopravních jednotkách, často rozčleněné na směry postupujících vojsk. Denně se bude posunovat za vojsky (divizními sklady) skoky 80 až 100 km. V takových podmínkách by jistě nebylo účelné rozvíjet armádní vojenské automobilní silnice s celým systémem etapních stanic. Bylo by to prakticky jen na několik hodin, neboť úseky armádního týlu by se denně musely předávat orgánům frontového týlu. Kromě toho v rámci armády nebude ani možno koncentrovat dopravu jen na jednu až dvě silnice. Naopak bude účelné a nutné dopravní prostředky rozptýlovat na více komunikací. Pokládám za nezbytné, aby štáb týlu armády kontroloval všechny významnější cesty v celém pásmu působnosti armády. To bude také vytvářet příznivé podmínky pro široký manévry při překonávání zničených nebo zamořených úseků silnic, při vyhledávání objezdů apod.

Pokládám dále za neúčelné a těžkopádné vybavovat vševojskovou armádu silničními provozními, stavebními a mostními prapory. Prapory jsou dnes málo operativní, nemožno rychle reagovat na změny situace a plně vyhovovat rozptýlenosti dopravy. Daleko účelnější bude vybavit týl vševojskové armády několika (5–6) provozními rotami k řízení provozu na více komunikacích,

³⁾ Přisun vyšší zásobovací etapou k etapě nižší bude muset být velmi často prováděn direktivně, aniž by se vyčkalo na týlové souhrnné hlášení. To z toho důvodu, že vzhledem k rychlému tempu operace musí být rozkaz k naložení materiálu a k odjezdu zásobovacích kolon vydán již daleko dříve než dojdou požadavky z vojsk. V té době však ještě nebude známo místo, kde se materiál má předat armádě nebo vojskům. Proto bude často udáváno místo prvního popřípadě druhého určení, kam bude dodán včas po ujasnění situace rozkaz k předání materiálu příjemci.

na objížďkách k překonávání zamořených úseků silnic a k udržování pořádkové služby v pásmu činnosti armády. K rychlým a účinným zákrokům při úderech zbraní hromadného ničení na křižovatkách, přezdech a na narušených úsecích silnic vybavit armádu několika (6–8) silničními stavebními rotami s víceúčelovým použitím k úpravě cest, k obnově mostů a k odstranění následků zbraní hromadného ničení.

Stavbu mostů a výstavbu silnic typu vojenských automobilních magistrál přenechat orgánům tylu frontu.

Velmi závažným problémem v silničním zabezpečení je překonávání rozsáhlých úseků terénu a silnic plošně zamořených radioaktivitou. Nebude-li možno situaci řešit objížďkami, pak bude nutno najít nejkratší přechody s nejnižší intenzitou radioaktivity. Průjezdy takovými prostory provádět se všemi prostředky individuální ochrany. Materiál přikrýt plachtami nebo jinými vhodnými obaly. Po přechodu provést částečnou (popřípadě úplnou) hygienickou očistu a deaktivaci. K překonání takového prostoru možno využít i vrtulníků.

Nový způsob silničního zabezpečení bude klást zvýšené požadavky na součinnost s ženijním vojskem. Mosty a jiná zařízení, vybudovaná ženijními orgány pro přechod vojsk bude možno při včasné a vzájemné spolupráci ponechat pro potřeby armádního tylu do doby převzetí a zabezpečení přeprav frontovými prostředky.

Vysoké požadavky jsou kladeny na nepřetržitou znalost situace na všech významnějších úsecích komunikací. Je to zejména znalost radioaktivního zamoření, možnosti objížďek, rozložení náhradního stavebního materiálu apod. V tomto směru bude nutno plně využívat služby SMS CO (na vlastním území), zpráv ženijního a chemického vojska. Dále provádět usilovný a nepřetržitý průzkum orgány silničních provozních a stavebních rot.

Ochranu křižovatek a významnějších mostů řešit na vlastním území péčí orgánů vojsk ministerstva vnitra, na území nepřítelů přidělenými vojsky brigády ochrany tylu, popř. jinými strážními jednotkami.

Porádková služba na komunikacích se stává významným prvkem silničního zabezpečení. Na vlastním území bude řešena péčí orgánů ministerstva vnitra, na území protivníka pomocí pořádkových jednotek provozních rot.

V závěru nutno vyzvednout význam silničního zabezpečení pro činnost tylu. Rozptýlenost dopravy na více komunikací a zabezpečení zasažení většího počtu významných

úseků silnic údery zbraní hromadného ničení vyžadují většího počtu menších operačních jednotek (rot) s organickým včleněním pořádkových, strážních a průzkumných orgánů. Výstavbu vojenských automobilních silnic přenést na tyl frontu.

Kořistní služba

Ve velké vlastenecké válce sehrála kořistní služba vážnou úlohu jednak pro zásobování Sovětské armády, jednak pro národní hospodářství Sovětského svazu (využití kovového šrotu, různých materiálních a surovinových prostředků).

Princip organizace kořistní služby spočíval v zajišťování cenného kořistního materiálu, aby nedošlo k jeho znehodnocení, rozkrádání nebo zničení. Toto zajišťování prováděly kořistní hlídky pluků a svazků ihned za bojovými sledy vojsk. Armádní kořistní rotu přebíraly kořist zajištěnou vojsky, prováděly její prověřování, soustřeďování a pokud materiálu nemohlo být využito k zabezpečení vojsk, popřípadě pokud rozsah ukořistěných zásob přesahoval rámec potřeby vševojskové armády, odevzdávaly zásoby tylovým orgánům frontu.

V podmínkách soudobých operací musí zůstat organizace kořistní služby až do armády v to na principech zajišťování a střezování cenného kořistního materiálu. K tomu účelu nutno vybavit tyl armády kořistní rotou (popř. praporem), do jejíž organizace nutno pojmout: strážní jednotky, dozimetrickou kontrolu, ženijní specialisty, dezaktivací plochu k provádění částečné deaktivace materiálu, dopravní vozidla, pracovní jednotku a pohyblivé laboratoře k přezkušování nezávadných potravin, pohonných hmot a zdravotnického materiálu.

Těžiště prověřování nezávadnosti a shromažďování kořistního materiálu ve skladech nutno položit do tylu frontu, který je třeba vybavit kořistními sklady, demontážními a vyprošťovacími prostředky a laboratořemi. Tyl vševojskové armády tedy dát jen takové vybavení kořistní služby, které by umožňovalo ve zkrácených lhůtách zkoumat možnost využití materiálu k zabezpečení operace.

Kořistní službu vojsk i armády bude nutno zaměřit k hlavnímu úkolu: kořistní hlídky vést směrem, kde jsou rozmístěny hlavní sklady protivníka, tedy prostory, ve kterých jsou předvídaný větší zásoby nepřátelského materiálu, zejména pohonných hmot všech druhů, ženijně stavebního, silničního a železničního materiálu, lůžek, léků, potravin, dezaktivacího materiálu a

dopravních prostředků všech druhů. K tomu účelu bude nutno být v úzké součinnosti s orgány průzkumu, kterým ukládat též úkoly zjistit rozmístění skladů u protivníka. Cenným doplňkem zpráv o materiální situaci na území protivníka mohou být zprávy agentur, od pokrokové smyšlejšího obyvatelstva a stranických orgánů.

Zvlášť významné objekty, zejména nové bojové prostředky, zařízení pro montáž, výrobu nebo pracovní bojových chemických či biologických prostředků, potrubní linky, větší sklady pohonných hmot apod., mohou být předmětem doplňkových bojových úkolů výsadků a předsunutých odřadů; bude účelné doplnit tyto bojové sledy výsadků a předsunutých odřadů specialisty a zajišťovacími orgány kořistní služby.

V závěru k některým novým otázkám kořistní služby nutno zdůraznit: její organizaci nutno řešit s plným uvážením vysokých temp postupu vojsk. To vyžaduje na stupních pluk a svazek řešit výhradně zajištění kořistního materiálu, který přichází v úvahu pro zabezpečení vojsk. Na stupni vševojskové armády řešit úkoly spojené s prověřováním materiálu a s jeho rychlým využitím pro další vedení operace. Podle situace může tyl armády pomáhat frontu, na kterém bude těžiště organizace kořistní služby, včetně zajištění materiálu pro národní hospodářství.

Úklid bojiště

Asanace a úklid bojiště je velmi významnou složkou operace, do níž zahrnujeme:

- pohřbívání padlých,
- shromáždění bojového materiálu, zanechaného rychle postupujícími vojsky,
- shromáždění materiálu zanechaného ustupujícími nepřitelem,
- asanace prostoru, tzn. hygienický úklid, očištění, odmoření, prověření zdrojů vody apod.

Tento úkol byl ve Velké vlastenecké válce ukládan náčelníku týlu, který ho plnil za pomoci lehece raněných a zejména civilního obyvatelstva. Zvlášť ztížené bylo pohřbívání padlých, které odvádělo mnoho vojáků, ať již z bojové činnosti nebo z procesu zásobování. Proto v průběhu dukelsko-prešovské operace byla u 1. čs. armádního sboru v SSSR vytvořena z počtu lehece raněných zvláštní pohřební četa vybavená železnými nářadím a povozy.

Úklid bojiště v podmínkách vysokých temp operace je věc velmi problematická. Jistě se tímto úkolem nebude moci zabývat

náčelník týlu pluku nebo divize. Ani tyl vševojskové armády nebude mít podmínky k tomu, aby se odtrhl od vojsk, zůstal v zádu a zabýval se činností, která se během 1 až 2 dnů octne ve sférách frontového týlu. Úklidem bojiště se nutně musí zabývat zvláštní jednotky týlu frontu s plným využitím civilního obyvatelstva.

Pohřbíváním padlých se již zabýval Sborník týlu MNO. Bude nutno tuto závažnou otázku dořešit a vyvodit potřebné závěry do organizačních opatření.

Velení týlu

Všechny zvláštnosti soudobé útočné operace vedené vysokými tempy musí najít plný odraz i v principech velení týlu.

Byla vždy požadována konkrétnost velení a rychlé reagování týlu a jeho služeb na změny operační situace. Tento požadavek v soudobé operaci vystupuje do popředí a nabývá zcela výrazné formy.

Konkrétně velet a rychle činit opatření v materiálním a zdravotnickém zabezpečení vojsk je možno jen při nepřetržité znalosti operační a taktické situace. Je zejména nutno znát situaci nepřitele na vlastním území, který může v podmínkách nesouvislé fronty velmi vážně ovlivňovat činnost týlu, zvláště přísunu materiálu a zdravotnických odsunů. Nepřetržitá znalost radiační, chemické a biologické situace celého prostoru operace umožňuje rychlý manévry týlovými útvary a zařízeními a dává základní předpoklady k operativnímu řešení zásobování a odsunů. Znalost materiální situace vojsk umožňuje pak účelné a efektivní využití materiálu na ohrožených úsecích fronty.

Ve Velké vlastenecké válce, a tato zkušenost byla praktikována až dosud, se většina opatření k zabezpečení vojsk, na základě přísunu materiálu, využití kořisti apod. prováděla na základě týlového souhrnného hlášení. V soudobé operaci však s hlavními opatřeními pro zásobování vojsk nebude možno čekat až na předložení týlového souhrnného hlášení a bude muset být prováděna na základě požadavků vzešlých z osobního styku, předložených styčnými nebo směrovými důstojníky, popřípadě na podkladě šifrovaných zpráv. Nedojdou-li takové podklady, pak budou štáby týlu nuceny přijímat opatření direktivně v rámci plánů upřesněných velitelskou předvídatostí. Týlové souhrnné hlášení může jenom upřesnit nebo dodatečně potvrdit správnost předvídání.

Nepřetržitá znalost radiační situace a

situace v ostatních směrech používání zbraní hromadného ničení je velmi složitým problémem velení. Bude třeba znát situaci vojsk, prostorů přicházejících v úvahu pro rozmístění týlových etap, všech významnějších komunikací, hygienickou situaci civilního obyvatelstva, stav vodních zdrojů apod. Toho je možno dosáhnout jen nepřetržitým prováděním komplexního týlového průzkumu (pod pojmem týlový průzkum nutno zahrnovat radiační, chemický, hygienický a biologický průzkum) všemi orgány velení, doplňovaného zprávami získanými součinnostním stykem s informačním oddělením operačního štábu, s orgány chemického vojska, ženijního vojska, s orgány civilní ochrany a s místními orgány civilní správy. Jen nejšířší součinnost se všemi štáby a civilními institucemi může dát štábu týlu alespoň přibližný obraz o situaci v týlových prostorech. Je však třeba hledat nové metody součinnosti spočívající v rychlém předávání zpráv a ve všech odpovědných orgánech pěstovat smysl pro poskytování vzájemných informací. Takovou metodu mohou být na příklad vydávání *bulletinu* nebo informačních zpráv štábem chemického vojska, zdravotnickou službou, ženijním vojskem přes informační oddělení operačního štábu, nebo vzájemná výměna styčných orgánů apod.

Jak již bylo řečeno, vystupuje do popředí otázka nepřetržité znalosti situace nepřítele, zejména na vlastním území, vzhledem k zbytkům nepřítele, které zůstanou v našem týlu při rychlém postupu vlastních vojsk, vzhledem k vysílaným či zanechaným diverzním skupinám, k široce používaným výsádkám apod. Zde bude nutno získávat nepřetržitě informace od operačního oddělení štábu a orgánů průzkumu. Ovšem nutno zdůraznit, že ani při sebedokonalejší součinnosti nebude lze získat vždy včas a komplexně obraz o situaci nepřítele na našem území. Velitelům týlových útvarů a zařízení všech stupňů nutno připomenout, že právě u nich, v jejich iniciativě a předvídavosti musí být členo nepřátelským zásahům v našich týlech. Velitelé přísunových kolon, zdravotnických a jiných útvarů na přesunu musí být vždy připraveni odrazit útok nepřítele, popřípadě organizovat rychlou útočnou akci k získání průjezdu, objezdu nebo k zničení nepřátelské skupiny. K tomu účelu bude třeba zamezit pohybu jednotlivých vozidel, sloučovat menší týlové útvary a zařízení, vysílat včas průzkumné a zajišťovací orgány.

Bojové zabezpečení týlu je v soudobé operaci vážným prvkem jeho plynulé čin-

nosti. Z toho je nutno vyvodit správné závěry pro organizaci týlu, jeho vybavení a posilování strážními a palebnými prostředky. Zejména bude třeba týly pluků a svazků přimykát k bojovým sestavám, k druhým sledům a zálohám. V nejšířším měřítku využívat civilních ochranných sborů, ozbrojených masových organizací a pomocí ozbrojených partyzánských skupin ničit zbytky nepřítele v týlu.

Nutno si uvědomit, že ochrana a obrana týlu je v soudobém boji vážným prvkem velení a že její těžiště spočívá na velitelích týlových útvarů a zařízení.

Činnost týlových funkcionářů nutno zaměřit k řízení zásobování s přednostním zaměřením k zabezpečení tankových svazků a výsádků. Do normálních povinností velitelů předsunutých odřadů, tankových útvarů a svazků nutno zahrnovat vyhledávání vhodných ploch pro přistání vrtulníků, předkládání požadavků na vzdušný přísun, vytýčování přistávacích ploch, bojové zabezpečení prostoru shozu (vykládání) materiálu a zabezpečení rychlého sběru shozeného materiálu za aktivní účasti týlových funkcionářů.

Základním dokumentem velení týlu zůstává plán organizace týlu. V soudobé operaci bude mít některé zvláštnosti. Pro první operaci musí být připraven v několika variantách již v míru a v období zvýšeného politického napětí bude upřesňován tak, jak se bude měnit a vyvíjet situace. Až dosud jsme tvrdili, že do splnění bližšího úkolu se plánuje podrobně, dále jen orientačně.

V soudobé operaci, vzhledem k jejímu rychlému tempu, bude nutno plánovat na celou hloubku armádní útočné operace; pro zabezpečení dalšího úkolu armády předvídat řešení v několika variantách podle plánu operace. Se zpracovaným plánem bude nutno seznámit v nutných vazbách podřízené týlové funkcionáře (přímo nebo prostřednictvím směrových důstojníků). To plně odpovídá i vševojskovým zásadám velení; velitel armády bude muset stanovit velitelům svazků nejen úkoly na první den operace, ale bude je muset orientovat na další směr postupu tak, aby mohli přijímat iniciativní řešení v duchu jeho zámyslu. Sladit součinnost, zejména pokud jde o zabezpečení raketových útvarů, tanků, vzdušných výsádků, předsunutých odřadů, je vážným úkolem všech odpovědných týlových funkcionářů. Hrubou informaci podřízených náčelníků týlů na celou hloubku

útočné operace armády považují za úkol velmi závažný. To z toho důvodu, že vzhledem k rychlému spádu operace bude nutno, aby podřízení týloví funkcionáři se rozhodovali, aniž by vyčkávali směrnic nebo rozkazů od svých nadřízených náčelníků. Předvídatost a tvůrčí iniciativní rozhodování nejsou sice novými prvky velení týlu, ale v soudobé útočné operaci tvoří nutný předpoklad včasného zabezpečení boje.

Plán organizace týlu musí vycházet z plánu operace, který bude souběžně (často s určitým časovým předstihem) zpracováván na velitelském stanovišti. Při zpracování tohoto plánu a plánu ochrany vojsk proti ZlH bude požadována účast náčelníka týlu, popř. náčelníka zdravotnické služby. Může být výhodné (dostatek zpráv, dobré podmínky pro součinnost s operačním štábem a štáby druhů vojsk) souběžně na velitelském stanovišti zpracovávat hlavní základy plánu organizace týlu. Ovšem podrobné zpracování plánu nutno přenést na týlové velitelské stanoviště. To z toho důvodu, aby nebyla vyřazena funkce štábu týlu, který má možnost plánovaná opatření souběžně předávat nižším (podřízeným) štábům a vydávat přípravná opatření k úkolům časově naléhavějším.

Týlový rozkaz může jen potvrdit různá přípravná nařízení předaná pomocí styčných (směrových) důstojníků, rádiem nebo šifrovkami. Je třeba uvážovat, zda v týlovém rozkaze nemá být stanovena organizace týlu na větší hloubku než do splnění bližšího úkolu.

Vydávání dílčích týlových nařízení nutno považovat za běžnou formu velení.

Vzhledem k rychlé a nepřetržité bojové činnosti a zejména k zahajování boje bez přípravného období, je velmi důležité rychlé vydávání opatření a jejich rychlé předávání do týlu vojsk, kterým je třeba poskytnout maximální čas na přípravu a provedení vlastních opatření. Plánovaná opatření ve štábech týlu je nutno zkracovat na nezbytné minimum.

Souběžně s mechanizací velení v operačních štábech, s používáním televize a jiných automatických strojů je nutno využívat nových zařízení i ve štábech týlu. Zde je prvořadým úkolem zavést jednoduché elektronkové stroje na účtovací a evidenční práce. Již dříve naznačené zavedení „norem bojového zásobování“ by zajistě vedlo k zjednodušení evidence.

Mluví se často o tom, že skončilo ob-

dobí přesného vymezování předních a zadních hranic týlových prostorů. S tímto názorem je nutno souhlasit. Během útočné operace, při nesouvislé frontě nebude možno určovat týlové prostory. Ovšem v situacích, kdy se zastaví fronta, nebo kdy vojska přejdou do obrany, bude nutno přesně rozdělovat týlové prostory, neboť toto opatření souvisí s odpovědností za udržování pořádku, za hygienický stav, za hospodaření a využití prostoru pro těžbu místních prostředků a k rozmístování týlových útvarů a zařízení.

Velení je významným prvkem týlu, ve kterém se odrážejí všechny zvláštnosti soudobé útočné operace. Jeho těžiště musí být neustále zaměřováno k plynulosti a nepřetržitosti týlového zabezpečení, zejména k obnově pořádku a práce týlových útvarů a zařízení po úderech zbraní hromadného ničení. Ovšem velení úzce souvisí a také vykonává svůj rozhodující vliv na organizaci týlu. Má-li být pružné a operativní, pak musí být i celá organizace týlových útvarů a zařízení, zejména průzkumné jednotky, polní laboratoře, armádní zdravotnické roty, hygienicko-epidemické oddíly a silniční části by měly být organizovány pro přepravu vrtulníků.

Ve velení týlu hraje významnou úlohu osobní styk, styčný (směrový) důstojník, rádio, směrové spojení a vrtulník. Spolehlivost a nepřetržitost spojení nutno zdůraznit. Ovšem spojení je spolehlivé jen tehdy, je-li zajištěno nejméně zdvojeným, častěji však ztrojeným způsobem; rádiem, vrtulníkem a styčným důstojníkem nebo směrovou stanicí, směrovým důstojníkem, vrtulníkem, popřípadě ještě motocyklovou spojkou.

Bývá často uvažováno o tom, zda má být vševojsková armáda vybavována organicky dopravními letouny nebo vrtulníky. Zastávám názor, že mají zůstat prostředky frontu. Kdykoliv toho bude vyžadovat situace, je možno ve prospěch armády péči frontu vzdušnou dopravu organizovat. Není také překážek, aby dopravní letecké či vrtulníkové jednotky byly dočasně přiděleny náčelníku týlu armády. Vždy je však třeba zdůrazňovat víceúčelnost použití těchto prostředků. Tím mám na mysli přesun vojsk a orgánů týlu, přísun materiálu bojujícím vojskům a na zpáteční cestě odsun raněných apod. Vrtulník je jistě prostředkem, bez něhož si dnes ani v budoucnu nelze představit činnost týlu. Přesun štábů, styč-

ných (směrových) důstojníků, orgánů průzkumu, zdravotnických specialistů, lehkých nemocnic, silničních jednotek, přísun léků, sér, krve, munice a ostatního materiálu představeným jednotkám a tankovým svazkům — to vše klade požadavky na rychlost zásahu. Rychlé přesuny budou zpravidla velmi brzděny rozrušenými komunikacemi, nesouvislou frontou, důležité úseky silnic

budou obsazeny nepřítelem. Velkou překážkou rychlých přesunů bude často souvislé radioaktivní zamoření velkých prostorů. Proto vzdušná doprava nabývá vzrůstajícího významu a je třeba pro ni vytvářet širokou materiální základnu v národním hospodářství (Svazarm, ústavy národního zdraví, ČSČK, civilní letecká doprava, zemědělství apod.).

Celkový závěr

Soudobá útočná operace přináší celou řadu nových prvků, které vážným způsobem ovlivňují organizaci a činnost týlu. Nesouvislá fronta vyvolává požadavky k zvýšení ochrany a obrany týlu. Vedení boje na směrech vyvolává nutnost v rámci armády členit dopravní útvary se zásobami do šířky. K dopravním úkolům bude nutno využít všech významných cest v pásmu činnosti armády. Materiální požadavky, zejména potřeba klasické munice, budou se zaváděním raketových zbraní snižovat. Naproti tomu porostou požadavky na dopravu speciálních zbraní, různých pohonných směsí. Raketové vojsko vyvolává potřebu speciálních technických dílen a montážních jednotek.

Vzrůstá význam zvyšování materiální samostatnosti útvarů a svazků. Nebývalého významu nabývá vzdušná doprava, zejména použití vrtulníkůvých jednotek.

Nové pohledy na vedení operací najdou plný odraz i v organizaci. Vzniká potřeba malých, operativních jednotek, zejména zdravotnických a silničních, které by rychle a účinně zasahovaly v prostorech hromadných úderů nových zbraní a zároveň pomáhaly vojskům v rychlých tempech vedení boje.

Armádní zásobovací základna se mění v pohyblivou zásobu materiálu vezenou na dopravních praporech.

Zásobování během útočné operace vyžaduje nových forem — výměny naložených jednotek za jednotky prázdné. Zároveň je třeba prověřit účelnost dosavadních kalkulačních jednotek typu palebného průměru. „Norma bojového zásobování“ vypočtená podle potřeby a zvláštnosti operace a vázaná na určitou dopravní jednotku by jistě přispěla k operativnosti zásobování vojsk v soudobé útočné operaci.

Cílem mého příspěvku nebylo dořešit problémy vyvolané novými názory na vedení útočných operací. Postavil jsem si úkol naznačit cestu k vyrovnání disproporcí mezi současným stavem či názorem na organizaci a činnost týlu.

Vyvolá-li můj článek zájem a rozvine kritiku čtenářů, pak plně splní svůj cíl.

Характер современных наступательных операций, веденных в высоких темпах и на большую глубину, требует изменений в системе материально-технического и медицинского обеспечения. Автор приводит новые взгляды по системе снабжения (созданию нормы боевого снабжения), боевому обеспечению и управлению тылом, а также по другим вопросам (транспорту, дорожному обеспечению, трофейной службе, асанации поля боя).

Přiblížit velitelskou přípravu praktickým potřebám

Podplukovník Ladislav J a č e k

V článku jsou hledány příčiny nedostatků v řízení vojsk a je ukázáno, že formy velitelské přípravy ještě neodpovídají praktickým potřebám. Navrhuje se proto zrušit systém velitelských zaměstnání a nahradit je štábními cvičeními, přičemž skupinová cvičení ve štábech neprovádět. Větší pozornost věnovat volbě obsahu štábních nácviků. Ponechat velitelům ještě větší volnost ve výběru forem a obsahu velitelské přípravy důstojníků jejich štábů.

I když do ukončení výcvikového roku zbývá ještě určitý časový úsek, je třeba se zamýšlet nad dosavadními výsledky operační přípravy a soustavně shromažďovat podklady pro příští výcvikový rok. Dosavadní letošní zkušenosti ukazují, že bylo již překonáno období samoúčelných zaměstnání, období, kdy o schopnostech štábů rozhodoval počet a jakost dokumentů. Na druhé straně je zjišťováno, že dosud trvají závažné nedostatky v živém a pružném vedení vojskům.

Příčiny nelze hledat jen v organizaci nebo technických možnostech spojovacích prostředků, ale především v pracovních návycích štábů a v systému jejich řízení. V boji budou důstojníci štábů plnit především úkoly spojené s kontrolní činností, s předáním rozkazů podřízeným, dohovory součinnosti a úkoly vyplývající z funkce styčných důstojníků. Vzhledem k tomu — a vzhledem k nutnosti pravidelného nebo nepravidelného odpočinku při nepřetržitém vedení operace — se prakticky počet důstojníků štábů podstatně snižuje. Nebude možno takřka nikdy počítat se všemi příslušníky oddělení v určitém omezeném časovém období.

Je zřejmé, že řada důstojníků bude plnit naprosto samostatné bojové úkoly, vyžadující rozhodnost, samostatnost a rychlost v práci. Úkoly spojené s plánováním operace bude tudíž plnit menší počet pracovníků než je uvedeno v tabulkách předepsaných počtů.

Bude vhodné se zamyslet, do jaké míry nám formy operační přípravy vytvářejí podmínky k tomu, aby důstojníci štábů získali ty návyky a znalosti, které při řízení operace jsou pro ně nezbytné, a aby se naučili pracovat v podmínkách a prostředí odpovídajících bojovému rázu.

Je nesporné, že nejlepší přípravou jsou cvičení s vojsky — ovšem jejich

počet je omezen objektivními možnostmi a kromě toho je spojen i s posloupností taktické přípravy vojsk.

Proto i pro štáby mohou být cvičení s vojsky pouze vyvrcholením a prověřením jejich dosavadní přípravy. Bohužel, právě při těchto cvičeních se zpravidla ukazuje, jak mnohdy není domyšlen systém práce, vnitřní režim života, metody získávání zprávy, jejich vyhodnocování a předávání a hlavně způsoby proniknutí rozhodnutí k nižším stupňům velení a k vojskům. Je zřejmé, že jedna z důležitých příčin tkví v metodách přípravy štábů. Jde o to, jak je zlepšit.

Jednou z dosavadních důležitých forem přípravy byla tak zvaná velitelská zaměstnání, v nichž se jednou za zimní a jednou za letní období v krátkém tří až pětidenním cyklu školili všichni důstojníci štábů. Obsahem těchto zaměstnání byly přednášky, semináře, ukázky, skupinová cvičení a letučky.

Konfrontujeme-li potřebu získat návyky pro praktické velení, je zřejmé, že právě vzhledem k formě provádění jsou velitelská zaměstnání již překonána a neodpovídají současným potřebám. Byla účinným prostředkem tehdy, kdy jsme chtěli důstojníky učít metodě rozboru situace, naučit je zásadám vedení operace a boje a aplikaci těchto zásad zpravidla v klasickém případě. Velitelská zaměstnání byla velmi dobrou metodou přípravy v době, kdy bylo třeba prohlubovat znalosti důstojníků ze škol a z kursů a navíc bylo třeba touto metodou školit řadu důstojníků štábů, kteří neměli požadované předběžné vojenské vzdělání vzhledem k funkci, kterou v polním štábu měli zastávat.

Dnes však tyto podmínky již neplatí. Proto veškerou přípravu štábů je třeba zaměřit k těm potřebám, které vyplývají z úloh štábů v poli. A především skupi-

nová cvičení, kde všichni účastníci jsou zpravidla zařazeni ve stejné funkci a řeší situaci z hlediska velitele, neodpovídají zcela těmto požadavkům.

Navíc je při skupinovém cvičení jeho řídicí okolnostmi přinucován řídit se metodickou rukověťí a účastníci přijímají autoritativní řešení, aby byl stejný základ pro předem připravené další situace. Tato skutečnost má i svůj neblahý vliv na hodnocení účastníků, kteří se za každou cenu chtějí přiblížit předpokládanému řešení zpracovatele.

Velký počet různorodých akcí při velitelském zaměstnání měl nepříznivý vliv na úroveň některých seminářů či cvičení, neboť vyhrazené volno ke studiu bylo různým způsobem narušováno a obvykle proto nedostačovalo k hluboké přípravě.

Zdá se proto, že bude výhodné opustit formu velitelských zaměstnání. Bude účelné místo nich věnovat více času štábním cvičením.

Při těchto zaměstnáních je štáb maximálně přibližován reálné situaci a důstojníci prohlubují znalosti těch povinností, které v boji budou plnit.

V letošním roce však někde nebylo správně chápáno zaměření štábního cvičení, v některých případech dostávalo charakter velitelského cvičení, protože důraz byl položen na informační zprávy a na rozhodování velitelů, jinde byli ke štábnímu cvičení přizváni i podřízení velitelé a štáby — a cvičení se stalo velitelsko-štábním.

Při štábním cvičení příslušný velitel sám řídí výcvik svého štábu, přičemž všichni příslušníci štábu jsou zařazeni jako cvičící. Je pochopitelné, že velitel musí pomáhat v řízení určitá skupina důstojníků, která cvičení připravovala a jejíž síla závisí na stupni štábu. Není vyloučeno, že v této skupině — možno říci ředitelství cvičení — mohou být i někteří nebo všichni náčelníci oddělení a velitelé a náčelníci druhů vojsk a služeb. To závisí na cílech, které jsou pro cvičení stanoveny.

U větších štábů bude účelné zařadit náčelníky složek do řídicího aparátu i proto, aby sami mohli svůj štáb cvičit, kontrolovat jeho činnost a tím jej připravit pro plnění úkolů v poli. Náčelníci budou vykonávat své funkce na cvičeních vyššího typu, především velitelsko-štábních cvičeních a cvičeních s vojsky. Jsou-li totiž zařazeni i na štábním cvičení, nemohou věnovat to-

lik pozornosti výcviku svého štábu, neboť jejich povinnosti jim to časově nedovolí.

Štábní cvičení je možné provést i na mapách a dokonce s časovými přestávkami — např. přes noc. Ovšem, má-li se cvičení přiblížit bojovým podmínkám a má-li splnit hlavní úkol — připravit štáby k velení vojskům, bylo by účelné organizovat všechna štábní cvičení, tedy i operační, v terénu s pojitky a bez časového přerušení.

I při štábních cvičeních musí štáb pocítovat své povinnosti a práva vůči podřízeným, sousedům a nadřízeným. Bude proto výhodné, aby na tato cvičení byly vyvádnuty operační skupiny podřízených štábů, tj. malé skupiny důstojníků, jejichž úkolem bude podávat hlášení o vývoji situace, přijímat rozkazy a představovat příslušné orgány při součinnostech apod. Funkci nadřízeného a sousedů musí převzít ředitelství cvičení a náročně ji vykonávat.

Štábní cvičení musí být zásadně jednostupňová (zminěná operační skupina podřízeného štábu jen naznačuje další stupeň, proto charakter jednostupňového cvičení se tím nemění). Jakmile by totiž byl vyveden celý podřízený štáb na cvičení, musel by nutně být velitel příslušného stupně zařazen jako cvičící — a charakter cvičení je potom velitelsko-štábní. A to je vyšší stupeň přípravy, k němuž se vrátíme později.

Mohla by vzniknout námitka, že ti důstojníci, kteří jsou ve jmenovaném ředitelství cvičení, nebudou v průběhu roku vůbec školeni, jestliže nebudou konána velitelská zaměstnání. Je však třeba vidět, že jsou i další formy přípravy a že zpracování a řízení takového cvičení je vhodnou školou pro tyto důstojníky. Zásada „každý musí být školen“ musí být podřízena zásadě přípravy štábů k praktickým potřebám pro řízení vojsk v boji.

Je pochopitelné, že při podobném štábním cvičení mohou být jako cvičící zařazeni jen ti důstojníci, s nimiž se — zpravidla podle plánu bojového poplachu — počítá v polním štábu. Operační příprava se však týká vyšších štábů, kde je obvykle ještě řada funkcionářů, kteří v prvním bojovém sledu nejsou zařazeni. Proto vzniká otázka, jak zaměřit jejich školení. I pro ně musí platit zásada, aby byli školeni pro ty funkce, které by za eventuální války měli zastávat. Nelze pochopitelně zde dávat jednotný recept, ale je možné a nutné provést štábní cvičení, jehož tématem bude doplňování armády materiálem i lidmi, spolupráce s orgány místní správy apod. Vždyť i tito důstojníci budou muset za války ně-

jakým způsobem své funkční povinnosti plnit. Jde o to vytvořit určitou situaci a cvičit správné rozhodování, metody práce, součinnosti apod.

Bylo by vhodné skoncovat s praxí, aby důstojník, který má např. plnit úkoly v armádní zásobovací základně, byl školen v rozhodování ve funkci velitele pluku. Vševojskové znalosti jsou bezpodmínečně nutné, ale vlastní odborná příprava je rozhodující.

Možná, že přesto ještě zůstanou ve štábech skupiny které není možno tímto způsobem cvičit. Ve štábu armády to budou např. důstojníci politické správy, kádroví pracovníci apod. Pak ovšem se musíme spokojit s dosavadními skupinovými cvičeními, jakožto nejlepším způsobem pro ně, neboť cílem výcviku bude pouze seznámení s probíranou tematikou.

Štábní cvičení je náročnou formou přípravy důstojníků a je-li provedeno v terénu a s pojítky (což by mělo být pravidlem), znamená i větší finanční náklady. Bude proto správné, abychom i na tato cvičení přicházeli připraveni, aby se teprve v průběhu tohoto cvičení nemusely řešit nejzákladnější problémy štábní práce.

A k této přípravě slouží štábní nácviky. Obsah a zaměření štábního nácviku je různorodý a vyplývá z toho, co je třeba v metodice příslušného štábu procvičit a zdokonalit. Zpravidla je štábní nácvik prováděn po odděleních, nikoli tedy komplexně v celém štábu. Obvykle se provádí v místnostech. Jeho obsahem může být rozbor funkcí povinností, způsobů součinnosti, obsahu štábních dokumentů, způsoby kódování apod. V rámci štábního nácviku je možno seznamovat důstojníky (nebo je zdokonalovat) v práci s pojítky — a to i za pohybu v terénu. V této době je možno se naučit obsluhovat dispečerské zařízení, připravovat pomůcky, které jsou ve štábu nutné pro plánování. Prostě štábní nácvik musí sloužit k tomu, aby štáb přišel na cvičení co nejlépe připraven — a proto by měl štábní nácvik předcházet každé cvičení.

Jsmo, bohužel, svědky toho, že štábní nácviky jsou podceňovány a náčelníci jim věnují malou pozornost. Tyto nácviky by měly sloužit k tomu, aby byly odstraněny ty nedostatky, které byly zjištěny při rozboru předcházejícího cvičení. Pak budou účinnou pomocí všem důstojníkům a především náčelníkům, kteří podle toho, jak tohoto času využijí, budou moci plnit úkoly v průběhu samého cvičení.

Forma velitelsko-štábních cvičení je v naší armádě obvyklá a je posledním stupněm přípravy před cvičením s vojsky. Mají-li však velitelé a štáby stále pocítovat potřeby podřízených vojsk, bude účelné při těchto cvičeních vyvádět i značující vojska tak, jak to už při řadě cvičení v letošním roce bylo provedeno. Jde v podstatě o to, aby rozhodnutí velitelů došla až do roty či baterie a aby časové propočty byly přezkoušeny reálnou skutečností. Podle této zásady je třeba značující vojska volit.

Velitelská cvičení by měla být hlavní formou operační části velitelských shromáždění, neboť odpovídají svým charakterem rozsahu pozvaných funkcionářů na tato shromáždění a učí velitele rychle a správně se rozhodovat.

Jestliže však chceme na jedné straně velitelskou přípravu přiblížit praktickým potřebám velení a řízení vojsk, nemůžeme na druhé straně jednoznačně zamítnout teoretickou přípravu. To by byla zásadní chyba, protože praxe bez teorie je nemyšlitelná. Jak si tedy teorii osvojujeme?

Ukazuje se, že forma přednášek není v našich štábech příliš účinná. Jiná situace je ve školách, kde přednášky jsou podkladem pro semináře a tyto zase podkladem pro známkování. Ve štábech se neznámkuje — a proto i přednáškám je věnována menší pozornost. Zdá se, že přednášky jsou vhodné jen tehdy, jde-li o novou tematiku, o nové názory, použití nových zbraní apod.

Nejlepší formou osvojení si teorie je samostatné studium a semináře ke studovaným otázkám. Znamená to však, že studium musí být náčelníky řízeno — pochopitelně k těm problémům, které příslušné oddělení ke své práci potřebuje. Samostatné studium může být spojováno s ukázkami bojové techniky (především v polních podmínkách), zejména tehdy, jde-li o zvyšování technických znalostí důstojníků.

Tyto přednášky a semináře však není vhodné provádět jen v určitém časovém období — např. dvakrát za rok, jako tomu bylo dosud. Naopak je výhodné tyto akce rozložit do celého roku s ohledem k vydávaným řádům, cvičením apod. V žádném případě by toto opatření neznamenal návrat každoměsíčních velitelských zaměstnání tak, jak se konala před několika lety, protože hlavním obsahem těchto zaměstnání byla skupinová cvičení. Znamená to jen větší volnost pro každého náčelníka, aby studium teorie usměrňoval tak, aby odpovídalo potřebě štábu.

V letošním roce se ukázalo, že větší pravomoc velitelů při řízení velitelské přípravy nebyla plně využita. Zvyšování technických znalostí např. bylo dáno plně do rukou každého náčelníka — ovšem formy a obsah tohoto studia nebyly dostatečně promyšleny. Jsou to ovšem zbytky návyků z minulosti, kdy všechna opatření velitelské přípravy byla centrálně nařízena, a to nejen tematicky, ale dokonce i co do počtu hodin.

Avšak přesto zásada větší volnosti ve stanovení forem a obsahu velitelské přípravy je naprosto správná. Předpokládá však skutečně hluboké promyšlení všech akcí v době, kdy se plánuje výcvikový rok a předpokládá i účinnou pomoc starších náčelníků.

Účelem tohoto příspěvku nebylo rozebírat obsahovou náplň velitelské přípravy. Šlo jen o to, dát některé podněty k problému, jak zaměřit formy velitelské přípravy v příštím roce, aby byly co nejvíce přiblíženy praktickým potřebám.

Автор ищет причины некоторых недостатков по управлению войсками, обращая внимание на обстоятельство, что формы командирской подготовки еще не отвечают практическим потребностям. В силу этого он рекомендует отменить систему командирских занятий и заменить учениями, причем групповые занятия в штабах не проводить. Больше внимание уделять отбору содержания штабных тренировок. Оставить за командирами еще больше свободы отбора форм и содержания командирской подготовки офицеров их штаба.

Použití vzdušných výsadků v soudobých operacích

Článek rozvádí názory amerických vojenských odborníků na úlohu a použití vzdušných výsadků a na změny v jejich organizačním složení a bojové technice.

Americké velení ve svých strategických koncepcích na rozpoutání války počítá s masovým a překvapivým použitím zbraní hromadného ničení, které mají umožnit rychle získat iniciativu a výhodný poměr sil.

Cílem útočné činnosti pozemních sil, v níž plní zvláště výrazné úkoly vzdušné výsadky, je rychle ovládnout již v prvních dnech války důležité prostory a objekty protivníka a omezit volnost jeho jednání.

Soudobé operace se kromě hromadného používání jaderných zbraní vyznačují vysoce manévrovou a nepřetržitou bojovou činností vojsk na širokých a nesouvislých frontách v rozptýlených sestavách, dále použitím tankových a mechanizovaných vojsk v úderných uskupeních, schopných vést bojovou činnost vysokým tempem, častými změnami situace a přechodem z jednoho druhu bojové činnosti v jiný. Tím se vytvářejí zvláště výhodné podmínky pro použití vzdušných výsadků.

Tyto skutečnosti se výrazně projevují nejen na určování podstatně náročnějších operačně taktických úkolů vzdušných výsadků, ale i na jejich organizaci a vybavení bojovou technikou.

Americké vzdušné výsadkové divize byly reorganizovány podle pentomického vzoru. Základ složení tvoří pět vzdušných výsadkových bojových skupení, divizní dělostřelectvo, vyzbrojené 25 houfnicemi 105mm a čtyřmi odpalovacími zařízeními dělostřeleckých raket Little John, dále velitelský, ženijní a spojovací prapor a podpůrná skupina (týl divize). Složení vzdušné výsadkové divize je uvedeno na schématu 1.

Z organického složení byly vyňaty tanky, a jejich palebná síla byla nahrazena prostředky atomového napadení, protitankovými řízenými střelami typu SS-10, dělostřelectvem a minomety.

Divize má celkem 11 486 osob*) a váží včetně zásob asi 7000 tun.** Je tudíž asi o polovinu lehčí, než vzdušná výsadková divize z druhé světové války. Je celá přepravitelná vzduchem i na velké vzdálenosti a je proto považována za výhodnější pro vedení vzdušných výsadkových operací. Se vzdušnou výsadkovou divizí se proto počítá pro použití v „omezené“ válce.

Kromě vzdušných výsadkových divizí jsou v amerických pozemních silách vytvá-

řeny některé divize jako „smíšené“, složené ze dvou až tří vzdušných výsadkových bojových skupení a dvou až tří pěších bojových skupení.

Největším organickým typem vzdušných výsadkových vojsk je v amerických pozemních silách „strategický sbor“, složený ze dvou vzdušných výsadkových divizí, z jedné pěší divize a z podpůrných útvarů a jednotek. S použitím celého sboru se počítá ve větší „omezené“ nebo globální válce.

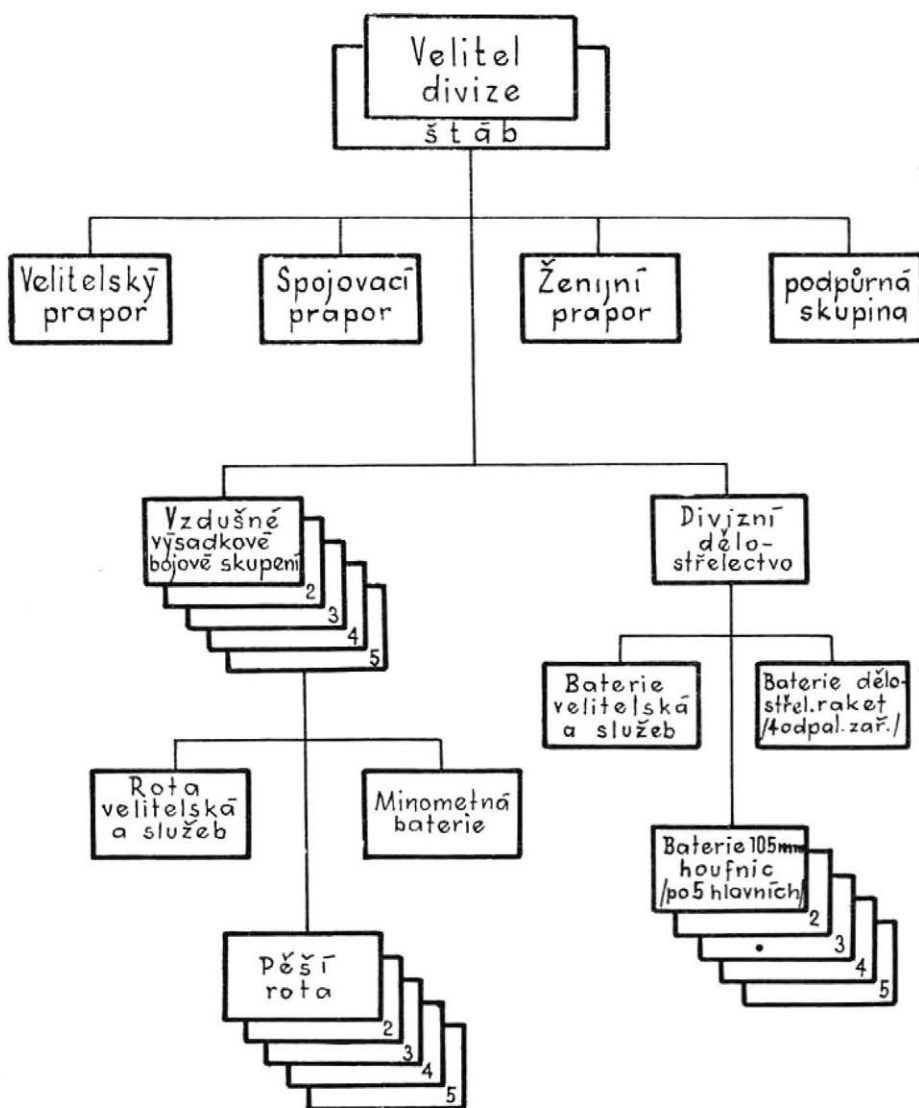
Zvláštní skupinu tvoří „skupiny speciálních služeb“, z nichž jedna (10.) je umístěna v západním Německu v Bad Tölz. Tato skupina je složena zčásti z uprchlíků, politických emigrantů a zločinců z lidové demokratických států a je cvičena v seskoku pomocí padáku, v obsluze spojovacích prostředků a různých druhů zbraní. Je určena pro špiónážní, diverzní a záškodnickou činnost v týlu protivníka. Podle časopisu „The Guardsman“ z dubna 1960 byl zahájen v minulém roce v rámci pohotovostních záloh USA výcvik 67 detašmentů těchto „speciálních skupin“, což jasně dokumentuje význam, který je přisuzován tomuto druhu amerických výsadků.

V důsledku širokého zavádění letounů a vrtulníků do výzbroje divizí a vytvoření „lektectva pozemních sil“ nařídilo ministerstvo

*) New Development in Army, Weapons, Tactics, Organization and Equipment.

**) Army Information Digest, Juni 1958.

ORGANIZACE VZDUŠNĚ VÝSADKOVÉ DIVIZE

obranu USA v r. 1958 provádět výsadkovou výcvik u všech pěších divizí a u mechanizovaných praporů obrněných divizí.

Každá divize (pěší, obrněná, vzdušná výsadková) má organickou leteckou rotu s 50 letouny a vrtulníky.

Rovněž armádnímu sboru může být přidělena rota dopravních vrtulníků. Podle kalkulací údajů může jedna letecká rota, nebo rota dopravních vrtulníků přepravit jednu zesílenou pěší rotu na vzdálenost do 120 km.

Kromě uvedených leteckých jednotek byly vytvořeny speciální „taktické dopravní rotu“, z nichž každá může přepravit polovinu pěší rotu na vzdálenost do 500 km. Z činnosti letectva pozemních sil vyplývá, že je určeno především k plnění úkolů v bojové zóně, zvláště k vzdušné přepravě vojsk, k provádění průzkumu a pozorování pro potřeby pozemních vojsk, k evakuaci raněných a k plnění úkolů ve prospěch velení a spojení.

Obdobně jako u pozemních sil jsou proěřovány možnosti použití vzdušných výsadků i u vojenských námořních sil. Uvažuje se o použití úkolových skupin, složených ze čtyř letadlových lodí typu „Forrestal“, 6 až 12 torpedoborců, 1 až 3 křižníků, vyzbrojených řízenými střelami, z 1 vzdušného výsadkového bojového skupení vzdušné výsadkové divize, z 1 vrtulníkového vylodovacího skupení divize námořní pěchoty a ze 6 letek dopravních letounů. Vytvořené skupení má trvale sloužit k provádění námořních výsadkových operací na přímořských válčištích.

Závěrem této stati vyplývá, že vedoucí kapitalistické státy přikládají stále větší význam vzdušným výsadkům. Široké zavádění letounů a vrtulníků do výzbroje divizí umožňuje častěji využívat malých jednotek k plnění úkolů v taktické hloubce. Tato činnost nabývá v poslední době masového charakteru a podle předpokládané perspektivy složení a vyzbrojování svazků se bude dále rozvíjet.

Rozdělení vzdušných výsadkových operací a vzdušných výsadků

Podle amerického polního řádu FM 100-5 provádějí se vzdušné výsadkové operace v těsné součinnosti s pozemními, vojenskými vzdušnými a vojenskými námořními silami.

Podle cíle a úkolu mohou provádět

a) vzdušné výsadkové operace zaměřené na rychlé setkání vzdušných výsadků s čelně útočícími vojsky, nebo k zabezpečení vylodění námořních výsadků;

b) samostatné vzdušné výsadkové operace;

c) vpády vzdušných výsadků na území protivníka;

d) speciální vzdušné výsadkové operace.

Úkolem první skupiny vzdušných výsadkových operací může být ovládnout důležité prostory a objekty v týlu protivníka, jako jsou důležité přechody, vodní přepraviště a předmostí, význačné soutěsky, letiště a letištní zařízení, sklady zbraní hromadného ničení nebo jiná důležitá zařízení. Do této skupiny je možno zařadit i bojovou činnost, vedenou do boku nebo týlu sestavy protivníka s cílem usnadnit rychlý postup čelně útočících vojsk, napomáhat při zasazení dalších sledů do boje, zabraňovat volnému manévru záloh protivníka, spolupracovat při obklíčování vojsk protivníka, rušit velení, desorganizovat činnost týlu nebo zabezpečovat činnost námořních výsadků. Důležitým úkolem výsadkových operací může být ovládnout a udržet úsek terénu v prostoru atomového výbuchu a zabránit protivníku rychle nahradit ztráty a odstranit vzniklé škody nebo zničit atomové, raketové nebo jiné prostředky atomového napadení v taktické nebo operační hloubce. Vzdušné výsadky mohou být shozeny buď na začátku nebo v průběhu operace v hloubce 50 až 200 km. V průběhu jejich činnosti nejsou zpravidla posilovány dalšími silami a prostředky.

Druhou skupinu tvoří samostatné vzdušné výsadkové operace, jejichž cílem je ovládnout předmostí v hlubokém týlu protivníka. Tato předmostí jsou určena k rozvinutí samostatné útočné činnosti nebo k obsazení předsunutých základů, majících velký význam pro rozvinutí činnosti pozemních, vojenských vzdušných a vojenských námořních sil. Vysazení se předpokládá po sledech v hloubce do 500 km. V průběhu operace se zpravidla plánuje narůstání sil vzdušnou cestou.

Zvláštní skupinu vzdušných výsadkových operací tvoří vpády na území protivníka, jejichž cílem je zničit vyšší štáby, komunikační, energetické nebo zvláště důležité vojenské objekty, jako jsou sklady atomových zbraní, odpalovací základny řízených střel aj. Po splnění úkolu jsou vzdušné výsadky zpravidla odsunovány pro-

Z kapitalistických armád

středky vojenských vzdušných nebo námořních sil.

Poslední skupinu tvoří speciální vzdušné výsadkové operace, jejichž cílem je poskytnout podporu diverzním a záškodnickým skupinám nebo provádět demonstrační činnost. Součinnost vzdušných výsadků s diverzními a záškodnickými skupinami je velmi často procvičována v rámci cvičení amerických nebo spojeneckých sil.

Podle složení a síly výsadku, charakteru úkolu a způsobu jeho plnění dělí se vzdušné výsadky na strategické, operační, taktické a speciální.

Strategický vzdušný výsadek může tvořit strategický (armádní) sbor nebo i více sil. Jeho síla a organizační složení závisí především na úkolu a na technických možnostech letectva a na předpokládaném odporu protivníka ve vzduchu i na zemi. Může vést samostatnou operaci v hloubce 150 až 300 km v týlu protivníka.

Operační vzdušný výsadek může být v síle vzdušné výsadkové nebo pěší divize a při plnění zvláště důležitého úkolu i v hodnotě armádního sboru. Činnost vzdušného výsadku se předpokládá v hloubce 50 až 150 km od čáry dotyku.

Nejčastěji používané taktické vzdušné výsadky jsou vytvářeny ze vzdušných výsadkových jednotek v hodnotě vzdušného výsadkového bojového skupení až divize. Jeho síla závisí hlavně na úkolech, které má vzdušný výsadek plnit, době jeho samostatné bojové činnosti a možnosti podpory letectvem a pozemními, čelně útočícími vojsky. Vysazují se do hloubky, která umožňuje součinnost s čelně útočícími vojsky a která zabezpečuje maximální využití atomových úderů. Dosahuje zpravidla 30 až 50 km, tj. jednodenního postupu útočících vojsk.

Speciální vzdušný výsadek se zpravidla vytváří z jednotek speciálních služeb. Samostatné skupiny v síle 4, 6 až 10 osob mohou být vysazovány do celého týlu a zápolí protivníka s cílem

- provádět diverze, rušit spojení a ztěžovat zásobování vojsk a obyvatelstva;
- provádět hloubkový průzkum;
- organizovat záškodnickou činnost z místních protistátních skupin a záškodníků, dopravených na území protivníka;
- vyvolávat mezi obyvatelstvem paniku šířením klamných zpráv;

— zjišťovat a ničit sklady atomových a jiných zbraní hromadného ničení aj.

Široké zavádění vrtulníků do výzbroje svazků a útvarů pozemních sil, jichž se všestranně využívá k plnění bojových i pomocných úkolů, se výrazně projevilo i ve stále častějším vytváření malých vrtulníkových výsadků v síle zesílené pěší čety až zesíleného pěšího bojového skupení. Jejich použití velmi usnadňuje ráz soudobých operací, vyznačující se nesouvislou frontou, rozptýlením bojových sestav, malými operačními a taktickými hustotami vojsk, vysokou dynamičností boje na širokých frontách apod.

Technické vlastnosti vrtulníků skýtají velké výhody v tom, že umožňují vysazování výsadků v zalesněných, horských, močalovitých nebo jiných výhodných prostorech, poskytujících skrytí proti pozorování a před radiolokačními prostředky průzkumu. Přepřavované jednotky nemusí být speciálně vycvičené pro vzdušnou přepravu, takže mohou tyto úkoly plnit i pěší jednotky. Největší výhodou je, že nejsou závislé na letištích, neboť mohou přistávat na každé rovné a pevné ploše, což umožňuje vysadit jednotky i materiál na mnohem menším prostoru, než při dopravě letouny. Velkou výhodou je též, že vrtulníkové výsadky nepotřebují dlouhou dobu na přípravu, takže jejich akce může být provedena rychle a s překvapením. Nevýhodou však je, že jsou za letu značně zranitelné, jejich let je poměrně pomalý a mají malý akční rádius. Proto se počítá s jejich použitím jen k činnosti omezeného charakteru.

Svým rozsahem jsou vrtulníkové výsadky zpravidla podstatně menší a jejich činnost je kratší, než u společných nebo samostatných vzdušných výsadkových operací. Tato skutečnost je ovlivněna zejména technickými vlastnostmi dopravních prostředků.

Naproti tomu jsou vzdušné výsadkové operace mnohem náročnější a vyžadují velkého vypětí vojsk i podpůrných prostředků. Proto mají být vzdušné padákové výsadky používány především v prostorech, do kterých nemohou být přepravena jiná pozemní vojska přistáním letounů.

Závěrem této stati je třeba zdůraznit, že vzdušné výsadky se mohou podílet v současných podmínkách boje rozhodnou měrou na celkovém úspěchu operace.

Svou rozhodnou činností mohou poutat značné síly a prostředky protivníka a tím podstatně urychlit tempo operace.

V soudobých podmínkách boje nabývá zvlášť velkého významu ničení prostředků atomového napadení a shozu vzdušných výsadků do prostoru atomového výbuchu. Tyto otázky jsou teoreticky rozvíjeny nejen v amerických ozbrojených silách, ale zabývají se jimi velmi intenzivně i západoněmečtí vojenští odborníci.

Opatření zabezpečující činnost vzdušných výsadků

Úspěch činnosti vzdušných výsadků závisí

- na pečlivém a dokonalém plánování a včasné provedení všech příprav;
- na volbě prostoru a době shozu;
- na leteckém zabezpečení vzdušného přesunu a činnosti vzdušných výsadků;
- na zabezpečení nepřetržitého velení a spojení;
- na plynulém materiálně technickém zabezpečení.

Plánování a příprava činnosti vzdušného výsadku je považována za jednu z rozhodujících podmínek úspěšného splnění úkolu.

Abyste se zplánovaly a sladily všechny přípravy, vytváří se společný štáb, složený z důstojníků pozemních, vojenských vzdušných sil a při přípravě operace v přímořském prostoru i z důstojníků vojenských námořních sil.

Při přípravě vzdušné výsadkové operace se vyžaduje, aby všechny přípravy byly provedeny utajené a v nejkratší době.

Podle časopisu Army čís. 3/1958 počítá se na přípravu a plánování vzdušné výsadkové operace na stupni vzdušné výsadkové divize 7 dní. Je-li divize rozmístěna v blízkosti odletových letišť a je plně materiálně technicky zabezpečena, může být tato doba zkrácena až na dva dny.

Tvoří-li armádní sbor útočný sled vzdušného výsadku, je nutné, aby velitel sboru obdržel rozkaz nejméně 30 dní před zahájením operace. Je-li sbor určen do druhého sledu, zkracuje se tato doba až na 20 dní.

Podle zámyslu a délky operace a množství dopravních leteckých jednotek organizují se vzdušné výsadky do útočného, druhého a týlového sledu.

Útočný (první) sled tvoří hlavní bojový sled a je složen převážně z padákových jednotek. Je určen k dobytí a udržení výsadkového předmostí.

Do útočného sledu vzdušné výsadkové divize se vyčleňují 4 až 5 zesílených vzdušných výsadkových bojových skupení a jednotky materiálně technického zabezpečení. Každé vzdušné výsadkové bojové skupení může být posíleno dělostřeleckou baterií, ženijní a spojovací četou a jednotkou technického zabezpečení. Záloha divize v hodnotě vzdušného výsadkového bojového skupení se vysazuje buď současně s útočným sledem, nebo po něm.

Při vzdušné výsadkové operaci na stupni sboru vyčleňují se do útočného sledu vzdušné výsadkové divize, které se opět člení do sledů.

Druhý sled zahrnuje těžkou bojovou techniku a ostatní jednotky, které jsou zpravidla přepravovány vzduchem s přistávacím letounem.

Týlový (třetí) sled tvoří týlové a pomocné útvary a jednotky, které se nezúčastňují bojové činnosti a zůstávají na týlových základnách, odkud provádějí zásobování vzdušných výsadků.

Volba prostoru a doby shozu. Při plánování vzdušné výsadkové operace je sledován cíl dosáhnout splnění úkolu v nejkratší době a při minimálních ztrátách.

Jedním z nejdůležitějších prvků, umožňujících dosažení tohoto cíle je maximální využití překvapení, které je možno dosáhnout utajením všech příprav a klamáním protivníka, rychlostí provedení přípravy vzduchem a energickou činností vzdušných výsadků.

Při přípravě vzdušné výsadkové operace má se věnovat velká pozornost výběru a přípravě výchozího prostoru vzdušného výsadku. Jeho velikost se řídí počtem letišť a celkovou tvárností terénu. Počítá se, že pro přepravu vzdušného výsadkového bojového skupení je třeba tří až čtyř letišť a pro přepravu celé vzdušné výsadkové divize 15 až 20 letišť. Vzdálenost výchozího prostoru může být 150 až 250 km i více od linie fronty.

Zvlášť důležitá je volba prostoru vysazení vzdušného výsadku. Přesto, že jsou o této otázce uváděny různé úvahy, je třeba počítat s možností vysazení buď přímo na cíl, nebo do jeho blízkosti a ve zvláštních případech i ve větší vzdálenosti od cíle. Způsob vysazení bude vždy záviset na konkrétní situaci druhu objektu, jeho obraně,

charakteru plochy pro přistání vzdušného výsadku, povětrnostních podmínek aj.

Vysazení na cíl je doporučováno hlavně na cíle menšího rozsahu.

Druhý způsob je výhodný při boji o důležité objekty (letišť, mosty aj.), kdy jsou vzdušné výsadky shazovány na více místech a je předpokládán soustředěný útok z více směrů.

Třetí způsob se předvídá ve větších výsadkových operacích, jejichž úkolem je ovládnout cíl, jehož rozloha vyžaduje zmocnit se ho soustředěným útokem z několika směrů.

Prostor vysazení vzdušného výsadku má poskytovat dostatek doskokových a přistávacích ploch, které mají být z letounů dobře rozeznatelné, nemají být bráněny silnou protivzdušnou obranou a mají poskytovat dobré podmínky pro seskok a zahájení útoku.

Dává se přednost rovnému terénu bez velkých překážek (lesní porosty, bažinaté a rybníkaté kraje, skály, hluboké úvozy, elektrická vedení vysokého napětí, velké budovy apod.).

Pro bezpečný shoz vzdušných výsadků je výhodné, vedou-li k prostorům shozu otevřené přístupy z dalekým rozhledem a možností dobré orientace.

Velmi důležitá je i volba doby vysazení vzdušného výsadku. Přesto, že noc poskytuje lepší podmínky pro utajení, přelet a vysazení, bude někdy výhodnější provést shoz ve dne, zejména bude-li možno využít kritického okamžiku pro protivníka, nebo bude-li třeba plně využít účinků atomového výbuchu. Vysazení v noci vyžaduje svazbu a všestrannou připravenost výsadkářů pro činnost v noci.

Možný způsob vysazení vzdušné výsadkové divize při vzdušné výsadkové operaci je uveden na schématu 2.

Letecké zabezpečení. Úkolem letectva je

- zabezpečit rychlou a bezpečnou přepravu vzdušných výsadků;
- poskytnout ochranu vzdušným výsadkům a dopravnímu letectvu před úderem letectva protivníka;
- provádět leteckou podporu během bojové činnosti vzdušných výsadků;
- zabezpečit přísun dalších sil a zásob na vytvořené předmostí.

Přepravu vzdušných výsadků zabezpečují svazky a útvary dopravního výsadkového letectva, organizovaného do doprav-

ních výsadkových křidel (po 48 letounech); dvě až tři křídla mohou být uskupena do dopravní výsadkové letecké divize a 8 až 12 i více křidel do dopravní výsadkové letecké armády.

Dopravní výsadkové letecké jednotky jsou vyzbrojeny středními dopravními letouny typu C-123 a C-119 a těžkými dopravními letouny typu C-130. Hlavní takticko-technická data jsou uvedena v tabulce.

Střední dopravní letouny nepotřebují pro start a přistání speciálně upravená letiště, zatím co těžké dopravní letouny mohou startovat jen na trvalých letištích s betonovou rozjezdovou dráhou. (Přehled hlavních typů amerických vojenských dopravních letounů je uveden na schématu 3.)

S úvahou této techniky bylo by třeba pro přepravu jednoho vzdušného výsadkového bojového skupení asi 110 středních dopravních letounů typu C-119 a C-123 a pro celou vzdušnou výsadkovou divizi asi 700 dopravních letounů stejných typů. Při použití letounů C-130 by se celková potřeba letounů snížila asi o 30%. Americké dopravní letectvo má však jen menší část svého letounového parku vybaveno těmito letouny a proto je jejich použití velmi omezeno.

Pro nakládání a přepravu se vytvářejí „základní skupiny“, složené ze tří dopravních letounů, na něž se napojují postupně další skupiny s intervaly asi 300 m a společně odlétají buď na místo shromáždění, nebo u menších výsadků přímo nad prostor vysazení.

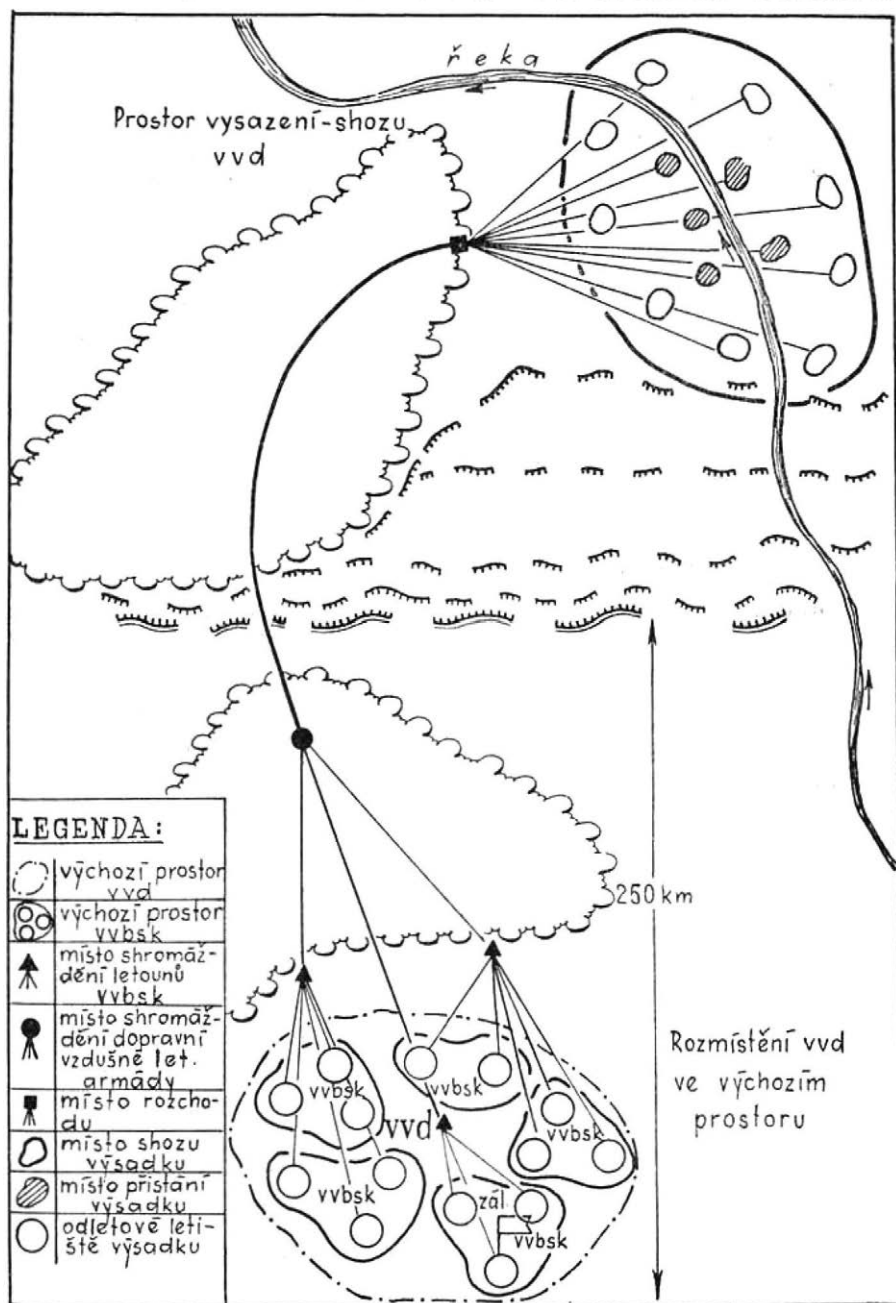
Za přepravu a vysazení odpovídá velitel dopravního výsadkového leteckého svazu (svazku, útvaru), který určí traťovou trasu, bojovou sestavu, výšku a rychlost letu, způsob vysazení apod.

Trasa letu má být jednoduchá s dostatkem orientačních bodů. Nemá být volena nad prostory se silnou vlastní i nepřátelskou protivzdušnou obranou. Aby se zabránilo ztrátám, způsobeným vlastním protiletadlovým dělostřelectvem, musí být upřesněna součinnost a smluveny signály pro přelet.

Má-li protivník dobře organizován radiolokační průzkum, doporučuje se provádět silné rušení činnosti radiolokátorů.

Letecké zabezpečení přepravy vzduchem a vysazení vzdušných výsadků provádí se leteckým doprovodem, jehož úkolem je chránit sestavu dopravních letounů před úderem nepřátelského letectva, umlčovat prostředky protivzdušné obrany na trati letu, ničit a umlčovat živou sílu a prostředky v prostoru vysazení vzdušných

SCHEMA VYSAZENÍ vvd PŘI VZDUŠNÉ VÝSADKOVÉ OPERACI

Přehled hlavních typů amerických vojenských dopravních letounů

C-97C „STRATOFREIGHTER“

Maximální rychlost 620 km/hod.
Dolet 3000 km.
Únosnost 134 osob nebo 27,6 t.

C-119C „PACKET“

Maximální rychlost 450 km/hod.
Dolet 2900 km.
Únosnost 62 osob nebo 13,5 t.

C-121C „SUPER CONSTELLATION“

Maximální rychlost 590 km/hod.
Dolet 7700 km.
Únosnost 100 osob nebo 25,1 t.

C-123B „PROVIDER“

Maximální rychlost 390 km/hod.
Dolet 3000 km.
Únosnost 60 osob nebo 10 t.

C-124A „GLOBEMASTER II“

Maximální rychlost 520 km/hod.
Dolet 3000 km.
Únosnost 220 osob nebo 31,5 t.

C-130A „HERCULES“

Maximální rychlost 580 km/hod.
Dolet 4600 km.
Únosnost 92 osob nebo 18,1 t.

výsadků, provádět úder y na blízké zálohy, ohrožující činnost vzdušných výsadků a provádět klamnou činnost s cílem odvrátit pozornost protivníka od doby a prostoru shozu.

Činnost vzdušných výsadků v prostoru shozu. Nad prostorem shozu snižují letouny rychlost až na 190 km/hod. a výšku letu až na 150 m.

Protože při seskoku jsou vzdušné výsadky nejzranitelnější, mají být shozeny nejdříve předem určené jednotky, které mají za úkol ovládnout doskokové a přistávací plochy, ihned prozkoumat přilehlá místa, přehradit přístupové cesty a umožnit bezpečné vysazení hlavních sil. Na přistupy k prostoru vysazení vysílají průzkumné hlídky, vybavené pojítky.

Současně s těmito předsunutými jednotkami mohou být shozeny návodčí, kteří ihned zřídí kontrolní středisko, vybavené výkonnými radiotechnickými prostředky pro navádění dopravních letounů do jednotlivých prostorů shozu (vysazení).

Shoz výsadkářů se zpravidla provádí po vzdušných výsadkových bojových skupeních, která se ihned shromáždí, organizují součinnost a zahájí bojovou činnost, aniž by čekala na vysazení celého výsadku.

Protože při seskoku dojde vždy k rozptýlení, zřizuje se v prostoru shozu „ústřední kontrolní stanoviště“ a v prostoru shromáždění „kontrolní stanoviště jednotek“.

Prostory shromáždění jsou určovány mimo doskokové plochy a označují se dobře viditelnými předměty a ukazateli. Rychlost a způsob soustřeďování budou vždy ovlivněny činností protivníka, tvářností terénu, viditelností a úkoly vzdušných výsadků.

Vzdušné výsadky obvykle zahajují boj bez předběžného průzkumu a bez podpory těžkých zbraní (tanků, dělostřelectva). Proto musí být jejich činnost tím iniciativnější, rychlejší, rozhodnější a musí využívat všech výhod terénu, noční tmy, nepříznivých povětrnostních podmínek apod.

Po dosažení prvních postupných cílů pokračují výsadky v útoku až do ovládnutí vnějšího okraje předmostí. Mají-li za úkol prostor bezpečně udržet, nebo je-li výsadek ohrožován silnou protiztečí protivníka, organizuje úpornou obranu.

Činnost vzdušných výsadků na předmostí může být vedena s cílem spojit se s čelně útočícími vojsky, nebo rozvinout samostatnou operaci dalšími přisunutými silami.

Americké velení klade zvlášť velký důraz na vzájemné setkání výsadků s čelně útočícími vojsky. Toto se uskutečňuje udržováním rádiového spojení a zejména navázáním spojení styčnými skupinami a předsunutými oddády. Jakmile se vzdušné výsadky spojí s útočícími vojsky, pokračují zpravidla v plnění společného úkolu.

Je-li činnost vzdušných výsadků zaměřena na udržení předmostí pro rozvinutí samostatné operace, končí jejich činnost zpravidla vysazením hlavních sil. Výsadky mohou být v dalším podřízeny veliteli hlavních sil, vedoucích samostatnou operaci, nebo mohou být přepraveny zpět k plnění nových úkolů.

Při přepravě vrtulníkových výsadků, které bývají mnohem slabší a jsou přepravovány na kratší vzdálenosti, předpokládá se obdobně jako u vzdušných výsadků, vyslat předem do prostoru vysazení návodčí, kteří zřídí kontrolní středisko, vybavené radiotechnickými prostředky pro navádění vrtulníků do jednotlivých prostorů přistání a pro spojení s nadřízeným velitelem. Návodčí zpravidla provádějí před přistáním vrtulníků průzkum terénu, zjišťují povětrnostní situaci, zvláště směr a sílu větru a popřípadě provádějí radiální průzkum. Tento úkol je zvlášť důležitý předpokládá-li se provedení atomového úderu před vysazením výsadků. Možná varianta spojení je uvedena na schématu (na str. 106).

Závěr

Přesto, že anglo-americká vojska použila za druhé světové války několikrát vzdušných výsadků, nedosáhly tyto operace předpokládaných cílů.

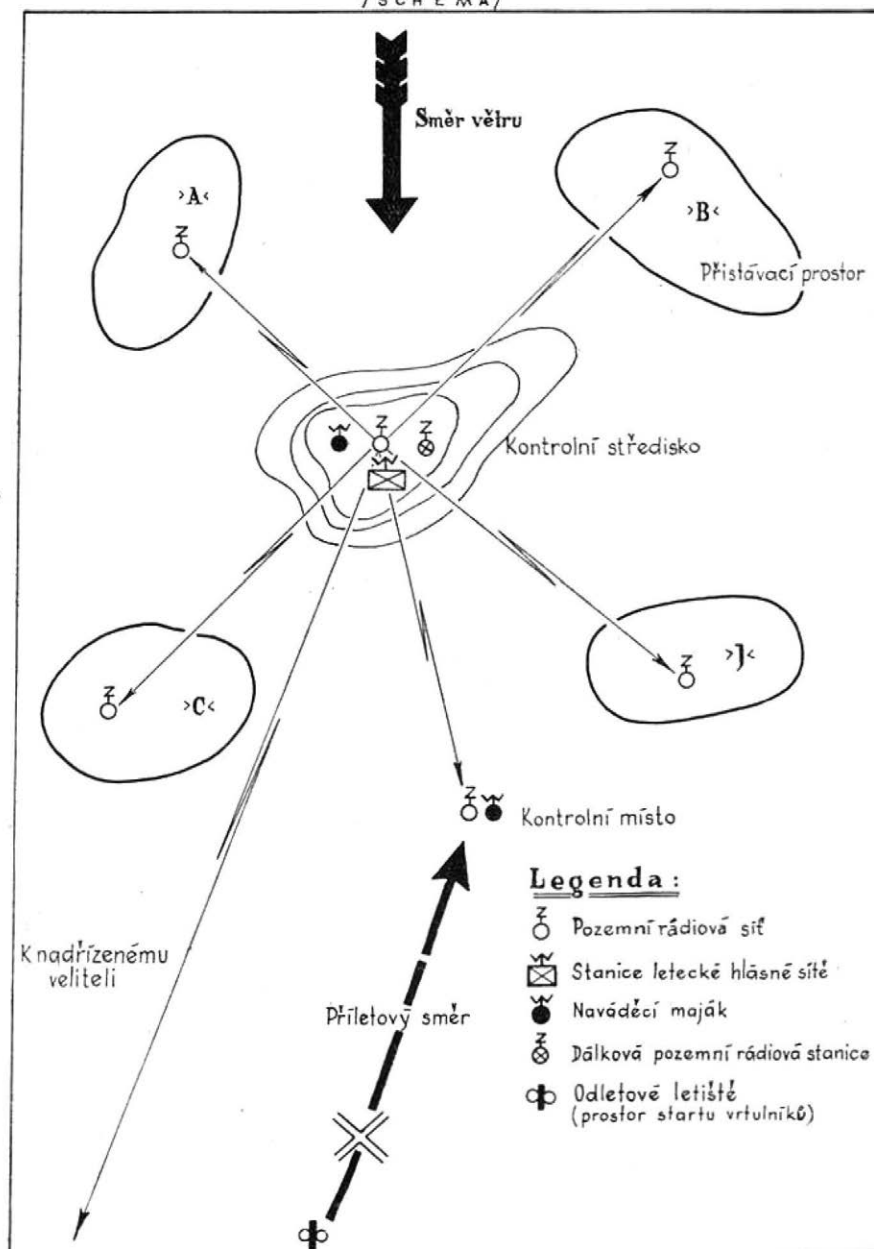
Rovněž ve válce v Koreji neúčelným zasazením a dobře organizovanou obranou a pevností zápolí korejské lidové armády utrpěly americké vzdušné výsadky tak velké ztráty, že bylo zcela upuštěno od jejich používání ve větší hloubce.

Přes tyto skutečnosti americká vojska se velmi intenzivně cvičí ve vzdušné přepravě vzdušných výsadkových divízi, začleněných do strategického sboru, i útvarů pěších divízi. Svědčí o tom celá řada cvičení, provedených zvláště v posledních letech. Jen v první polovině letošního roku provedly útvary a svazky strategického sboru pět velkých cvičení v různé roční době a v různých prostorech.*) Jedno cvičení (Little Bear) bylo provedeno v únoru 1960

*) Army Times 23. 6. 1960.

MOŽNÁ VARIANTA SPOJENÍ NÁVODČÍCH VRTULNÍKOVÝCH VÝSADKŮ

/SCHÉMA/

na Aljašce za účasti asi 5000 osob (4. pd), další (Banya Tree) v březnu v prostoru Panamského průplavu za účasti asi 1500 osob (82. vyd.), v březnu v Porto Rico za účasti asi 20 000 osob (82. a 101. vvd a 4. pd), v dubnu (Columbia Cliff) na letecké základně Hunter (Georgia) za účasti asi 1100 osob. Při těchto cvičeních byly vzdušné výsadky přepravovány na vzdálenost 3 až 8 tisíc km i více i mimo území Spojených států. Při cvičeních byla prověřována bojová pohotovost a celková připravenost velitelů, štábů i vojsk.

Téměř při všech cvičeních procvičují americká vojska používání vrtulníků v bojových podmínkách k vzdušné přepravě jednotek a materiálu, k dopravě zásob předemnutým jednotkám, k provádění pomocných úkolů apod.

Např. při cvičení Free Play v únoru 1959 a při cvičení Winter Shield v únoru 1960 přepravily vrtulníky zesílené pěší bojové skupiny jako zálohu armádního sboru a v rámci divízi předemnuté odřady v síle zesílené pěší čety až roty.

Důležitost použití vzdušných výsadků je zvlášť zdůrazňována při rozvíjení názorů na počáteční období války, které je charakterizováno zejména hromadným používáním jaderných zbraní, velkou manévrovostí, rychlými změnami situace a aktivní činností obou stran.

Požadavek na vysokou pohyblivost v pozemních silách se projevuje v širokém rozvoji tankových a vzdušných výsadkových vojsk a raketových zbraní strategického, operačního a taktického dosahu.

Úloha vzdušných výsadků je především dána vysokou taktickou a operační pohyblivostí, umožňující provést překvapivé a nenadálé úder v týlu protivníka, které mo-

hou s ostatními vševojskovými svazky nabýt masového charakteru.

Nedostatkem velkých vzdušných výsadků, určených pro činnost ve velké hloubce, je poměrně značná závislost na přepravních možnostech dopravního letectva, které je vyzbrojeno převážně staršími typy vrtulových letounů s pístovými motory, s maximální rychlostí od 400 do 600 km/hod. a s dostupem asi 8000 m. Většina patří do kategorie středních dopravních letounů a neodpovídá plně potřebám přepravy na velké vzdálenosti.

Mnohem příznivější podmínky mají malé taktické vzdušné výsadky, dopravované letouny, nebo vrtulníky divízi. Zejména je nutno zdůraznit rychlý rozvoj vrtulníkových výsadků, vytvářených z jednotek vševojskových svazků v síle od zesílené čety do zesíleného pěšího bojového skupení. Tyto výsadky, vysazované v hloubce do 25 až 30 km plní velmi důležité úkoly, které mohou značně usnadnit postup čelně útočících vojsk.

Zvlášť je třeba poukázat na význam speciálních výsadků, kterým věnuje americké velení mimořádnou pozornost. Záškodníci se cvičí seskakovat padákem a zdolávat i nejtěžší terénní překážky, ovládat různé typy motorových vozidel, zacházet s vlastními zbraněmi i výzbrojí protivníka, vést kódované hovory a ovládnout způsoby ničení různých objektů a zařízení. Záškodníci jsou velmi podrobně školeni v organizování diverzních skupin z reakčních a politicky nespolehlivých vrstev.

Záškodníci-jednotlivci, nebo malé skupiny, mohou spolupracovat při navádění vlastních letounů na cíle umístěním rádiových stanic, nebo rádiových naváděcích, popřípadě infračervených majáků a koutových odrážeců v blízkosti důležitých cílů, které mají být zničeny.

Závěrem je třeba zdůraznit, že použití vzdušných výsadků v hloubce bude často ovlivněno politickými cíli války. Američané i vojenští odborníci ostatních kapitalistických států sledují ve svých úvahách právě tyto cíle. Zvlášť charakteristický je článek v časopisu „La vie militaire“ z 31. 12. 1951, ve kterém autor uvedl, že „strategie vnitřního rozložení protivníka se stane ve válce obvyklou“.

Všechny tyto skutečnosti potvrzují význam a důležitost dobře organizované protivýsadkové obrany a pevnosti zápolí proti vzdušným výsadkům i agentům-jednotlivcům, špiónům a diverzantům, s nimiž americké velení v širokém rozsahu počítá.

Z kapitalistických armád

PRAMENY

- Polní řád americké armády FM-100-5.
- Military Review, únor 1960.
- Military Review, červen 1959.
- New Development in Army, Weapons, Tactics, Organization and Equipment.
- Army Information Digest, červen 1958.
- Army Times 23. 6. 1960.
- New York Times 13. a 23. 3. 1960.
- The National Guardsman, duben 1960.

В статье развиваются взгляды американских военных специалистов по роли и применению воздушных десантов и по изменениям в организационном их составе и боевой технике.

„Střetný boj a střetné sražení“

(VM čís. 3/1960)

Podplukovník Zdeněk Hradecký

V uvedeném článku shrnuje autor dosavadní názory na problematiku střetného boje a sražení a dotýká se některých otázek jejich teorie a vedení v soudobých podmínkách. Vzhledem k tomu, že kvalitativní skok v rozvoji techniky zasahuje svými vlivy do všech oblastí vojenského umění a vyžaduje si přehodnocení celé řady stávajících zásad vedení operací a boje, je jisté třeba podrobit důkladnému rozboru i problematiku střetného boje a střetných sražení, které zákonitě budou nedílnou součástí a obsahem pozemních operací a bojů v soudobých podmínkách. A právě proto, že dynamičnost soudobých operací, vysoká tempa útoku a rychlé změny situací na bojišti vytvářejí podmínky pro vznik střetných bojů a sražení v různých situacích a za různých podmínek, nelze tak obsáhlou problematiku vyřešit jednorázově, ale je možno jediné širokou diskusí dojít k jednotným teoretickým závěrům a tyto dodatečně přezkoušet v praxi.

Za tím účelem chci vyslovit svůj názor k některým otázkám, které autor ve svém článku rozebírá a s kterými, podle mého mínění, nelze v plné míře souhlasit, a v některých otázkách jeho úvahy doplnit.

Autor rozebírá podmínky a situace, při nichž dochází ke střetným bojům a sražením, vyvozuje jejich charakteristické rysy a na praktických příkladech rozvádí možné varianty vedení střetného boje a sražení. I když uváděné závěry jsou dostatečně zdůvodňovány a ve většině případů se opírají o znění stávajícího předpisu Oper-1-1, nelze podle mého názoru souhlasit s tím, že je do značné míry opomíjena existence raketových zbraní, jakožto představitelů palebné síly. Autor sice v práci na některých místech uvádí, že vliv nových bojových prostředků a zvláště raketových zbraní (myšleno raketových zbraní s jadernou náplní) se projevuje i ve způsobech a formách vedení střetného boje a sražení, avšak nebere v úvahu, že rozhodujícím faktorem v soudobých operacích nemůže být úderná síla vojsk, ale palebná síla.

Vyhodnotíme-li správně význam palebné síly a ujasníme-li si její prioritní postavení ve vztahu k úderné síle, nutně musíme dojít i k závěrům, jak se tento změněný vztah odrazí ve vedení střetných bojů a sražení. V této souvislosti by se mohly, a také se již objevují názory, že je předčasné uvažovat o vlivu raketových zbraní, protože je zatím ve výzbroji naší armády nemáme. Ano, tato připomínka je potud správná, pokud konstatuje jenom stávající skutečnost. Přitom je však pochybné, zda je i politicky správná — vždyť naše armáda není sama

a soudruh Chruščov i Malinovský, když hovořili o obraně socialistických zemí, tak také nehovořili v jednotném čísle. Kromě toho nemůže být úkolem vojenskovědecké práce řešit jen současný stav, ale je třeba mít vždy určitý předstih, o jehož nutnosti již bylo tolik hovořeno.

I když tedy budeme brát v úvahu naše konkrétní podmínky, přesto myslím, že není třeba mít obavy řešit otázky i s určitou reálnou perspektivou. Jistěže nemáme nejmenších důvodů nevěřit výroku soudruha Chruščova, který slovy „...kdyby válka byla zahájena, začínala by jinak a rozvíjela by se také jinak...“ dává jistě pádný důkaz o tom, že nelze vždy setrvávat na zásadě, že co platilo dosud, bude platit i nadále.

I když rozhodující úloha palebné síly v soudobých podmínkách je snad dostatečně jasná, domnívám se, že k správnému vyhodnocení vlivu této skutečnosti na vedení střetných bojů a sražení neškodí krátké zdůvodnění. Tímto bych chtěl uvedenou úvahu autora doplnit.

Kvalita bojové činnosti vojsk je určována mimo jiné dvěma základními faktory: palebnou silou a údernou silou vojsk. Oba faktory jsou podmíněny především vojenskou technikou a lidmi, kteří ji používají.

Zákonitým důsledkem rozvoje vojenské techniky až do zavedení jaderných zbraní, byl růst úderné síly vojsk. Příkladem toho

bylo hromadné zavedení tanků do výzbroje armád v období před druhou světovou válkou a v jejím průběhu. Úderná síla armád byla co do významu a důležitosti prvořadá.

Měřítkem úderné síly nebyla jen kvalita výzbroje, ale též množství — masovost bojujících armád, vyjadřovaná množstvím a kvalitou bojeschopných divizí, které byly s to za podpory palebné síly zničit protivníka.

K první změně ve vzájemném poměru úderné a palebné síly armád dochází po zavedení jaderných zbraní do výzbroje. Atomové a vodíkové zbraně dosáhly v krátké době obrovské ničivé síly, přičemž dosažené výsledky zdaleka nejsou konečnou hranicí a věda dává za pravdu tvrzení, že v podstatě neexistují hranice, které by stály jako překážka ve zvětšení smrtelné a ničivé síly nukleárních zbraní.

Tato skutečnost musela nutně ovlivnit i vzájemný vztah úderné a palebné síly.

Ještě výrazněji vystupuje do popředí význam palebné síly v současné době, kdy spojením raketové zbraně s jadernou náplní dostává se vojenskému umění zbraně s kvalitativně novými vlastnostmi, které předstihují všechny zbraně doposud známé. Nové vlastnosti a zároveň výhody těchto zbraní lze spatřovat v tom, že:

- jsou-li použity v dostatečném počtu umožňují rychle soustředit palebnou sílu manévrem palbou na libovolné místo. Přitom mohutným účinkem jaderných nábojů a možnostmi manévru palbou umožňují v krátké době ničit cíle na velkých plochách — celé útvary a svazky nepřítelů;
- umožňují současně zasahovat nejen do celé operační hloubky sestavy nepřítelů, ale účinně přenášet těžiště úderů do jeho hlubokého týlu, ničit jeho ekonomiku, dopravu a zařízení s velkou přesností a tím podstatně snižovat jeho obranyschopnost a omezovat manévry;
- jsou nezávislé na povětrnostních podmínkách a při větším dosahu a účinnosti nepotřebují tak rozsáhlá pozemní zařízení jako bombardovací letectvo, což usnadňuje jejich manévry odpalovacími zařízeními;
- raketové zbraně taktického dosahu nevyžadují složité naváděcí zařízení a vzhledem k malým rozměrům odpalovacích zařízení se dají poměrně snadno utajit;
- jejich velká rychlost a u balistických raket značná výška dráhy letu podstatně ztěžují jejich ničení ve vzduchu a obrana proti většině z nich není v současné

době vyřešena a omezuje se na jejich ničení na zemi;

- jako u každé nové zbraně je třeba očekávat rychlý další vývoj a zdokonalení.

Tyto vlastnosti raketových zbraní dávají v podstatě nový charakter palebné síle, ze které se vytváří rozhodující prvek boje. Palba přerůstá rámec taktiky a stává se rozhodujícím činitelem i v operačním umění a strategii.

Na druhé straně nelze pochopitelně nikterak snižovat význam úderné síly vojsk. Růst významu palebné síly reprezentované raketovými zbraněmi naopak vyžaduje i zvětšení úderné síly armád. Proto se stoupajícím významem raketového vojska stoupá význam tankového vojska jako hlavního představitele úderné síly pozemních vojsk.

Lze proto v otázce poměru palebné a úderné síly učinit závěr, že důležitost obou těchto hlavních prvků v soudobém boji značně vzrostla, přičemž však rozvoj a široké použití raketových zbraní s jadernou náplní staví v pořadí důležitosti palebnou sílu na první místo.

A tato rozhodující hlediska, podle mého názoru, nebyla brána v plné míře v úvahu.

Stejně tak postrádá článek zdůraznění té skutečnosti, že vlivem okamžitého a velkého účinku raketových zbraní soustředěně použitých, budou střetné boje a sražení velmi krátkodobé, přičemž častým zjevem budou střetnutí tankových svazků a jednotek; tím se stává, že v rozporu se základním určením tanků nabývá boj tanků s tanky na významu.

Tolik k celkovému pojetí článku a k jeho doplnění.

V první části rozebírá autor podmínky a situace, při nichž dochází ke střetným bojům a střetným sražením. Mimo jiné se autor zmiňuje o **úderných uskupeních** a o **průlomu připravené obrany nepřítelů**. Mám za to, že je v soudobých podmínkách nezbytně nutné, abychom se buď použili těchto do určité míry „tradičních“ pojmů vyvarovali, nebo správně vysvětlili jejich změněný obsah. Z praktických příkladů uváděných na přiložených schématech vysvítá, že úderná uskupení jsou skutečně chápána v pojetí soustředěných sil a prostředků na hlavním směru (divize na 10 km), ať již za útoku, či za protiúderu, což podle mého názoru již plně neodpovídá právě z hlediska nového pojetí významu palebné síly. Právem vyvstává otázka, zda vytváření podobných úderných uskupení bude nutné a účelné. Je

možno vidět dvě základní hlediska: Tvoření úderných uskupení vystavují se soustředěná vojska velkému nebezpečí, že budou zničena raketovými a atomovými zbraněmi nepřítele, zvláště v současné době, kdy možnosti utajení jsou čím dále tím menší. A jaká je jejich účinnost vzhledem k vytvoření výhodného poměru sil? Ani v tom případě nejsou opodstatnělá. Vždyť právě v tom je jedna z nových vlastností raketových zbraní, že jejich použití v masovém měřítku usnadňuje pozemním vojskům plnit jejich úkol. Do té míry, jak budou konvenční zbraně nahrazovány raketovými zbraněmi, budou tyto postupně přebírat úkol ničení nepřítele ve velkém měřítku a vojska budou více méně jen využívat účinků provedených úderů. Proto úkol fyzicky ničit nepřítele bude postupně přecházet na raketové zbraně a převaha v živé síle a prostředcích bude ztrácet rozhodující význam. Naskytá se tedy otázka, zda nebude výhodnější vytvářet menší, plně pohyblivá a manévru schopná uskupení z tankových jednotek a útvarů, která by působila na směrech, než vytvářet silná úderná uskupení (2—3 svazky) útočící v úzkých pásmech.

Stejně tak je tomu i s otázkou průlomu připravené obrany, o které autor hovoří. I když nelze pochopitelně vyloučit průlom připravené obrany jako možnou variantu útoku, přesto se domnívám, že bude tato forma útoku skutečně jen výjimkou. S otázkou průlomu na jedné straně je totiž spojena otázka určité pozicnosti obrany na straně druhé. Schémata, která autor uvádí, nevyjadřují soudobé pojetí obrany kapitalistických armád. Budování jednotlivých lineárních postavení a pásem obrany již neodpovídá názorům západních vojenských činitelů. Zkušenosti ze cvičení a prameny z tisku jasně dokazují, že i západní, zvláště američtí vojenští činitelé, opouštějí lineární a poziciční systém obrany a přecházejí k tak zvané pružné, prostorové, mobilní a k jiným druhům a způsobům obrany, které v podstatě vylučují prvek pozicnosti, stálosti a dlouhodobého budování.

Proto se domnívám, že hovořit o průlomu připravené obrany by nebylo zcela správné.

Za úvahu stojí názor autora, kde hovoří o možnosti vzniku střetného boje s nepřátelskými vzdušnými výsadbami zvláště operačními. Jisté je, že americká armáda s nimi počítá a že jejich použití bylo procvičo-

váno. Je však třeba přihlídnout k reálným možnostem jejich účinného použití. Autor hovoří o vzdušných výsadečkových divizích a sborech. Jaká je však jejich možnost přepravy? V současné době je opravdu problematická, neboť soudobé prostředky protivzdušné obrany jsou natolik účinné, že větší svazy dopravních letounů mají velmi malou pravděpodobnost dosáhnout cíle. Vždyť například pro přepravu vzdušné výsadečkové divize je třeba 480 dopravních letounů C-119 a 225 letounů C-123, což reprezentuje 705 dopravních letounů. Pro sbor (bez sborových prostředků) o třech divizích by tedy bylo třeba 2115 dopravních letounů. A to není počítán jejich nutný stíhací doprovod. Proto aniž bychom podceňovali možnosti nepřítele, je jisté na pováženou otázku centralizovaného použití těchto operačních výsadek, se kterými, jak uvádí autor, je možné vést po vysazení střetný boj.

Autor při rozboru podmínek a času možného střetného boje uvádí, že může vzniknout před zahájením operace, při provedení úderu před přední okraj obrany s cílem zničit nepřátelské úderné uskupení, které se připravuje k zahájení útočné operace.

Domnívám se, že i tento případ nebude typickým, zvláště přihlídneme-li k soudobým názorům západních vojenských činitelů na vedení útočných operací. Zpravidla nebude možné dávat obránci úkol „úderem před přední okraj obrany zničit úderné uskupení nepřítele“, protože útok úderným uskupením z výchozího položení — z přímého dotyku je i u Američanů pokládán za výjimku a úderná uskupení budou zpravidla vyváděna k útoku z chodu — z hloubky. Úderu před přední okraj obrany, jakožto jednoho z prvků aktivity obrany bude jistě našimi vojsky plně využíváno, avšak jeho cíl bude zpravidla omezený; např. narušit připravený systém velení nepřítele na předním okraji a tím mu ztížit nebo znemožnit organizované vyvedení vojsk na čáru zasažení. Ke střetnému boji nebo sražení může však dojít v případě, bude-li úder před přední okraj obrany první etapou přechodu vojsk do všeobecného útoku a kdy vojska, která využijí úspěšně provedeného úderu před přední okraj, zahájí útočnou operaci a budou se pak střetávat s přicházejícími zálohami nepřítele.

V jedné z dalších statí rozebírá autor charakteristické rysy střetného boje z hlediska bojové činnosti vojsk na široké frontě a z hlediska odkrytých boků. Uvedené zá-

věry o vlivu nových bojových prostředků na rozptylování vojsk v terénu, rozšiřování útočných pásem a hloubky bojových sestav jsou bezesporu zcela správné. V souvislosti s těmito skutečnostmi je autorem uveden praktický příklad k provedení čl. 214 Polního řádu (Oper-1-1), ve kterém se praví, že střetný boj se mimo jiné vyznačuje: "...rozvíjením bojové činnosti na široké frontě, volností manévru a zpravidla odkrytými boky na obou stranách..."

Tento příklad uvádí normy pro útok naší divize a americké a na základě širky útočného pásma dokazuje, jaký to bude mít vliv na uspořádání předbojových sestav útočících vojsk.

I když proti propočtům co do správnosti nelze mít jistě žádných námitek, domnívám se, že uvedený příklad má dva základní nedostatky. Předně není z provedení srovnání vyvozen žádný závěr, ale je jen konstatováním stávající skutečnosti. Za druhé tento příklad ani nemůže sloužit pro nějaké srovnání z jednoho závažného důvodu, který spočívá v tom, že autor uvádí normy podle současných „amerických řádů“ pro útok „americké divize“ a přitom hovoří o „dvou plucích americké divize v prvním sledu“ a vyvozuje z toho jaké budou rozstupy praporek a plukovních proudů.

Pravděpodobně byla opomínuta skutečnost, že americké divize nejsou již delší dobu organizovány do pluků a praporů, ale do bojových skupení. V důsledku toho nedává uvedený příklad možnost srovnání a vyvození patřičného závěru.

V pořadí jako třetí základní charakteristický rys střetného boje a sražení je uváděno "...celkové usměrnění bojové činnosti obou stran na získání a udržení taktické, operační (popřípadě i strategické) iniciativy...". Při tom se hovoří o tom, že obě strany se snaží co nejrychleji ovládnout nejdůležitější čáry nebo prostory a vnutit pak nepříteli boj v čase a prostoru pro sebe co nejvýhodnějším a pro nepřitele naopak v čase a prostoru co nejnevýhodnějším.

Podle mého názoru je třeba vidět, že prvořadým úkolem a z toho vyplývajícím snahou o získání a udržení iniciativy je získat a udržet nadvládu v palebné síle. Zvláště v současné době bude možnost získat a udržet iniciativu, zvláště operační a strategickou, plně závislá na získání a udržení nadvlády v palebné síle, zvláště raketových zbraní. Palebnou sílu raketových zbraní nutno vidět nikoli jako prostředek, který

zabezpečuje údery pozemních sil, ale jako prostředek ničení nepřitele, který diktuje pozemním silám formu a způsob manévru k co nejefektivnějšímu využití účinků palby. Boj o nadvládu v palebné síle bude v pravém slova smyslu boj o získání a udržení iniciativy, která je podmíněna převahou v palebné síle.

Vedení střetných bojů a sražení ovlivní do značné míry i ta skutečnost, že raketové zbraně jsou s to ničit druhé sledy a zálohy nepřitele ještě před jejich zasazením do střetnutí. Proto v operačně taktickém měřítku nebude hrát rozhodující úlohu poměr sil, jak tomu bylo do nedávna, ale překvapivé a efektivní využití palebné síly — zvláště možností manévru palbou raketových zbraní.

Autor se zmiňuje o **manévru rozvinutých hlavních sil** do boku a týlu nerozvinutých dosud sil nepřitele a o **čelním úderu**. Tuto otázku bych chtěl doplnit.

Novým charakteristickým rysem střetných bojů a sražení, o kterém autor nehovoří, bude široké využití nových vlastností raketových zbraní — manévru palbou, který bude v rozhodující míře ovlivňovat způsob a druhy manévru silami a prostředky. Manévr palbou podstatně zkrátí dobu potřebnou dříve k rozvinutí dělostřelectva a změní i místo a zařazení jednotlivých prvků sestavy v proudech.

Manévr silami a prostředky bude muset být co nejjednodušší, bez složitého přeskupování a změn bojové nebo operační sestavy a musí zabezpečovat co nejefektivnější využití účinků raketových zbraní. Za výhodných podmínek, jestliže nepřítel utrpěl značné ztráty údery jaderných zbraní a jiných prostředků hromadného ničení, bude zpravidla k rozbití nepřitele prováděn čelní úder tankovými svazky a útvary. Manévr do boku a týlu hlavního uskupení nepřitele bude zpravidla doplňovat čelní manévr s cílem vytvořit podmínky k přechodu do rovnoběžného pronásledování a odřezání ústupových cest nepříteli.

Využití **vrtulníků** k uskutečnění manévru zvláště protitankových záloh, pohyblivých odřadů zatarasovacích a jiných záloh je perspektivně jistě velmi správná myšlenka. Stejně tak myšlenka přepravy přepravních prostředků vzduchem, zvláště

při pronásledování nepřítele k řece je značně perspektivní a přitom správná. Je však třeba podotknout, že možnost přepravovat vzduchem přepravní prostředky nebude záležet jen na vyřešení vhodných typů vrtulníků, ale i na podstatném snížení váhy přepravních prostředků. V současné době, kdy vzrůstá význam a důležitost tankového vojska, bude především nutné zabezpečit včasné přísunutí přepravních prostředků pro přepravu tanků přes vodní překážky. Jestliže však v současné době jedno soulodí SMS (střední mostové soupravy) 40tunové, na kterém je možno přepravit jeden tank, váží zhruba 12 tun a celá mostová souprava (SMS) k vybudování mostu 196 m dlouhého, váží zhruba 300 tun, pak jistě za současného stavu by přeprava těchto přepravních prostředků vzduchem nebyla snadnou záležitostí.

Včasnost překonání vodních toků zvláště tankovými jednotkami má v současné době zvláště veliký význam, neboť malá předmostí, která získala jen pěchota bez tanků, budou cílem atomových úderů nepřítele a nebudou-li okamžitě rozšiřována, budou nutně zlikvidována ve velmi krátké době. Překonávání vodních toků tanky hlubokým broděním též není postačující východisko, protože tento způsob naráží na velké obtíže a zvláště u středních a velkých toků se s ním nedá zpravidla počítat.

Proto myšlenka uvedená autorem je správná a je třeba, aby se o ni zajímali a dále ji rozpracovávali zvláště odborníci letectva a ženijního vojska.

Stejně velké výhody by přineslo využití vrtulníků k přesunu jednotek ZUO, o kterých autor hovoří; bylo by tomu zvláště za předpokladu, který je v současných podmínkách zásadní, že především je třeba mít na paměti plnění úkolu, v dalším poskytnutí zdravotnické pomoci zasaženým a v poslední řadě vyproštění zasažené bojové techniky a materiálu. Za tohoto předpokladu je možné uvažovat o rozdělení ZUO na dva sledy, při čemž první sled — zdravotnické a motostřelecké jednotky, které je třeba v prostorech zasažení mít co nejdříve, by bylo možné přepravit vrtulníky a těžké technické prostředky pro vyprošťování přesunout popřípadě po zemi. Tím by bylo možné využít i stávajících typů vrtulníků jen s menšími úpravami.

Ve statí „Rozhodnutí velitele pro střetný boj“ rozebírá autor postup velitele při přípravě rozhodnutí a jeho obsah. Mimo ji-

né uvádí, že „...základní myšlenkou rozhodnutí velitele pro střetný boj je určení nejvýhodnějšího manévru pro rozvinutí hlavních sil na směru hlavního úderu...“ Myslím, že s touto zásadou nelze souhlasit. Byla by správnou do té míry, pokud by autor vycházel z předpokladu, že jde o konkrétní situaci, ve které se nepředpokládá použití atomových zbraní a ostatních prostředků hromadného ničení a zvláště raketových zbraní. Jistě že ani tuto možnost nelze zcela vyloučit a že zvláště v taktickém měřítku a na podružných směrech dojde ojedinelé k situaci, že se nebude předpokládat zásah těchto zbraní. Avšak tento závěr nemůže být všeobecně platnou zásadou. Již při zavedení atomových zbraní a jiných prostředků hromadného ničení do výzbroje se došlo k závěru, že základní myšlenkou každého rozhodnutí velitele musí být způsob použití těchto zbraní. A to bylo v době, kdy účinek palebné síly těchto zbraní neúměrně vzrostl, avšak přesto úderná síla vojsk neztrácela své prioritní postavení. Jinými slovy, bylo to v době, kdy byl určujícím prvkem manévru vojsk a nikoli palebná síla. V současných podmínkách, kdy se situace vlivem vlastností raketových zbraní kvalitativně změnila a kdy palebná síla těchto zbraní se stala určujícím a hlavním prvkem soudobého boje a operací, stává se zásada, že základní myšlenkou rozhodnutí velitele musí být především využití palebné síly, rozhodně plně opodstatnělou. Základní myšlenkou rozhodnutí velitele pro střetný boj a sražení musí být podle mého názoru nikoli určení nejvýhodnějšího manévru pro rozvinutí hlavních sil, ale především způsob použití raketových zbraní (způsob použití palebné síly), a v druhé řadě teprve způsob nejvýhodnějšího manévru k využití účinků úderů těchto zbraní. Tato zásada je též v plném souladu se závěrem, že využití palebné síly je určujícím momentem pro volbu forem a druhů manévru sil a prostředků.

Organizace, příprava a vedení střetných bojů a střetných sražení při nejasnosti situace, zvláště při jejich zahájení bude klást na velitele a štáby všech stupňů vysoké a náročné požadavky. Hlavním rysem jejich činnosti musí být schopnost předvídat průběh boje a operace, pružnost a operativnost ve velení vojskům. Jistě že nemalý význam má zvláště iniciativa, samostatnost a rozhodnost velitelů všech stupňů při řízení střetného boje na samostatných směrech bez přímého styku se sousedy. Na druhé straně narůstá však i význam dovedného využití vlastností raketových zbraní k dů-

slednému uplatnění zámyslu a ještě více schopnost rychle a operativně reagovat na vzniklou situaci zejména tehdy, kdy je v rozporu s předvídaným průběhem. Zámysl je třeba vždy důsledně a tvrdě prosazovat, ale způsoby jeho plnění se budou často mě-

nit a nelze dogmaticky lpět na zpracovaném plánu. Rozhodnutí velitele pro střetný boj bude zpravidla velmi stručné a bude obsahovat jen zámysl použití raketových zbraní a hrubé úkoly vojsk. V průběhu boje se bude zpravidla upřesňovat a doplňovat.

V závěru bych chtěl vyslovit plný souhlas s tvrzením autora, že střetný boj a sražení v příští válce budou nejčastější formou řešení vytyčených cílů a úkolů a že je třeba se touto problematikou zabývat. Rychlý rozvoj bojových prostředků a stále nové možnosti vědy a techniky zákonitě musí ovlivňují i způsoby vedení boje a operací. Proto se domnívám, že právě na poli vojenskovědecké práce je třeba nové otázky rozpracovávat a promýšlet s určitou reálnou perspektivou, aby teorie získala potřebný předstih před současným stavem a praxí. Přispět dílčím způsobem k řešení jedné z otázek bylo cílem i mého diskusního příspěvku.

Některé zásady průzkumu vzdušného prostoru a uvědomování v rámci msd a msp

(VM čís. 1/1960)

Major Václav Slezák

Ve svém diskusním příspěvku chci rozšířit některé myšlenky uvedené v článku a upřesnit některé otázky, které nebyly dostatečně rozpracované. Zvláště se chci dotknout některých otázek zásad průzkumu vzdušného prostoru a uvědomování v rámci svazku a jednotek, které jsou v dotyku s nepřítelem a poukázat na složitost plnění tohoto úkolu. Kromě toho chci ukázat, že za současných podmínek není možné plně využít způsobu, který navrhoval autor článku a za jakých podmínek je možné tohoto způsobu využít.

Obrovský rozvoj letecké techniky a zvyšování připravenosti letectva dovoluje za současné situace soudobým letadlům, aby aktivně působila v přízemních a malých výškách. Zkušenosti z výcviku, zejména letectva USA na evropském válčišti, ukazují, že rychlosti v přízemních a malých výškách se budou pohybovat v rozmezí 640—720 km za hodinu, tj. 177—200 m/sec. Vzdušné cíle, které se budou pohybovat vyšší rychlostí v malé výšce mohou být jen průzkumné letouny nebo letouny přelétávající bojovou sestavu s cílem dosáhnout jiného prostoru bojové činnosti. Tyto letouny pak nemohou působit přímo na vojska bez snížení rychlosti na uvedenou hranici.

Vychází-li se z dosažených bojových rychlostí 640—720 km/hod., znamená to, že k zabezpečení včasného varování vojsk a zejména včasného zachycení cíle a zahájení palby na tento cíl, je třeba zjistit cíl na vzdálenost nejméně 1—1,5 letové minuty, tj. 10,7 až 12 km, popřípadě 16 až 18 km od sestavy PLD nebo předpokládaného objektu útoku vzdušného cíle. Tato vzdálenost zabezpečuje plně zahájení palby MPLD a u vševojskových jednotek stačí k vyhlášení vzdušného poplachu. Tím se ovšem ukazuje málo správný závěr autora článku, který chce vyhlášovat poplach v době, kdy se vzdušný cíl objeví v okruhu asi 5 letových minut od jednotek. To by znamenalo, že

je-li divize v rozptylovém prostoru ve vzdálenosti 40–60 km od předního okraje, musel by být vyhlášen poplach ke každému cíli, který by přeletěl přední okraj, protože letová doba 5 minut pro uváděné rychlosti je 53,5–60 km. Při rychlostech vzdušných cílů 250–300 m/sec. je to již 75–90 km.

Vycházíme-li ze zkušeností získaných při prověrkách bojové pohotovosti, cvičeníh s vojsky a ukázkových cvičeníh, je možné si otázku průzkumu vzdušného prostoru a uvědomování jednotek rozdělit do dvou hlavních částí:

1. je-li útvar (svazek) rozmístěn v bojové sestavě v dotyku s nepřítelem;

2. je-li útvar (svazek) v rozptylovém prostoru nebo prostoru denního odpočinku.

Obě tyto varianty mají odlišnosti v provádění průzkumu vzdušného prostoru a uvědomování vojsk. Rozeberu jednotlivé varianty.

Správný je názor autora, že síť výstrahy armády není schopna za současných podmínek uvědomovat vojska bez zpoždění (i když zpoždění není tak velké, jak uvádí autor) a rozhodně nemá prostředky pro zjišťování cílů ve výškách do 500 m. Z toho tedy vyplývá nutnost organizovat proti vzdušným cílům v přízemních a malých výškách vidový průzkum. Zkušenosti ukázaly, že průzkum vzdušného prostoru v rámci motostřeleckého pluku musí být organizován jedním orgánem — náčelníkem PVO pluku tak, aby zabezpečoval pozorování v celém pásmu pluku. Není tedy možné dovolit pokračovat v dosavadních zvyklostech, kdy pozorovatelé vzdušného prostoru (hlásk PVO) byli rozmístěni u stanoviště velitele (VS), ale je nutné tyto pozorovatele (hlásku PVO) rozmístit tak, aby mohli včas zjistit vzdušný cíl a varovat vojska.

Uvádíme možný způsob provedení: Náčelník PVO pluku spolu s náčelníkem štábu na základě zpráv o rozmístění vzdušného nepřítele, způsobech činnosti vzdušných cílů a vyhodnocení terénu určí stanoviště notlivých pozorovatelů vzdušného prostoru a hlásky PVO. Stanoviště pozorovatelů je výhodně určit co nejbližší k přednímu okraji (čáře dotyku) a tak, aby pozorovatelé měli v sektoru pozorování výhled nejméně do vzdálenosti 10 km. Pozorovatele nerozmísťovat jen v linii, ale vytvořit i hloubku.

Takto rozmístěnými pozorovateli a hláskami PVO lze dosáhnout včasného uvědomění o vzdušném cíli. Zkušenost ukazuje, že

letectvo není schopno, a podle současných zásad ani nebude, působit na cíle na předním okraji obrany nepřítele. Budou tedy objekty útoku letectva v hloubce nejméně 8 km od předního okraje. Při zjištění cíle pozorovatelem (hláskou PVO) na vzdálenost 2–6 km od předního okraje je vzdálenost vzdušného cíle od objektu útoku 10–14 km, tedy dostatečná pro vyhlášení vzdušného poplachu a další činnost jednotky.

Rozhodujícím pro včasnost uvědomění o vzdušném cíli je rychlé a bezpečné spojení. Je tedy nutné, aby pozorovatelé vzdušného prostoru ze svých stanovišť měli zabezpečeno spojení se svým velitelem, popřípadě přímo s hláskou PVO. Toto spojení lze zabezpečit položením linkového vedení a protože musí být provedeno rychle, použít zahazovací drátu, který je ve výzbroji rot i baterií.

Pozorovatel po zjištění cíle hlásí své pozorování veliteli roty, který vyhlásí po podřízené jednotce poplach a současně v síti velitele praporu hlásí vzdušnou situaci. Je-li pozorovatel připojen na hlásku PVO je situace usnadněna tím, že nedochází ke ztrátě času při předávání na rotu, prapor a pluk.

Hláška pluku po obdržení hlášení v síti velitele pluku nebo po přímém hlášení od pozorovatele, popřípadě samostatně zjištění cíle vyhlásí rádiovým signálem vzdušný poplach těm jednotkám, které jsou ohroženy vzdušným napadením. Kromě toho velitelé jednotek jednoho praporu mohou poplach vyhlásit ihned, jakmile velitel roty podává hlášení v síti velitele praporu. Obdobně je tomu při hlášení vzdušné situace velitelem praporu veliteli pluku v síti velitele pluku. Tímto způsobem lze zabezpečit, aby signál o vzdušném cíli, při krátkých formách hlášení, pronikl do 30–40 vteřin ke všem jednotkám. Časová ztráta znamená, že cíl uletí 5,3 až 6 km nebo 6 až 8 km; zbývá tedy pro činnost jednotek nebo zahájení palby vzdálenost asi 5–8 km nebo 4–6 km.

To ovšem vyžaduje, aby hlášení o vzdušné situaci měla za každé situace přednost před všemi zprávami a velitelé útvarů a jednotek si plně uvědomili, že rychlým předáváním signálu o vzdušném nepříteři mohou dosáhnout zničení cíle nebo snížení účinku činnosti vzdušného cíle.

Kromě toho zůstává v platnosti zásada, že hlásky motostřeleckých a tankových pluků provádějí odposlech sítě výstrahy armády, popřípadě otevřené sítě divize. Vyhlášení vzdušného poplachu pak závisí na správném vyhodnocení vzdušné situace a rozhodnutí náčelníka PVO pluku (divize) pro

kteřou jednotku vzdušný poplach vyhlásit. Vyhlášovat poplach pro celou divizi současně není účelné a je správné provést při hromadných náletech nepřátelského letectva.

V dalším rozeberu otázku organizace průzkumu vzdušného prostoru a hlavně uvědomování v prostoru rozmístění. Názor autora na vysílání hlásek do vzdálenosti asi 10 km od prostoru rozmístění, čímž se zabezpečí průzkum vzdušného prostoru, je správný. Otázkou je, jak zabezpečit, aby zprávy o vzdušné situaci pronikly k jednotkám. Zkušenosti získané při prověrkách bojové pohotovosti ukázaly, že pokud svazek nebo útvar nepoužije rádiových pojítek, není zjištěn jeho prostor rozmístění. I letecký průzkum zpravidla (podle stupně zamaskování) zjistí jen několik málo jednotek, celkově však nemůže vyhodnotit o jakou sílu vojsk může jít. Je tedy bezpodmínečně nutné v prostoru rozmístění zakázat používání rádiových pojítek na všech stupních. Je možné povolit provoz vysílače otevřené sítě divize. Toto však musí být jediný vysílač pracující v prostoru rozmístění a musí vysílat z jednoho stanoviště. Kromě toho je si třeba uvědomit, že vysílání hlásky PVO na vzdálenost 10 km od prostoru rozmístění znamená, že vzdálenost mezi vysílačem hlásky a přijímačem divizní hlásky bude nejméně 25 až 30 km. To znamená, že není možné použít rádiových stanic RM-31, jak uvádí autor. Bylo by jich možné použít jen při vysílání zpráv grafii, což sice zvyšuje dosah stanice, ale současně i zvyšuje možnost zaměření jednotlivých stanic nepřitelem, takže po postupném zaměření všech stanic by se prozradil prostor rozmístění. Lze předpokládat, že nepřítel po hlášení vzdušné situace z některého prostoru, zaměří svoji průzkumnou činnost zvláště na tento prostor. Jednak proto, aby zjistil stanici, která udaje o vzdušných cílech vysílá, jednak proto, aby zjistil, komu byla informace určena.

Navrhovaného způsobu lze využít buď při položení linkového spojení hlásek s divizní hláskou nebo ve výjimečném případě použitím takových rádiových stanic, které při velmi krátkém provozu fonii zabezpečí dokonale spojení. Zkušenost ukazuje, že nejvýhodnější jsou rádiové stanice R-105 se zesilovačem. Výkon stanice nám dovoluje krátké signály (zprávy) a protivník nestačí za dobu vysílání rádiovou stanicí zaměřit. Tento způsob vyžaduje, aby odposlech hlá-

sek byl prováděn přímo prapory a tyto si vyhlášovaly vzdušný poplach samy, na základě vlastního vyhodnocení.

Divizní hláška pak provádí odposlech sítě výstrahy armády a údajů nejbližšího pracujícího řídicího radiolokátoru PLD nebo radiotechnické hlásky PVOS. Podle vyhodnocení vzdušné situace vyhláší poplach jednotkám krátkými signály. Vyhodnocování vzdušné situace u divizní hlásky je nutné provádět zejména pro cíle ve výškách od 1500 m, tedy u cílů, které lze zjistit radio-technickými prostředky.

V otázkách zabezpečení průzkumu vzdušného prostoru za přesunu souhlasím s autorem. Je výhodné za přesunu na vlastním území umisťovat hlásku do předstunutého odřadu a využívat jejich zpráv. Jinak je nutné, aby orgány PVO divize při přípravě přesunu vešly ve styk s veliteli útvarů nebo divizí rozmístěných v pásmu přesunu divize a s těmito si upřesnili rádiové údaje, na kterých jsou vysílány zprávy o vzdušné situaci. Přesně stanovený grafikon přesunu dovoluje určit, ve kterém prostoru lze odposlouchávat zprávy jednotlivých hlásek. Takto zabezpečené uvědomování dává jistotu, že vojska za přesunu budou varována ve větších vzdálenostech a přesněji, protože hlásky vojsk na místě mají možnost přesněji určit vzdušný cíl.

Při hromadných náletech, hlavně v lese, jednotky nejvyšší rychlostí opustí les a rozptýlí se v terénu. Názor autorův, že opustí cestu a po dobu náletu se kryjí je nesprávný, protože při hromadných náletech je nebezpečí zapálení lesa a zvýšení ztrát ohněm. Kromě toho opuštění cesty v lese je zpravidla obtížné a znovu seřazení do pochodového proudu by zdrželo jednotku více než rozptýlení v terénu.

Další otázky, o kterých autor v článku hovoří, nebudu rozebírat, protože diskusní příspěvek by byl příliš dlouhý. Chci ještě uvést možné formy hlášení pozorovatelů vzdušného prostoru a formy vyhlásování vzdušného poplachu divizní hláskou.

Protože hlášení o vzdušném cíli je hlášení o nepříteli, které v okamžiku vyslání už plně neodpovídá situaci a které nemůže již ovlivnit činnost nepřitele, je nutné předávat hlášení v otevřené řeči. Tím se již nic neprozradí, jen to, že cíl byl zjištěn.

Forma hlášení, kterou uvádí autor v článku, je možná, lze ji však využít jen

pro útvar, který hlásku staví. Ukázalo se výhodnější neuvádět číslo hlásky, protože velitel, který jí určil stanoviště, zná její očíslování a přímo hlásit: „525 TOK 2“ nebo „255 PŘÍBRAM 3“, při čemž 525 nebo 255 je signál pro „MALÁ SKUPINA“, „VELKÁ SKUPINA“, TOK (PŘÍBRAM) určení místa vzdušného cíle a „2 (3)“ výška v hektometrech. Signál pro druh cíle je udán z toho důvodu, že je kratší než text. Počet letounů nebo směr letu neuvádím z těchto důvodů:

- hlásky musí být vycvičeny tak, aby cíle, které jsou na odletu nebo letí podél fronty nehlásily. Hlášení podávají jen o cílech letících směrem k našim jednotkám;
- počet letounů není důležitý, protože pro vojska je každý vzdušný cíl stejně nebezpečný, zvláště letí-li v přizemních a malých výškách.

Rota, prapor, pluk pak podávají hlášení vždy o stupni výše (jakýmkoliv technickým pojítkem) a uvádějí v hlášení i číslo hlásky, která vzdušný cíl zjistila. Je to proto, aby nadřízený si mohl vyhodnotit, podle ostatních hlášení, možné úsilí nepřátelského letectva a vydat příslušné rozkazy. Od stupně pluk je výhodné hlášení podávat v síti náčelníka PVO útvaru a hlásit situaci přímo divizní hláse nebo veliteli PVO divize.

Závěrem diskusního příspěvku lze říci, že nemohl vyčerpat všechny otázky, které v souvislosti s organizací průzkumu vzdušného prostoru a uvědomování o vzdušném nepříteli vyvstávají. Tato otázka je složitější o to, že změna místa a určení svazku (útvary) v současném boji, změna terénních podmínek a zejména změna rychlosti vzdušných cílů mění i organizaci průzkumu vzdušného prostoru.

Na základě zásad uvedených autorem v článku, poznatků uveřejněných ve Sborníku velitelství dělostřelectva čís. 1/1960, článku kapitána Jaromíra Černocho v Bojové přípravě čís. 9/1959 a vlastních zkušeností, lze stanovit určité zásady organizace

průzkumu vzdušného prostoru a uvědomování vojsk.

1. *Pozorovatele vzdušného prostoru rozmísťovat především na možných směrech přiletu nepřátelských prostředků vzdušného napadení.*

2. *Pozorovatele rozmísťovat, pokud to situace dovoluje, do vzdálenosti 5 až 10 km od objektu. K varování objektu v hloubce využívat rozmístění pozorovatelů v blízkosti čáry dotyku s nepřítelem.*

3. *U vojsk v prostorech rozptýlení (deního odpočinku) rozmísťovat hlásky jen na nejnebezpečnějších směrech a uvědomování zabezpečit takovými rádiovými stanicemi, které umožňují bezpečné vyslání zprávy do 5 vteřin (v této době nelze stanici zaměřit).*

4. *Pozorovateli (hláskami) hlásit všechny cíle do výšky 2500 až 3000 m, protože i tyto cíle mohou při plnění úkolu výšku letu snížit a mohou vyjít z prostoru zjišťování radiotechnickými prostředky. Cíle letící ve větších výškách nehlásit, protože je předpoklad, že 100% těchto cílů bude vedeno radiotechnickými prostředky a kromě toho pozorovatel nemůže bezpečně rozpoznat o jaký cíl (vlastní nebo nepřátelský) jde.*

5. *Rychlým předáváním hlášení všemi prostředky a rychlým a iniciativním rozhodováním velitelů všech stupňů vést účinný boj proti nízkým letícím cílům nebo alespoň včasným vyhlášením leteckého poplachu snížit účinky vzdušného napadení.*

6. *Za přesunu především dokonale provedenou součinností využívat pozorování a hlášení hlásek jednotek, které jsou na místě, v druhé řadě včasným vysláním hlásek a pozorovatelů na vzdálenost 8–10 km před hlavní síly zabezpečit varování hlavních sil před vzdušným nepřítelem.*

7. *Největší pozornost za všech bojových situací věnovat proniknutí signálu o vzdušném nebezpečí a rychlou činnost vojsk znemožnit letci splnit úkol.*

Toto jsou podle mého názoru a zkušenosti hlavní zásady. Dají se rozpracovat do větších podrobností. Rozpracování každé z nich by však stačilo na samostatný diskusní příspěvek.

Na závěr je možno říci, že rozhodující pozornost při organizování pozorování a uvědomování bude nutno věnovat vždy u útvarů a svazků druhých sledů a útvarů a svazků v prostorech rozmístění. To vyplývá ze současných závěrů západních leteckých odborníků i z výcviku vojenských vzdušných sil západních států. Letectvo tedy nebude provádět úder na vojska prvního sledu, bude zejména působit na druhé sledy, VS, týly a zálohy. To pro nás znamená umět využít hlášení pozorovatelů a hlásek vojsk prvního sledu k včasnému varování vojsk druhého sledu.

K některým ženijním opatřením zabezpečujícím vysoké tempo a nepřetržitost útočné operace

Plukovník ČSc Václav Fládr

V současné době je třeba se zamyslet nad úkoly ženijního zabezpečení při vysokých tempech současné útočné operace. Je nutno zdůraznit, že ženijní opatření doznala a doznají určitých změn co do jejich plnění. Význam ženijního zabezpečení stále stoupá a nelze jej dnes ani v nejmenším opomíjet při vedení aktivní činnosti vojsk. Ve svém příspěvku si stručně všimnu jen podstatných změn u některých úkolů ženijního zabezpečení v soudobém útočném boji a operaci.

Především bude nutno se zabývat úkoly ženijního průzkumu.

Ženijní průzkum v útočném boji a operaci je třeba zaměřit především na průzkum v týlu nepřítele, s úkolem: ● zjistit charakter obranných opatření nepřítele v důležitých ohniskách odporu; ● prozkoumat sjízdnost cest a terénu na směrech útoku a možnosti překonávání zátarasů a překážek s důrazem na vodní toky; ● zjistit možnosti jak zabránit nepříteli v zřizování zátarasů a jak ničit jeho zbraně, hlavně atomové. Tento úkol v hloubce nepřátelského území byl do nedávna záležitostí jen armády a frontu. V současné době bude nutno ženijní průzkum v týlu nepřítele provádět již divize, a to na hloubku zhruba 50 až 100 km. Armáda bude tento průzkum prodlužovat na hloubku 200 až 350 km podle svého úkolu. Ženijní průzkum v týlu nepřítele může být prováděn v samostatných ženijních průzkumných skupinách nebo vyslán jako součást průzkumných skupin (odřadů) spolu s tankovými a motostřeleckými jednotkami při pronikání do týlu nepřítele.

Velký důraz je třeba položit na ženijní průzkum v rámci taktických a operačních vzdušných výsadků. Přitom je nutno zabezpečit průzkum výkonnými rádiovými stanicemi pro včasné předávání zpráv. Do ženijního průzkumu v týlu nepřítele bude nutno zařazovat též ženijní důstojníky, kteří musí být schopni zhodnotit zprávy a stanovit pořadí jejich důležitosti před předáním na štáb divize i armády. Při vysokých tempech útočné operace a krátkosti času na získání a předání zpráv nelze tento

úkol ponechat jen na poddůstojníkovi-veliteli průzkumné skupiny.

V rámci taktického nebo operačního vzdušného výsadku mohou ženijní průzkumné jednotky plnit i úkol ničení v týlu nepřítele. Půjde o ničení objektů na cestách a jeho zbraní hlavně na přesunech různými nástrahami apod. Nelze dnes například čekat s odražením protiúderu nebo protizteče až na čáře postupujících vojsk prvního sledu. Postup nepřítele je třeba zpomalovat již v jeho týlu ničením objektů a silniční sítě ve výhodných prostorech. Proto první sled ženijních jednotek při odražení protiúderu je třeba vidět v týlu nepřítele a mohou jím být ženijní průzkumné jednotky. Druhý sled ženijních jednotek pak na čáře dotyku, připravený plukovními zatarasovacími silami a prostředky. Třetí sled v hloubce 4 až 6 km za vojsky v dotyku, plněný divizními pohyblivými odřady zatarasovacími. Další sledy armády, popřípadě i frontu na důležitých směrech pak v další hloubce 10 km i více.

Pro ničení v týlu nepřítele musí být ženijní průzkumné jednotky zabezpečeny prostředky, které jim umožní splnit i tyto aktivní úkoly soudobého útočného boje a operace.

Ničení v týlu nepřítele je zatím plánováno pro průzkumné ženijní jednotky, vzhledem k jejich výcviku. Je však třeba zamyslet se nad tím, zda by nebylo výhodné připravovat pro tento úkol i ostatní ženijní jednotky. Mám na mysli např. jednu ženijní četbu divizního ženijního praporu, která by byla používána jako ženijní pod-

pora taktického vzdušného výsadku, vyčleněného z jednotek a útvarů divize.

Další důležitý a dnes prvořadý úkol ženijního zabezpečení je zabezpečení rychlého a nepřetržitého tempa útoku.

U tohoto úkolu je třeba věnovat zvláštní pozornost úpravě cest u praporů prvních sledů. Doposud těžiště úpravy cest spočívalo na pluku a divizi, kde odřady zabezpečení pohybu byly hlavními prostředky pro splnění tohoto úkolu. Armáda svými komunikačními skupinami upravovala 2 až 3 cesty pro zabezpečení přesunů každé divize druhého sledu armády.

Je třeba si uvědomit, že postup vojsk bude umožněn jen tehdy, když bude zabezpečen především u praporů prvního sledu. Bude proto nutno tvořit u každého praporu prvního sledu pro úpravu praporečnických cest komunikační skupinu v síle 2 družstev až 1 ženijní čety. Doposud vzhledem k nedostatku ženijních sil a prostředků, nebyly zřizovány komunikační skupiny u všech praporů prvního sledu. Zvláště ne na těch cestách, po kterých postupoval odřad k zabezpečení pohybu pluku. Neboť tyto skupiny byly v síle jen ženijního družstva.

Praporečnické cesty upravené komunikačními skupinami budou využívat pluky i divize prvního sledu. Takže pluk může mít pak k dispozici 2 až 3 cesty, divize 4 až 6 cest i více, podle počtu pluků začleněných do prvního sledu divize.

Naskytá se otázka, kdo bude tyto cesty upravovat v hloubce za komunikačními skupinami praporů prvního sledu. Je jasné, že to nemohou být odřady k zabezpečení pohybu pluků a divize. Tyto by na všechny cesty nestačily a není to ani jejich úkolem. Odřady k zabezpečení pohybu mohou upravovat každý jen jednu cestu, a to hlavně pro manévr vševojskové zálohy a popřípadě raketových zbraní, budou-li divizi přiděleny. K zabezpečení pohybu druhých sledů, dělostřelectva, týlu apod., jež se budou přesunovat po všech připravených cestách (tím docílovat větší rychlosti, rozptýlenosti i ochrany proti účinkům zbraní hromadného ničení), bude nutno, aby odstraňování zátarasů a překážek bylo prováděno silami a prostředky těchto jednotek a útvarů. Znamená to, že dnes všechny druhy vojsk a týlu musí cvičit vojska v rychlém překonávání zátarasů a vytyčování objíždek. K tomu je třeba mít i prostředky. Základní ženijní nářadí, které mají všechny jednotky ve výstroji stačí jen

na nejjednodušší úpravy. Bude proto nutno uvedené jednotky vybavit trhavinami a univerzálními ženijními stroji, které by tvořily základ komunikační skupiny u každého praporu, oddílu apod. Podle druhu útvaru a potřeby by bylo toto jádro komunikační skupiny doplňováno organickými jednotkami (motostřeleckými, tankovými, dělostřeleckými apod.). V případě nutnosti i ženijními jednotkami, hlavně když by prapor přešel do prvního útočného sledu.

Mám za to, že tento způsob úpravy cest urychlí pohyb všech vojsk a týlu a zabezpečí požadované vysoké tempo. Je přirozené, že se mohou vyskytnout i překážky, které vojska nebudou moci svými prostředky překonat. Na příklad zničený most, kde nelze vytyčit objíždku apod. Tento úkol by i nadále plnilo ženijní vojsko manévrem svých sil a prostředků. To bude vyžadovat vytvoření silné ženijní zálohy a prostředků na všech stupních, z nichž část by byla určena pro úpravu cest.

Armáda bude moci využít pro přesun každé divize druhého sledu 4 i více cest. Na úpravě těchto cest by se podílely komunikační skupiny armády i komunikační skupiny přesunovaných divizí. Pro komunikační skupiny musí armáda vyčlenit minimálně jeden ženijní prapor a vypomáhat hlavně v přípravném období i pontonovými a mostními jednotkami

V současné době není reálné uvažovat o rozšiřování průchodů zřízených v zátarasech na cestách. Dosud bylo plánováno, že průchody budou rozšiřovat postupně divizní až armádní ženijní jednotky na šířku 20 m i více. Tempo soudobé operace však toto postupné rozšiřování průchodů neumožní, nemá-li dojít ke zbytečným ztrátám materiálu a odtržení jednotek provádějících rozšiřování průchodů od vlastních vojsk. Musí postačit průchod v šířce vozovky a vyznačený tak, aby se zamezilo sjetí s cesty v tomto úseku.

Zásadou při úpravě cest musí být, že jakákoli úprava, ať již jde o zřízení průchodů v zátarasech, přemostění překážky, zpevnění vozovky apod. nesmí být na úkor stanovenému tempu postupu. Z toho plyne, že bude třeba vždy zvážit, zda je rychlejší vytyčení objíždky i za cenu prodloužení délky osy postupu nebo vlastní úprava cesty.

Velkou pozornost je třeba věnovat objektům na cestách v týlu nepříteli. Pře-

dem známé objekty, které může nepřítel připravovat k ničení a jejichž zničení by mělo za následek zdržení vlastních vojsk, je nutno získat neporušené. Aktivní činnost vlastních vojsk záleží rovněž v zabránění nepříteli, aby nemohl aktivovat připravená ničení. Ženíjní jednotky přidělené taktickým nebo operačním vzdušným výsadbám musí splnit tento úkol. Rovněž i vojska pronikající rychle vpřed do týlu nepřítele musí být vždy zesílena ženíjnými jednotkami a prostředky k zabránění ničení nepřítelem.

Závěrem k otázce ženíjního zabezpečení rychlého tempa postupu je nutno říci, že je třeba v úpravě cest položit důraz na praporní cesty, na zřizování komunikačních skupin i u ostatních druhů vojsk a týlu a na získání neporušených objektů v týlu, které nepřítel připravoval k zničení.

V současné době se jeví nutné přehodnotit i způsob organizace ženíjního zabezpečení. Doposud se organizovalo ženíjní zabezpečení tak, že se v podstatě nejdříve sestavil plán nebo mapa ženíjního zabezpečení a na jeho podkladě pak byly vydávány rozkazy. V nejlépeším případě tyto rozkazy byly vydávány již v průběhu zpracování plánu ženíjního zabezpečení. To byl určitý krok vpřed, který však dnes již nestačí. V současné době je nutno především vydat ženíjným jednotkám, útvarům a svazkům jasný, zpravidla jen ústní rozkaz tak, aby včas pronikl k provádějícím jednotkám. Bojová nařízení pro ženíjní zabezpečení vydávaná tankovým a motostřeleckým útvarům a svazkům musí být rovněž vydána ještě před dokončením plánu ženíjního zabezpečení, a to s rozhodnutím vševojskového velitele. Vydávají se buď osobně ženíjným náčelníkům, kteří jsou přítomni se svými vševojskovými veliteli při vydávání rozhodnutí a tito pak s bojovým nařízením seznámí vševojskového velitele a štáb, nebo směrovými

důstojníky v případě, že se rozhodnutí předává tímto způsobem.

Je přirozené, že ženíjní náčelník musí mít jasno o organizaci ženíjního zabezpečení před vydáním rozkazů a nařízení. Zpravidla si ženíjní náčelník svůj zámysl nahodí na pracovní mapu, hrubé propočty provede do sešitu a z těchto podkladů vychází při vydávání rozkazů a nařízení. Na stupni armády, kde je početnější štáb ženíjního náčelníka, může být plán ženíjního zabezpečení zpracováván současně s vydávanými rozkazy. U divize tento způsob však proveditelný není. Své podklady pro plán ženíjního zabezpečení si nechá ženíjní náčelník schválit vševojskovým velitelem zpravidla při dokladu, je-li k němu volán, nebo samostatně.

Čistopisy plánu ženíjního zabezpečení a ostatních ženíjních dokumentů se zpracovávají až po vydání potřebných rozkazů a nařízení k zahájení práce, jako písemné potvrzení ústně vydávaných nařízení a rozkazů. Vychází se z nich při dalším plánování a organizaci ženíjního zabezpečení, zejména v průběhu boje a operace.

Tato forma organizace a plánování ženíjního zabezpečení zajišťuje souběžné plánování a plnění úkolů ženíjního zabezpečení na všech stupních a současně umožňuje okamžitý přístup k plnění všech hlavních úkolů.

Důležitou složkou organizace ženíjního zabezpečení a velení je spojení. Hlavním prostředkem spojení ženíjního náčelníka armády, divize a pluku s podřízenými jednotkami, útvary a svazky musí být rádio a osobní styk. Již několikrát bylo mluveno o rádiové síti ženíjního zabezpečení. Její nutnost cítili nejen ženíjní náčelníci, ale i vševojskoví velitelé. Návrh předpisu Žen-1-3 článek 52 tento úkol vyřešil; s rádiovou sítí ženíjního zabezpečení je nutno počítat.

Na závěr k této otázce je nutno podtrhnout, že zpracování plánu ženíjního zabezpečení a ostatních dokumentů ženíjního zabezpečení nesmí být v žádném případě příčinou pozdního vydávání rozkazů.

Ve svém diskusním příspěvku jsem se zmínil jen o několika hlavních změnách v plnění ženíjních úkolů při vedení útočného boje a operace. Bude jich přirozeně více, a to i z hlediska technického. Vycházel jsem přitom z jednání na konferenci MNO-VŽV na začátku dubna t. r., z přednášky „Ženíjní zabezpečení útočné operace vševojskové armády v počátečním období války“ čj. 027089/VŽV a z vlastních studijních poznatků. Bude třeba ještě hodně diskuse k jednotlivým problémům soudobého ženíjního zabezpečení, aby jednotlivé úkoly byly správně vyřešeny.

Zabezpečení rychlého přechodu z obrany na široké frontě do rozhodného útoku službou dělostřeleckého vyzbrojování

Technik plukovník Augustin Horáček

Závěry článků, které řeší v 2. čísle Vojenské myslí z r. 1960 otázku zabezpečení rychlého přechodu z obrany na široké frontě do rozhodného útoku se jednoznačně shodovaly v tom, že tento přechod se vyznačuje značnou složitostí a že i jeho zabezpečení z materiálního hlediska bude velmi náročné.

Ve svém diskusním příspěvku pokusím se proto ukázat, jaké ukoly z toho vyplývají i pro službu dělostřeleckého vyzbrojování armády a to zejména v otázce materiálního zabezpečení. Jednak tím chci rozšířit některé materiální otázky, které byly jen povšechně řešeny v článku „Materiální, zdravotnické a technické zabezpečení přechodu z obrany na široké frontě do rozhodného útoku“ (autoři podplukovník E. Rosický a podplukovník J. Horáček), případně dát podklady pro další upřesnění činnosti armádního týlu, jehož organizace je již řešena podle nových názorů.

Jedním z hlavních požadavků materiálního zabezpečení vojsk při přechodu z obrany na široké frontě do rozhodného útoku je zajistit u svazků takové zásoby munice, které zabezpečí nejen úspěšné zahájení útočného boje, ale i jeho nepřetržitost až do skončení úkolu. Tento požadavek se také plně shoduje s řešenými úkoly svazků, kde je zdůrazňováno, že svazky po provedeném protiúderu po obnovení předního okraje musí být schopny pokračovat v dalším úkolu v sestavě úderného uskupení a tím umožnit přechod do rozhodného útoku.

Přihlédneme-li při tom k jejich materiálnímu vybavení, zejména municí, vyplývá nám z toho, že při zahájení protiúderu budou muset mít proto nejméně úplné pohyblivé zásoby, které v dalším průběhu s přihlédnutím k jejich dalšímu úkolu nesmí u nich klesnout zvláště u prvotledových svazků více než o jednu třetinu, tj. pod 1 pp a u protiletadlové a tankové munice pod 1,5 až 2 pp.

Dalším požadavkem je vytvořit v polním armádním dělostřeleckém skladu (PADS), který se rozmísťuje v armádní zásobovací základně (AZZ), ke dni pohotovosti a k době zahájení armádního protiúderu zásoby munice v takové výši, aby odpovídaly dvou až třídní očekávané potřebě munice u vojsk. Při tom se pokládá za výhodné mít v době zahájení protiúderu a dalšího přechodu do rozhodného útoku v PADS připraveny zá-

soby i pro potřebu nově přidělovaných svazků a posilového dělostřelectva.

Rozvedeme si nyní, jak se nám tyto materiální požadavky projeví v konkrétnější formě, popřípadě jaké zvláštní úkoly nám z toho plynou pro řízení služby dělostřeleckého vyzbrojování (DV) armády.

Jako základ vševojskových podkladů použijí k provedení rozboru plukovníkem B. Křivským a podplukovníkem Z. Hradeckým vyřešených možných případů přechodů armády z obrany do rozhodného útoku a to přechodu:

a) po úspěšně provedeném protiúderu s využitím smělého a rychlého manévru sil a prostředků z hloubky obrany a z pasivních úseků;

b) po úspěšně a s překvapením provedené protipřipravě;

c) za podmínek vytvořených činností nepřítel, který oslabuje, nebo odvádí vojska před frontou armády.

Úkoly služby dělostřeleckého vyzbrojování armády při zabezpečení přechodu do všeobecného útoku

Při řešení úkolů služby DV při zabezpečení přechodu do všeobecného útoku bude třeba vycházet nejčastěji z těchto základních operačních předpokladů, které mohou

mít přímý vliv na činnost služby DV při řešení materiálních otázek v této době.

1. Předpoklad, že operační učenění armády při vlastní obraně bude zpravidla pozostávat ze dvou sledů, při tom druhý sled může být silnější, popřípadě může mít stejné hodnoty jako první sled. Současně bude snahou druhý sled během obranné operace postupně nevyčerpávat, aby si uchoval plnou bojeschopnost k provedení protiúderu.

2. Úkolem svazků provádějících protiúder bude také provádět obklíčení a ničení proniknuvšího nepřítele. Tyto úkoly budou plnit zejména motostřelecké svazky, přičemž tanková divize bude zpravidla nejkratším směrem pronikat na původní přední okraj, aby se zabezpečila čára zasazení pro další svazky úderného uskupení, popřípadě přešla s nimi do všeobecného útoku.

3. V horském a zalesněném terénu si situace často vynutí plánovat armádní protiúder na dvou až třech směrech. Při tom budou jednotlivé svazky plnit nejen všechny úkoly protiúderu, ale i vytvářet podmínky pro přerůstání protiúderu v útok.

4. Armáda bude zpravidla posilována pro vytvoření úderného uskupení dvěma až třemi svazky a dělostřelectvem.

5. Zásada dodržení nepřetržitosti boje a plynulého přechodu protiúderu ve všeobecný útok bez přestávky v boji si často vyžaduje, že svazky určené k rozvíjení protiúderu ve všeobecný útok, budou zasazovány i během noci.

6. Přesun svazků úderného uskupení bude zpravidla zahajován současně s dobou vyrazení svazků k protiúderu (nejpozději 2 až 3 hodiny po této době).

7. Z hlediska činnosti dělostřelectva lze předvídat značnou spotřebu munice a častý manévr dělostřelectva, zejména při zabezpečení přechodu do útoku.

Z uvedených základních operačních předpokladů vyplývají pro službu DV armády tyto materiální závěry (úkoly) pro zabezpečení obrany a přechodu do rozhodného útoku.

U svazků prvního sledu operačního učenění armády mít ke dni pohotovosti a v jednotlivých dnech obranné operace dostatek munice pro úspěšné vedení obranného boje v celém jeho požadovaném rozsahu. Při plánovaném použití těchto svazků v útočném uskupení armády (po provedení již protiúderu) organizovat jejich urychlené doplnění municí, aby byly schopny tento úkol splnit.

Vybavit svazky provádějící protiúder municí tak, aby byly schopny po provedení

běžných úkolů protiúderu zajistit čáru obsazení úderného uskupení. Současně zabezpečit jejich plynulý a urychlený doplnění municí, jestliže se zúčastní rozhodného útoku. U svazků provádějících protiúder v horském a zalesněném terénu bude třeba zpravidla připravit doplnění municí při jejich plánované účasti na všeobecném útoku přimmo na jednotlivých směrech protideru.

Vytvořit u svazků, určených k rozvíjení protiúderu ve všeobecný útok dostatečné zásoby osvětlovací munice i prostředků pro zabezpečení boje v noci. Zabezpečení svazků úderného uskupení municí bude třeba s ohledem na to, že jejich přesun bude zpravidla zahajován současně (nejpozději 2 až 3 hodiny po) s vyrazením protiútoků a dokončit ve stejnou dobu, jako u svazků, které provádí protiúder.

Zásoby munice v polním armádním dělostřeleckém skladu vytvořit ke dni pohotovosti v takové výši, aby jimi mohly být plněny všechny plánované úkoly na druhý a třetí den obranné operace. Současně připravit opatření pro příjem dalších zásob munice od frontu, při předpokládaném posílení armády 2 až 3 svazky a dělostřelectvem, před přechodem do rozhodného útoku (možnost posílení armády oddělením frontového dělostřeleckého skladu).

Z hlediska organizování uvedených úkolů materiálního zabezpečení bude nutné, aby NDV armády získal od velitele dělostřelectva armády včas všechny podklady, které umožní všechna opatření připravit včas a v celém plánovaném rozsahu.

Pro splnění prvního úkolu lze z hlediska plánování a organizování přísunu munice orgány DV armády předvídat tyto možné celkové přísuny munice v palebných průměrech (pp) a tunách. (Viz tab. str. 123.)

Počítáme-li s dvěma svazky, které mohou přicházet v úvahu pro účast na rozhodném útoku, bude se tedy jednat o usku-tečnění urychleného přísunu munice k těmto svazkům v možné celkové výši 1040 tun, které musí NDV armády v té době zajistit.

Základní materiální vybavení svazků, které budou provádět protiúder bude zpravidla odpovídat splnění tohoto úkolu. Lze tudíž počítat s tím, že protiúder budou provádět svazky, které nebyly předtím v žádné bojové akci (svazky druhého sledu armády), takže jejich zásoby munice budou při zahájení protiúderu na plných pohyblivých zásobách, případně mohou být zvýšeny o zásoby, které jsou dopravovány na tažných, resp. dopravních vozidlech v důsledku jejich plného využití (u dělostřelecké munice až do 0,3 pp).

	pěch	82 M	120 M	82 Bzk	122 M	30 Pldvk	57 PLK	130 RM	tank
Možné zabezpečení svazků 1. sledu ke dni pohotovosti k obraně	2,0	2,0	2,2	2,0	2,5	4,0	4,0	2,25	3,5
Plánovaná spotřeba během D1	1,2	1,3	1,4	1,2	1,5	2,0	2,0	1,25	1,2
Požadované zabezpečení na D2 obranného boje	1,3	1,2	1,3	1,3	1,5	2,5	2,5	1,5	2,7
Přísun z D1 na D2	pp	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
	tun.	485							
Spotřeba během D2	0,6	0,6	0,6	0,6	0,8	1,0	1,0	0,8	0,6
Požadované zabezpečení na D3 (možný přechod do útoku)	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	2,5	2,5	1,2	2,5
Nutný přísun na D3	pp	0,5	0,6	0,5	0,5	0,5	1,0	0,5	0,4
	tun.	520 tun (pro jeden svazek)							

Složitější situace bude však pro NDV armády již při zabezpečení jejich další činnosti, tj. při přechodu do útoku. Zde vzhledem k tomu, že tyto svazky budou zpravidla základem úderného uskupení při přerůstání protiúderu v protiútok a dále, že přechod těchto svazků do útoku musí být proveden bez zastávky, bude muset NDV armády vždy zajistit, aby materiální a i dělostřelecko-technické zabezpečení bylo přizpůsobeno této okolností.

Obdobná situace bude i u dělostřelectva a to zejména u armádního a posilového. S přihlédnutím k jeho použití v průběhu obranné operace (protipříprava, zastavování útočného uskupení nepřítele apod.), dále k jeho použití pro posílení svazků protiúderného uskupení a k provedení dělostřelecké přípravy (přepadu) před zahájením protiúderu, budou vždy požadavky na jeho doplňování rovněž velmi náročné. Jejich splnění se často ztíží ještě tím, že se doplňování bude muset provádět v průběhu boje a při značném pohybu dělostřelectva. V podstatě bude i přes to však třeba, aby zásoby munice byly u dělostřelectva doplňovány pokud možno vždy na úplné pohyblivé zásoby. Tím se zajistí, že nám bude plnit všechny úkoly, které je třeba z hlediska dělostřelectva splnit.

Abychom získali bližší představu o obtížnosti zde uvedených úkolů, vyhodnotíme si opět, jak tyto požadavky svazků a dělo-

střelectva se nám projeví v konkrétnějších formách doplnění a to v pp a tunách:

Při vyhodnocení budu vycházet z těchto předpokladů (viz tab. str. 124).

Z uvedeného rozboru vyplývá, že zabezpečení přerůstání protiúderu v rozhodný útok bude vyžadovat u svazků protiúderného uskupení zhruba přísun od armády ve výši 2150 tun. Z toho bude třeba přísunout k svazkům, které budou pokračovat v útoku až 1150 tun a k dělostřelectvu, které bude plnit úkoly v obraně a dále bude zabezpečovat přechod do rozhodného útoku až 1000 tun.

Shrneme-li všechny přísuny munice, které v době přechodu armády do útoku bude muset služba DV armády najednou zajistit a to při:

— zabezpečení přechodu svazků, vedoucích obranný boj, do útoku (1050 t),

— při zabezpečení přechodu svazků protiúderného uskupení do rozhodného útoku (2150 tun), zjišťujeme, že tyto přísuny mohou být v celkové maximální výši až 3200 tun.

Dopravit takové množství munice do vojsk v celkem ztížených podmínkách a v poměrně značně krátké lhůtě (zpravidla během jednoho dne) bude klást na NDV i NT armády značné organizační požadavky. Bude proto nutné, jak již bylo na začátku zdůrazněno, aby si oba orgánové řady opatření připravili k této době předem (před-

		Armádní a posilové dělostřelectvo										Svazky 2. sledu				
		H 221	WM 031	MLD 85	MLD 75	MLD 001	MLD 85	HK 251	HK 221	H 152	tank	WM 031	ML 57	PL 30	H 221	Bzk 28
Zabezpečení při zasazení do protitúderu (asi D2)		1,5	1,5	3,0	3,0	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	3,0	1,75	3,0	3,0	1,8	1,5
Možná spotřeba munice během protitúderu		0,8	0,75	1,0	1,0	0,6	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,75	1,0	1,0	1,0	0,7
Požadované zabezpečení při přechodu do útoku		1,2	1,25	2,5	2,5	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	2,5	1,5	2,5	2,5	1,3	1,2
Nutný přísun k svazkům a dělostřelectvu	pp	0,5	0,5	0,5	0,5	0,3	0,3	0,5	0,5	0,5	0,3	0,5	0,5	0,5	0,5	0,4
	tun	1000 tun					1150 tun (pro 3 svazky)									

sunutí zásob, příprava zásob apod.) a pak je využítli podle skutečné situace a potřeb u vojsk. Jistě se zde vyskytne řada variant, jak nejučelněji bude možno v dané situaci tyto úkoly splnit. Jejich rozpracování však netěším, nýbrž ponechávám k dalšímu řešení orgánům DV a týlu, kteří stejně tuto problematiku budou muset z hlediska přísunu munice, s ohledem na aktuálnost těchto problematiky, ještě hlouběji rozvést.

Povšimněme si ještě, jak dalece se jeví realnost nové koncepce pro vytváření zásob v AZZ.

Budeme-li vycházet z nových předpokladů v této otázce, lze předvídat, že bude účelné, mít k zahájení obranné operace v AZZ (PADS) soustředěnou munici o objemu předpokládané potřeby munice na 2 až 3 dny obranné operace. Můžeme tedy s přihlédnutím na možnou spotřebu během D2 a D3 (na D1 je ke dni pohotovosti u vojsk předpokládat, že tyto mohou být v celkové minimální výši 0,6 až 0,8 pp armádního palného průměru, což představuje zhruba objem munice o váze 4500 až 6000 tun (váha 1 pp armády bez posílení novými svazky a dělostřelectvem je asi 7500 tun). Připočítáme-li k tomu ještě i váhu nejnětějších zásob zálohy výzbroje, konšervativních a čistících prostředků a dalšího materiálu DV, která může být ve výši až 150 tun, můžeme tedy počítat s celkovými možnými zásobami materiálu DV ke dni pohotovosti ve výši 4600 až 6200 tun. Dojde-li však k posílení armády při přechodu do rozhodného útoku (během D2 a D3) dvěma až třemi svazky a doplňky dělostřelectva, zvýší se ještě tyto zásoby z D2 na D3 až na 6500 až 8000 tun (1 pp armády se zvýší až na 9700 tun).

Pokud jde o využití zásob munice v AZZ (PADS) lze plně souhlasit s tím, že jimi bude třeba zabezpečit plynulé doplňování u podřízených vojsk v průběhu jejich bojové činnosti. Jednak se tím zajišťuje nepřetržitě vedení obranného boje, ale hlavně se jimi umožní zabezpečit rychlý přechod do rozhodného útoku. Mám však za to, že bude-li posílení armády pro armádní protitúder, nebo pro přechod do útoku většího rozsahu, že bude vhodné, aby front s přihlédnutím ke značnému zvýšení zásob munice v AZZ (PADS) již během D2 posílili

Poznámka:

U svazků počítáno s doplněním u tří svazků, u dělostřelectva s doplněním armádního dělostřelectva včetně pláď a u posilového s doplněním dvou had, pláď a pláď.

armádu jedním oddělením dělostřeleckého skladu, nebo zabezpečil denní doplňování armády municí a to ve výši možné potřeby na příští den.

Zabezpečení plynulosti přísunu munice, zejména při zajištění protiúderu a jeho přechodu do rozhodného útoku, bude vyžadovat, aby v době, kdy se plánuje doplňování svazků a dělostřelectva, byla vždy část armádních zásob předsunována blíže k vojskům, aby se nutný přísun doplňků k nim co nejvíce urychlil. Jako výhodné se v dané době jeví řízení armádních výdejních míst s charakterem dočasných skladů, tak jak to řeší ve svém příspěvku podplukovník E. Rosický a podplukovník J. Hořícký, ačkoli mám za to, že v částých případech bude třeba počítat i s přímými přísuny z AZZ až do prostorů divisních skladů a u munice až do prostorů palebných postavení dělostřelectva.

Značnou pozornost bude třeba v této době věnovat složení pohyblivé zálohy munice armády. U této bude možné s ohledem na to, že se předpokládá, že armádní zásoby munice v AZZ budou mobilní, zlepšit její celkové složení v tom smyslu, že se vytvoří vyšší zásoby některých ráží munice. Bude to výhodné provést proto, že nelze vyloučit i možné použití pohyblivé zálohy munice pro nejnútnejší doplnění svazků při přechodu do útoku v tom případě, že by armádní zásoby munice nebyly okamžitě k dispozici.

Možné složení pohyblivé zálohy munice armády by pak vypadalo takto:

0,25 pp pro msd (všechny druhy)	245 tun
0,50 pp pro oddíl 122 K	330 tun
0,20 pp pro 100 PTK (pluk)	20 tun
0,50 pp pro 85 PLK (pluk)	108 tun
0,50 pp pro oddíl 152 H	110 tun

Celková váha munice 805 tun

Pokud jde o její umístění, ztotožňuji se se názory podplukovníka E. Rosického a J. Hoříckého, že ji bude třeba přiblížit co nejblíže k vojskům.

V celku vidíme, že i když je v podstatě ražena zásada zásobovat svazky v obraně na široké frontě jen z jednoho místa, to je z AZZ (PADS), že přece jen a to zejména při zabezpečování přechodu do rozhodného útoku, bude muset dojít k dočasnému rozptýlení zásob munice z AZZ (PADS) do výdejních míst a z částí i do pohyblivé zálohy munice. Tím se zajistí nejlépe co nejrychlejší předání munice a to zejména těm svazkům a tomu dělostřelectvu, které bu-

dou pokračovat bez přerušení v bojové činnosti. Bude to sice na jedné straně značné ztížení činnosti orgánů armádního dělostřeleckého skladu, ale na druhé straně se tím značně urychlí vydávání munice k vojskům a to je v našem případě rozhodující. Konečně je třeba si také připomenout, že s ohledem na značný počet ráží a druhů munice bude tato předpokládaná činnost vyžadovat ještě i řadu speciálních opatření přímo v PADS a to nelze také přehlédnout.

V závěru si ještě rozvedeme, jaké zásoby s přihlédnutím k možným normám spotřeby v jednotlivých dnech obranné operace, včetně přechodu do útoku, bude třeba v AZZ (PADS) udržovat, aby bylo zabezpečeno plynulé doplňování municí po celou dobu bojové činnosti vojsk.

Rozbor provedu s využitím těchto předpokládaných údajů (viz tab. na str. 126).

Z tohoto závěru lze bezpečně vyvodit, že stav zásob munice v AZZ (PADS) by byl v našem případě, tj. při řešení přechodu z obranné operace do útoku s přihlédnutím k uvedeným zásadám, že v AZZ mají být zásoby na 2 až 3 dny operace, značně vysoký. Proto nepočítá-li se v obranné operaci se složením částí zásob munice v AZZ na zem, což by odporovalo požadavku pohyblivosti těchto zásob, bude muset dojít a to zejména ve dnech D2 a D3 buď k posílení armády dopravními prostředky frontu, aby všechny zásoby mohly být naloženy a tím se zajistil jejich rychlý přísun k vojskům. Výhodnější bude vytvářet AZZ (PADS) v těchto dnech a popř. i v D4, zásoby jen ke krytí potřeby jednoho dne obranné operace, při čemž front by musel zajistit jejich denní doplňování. Mám dojem, že vytváření jednodenních zásob v AZZ (PADS) se zdá být nejen velmi účelné, ale i žádoucí, neboť se tím skutečně dosáhne předpokládaného odlehčení AZZ.

Pokud jde o použití údaje v předcházející tabulce (normy spotřeby apod.), předpokládám, že jsou docela reálné. Vycházel jsem při nich jednak ze stávajících úkolů svazků a dělostřelectva v celém průběhu obranné operace včetně protiúderu a přechodu do rozhodného útoku, hlavně však také z požadavku, že u svazků nesmějí zásoby klesnout víc než o $\frac{1}{3}$ pohyblivých zásob.

V celku vidíme, že výše zásob munice v AZZ (PADS) je především podmíněna činností svazků o veškerého organického a přiděleného dělostřelectva v obranné operaci. Proto je třeba posuzovat i zde uvedené závěry v tom smyslu, že jsou zaměřeny na konkrétní problematiku a to na obrannou

Plánovaná činnost vojsk		pěch	děl	min	pt	rm	pl	tank	Po- známka
Obranné boje svazků prvního sledu armády	Stav zásob munice u svazků ke dni pohot. k obraně	1,8	2,4	2,1	1,7	2,25	3,5	3,2	Celkem 3070 tun
	Plánovaná spotřeba D1	0,6	1,2	1,0	0,6	1,00	2,0	0,8	
	Plánovaný přísun D1	0,2	0,3	0,3	0,3	0,25	1,0	0,3	
	Zabezpečení svazků D2 ráno	1,4	1,5	1,4	1,4	1,50	2,5	2,7	
Armádní proti- úder obranné bo- je svazků prvního sboru armády	Plánovaná spotřeba D2	0,5	0,8	0,8	0,5	0,75	1,0	0,6	Celkem 3800 tun
	Plánovaný přísun D2	0,3	0,5	0,6	0,3	0,5	1,0	0,4	
	Zabezpečení svazků D3 ráno	1,2	1,2	1,2	1,2	1,25	2,5	2,5	
	Plánovaná spotřeba D3	0,5	0,6	0,6	0,5	0,5	0,8	0,6	
Přerůstání armádního protiučeru v rozhodný útok	Plánovaný přísun D3	0,4	0,5	0,5	0,4	0,5	0,5	0,5	Celkem 4550 tun
	Zabezpečení svazků D4 ráno	1,1	1,1	1,1	1,1	1,25	2,2	2,4	
	Plánovaná spotřeba D4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,50	0,7	0,4	Celkem 2850 tun
	Plánovaný přísun D4	0,3	0,3	0,3	0,3	0,25	0,5	0,2	
	Zabezpečení svazků D5 ráno	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	2,0	2,2	Celkem 2670 tun
	Plánovaná spotřeba D5	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,5	0,3	
	Plánovaný přísun D5	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,5	0,1	
	Zabezpečení svazků na konci operace	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	2,0	2,0	

Z rozboru v celku vyplývá, že zhruba by bylo třeba mít v jednotlivých dnech v AZZ (PADS) při dodržení zásady, že v ní mají být zásoby ke krytí potřeby na dva dny operace tyto zásoby munice:

	pěch	děl	min	pt	rm	pl	tank	Po- známka
V D1 pro zabezpečení potře- by na D2 a D3 ¹⁾	0,5	0,8	0,9	0,6	0,75	2,0	0,7	¹⁾ viz přísun v D1 a D2
V D3 pro zabezpečení potře- by na D4 a D5 ²⁾	0,7	0,8	0,8	0,7	0,75	1,0	0,7	²⁾ viz přísun v D3 a D4
V D5 na doplnění zásob bě- hem D5 ³⁾	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,5	0,1	³⁾ viz přísun v D5

operaci. V jejím průběhu dochází k přechodu do útoku a proto je postaven před orgány dělostřeleckého vyzbrojování armády požadavek, tento přechod při nepřetržité činnosti vojsk plynule zabezpečit.

Pokud jde o materiální situaci svazků a dělostřelectva, které přechází do útoku, bude tato v době zahájení jejich bojové činnosti zpravidla velmi dobrá. Je třeba vycházet z toho, že svazky a dělostřelectvo budou přecházet do útoku se zásobami, které odpovídaly předpokládanému obrannému boji,

což znamená, že u těchto svazků budou kromě pohyblivé zásoby munice i zvýšené zásoby až do výše 1 pp. Přes to však NDV armády v součinnosti s náčelníkem týlu armády bude muset během útoku sledovat činnost služby DV a týlu s potřebami vojsk tak, aby byla zajištěna jejich nepřetržitá činnost po celou dobu útočného boje. Podklady pro tuto činnost musí NDV armády obdržet od velitele dělostřelectva armády a ty musí především vycházet z průběhu činnosti vojsk.

Závěr

Provedený rozbor ukázal, že zabezpečení přechodu z obrany na široké frontě do rozhodného útoku je z materiálního hlediska velmi náročný a bude proto vyžadovat vždy řádné organizace jak se strany orgánů DV, tak i týlu.

Důležitým požadavkem proto zde bude, aby NDV armády obdržel vždy včas podklady pro tuto činnost, což mu umožní, že veškeré úkoly materiálního a dělostřelecko-technického zabezpečení bude moci provádět včas a v přímém souladu s plánovanou činností jednotlivých svazků a veškerého dělostřelectva, které s přihlédnutím k možné činnosti v horském a zalesněném terénu mohou mít někdy i odlišné počáteční úkoly.

Zabezpečení plynulého doplňování svazků a dělostřelectva municí vyžaduje také, aby v AZZ (PADS) byly vždy k dispozici i přiměřené zásoby munice. Jejich výše je závislá na plánované činnosti vojsk, při čemž důležitým požadavkem je také, aby byly pohyblivé. Provedené rozborů ukázaly, že v našem případě budou tyto zásoby munice zejména při zabezpečení přechodu do útoku značně vysoké, z čehož vyplývá, že denní zásoby munice v AZZ v těchto dnech budou odpovídat spíše jednodenní než dvoudenní potřebě, jak se podle nových názorů předpokládá.

Jsem si vědom, že jsem neřešil všechno. Domnívám se však, že zjištěné předpoklady přes to přispívají k vysvětlení a k dalšímu rozpracování této tematiky jak po stránce týlové, tak i z hlediska dělostřeleckého vyzbrojování.

Úloha a použití tankových vojsk v soudobé válce podle západoněmec- kých názorů

V západoněmeckém vojenském tisku se dnes uplatňuje mnoho fašistických generálů a důstojníků v záloze, kteří jako vojenští dopisovatelé otevřeně ovlivňují voenskoteoretické myšlení v bundeswehru. Nesmí nás proto nikterak udivovat, že se objevují ve stále větším počtu „paměti“ a teoretické práce starých generálů a důstojníků, stejně jako bojové zkušenosti příslušníků tradičních spolků, a to nejčastěji právě z onoho období druhé světové války, kdy dosud trval mythus neporazitelnosti německé wehrmacht. V těchto pracích se komolí historické skutečnosti a zákonitě porážky fašistické wehrmacht se vysvětlují jako čirá náhoda.

Bonnský režim podporuje, aby tito „agilní“ autoři zaplavili západoněmecký knižní trh množstvím politických, historických a biografických knih o druhé světové válce. Tito „spisovatelé“ se cítí být povoláni k tomu, aby válečné zkušenosti německo-fašistické wehrmacht, které tak draze získali, předali bundeswehru — agresivnímu nástroji západoněmeckého imperialismu — a tak přispěli svou hřívnou k uspěšení jeho pohotovosti k agresi. Nakladatelství v západním Německu, které vydalo knihu Heinze Guderiana „Tanky — útočí“, uvedlo v předmluvě zcela jednoznačně, že kniha je vydávána s tím cílem, aby „... přispěla k brzkému dosažení bojeschopnosti nových německých tankových vojsk“.

Z jakých důvodů se to děje? Maršál tankových vojsk sovětské armády P. Rotmistrov řekl k tomu velmi výstižně: „Všichni tito autoři usilují o to, aby očistili hitlerovskou wehrmacht, která se poskvřila nelidskými ukrutnostmi, vypěstovali v západoněmecké mládeži chuť k vojenské kariéře a vyvolali u všeho západoněmeckého obyvatelstva revanšistické nálady.“

Neříká kolem článku zabývat se blíže touto otázkou. Zaměříme se v dalším raději na názory některých západoněmeckých vojenských spisovatelů o úloze a použití tanků v moderní válce. Jako prameny nám přitom mohou sloužit tyto knihy:

— „Tanky útočí“ od generálplukovníka v záloze Heinze Guderiana, zemřelého v r. 1954, vydaná v Mnichově v r. 1956;

— „Tankové operace“ od generálplukovníka v záloze Hermanna Hotha, vydaná v Heidelbergu v r. 1956;

— „Taktika tanků“ od generálmajora Oskara Munzela (velitelství tankových vojsk bundeswehru), vydaná v Neckergmünd v r. 1959*);

— „Taktika v ruském tažení“ od podplukovníka bundeswehru Eike Middeldorfa, vydaná v Dortmundu v r. 1956;

— a řada prací dalších autorů, jakož i článků ve vojenském časopisu „Wehrkunde“.

Německo-fašistická tanková vojska ve druhé světové válce

Fašističtí vojenští odborníci začali již v říjnu 1933 formovat první tři tankové divize ve Weimaru, Würzburgu a v Berlíně. Krátce na to byly ve Španělsku nasazeny lehké a střední tanky, aby se přezkoušeli jejich „technický stav“.

Na základě vojenské literatury předválečných let (Fuller, Liddell Hart aj.) a zejména názorů „objevitele“ německé fašistické tankové zbraně, Guderiana, na téma „Rychlá vojska“, byly stanoveny následující zásady pro použití tankových vojsk:

„Zasazení tankových útvarů zaručuje rozhodující úspěch jedině tehdy, jsou-li použity soustředěně podle operačního замыслу.“

*) Generálplukovník Heinz Guderian byl jeden z nejznámějších vojenských teoretiků hitlerovské wehrmacht. V západním Německu jsou mu přisuzovány hlavní zásluhy o vybudování tankových vojsk, usměrňování jejich bojového použití a technického vývoje. Guderian měl velké zkušenosti z praktického realizování svých teoretických názorů.

Generálplukovník v záloze Hermann Hoth, který sloužil ještě v reichswehru, byl v hitlerovské wehrmacht velitelem 15. armádního sboru (1. 9. 1939), 3. tankové skupiny (podzim 1940), 17. armády (5. 10. 1941) a 4. tankové armády (1. 6. 1942).

Generálmajor Oskar Munzel byl v hitlerovské wehrmacht mezi jiným velitelem tankového učiliště ve Würzburgu (1943 a 1944) a velitelem 14. tankové divize. Od roku 1957 je poradcem pro tanková vojska bundeswehru. Munzel byl v přímém spojení se zemřelým Guderianem a v kruzích západoněmeckých militaristů platí za dobrého vojenského teoretika.

Tankové útvary musí být stále doprovázeny motorizovanými a podpůrnými zbraněmi, schopnými jízdy terénem.

Úspěchu tankových útvarů se může plně využít jedině tehdy, je-li k dispozici dostatečné množství motorizovaných útvarů pěchoty.

Se zřetelem na uvedené zásady byly zformovány a postaveny první tankové divize německé fašistické armády. Na popud Guderiana došlo v agresivní německo-fašistické wehrmacht — jako první kapitalistické armádě — k vytvoření tankových svazků a tankových armád. Tankové divize měly sehrát v koncepci bleskové války německo-fašistického vrchního velení rozhodující roli ve sraženích. Guderian, který velel v Polsku a Francii tankovému sboru a později tankové skupině (tankové armádě), pokoušel se v praxi uskutečnit rozhodující úlohu tankových vojsk.

Základem operačního zámyslu v operacích ve Francii roku 1940 bylo proniknout do hloubky sestavy nepřítele až k pobřeží, rozetnout jeho armádu na dvě části a postupně zničit. Přitom tanky byly soustředěny v úderné uskupení a působily k využití operačních úspěchů na hlavním směru uskupení vojsk.

Zvláštní význam přisuzují německo-fašističtí vojenští teoretikové součinnosti s ostatními druhy vojsk a druhy ozbrojených sil, zvláště s letectvem. Ukazuje se, že tento problém byl v německé fašistické armádě lépe vyřešen, než v ostatních kapitalistických armádách, ačkoli v praxi měl přesto velké nedostatky.

Úspěchy německé fašistické wehrmacht v Polsku, Francii a v počátečním období války proti mírumilovnému Sovětskému svazu měly ten důsledek, že se význam tanků začal přeceňovat. Toto přeceňování tanků dosáhlo svého vrcholu v létě 1941 a vyústilo v mytus o neporazitelnosti německých tankových divizí. Avšak protiútokem Sovětské armády u Moskvy tato teorie „blitzkriegu“ definitivně zkrachovala.

Německé fašistické vrchní velení zamýšlelo dosáhnout vítězství nad Sovětskou armádou soustředěnými operacemi. Přitom působily ve středu fronty polní armády (pěchota) a na křídlech tanky a motorizovaná pěchota, které měly za cíl nepřítele obklíčit.

Hlavní úder německých fašistických vojsk byl veden proti Moskvě — hlavnímu městu Sovětského svazu. Velení fašistické-

ho Německa zamýšlelo proniknout až k linii Astrachan—Archangelsk a porazit Sovětský svaz asi v 8 týdnech. Přitom byla podceňována životaschopnost socialistického společenského řádu a síla jeho ozbrojených sil.

Hoth k tomu píše, „že se zřetelem na válečnou situaci bylo politickou chybou napadnout Rusko, že proto všechno vojenské úsilí bylo již od počátku odsouzeno k nezdaru“. Uvádí, že německý fašismus hrubě a špatně zhodnotil politický a vojenský potenciál Sovětského svazu. Nelze se proto divit, že agresivní plány postrádaly jednotný zámysl pro zasazení armád. Tankové svazky, ačkoli se jejich počet ve srovnání s tažením ve Francii zdvojnásobil, byly rozptýleny po celé frontě.

Již v letech 1939—1941, a později ještě ve větší míře se ukázalo, že v teoretických úvahách fašistických militaristů a v praxi zasazení tanků jsou velké nedostatky. Německo-fašistická armáda měla k dispozici příliš málo motorizované pěchoty a málo pohyblivého dělostřelectva. Tanky většinou samy prolomovaly postavení Sovětské armády a útočily zčásti dál. Přitom jim chyběly druhy vojsk, které by je sledovaly a mohly zajišťovat. Nepříteli bylo tím umožněno, aby vedl své protiúder do odkrytých boků.

Jak píše Guderian, Hoth a Munzel, byly tanky příliš rychle pro pohyb nemotorizovaných svazků, s nimiž měly spolupracovat, a byly příliš často začleňovány do různých úderných uskupení, které plnily taktické úkoly a tím byla jejich operační volnost omezována. Často jim nebyly stanoveny jasné operační cíle a tak docházelo k zbytečnému opotřebování vozidel a velké spotřebě pohonných hmot během pochodů.

Německo-fašistické vrchní velení správně usoudilo, že doprovodné pěší a střelecké svazky mohou své úkoly splnit jen tehdy, když budou postupovat za tanky na lehce pancéřovaných terénních vozidlech při nejmenším stejnou rychlostí.

Od roku 1940 se v německo-fašistické wehrmacht začaly z pancéřovaných dopravních vozidel pro střelecké útvary tankové divize vyvíjet obrněné transportéry, jako bojová vozidla mechanizovaných vojsk. I když se dosud nedosáhlo plné průchodnosti vozidel terénem, přes to se zlepšila podstatně součinnost mezi střeleckými jednotkami a tanky. Pěchota na obrněných transportérech měla dobré pozorovací a palébné možnosti. Obrněné transportéry se neustále zlepšovaly a jejich počet se zvyšoval, takže tanky mohly bojovat v součin-

nosti s prapory pěchoty na obrněných vozidlech. Tyto prapory mohly při zasazení postupovat na vozidlech nebo z nich sesedly a útočily jako pěchota.

Od roku 1943 se tyto jednotky označovaly jako mechanizované. Později už nedošlo k žádným dalším změnám pokud jde o technický vývoj a taktické možnosti použití mechanizovaných jednotek. Je však zřejmé, že jakékoli nové taktické a technické poznatky nemohly již zabránit porážce a úplnému zničení fašistické armády.

Guderian píše o bojové činnosti roku 1944 toto: „Zatímco na Západě nepřítel jen pomalu získával území, šla situace na Východě ke katastrofě... Zasazování tankových divízi se omezovalo téměř jen na plnění tzv. »hasičských« úkolů“. Guderian tvrdí, že zejména klimatické a geografické podmínky Sovětského svazu a ztrácející se převaha v tancích (koncem roku 1942), zvláště od obklíčení a zničení 6. armády u Stalingradu, vedly ke ztrátě volnosti operačního manévru. Tím chce Guderian zastřít skutečné příčiny porážek fašistické wehrmacht, které spočívaly v sovětském státním a společenském zřízení, rostoucí materiálně technické převaze a v neposlední řadě v sovětském vojenském umění. Německo-fašistické vrchní velení se pokoušelo vyhnout se především ztrátám tankových a mechanizovaných jednotek a proto začalo vytvářet úderná uskupení. Kromě toho bylo v létě 1944 nařízeno postavit celkem 13 tankových brigád, které ovšem už nebyly zasazovány soustředěně, ale bylo jich používáno k doplnění potlučených tankových divízi.

V úderných uskupeních se spojovala hlavní úderná síla tankových divízi — tj. tanky — s ostatními pásovými motorovými vozidly (samohybnými děly, protitankovými děly), jakož i s motorizovanou pěchotou na pancéřových vozidlech (obrněných transportérech). Fašističtí militaristé si od toho slibovali, že se jim tím podaří dosáhnout větší pohyblivosti tankových divízi. S tanky se i nadále počítalo jako s hlavní údernou silou proti připraveným postavením nepřítel; měly provádět průlom nepřátelské obrany a za nimi měly následovat ostatní části divize. Úderná uskupení měla být zasazována k pronásledování nepřítel do velké hloubky.

Avšak během války k žádnému uspoko-
jivému řešení nedošlo. Ujišťování Guderiana, pokud jde o tankovou zbraň, že „...nikdo nemůže tuto mohutnou údernou sílu zadržet“, bylo sovětským vojenským uměním skvěle vyvráceno.

Činnost tankových vojsk v příští válce

Němečtí militaristé se dnes snaží čerpat poučení z úspěchů a chyb druhé světové války, aby byli na novou agresi lépe připraveni.

Munzel například píše: „Prudké pronikání vpřed a velké úspěchy německých motorizovaných a mechanizovaných svazků zrodily v minulosti pojem „blitzkrieg“. Tento výraz, který se ve druhé světové válce vztahoval jen na rychlý pohyb a bleskové úspěchy, mohl by se v atomovém věku stát pravdou v pravém slova smyslu.“

Rovněž Hoth píše obdobně: „Nejpodstatnější rysy tankových operací — pohyblivost, rychlost, překvapivost, smělé velení — nabývají v atomové válce teprve svůj plný význam.“ Silné pancéřování chrání do značné míry osádky proti tlakové vlně a světelnému záření, jakož i proti pronikavé radiaci, je-li použito taktických atomových pum. Díky své průchodnosti terénem mohou se tankové útvary rychle pohybovat, soustřeďovat a opět rychle rozptylovat.

Mnoho militaristů se shodně vyjadřuje v tom smyslu, že tankové a motorizované divize by měly nést hlavní tíhu boje v operacích pozemních sil. Jsou mohutnou útočnou zbraní, údernou silou, která umožňuje využít neprodleně úderů jaderných zbraní. Ovšem je třeba počítat s jejich velkými ztrátami a proto mají být zasazovány ve větším počtu. Aby se co nejvíce omezily ztráty, je třeba sestavu členit do hloubky a vyhybat se pokud možno soustřeďování, jakož i změnám v organizaci pochodové sestavy. Tanková vojska mají být podle názorů západoněmeckých militaristů rovněž i v budoucnu „rozhodující silou v boji“. Soustředěné zasazení tankových vojsk v součinnosti s ostatními druhy vojsk zaručuje podle Hotha největší úspěch. Hoth doslova píše: „Tankové armády se zasazují tam, kde se má dosáhnout rozhodnutí v útoku a ne tedy na podružných směrech a k vedlejším cílům. Jejich rozptýlení na široké frontě vede k tříštění sil.“ Všichni uvedení autoři se shodují v tom, že tankových svazků se má využívat k odvážným operacím. Překvapivými údery do hloubky sestavy nepřítel a proti jeho slabým místům (boky, týl, styky) se může dosáhnout největšího úspěchu — obchvatu a obklíčení nepřítel — a zničení jeho sil a prostředků

Čím více sil bude přitom zasazeno, tím hlubší může být obchvat a tím více nepřátelských vojsk může být z týlu odříznuto a zničeno.

Při přípravě bojové činnosti je třeba stále zabezpečovat prvek překvapení, protože se tím zvyšují vyhlídky na úspěch. Nepřítel má být překvapen vysokou pohyblivostí tanků, aby došlo k desor-ganizaci jeho obrany a všechna obranná opatření jeho velení a vojsk byla k ničemu. To znamená, že je neúčinnější vést překvapivý tankový úder na nepřítele v pohybu. Čelní úder proti bránícímu se nepříteli západoněmečtí militaristé zavrhnou, protože přitom utrpí tanky velké ztráty v důsledku protitankové obrany. Aby bylo dosaženo překvapení, je možno využít těžko schůdného terénu, což má ovšem své meze vzhledem k podmínkám půdy.

Soudobý boj se bude vyznačovat neujasněnými situacemi, kdy bude často docházet třeba i během hodiny ke změnám druhu bojové činnosti. Tanková vojska budou mít přitom primát před ostatními druhy vojsk pozemních sil, protože manévrová válka vyžaduje široké používání tanků. Tanky mají provádět soustředěné a pádné údery do hloubky sestavy nepřítele a rozbít systém jeho postavení. Přitom je nutno počítat s rychlými změnami druhů bojové činnosti na taktickém i operačním stupni. Tímto požadavkem se má řídit celá sestava, organizace a vedení boje tanků.

Někteří západoněmečtí militaristé tvrdí — v souladu se svými agresivními plány — že při útoku za používání zbraní hromadného ničení by se měly poznovu provádět „tankové raidy“.* Vzhledem k použití raketových a jaderných zbraní by se proti raidům německo-fašistických tankových vojsk prováděných ve druhé světové válce změnilo např. jejich složení a vyzbrojení, avšak nejdůležitější zásady by zůstaly. Munzel k tomu píše, že „...nejdůležitější zásady jsou tyto: překvapivý úder do sestavy nepřítele, tam kde je to možné, rychlá zteč, když je to nutné a neprodlené využití vlastních úspěchů nebo slabín nepřítele“.

Pravděpodobné vývojové tendence tankových svazků bundeswehru

Podívejme se ještě jednou na některé názory západoněmeckých militaristů o tom, jaké těžkosti se vyskytovaly v druhé světové válce pokud jde o tankové divize, když působily v úderných uskupeních. I přes některé dílčí úspěchy se ukázalo, že složené tankové divize neodpovídá vždy struk-

tuře a úkolům úderných uskupení. Vyplývaly z toho následující nevýhody: Mohutná úderná síla tanků nebyla využita, protože každá bojová skupina bojovala samostatně a velitel divize na vedení boje neměl vliv. Velitelé úderných skupin a jejich štáby se málo vyznali v řízení smíšených jednotek a kromě toho neměli k dispozici potřebné spojovací prostředky. Uvnitř úderných skupin nebyla dostatečná součinnost, protože tanky ve snaze využít počátečního úspěchu pronikaly kupředu. To zpravidla znamenalo, že ostatní části úderného uskupení bojovaly bez podpory tanků a ztratily spojení s údernou silou divize. Naproti tomu pro tanky se vytvářely složité situace, bylo přerušeno zásobování municí a pohonnými hmotami a utrpěly mnohem větší ztráty.

Hoth v tomto smyslu píše ve „Wehrkunde“, čís. 12/1959, že soustředění tanků a ostatních pásových vozidel pod jedním velením je neúčinnějším prostředkem k dosažení velkých úspěchů.

Ve velení bundeswehru tento poznatek dále rozvinuli a přihlíželi k němu při organizování „brigády pro vedení atomové války“.

V západoněmeckém vojenském tisku se v tomto smyslu psalo, že členění západoněmeckých NATO-divizí na brigády — proti tankové divizi v druhé světové válce s více méně improvizovaným členěním na úderné skupiny — má podstatné výhody. Má pevný velící štáb a možnost plánovitě procvičovat neustálou součinnost všech druhů zbraní uvnitř brigády. Západoněmečtí militaristé se domnívají, že v žádném případě nelze pomýšlet na nějaké „vzkříšení“ tankové divize z druhé světové války, protože její složení již dávno není ideální. Reorganizace provedená v současné době, podle níž se divize skládají z více brigád, odpovídá v nejvyšší míře podmínkám vedení války s jadernými zbraněmi. Čím obratnější budou tanky zasazeny, tím rychleji dostihnou nepřítele — což je i základním důvodem reorganizace — a tím také budou více chráněny proti úderům atomových zbraní nepřítele.

Západoněmečtí militaristé poukazují však na to, že od druhé světové války se ve všech větších armádách protitankové zbraně značně rozšířily a zdokonalily a že při útoku tanků v každém případě dojde nevyhnutelně ke ztrátám. Ztráty tanků budou největší tam, kde útočník postupuje jen malými tankovými jednotkami — rotami a

*) raid (angl.): přepad, překvapivý útok, napadení.

prapory, protože se protitanková obrana nepřítele může soustředit na tyto jednotky. Je účelné zasadit tanky „masově“, v sestavě členěné do hloubky. Západoněmečtí militaristé se domnívají, že tak nepřátelskou protitankovou obranu překonají. Tyto názory na „masové“ zasazení tanků stojí za uvážení, protože v západoněmeckém militaristickém tisku se v souvislosti s tím věnuje pozornost zásadní otázce, která není ještě definitivně vyřešena. Zní asi takto: Má bundeswehr dosti tanků a je učlenění tanků v divizi účelné?

V časopisu „Wehrkunde“ se jeden důstojník bundeswehru doslova vyjadřuje následovně. „Ne všechno, co je nové, je i pokrokové. Základní elementy války byly vždycky tytéž. Je nesporné, že zvýšená palebná síla vyžaduje také více pohybu. To však není důvodem, aby se v armádě oslabovala nejsilnější úderná zbraň, což se nepochybně stane, budou-li tanky rozděleny podle nově vytvořených divizí 59.

V pozadí těchto názorů jsou snahy zesílit tanková vojska — jako údernou sílu bundeswehru. Je nesporné, že přitom má významný vliv teorie bleskové války západoněmeckých militaristů a teorie o primátu tankových vojsk v pozemních silách. Úkolem článku však není prozkoumávat obšírně tyto tendence.

Přejdeme nyní k další velmi diskutované otázce: Je tanková brigáda, která má „jen“ dva tankové prapory, schopna samostatné útočit? Západoněmecké služební předpisy stanoví, že nasazení tankové brigády má být prováděno po sledech vlnovitě. Tím se mají jednak snížit ztráty a jednak se má dosáhnout pronikavého úspěchu v hloubce nepřátelské obrany. Oba útočící tankové prapory učené do hloubky mají při tom odvázně pronikat do postavení dalekonosných zbraní nepřítele, aby tím byly sníženy ztráty motorizované pěchoty. Prapor motorizované pěchoty tankové brigády má umlčet těžké zbraně nepřítele v hloubce jeho obrany až do příchodu dalších praporů motorizované pěchoty ostatních brigád.

Hoth se domnívá, že je velmi problematické, aby dva tankové prapory v rámci jedné tankové brigády mohly plnit tak náročné úkoly. Poukazuje na to, že hlubokým úderům předchází po celé dny trvající boje, které se neobjedou bez ztráty sil a prostředků. V časopise „Wehrkunde“ píše Hoth doslova toto: „Jisté však je, že oba tankové prapory a prapor motorizované pě-

choty tankové brigády nestačí k tomu, aby vlom rozšířily v průlom. K tomu je potřeba větší síly.“

Obdobně by to bylo v obraně, kde by musely být v hloubce soustředěny silné tankové jednotky, které mají neprodleně vrhnout zpět vlomivšího se nepřítele. Z toho vyplývá, že jedině takový svazek, který je v tancích silnější než dřívější tanková divize, může zasazovat rozhodující údery v jakémkoli druhu boje.

Tanková divize může být života schopná jen jako pevně stmelенý svazek. Někteří militaristé odmítají, aby divize byla složena jako „stavebnice“, protože by to znamenalo konec tankové divize. Jednotné a účelné řízení podřízených nebo přidělených útvarů tankové divize by přitom nebylo možné. Hoth píše v časopise „Wehrkunde“: „Kdo zná válku, ten ví, jak je to zdoluhavé vyjmout z organicky složeného svazku nějakou jednotku a jak nerada bojuje pod cizím velením. Tankové divize se nedají improvizovat.“

Jsou otavřené vyslovovány obavy, že plánované tankové divize by nebyly s to realizovat cíle německého imperialismu a militarismu. Bundeswehr má kromě tankové divize ještě tanky v brigádě motorizované pěchoty, avšak jednotlivé tankové brigády jsou „příliš slabé“ v tancích, aby mohly dosáhnout rozhodných úspěchů. Inspektor branné moci Röttinger, starý militarista, řekl při hodnocení „učebního a zkušebního cvičení 1958“: „Bylo by si možno jen přát, aby se v průběhu výstavby bundeswehru koncentrovaly další tankové brigády v tankové divizi.“ Agilní „vojenští spisovatelé“ tomu přizvukují, opírajíce se o své válečné zkušenosti.

Časopis „Wehrkunde“ soustředil několik názorů západoněmeckých militaristů a publikoval je jako „Návrhy na učlenění tankových vojsk“ v bundeswehru. Říká se v něm:

1. Není vhodné provádět rozdělování tankové divize od případu k případu.

2. Namísto mechanizovaných divizí se mají stavět další tankové divize tím způsobem, že se budou koncentrovat tankové brigády, které jsou k dispozici.

3. Je účelné jednotlivé tankové prapory vyjmout z mechanizovaných brigád k vytvoření dalších tankových brigád.

Bundeswehr určený a připravený pro novou bleskovou válku, představuje dnes již hlavní kontingent pozemních sil NATO v západní Evropě. Tato militaristická síla

vyzbrojovaná jadernými zbraněmi, má v čele agresivní a revanšistické fašistické generály. Znamý fašistický generál Heusinger prohlašuje toto: „Zkušenosti minulosti by měly být ukazatelem cesty do budoucnosti.“

Tím se bez obalu říká, že je třeba navázat na koncepci „Blitzkriegu“, která v mi-

nulosti tak žalostně proslula a že se vkládají naděje do úspěšného pokračování tohoto úsilí i v budoucnu.

Tyto plány však ztroskotají na stále rostoucí síle socialistického tábora a všech mírumilovných lidí.

(Major M. G ö b e l, Militärwesen 6/60)

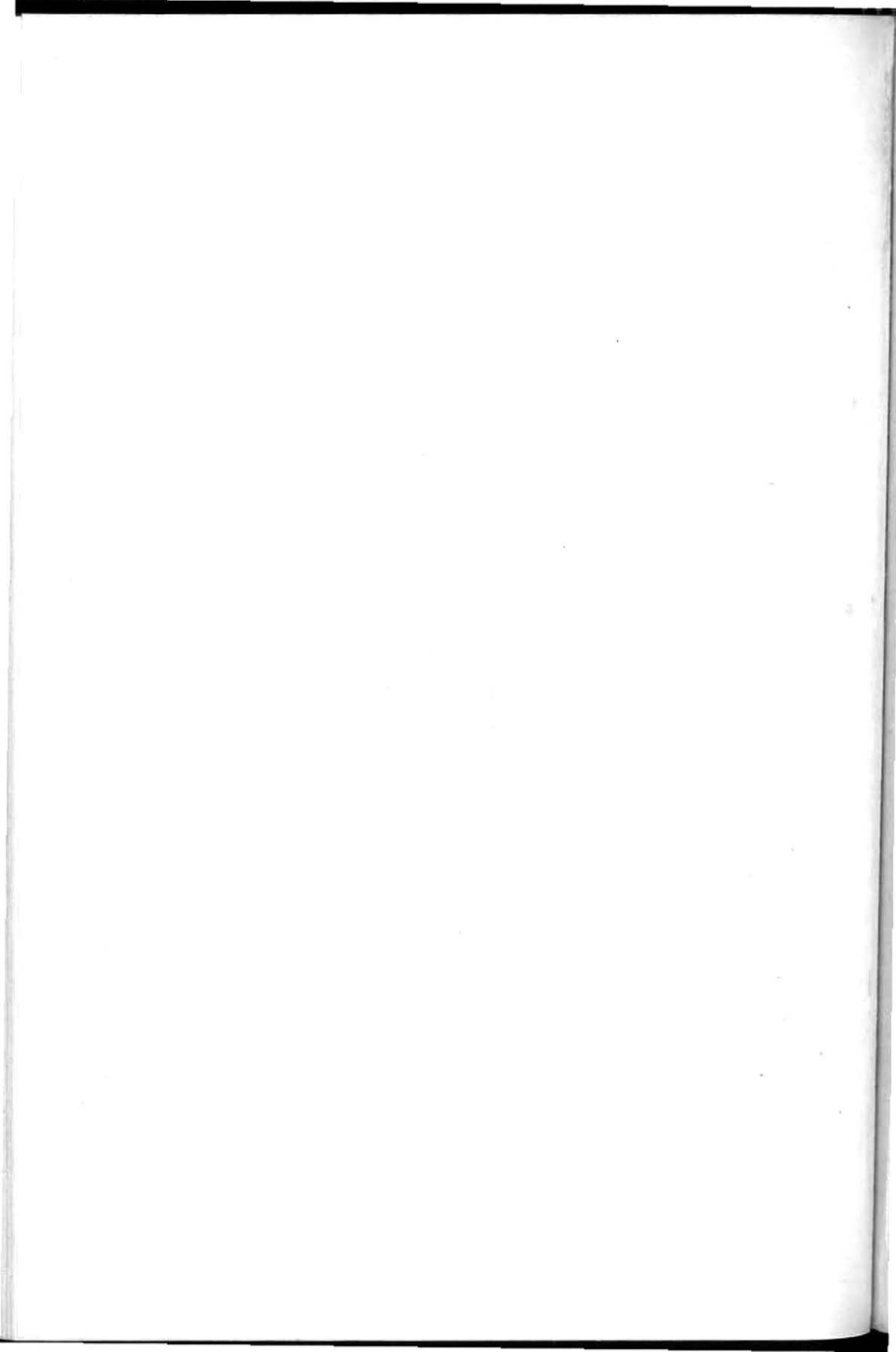

VOJENSKÁ MYSL — vojenský teoretický časopis. Vychází šestkrát ročně. Vydává MNO-Redakce vojenských odborných časopisů ve Vydavatelství časopisů MNO.

Řídí Jan S ý k o r a. Redaktor časopisu Alois C h l á d e k.

Redakční rada: Václav V í t a n o v s k ý (předseda), Pavel Derbal, Ladislav Hálek, Josef Jindra, Zdeněk Kamenický, Jiří Kavena, Ladislav Kováč, doc. Jaroslav Mašek, Josef Průša, Genadij Sázavský, Josef Slabý, Ladislav Soukal.

Redakce a administrace Praha 2, Vladislavova 26. Telefon 091-2293; 2613; 234356-8. Tiskne Naše vojsko, n. p., Praha.

СОДЕРЖАНИЕ

ОПЕРАТИВНОЕ ИСКУССТВО И ТАКТИКА

- Майор Владимир Полцар, майор Милослав Кухта:
- Организация и совершение передвижений на большие расстояния для ввода в наступление с хода 3
- Подполковник Ярослав Гласек, подполковник Ладислав Соукал:
- Место и роль танковых соединений в наступательной операции армии 14
- Генерал-майор Ян Кнотек:
- Десанты в современной операции 20
- Полковник Ладислав Ковач, майор Владимир Полцар:
- Боевое применение вертолетных десантов во взаимодействии с сухопутными войсками в условиях обладания водным рубежом 30
- Майор Богумил Индра:
- Разведка оружия массового поражения средствами разведки общевойсковой армии 36
- Полковник Иосиф Индра, майор Мирослав Лакомы:
- Преодоление обширных районов и зон, зараженных высоким уровнем радиации 42
- Майор Отакар Влах:
- Истребительная авиадивизия в бою с оперативным десантом 51
- Подполковник Ольдриж Лацина, майор Владимир Салик:
- Действия средств ПВО армии в современных операциях 58
- Полковник Эмиль Шранк:
- Методы выбора целей для ОМП и их анализ для самого выгодного применения ОМП 68
- Генерал-майор Мартин Дзур:
- Единство во взглядах по материальному, техническому и медицинскому обеспечению войск является необходимой предпосылкой высокой боеспособностью войск 75
- Генерал-майор Иосиф Слабы:
- Некоторые вопросы тыла в современной наступательной операции 81

ОПЕРАТИВНО-ТАКТИЧЕСКАЯ ПОДГОТОВКА

- Подполковник Ладислав Ячек:
- Сближение командирской подготовки с практическими потребностями 93

ПО КАПИТАЛИСТИЧЕСКИМ АРМИЯМ

- Применение воздушных десантов в современных операциях 97

ДИСКУССИЯ

- Дискуссионные замечания:
- «Встречный бой и встречное сражение» (подполковник З. Градецкий) 108
 - «Некоторые принципы разведки воздушного пространства и оповещение в рамках мед и мсп» (майор В. Слезак) 113
 - «По некоторым инженерным мероприятиям, обеспечивающим высокие темпы и непрерывность наступательной операции» (кандидат наук полковник В. Фладр) 117
 - «Обеспечение быстрого перехода из обороны на широком фронте в решительное наступление службы артиллерийского вооружения» (подполковник А. Горачек) 120

ОБСУЖДЕНИЕ И БИБЛИОГРАФИЯ

- Роль и применение танковых войск в современной войне согласно западно-германским взглядам 127

